ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ЛИТВИНЕЦЬ АНТОН ІВАНОВИЧ

УДК 796:23/28

ДИСЕРТАЦІЯ

СПОРТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ХРИСТИЯНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

24.00.01 − олімпійський і професійний спорт

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання та спорту

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ А. І. Литвинець

Науковий керівник: кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент Тимчак Ярослав Володимирович

Львів – 2018

АНОТАЦІЯ

Литвинець А. І. Спортивна діяльність християнських організацій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – "Олімпійський і професійний спорт". – Львівський державний університет фізичної культури, Львів, 2018.

Спортивна діяльність релігійних організацій є одним із невід'ємних чинників розвитку сучасного спорту. Адже перші релігійні спортивні організації, започатковані ще в середині XIX ст., за цей час стали важливою частиною міжнародного спортивного руху.

У системі міжнародного спорту й олімпійського руху виокремлюють ігри релігійної приналежності. Організація і проведення релігійними інституціями у XX ст. міжнародних спортивних змагань серед християн, іудеїв та мусульман стали свідченням наявності доволі розвинутого релігійного спортивного руху, у якому християнські спортивні організації є найбільш потужною його частиною. Ігри релігійної приналежності є винятково важливим чинником розвитку сучасного спорту – зростання його масовості, відбору обдарованих спортсменів, підвищення якості їх підготовки, поширення видів спорту серед населення різних країн світу, розвитку матеріальної бази спорту тощо.

На сьогодні в Україні та країнах ближнього зарубіжжя більшість робіт стосуються діяльності християнських спортивних організацій до середини XX ст., водночас їх функціонування на сучасному етапі як у світі, так і в Україні не висвітлюється.

Окремі аспекти спортивної діяльності християнських організацій є предметом уваги значної кількості вітчизняних і зарубіжних фахівців, але аналогічних досліджень з урахуванням ідейно-нормативних засад функціонування, а також особливостей їх змагальної діяльності не виявлено.

Відповідно актуалізується необхідність узагальнення та систематизації відомостей про структуру, зміст і особливості спортивної діяльності християнських організацій та їх значення для розвитку спорту у світі, що й вплинуло на вибір теми кандидатської дисертації.

Мета дослідження: узагальнити та систематизувати відомості про структуру, зміст, особливості спортивної діяльності християнських організацій та їх значення для розвитку спорту у світі.

У першому розділі міститься аналіз й узагальнення теоретичних положень, що пояснюють сутність проблеми релігійного і зокрема християнського спортивного руху, та обґрунтовано актуальність дослідження. Розкрито особливості започаткування спортивної діяльності інституціями християнської церкви.

Установлено розбіжності даних в існуючій історіографії дослідження, де домінує позиція про негативний вплив християнства на фізичну культуру, із сучасними науковими відомостями, які вказують на суттєвий позитивний вплив інституцій християнської церкви на формування та розвиток фізичного виховання та спорту.

У другому розділі описуються методи дослідження відповідно до мети, завдань, об’єкту та предмету дослідження; обґрунтовано доцільність використання цих методів, а також описано організацію дослідження. У процесі роботи були використані такі методи: теоретичні, історичні, соціологічні та статистичні.

У третьому розділі подано результати виявлених християнських спортивних організацій різної конфесійної приналежності. Перші спортивні організації виникають у межах протестантської церкви в першій половині XIX ст. (Асоціація молодих християн, 1844), католицькі спортивні організації створюються наприкінці XIX ст. (Федерація спорту і культури Франції, 1898), а останніми у другій половині XX ст. формуються православні спортивні організації (Православна спортивна асоціація США, 1960).

Визначено рівні функціонування християнських спортивних організацій: місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиєпархіальний) та міжнародний (вселенський). Слід зауважити, що католицькі і протестантські організації функціонують на чотирьох рівнях, а православні – на трьох (за винятком міжнародного).

Забезпечення функціонування протестантських і католицьких спортивних організацій на національному й міжнародному рівнях відбувається завдяки наявності єдиної координаційної організації, що об'єднує більшість католицьких (Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту) та протестантських (Міжнародна спортивна коаліція) спортивних організацій.

Охарактеризовано наявні міжнародні та національні християнські спортивні організації, зокрема:

– протестантські спортивні організації: Всесвітній альянс Асоціація молодих християн, "Атлети в дії", Асоціація християн-спортсменів, Міжнародна спортивна коаліція. Осередки цих організацій наявні у близько двохсот країнах світу;

– католицькі спортивні організації: Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту, Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіан, Спортивний союз Швейцарії, Асоціація "Парафіада", Італійський спортивний союз. Осередки цих організацій розміщено у близько ста країнах світу;

– православні спортивні організації: Православна молодіжна атлетична асоціація США, Православна спортивна організація Польщі, Об'єднання православних молодіжних рухів "Георгієвці", Союз православних одноборців. Осередки цих організацій функціонують у близько 10 країнах, зокрема Великій Британії, Польщі, Росії, Сербії, США, Україні.

Узагальнено дані про християнські спортивні змагання різного рівня за конфесійною приналежністю:

– протестантські спортивні змагання: Євангельська молодіжна олімпіада, Європейські ігри АМХ, Національні ігри АМХ, Дитячі ігри та ін.;

– католицькі спортивні змагання: Міжнародна парафіада дітей та молоді, Міжнародні ігри Спортивної асоціації молодих салезіан, Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, Кубок Кароля Войтили, Кубок Клериків, Кубок Дона Боско та ін.;

– православні спортивні змагання: Національна православна спортивна ліга, спортивний фестиваль “Покровські Старти”, Георгієвські ігри та ін.

Спортивна діяльність християнських організацій у наш час здійснюється загалом за правилами міжнародних спортивних федерацій, однак у процесі підготовки і проведення змагань окремими християнськими організаціями наявні і специфічні особливості. Програма спортивних змагань християнських організацій включає сучасні популярні види спорту.

Ідейно-нормативні засади функціонування християнських спортивних організацій виявляють себе не завжди безпосередньо (канон, нормативний документ), а через низку опосередкованих джерел: тези святого Письма, нормативні документи християнських спортивних організацій та вищих керівних органів церкви (статути, постанови, відозви), висловлювання і праці видатних діячів християнської церкви, символіку й атрибутику християнських спортивних організацій.

Виявлено, що ідея гармонійного розвитку особистості у християнстві до певної міри відображає три найважливіші сторони розвитку людини: дух, розум, тіло. Саме це стало причиною для відображення ідейних засад християнських спортивних організацій в символі тринітарності, який відображений у вигляді рівностороннього трикутника, трьох кілець, зірок, людей тощо.

У четвертому розділі подано результати діяльності представників християнських спортивних осередків, які виявили себе через створення англійської спортивно-ігрової системи фізичного виховання; винайдення видів спорту; заснування освітніх закладів спортивного профілю; формування

ідейно-теоретичних засад сучасного спорту та олімпізму; заснування Національних олімпійських комітетів; організацію міжнародних комплексних спортивних змагань; заснування футбольних клубів.

Встановлено, що християнські спортивні організації отримали визнання Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Так, коледж Регбі (1915), Спрінгфілдський коледж АМХ (1920), Всесвітній альянс АМХ (1929) були нагороджені олімпійським кубком МОК за значний внесок у розвиток спорту та популяризацію олімпійського руху у світі.

Обґрунтовано взаємозв'язки та взаємовпливи християнських і світських організацій у межах міжнародного спортивного руху, які простежуються на трьох рівнях:

– взаємовизнання (як важливий суб'єкт сфери фізичного виховання і спорту);

– співпраця (створення спортивних організацій та навчальних закладів, проведення спільних форм спортивних заходів різного рівня);

– взаємозапозичення (використання інфраструктури, символіки, ідейних концептів, гасел, тез тощо).

Виявлено й узагальнено дані про християнські організації спортивного спрямування в Україні, що діяли до 1939 р. (Асоціація молодих християн, 1913–1917 рр.; Католицька акція української молоді "Орли", 1937–1939 рр.) та функціонують сьогодні (Асоціація молодих християн, 1993 р.; "Молодь за Христа", 1995 р.; "Атлети в дії" 1990-ті рр. та ін.). Християнські спортивні команди з України беруть участь у Міжнародній парафіаді дітей та молоді, Іграх Спортивної асоціації молодих салезіан, чемпіонатах Європи з міні-футболу серед священиків, європейських чемпіонатах АМХ, Лютеранських євангельських олімпіадах.

Враховуючи загальні особливості функціонування християнського спортивного руху у світі та досвід взаємодії між державою і церквою у справі розвитку спорту в низці європейських країн, нами розроблено і обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій в Україні

з державними і громадськими органами управління спортом. Пропонована модель складається з двох рівнів:

– рівень А: “Базові засади функціонування”;

– рівень Б: “Управлінська структура”.

Базові засади функціонування теоретичної моделі пропонують основоположні компоненти організації діяльності і містять у собі принципи, рівні, напрями та форми співпраці. Управлінська структура теоретичної моделі передбачає утворення управлінських ланок у структурі органів виконавчої влади держави і церкви та пропонує оптимальні варіанти їх взаємодії.

У п’ятому розділі “Аналіз та узагальнення результатів дослідження” підсумовується проведене дослідження за трьома пунктами новизни: уперше, удосконалено та набуло подальшого розвитку.

Наукова новизна:

– *уперше* узагальнено дані про особливості формування й сучасний стан функціонування християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю та встановлено ієрархічні рівні їх функціонування у світі та Україні;

– *уперше* виявлено та систематизовано ідейно-нормативні засади функціонування християнських спортивних організацій;

– *уперше* встановлено особливості організації спортивних змагань християнськими організаціями та з’ясовано стан взаємозв’язків і взаємовпливів християнських і світських організацій у межах міжнародного спортивного руху;

– *уперше* обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні;

– *удосконалено* положення про християнські спортивні змагання різного рівня;

– *набули подальшого розвитку* дані про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху;

– *набули подальшого розвитку* відомості про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі.

Практична значущість. Результати дослідження використано в навчальних програмах Львівського державного університету фізичної культури: “Історія фізичної культури”, “Олімпійська освіта”, “Світоглядні засади тіловиховання”, а також у теоретичних курсах Молодіжного навчального центру ім. Святого Івана Боско м. Львова, що підтверджено відповідними актами. Матеріали дослідження можна використовувати для підготовки узагальнювальних праць з історії міжнародного спортивного руху, розроблення посібників, лекційних і спеціальних курсів у навчальних закладах фізкультурного профілю та християнських закладах освіти. Результати дисертаційної роботи можуть суттєво посприяти налагодженню діяльності сучасних християнських спортивних організацій в Україні.

Ключові слова: міжнародний спортивний рух, релігійні спортивні організації, християнські спортивні організації, християнські спортивні змагання, ідейно-нормативні засади, теоретична модель.

ABSTRACT

Lytvynets A. I. Sport activity of Christian organizations. – Qualifying scientific paper, manuscripts.

Thesis for a Candidate of Science in Physical Education and Sport degree in specialty 24.00.01 – Olympic and Professional Sport. – Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2018.

Sport activity of religious organizations is one of the indispensable factors in the development of modern sports. After all, the first religious sports organizations, begun in the middle of the nineteenth century, became an important part of the international sports movement during this time.

In the system of international sports and the Olympic movement, distinguish between religious games. Organization and holding of religious institutions in the XX century. International sporting events among Christians, Jews and Muslims testified to the presence of a well-developed religious sports movement in which Christian sports organizations are the most powerful part of it. Games of religious affiliation are an extremely important factor in the development of modern sport - the growth of its mass, the selection of gifted athletes, improving their quality of preparation, the spread of sports among the population of different countries, the development of material base of sport, etc.

Today, in Ukraine and in the CIS countries, most of the works relate to the activities of Christian sports organizations until the mid-twentieth century, while their functioning at the present stage, both in the world and in Ukraine, is not covered.

Some aspects of sports activities of Christian organizations are the subject of attention of a significant number of domestic and foreign specialists, but similar studies, taking into account the ideological and normative principles of functioning, as well as the features of their competitive activities, have not been identified. Accordingly, the need to summarize and systematize information about the

structure, content and features of sports activities of Christian organizations and their importance for the development of sports in the world, which also influenced the choice of the subject of the candidate's thesis, is updated.

The aim of the study – is to summarize and systematize information about the structure, content, peculiarities of the sports activities of Christian organizations and their importance for the development of sports in the world.

The first section contains an analysis and generalization of theoretical positions explaining the essence of the problem of religious and, in particular, Christian sports movement, and substantiates the relevance of the research. The peculiarities of initiation of sports activity by the institutions of the Christian church are revealed.

There is a discrepancy in the data in the existing historiography of the study, where the position of the negative influence of Christianity on physical culture prevails, with modern scientific evidence, which indicate a significant positive influence of the institutions of the Christian church on the formation and development of physical education and sports.

The second section describes the research methods according to the purpose, objectives, object and subject of the research; justified the feasibility of using these methods, and described the organization of the study. In the process of work, the following methods were used: theoretical, historical, sociological and statistical.

The third section presents the results of the revealed Christian sports organizations of different denominations. The first sports organizations arise within the Protestant church in the first half of the nineteenth century. (Association of Young Christians, 1844), Catholic sports organizations are created at the end of the nineteenth century. (Federation of Sports and Culture of France, 1898), and the latter in the second half of the twentieth century. Orthodox sports organizations are formed (Orthodox Sports Association of the USA, 1960).

The level of functioning of Christian sports organizations is determined: local (parochial), regional (diocesan), national (archeparchial) and international

(universal). It should be noted that Catholic and Protestant organizations operate on four levels, and Orthodox – three (with the exception of the international one).

The functioning of Protestant and Catholic sports organizations on the national and international levels is ensured by the presence of a single coordinating organization that unites the majority of Catholic (International Catholic Federation of Physical Education and Sports) and Protestant (International Sports Coalition) sports organizations.

Characterized by existing international and national Christian sports organizations, in particular:

– Protestant sports organizations: World Alliance of the Association of Young Christians, Athletes in Action, Association of Christian Athletes, International Sporting Coalition. The cells of these organizations are available in about two hundred countries of the world;

– Catholic sports organizations: International Catholic Federation of Physical Education and Sports, International Catholic Federation of School Sports, International Sports Association of Young Salesmen, Sports Union of Switzerland, Parafiada Association, Italian Sports Union. The cells of these organizations are located in about 100 countries of the world;

– Orthodox sports organizations: Orthodox Youth Athletic Association of the USA, Orthodox sports organization of Poland, Union of Orthodox Youth Movements “Georgiyevtsi”, Union of Orthodox monotheists. The cells of these organizations operate in about 10 countries, in particular the United Kingdom, Poland, Russia, Serbia, the USA, and Ukraine.

There is generalized data on Christian sports competitions of different levels according to confessional affiliation:

– Protestant sports: Evangelic Youth Olympiad, European Games AMX, National Games AMX, Children Games, etc.;

– Catholic sporting events: International Parish of Children and Youth, International Games of the Sports Association of Young Salesmen, International

Catholic Federation of Physical Education and Sports, Carol Wojtyla Cup, Clerical Cup, Don Bosco Cup, etc.;

– Orthodox sports: National Orthodox sports league, Pokrovsky Starty sports festival, Georgian games, etc.

Sports activity of Christian organizations in our time is carried out in general according to the rules of the international sports federations, but in the process of preparation and holding of the competition, certain Christian organizations have specific features. The program of sporting events of Christian organizations includes modern popular sports.

The ideological and normative principles of the functioning of Christian sports organizations do not always manifest themselves directly (canon, normative document), but through a series of indirect sources: the thesis of the Holy Scripture, the normative documents of Christian sports organizations and the supreme governing bodies of the church (statutes, decrees, appeals), statements and works of prominent figures of the Christian church, symbols and attributes of Christian sports organizations.

It is revealed that the idea of harmonious development of personality in Christianity to a certain extent reflects the three most important aspects of human development: spirit, mind, body. This is the reason for the reflection of the ideological foundations of Christian sports organizations in the symbol of Trinitarianism, which is represented as an equilateral triangle, three rings, stars, people, and others like that.

The fourth section presents the results of the activities of representatives of Christian sports centers, who found themselves through the creation of the English sports-gaming system of physical education; the invention of sports; establishment of educational institutions of sports profile; formation of ideological and theoretical foundations of modern sport and olympias; the establishment of the National Olympic Committees; organization of international complex sports competitions; the establishment of football clubs.

It has been established that Christian sports organizations have been recognized by the International Olympic Committee (IOC). Thus, the Rugby College (1915), the Springfield College of AWM (1920), the World Alliance of AHM (1929) were awarded the IOC Olympic Cup for a significant contribution to the development of sport and the promotion of the Olympic movement in the world.

The interrelation and mutual influence of Christian and secular organizations within the limits of the international sports movement, which can be traced on three levels:

– mutual recognition (as an important subject of the sphere of physical education and sport);

– cooperation (creation of sports organizations and educational institutions, joint forms of sporting events of different levels);

– Borrowing (use of infrastructure, symbols, ideological concepts, slogans, theses, etc.).

The data about the Christian organizations of sports in Ukraine that operated until 1939 (Association of Young Christians, 1913–1917, Catholic Action of Ukrainian Youth "Orly", 1937–1939) were found and summarized, and are functioning today (Association of Young Christians, 1993, "Youth for Christ", 1995, "Athletics in Action" 1990s, etc.). Christian sports teams from Ukraine take part in the International Parachute of Children and Youth, the Games of the Sports Association of Young Salesmen, the European Championships on mini-football among priests, the European Championships of the AHM, the Lutheran Evangelical Olympiads.

Taking into account the general features of the functioning of the Christian sports movement in the world and the experience of the interaction between the state and the church in the development of sport in a number of European countries, we have developed and substantiated the theoretical model of the interaction of Christian sports organizations in Ukraine with the state and community governing bodies of sports. The proposed model consists of two levels:

– Level A: "Basic Principles of Functioning";

– Level B: “Management Structure”.

The basic principles of the functioning of the theoretical model offer the basic components of the organization of activities and include principles, levels, directions and forms of cooperation. The management structure of the theoretical model involves the formation of managerial links in the structure of the executive authorities of the state and the church and offers the optimal variants of their interaction.

In the fifth section, “Analysis and synthesis of research results”, the research is summarized by three novelty points: for the first time, improved and further development.

Scientific novelty:

– *for the first time*, data on the peculiarities of the formation and the current state of functioning of Christian sports organizations according to confessional affiliation are generalized and the hierarchical levels of their functioning in the world and in Ukraine are established;

– *for the first time* identified and systematized ideological and normative principles of the functioning of Christian sports organizations;

– *for the first time* the peculiarities of the organization of sports competitions by Christian organizations and the state of interrelations and mutual influence of Christian and secular organizations within the limits of the international sport movement was determined;

– *for the first time* the theoretical model of interaction of Christian sports organizations with state and public sports management bodies in Ukraine was substantiated;

– *improved provisions on Christian sports competitions of various levels;*

– the data on the contribution of the figures of Christian sports organizations to the formation of the ideological foundations of modern sport and the Olympic movement have been further developed;

– have gained further development of information on the influence of Christian sports organizations on the development and distribution of sports in the world.

Practical significance. The results of the study were used in the educational programs of the Lviv State University of Physical Culture: “History of physical culture”, “Olympic education”, “Worldview principles of body education”, as well as in the theoretical courses of the Youth Educational Center named after them. St. John Bosco in Lviv, confirmed by the relevant acts. Materials of the research can be used for preparation of general works on the history of the international sports movement, the development of manuals, lectures and special courses in educational institutions of physical culture and Christian institutions of education. The results of the dissertation work can significantly contribute to the establishment of the activities of modern Christian sports organizations in Ukraine.

Keywords: international sports movement, religious sport organizations, Christian sports organizations, Christian sports competitions, ideological and normative foundations, theoretical model.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Литвинець А. І. Організаційні структури спортивних ігор християн / А. І. Литвинець, Я. В. Тимчак // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 12. – С. 94–96.

Здобувачеві належить обговорення та узагальнення основних результатів.

2. Литвинець А. Християнський спортивний рух в системі міжнародного спорту / А. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров’я людини. – Львів, 2008. – Вип. 12, т. 4. – С. 117–121.

3. Литвинець А. Тенденції розвитку християнського спортивного руху в світі / А. Литвинець // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 3. – С. 63–65.

4. Литвинець А. І. Спортивна діяльність християнських організацій Польщі / А. І. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2009. – Вип. 13, т. 1. – С. 173–178.

5. Литвинець А. Спортивна діяльність християн в Україні: сучасний аспект розвитку / А. Литвинець, Я. Тимчак, І. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2010. – Вип. 14, т. 1. – С. 182–187.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їх опрацювання та інтерпретація результатів.

6. Литвинець А. Футбол як один із пріоритетних видів спортивної діяльності християнських організацій / А. Литвинець // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 105–108.

7. Литвинець А. Вплив християнської церкви на формування сучасного спорту у Великій Британії / А. Литвинець, Я. Тимчак, І. Литвинець // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 3 (9). – С. 130–136.

Здобувачеві належить визначення проблеми та аналіз джерел інформації.

8. Литвинець А. Роль християнства у створенні футбольних клубів / Антон Литвинець // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2013. – № 3 (13). – С. 3–9.

9. Литвинець А. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні: проблема взаємодії державних органів управління спортом з інституціями церкви [Електронний ресурс] / Антон Литвинець, Ярослав Тимчак // Спортивна наука України. – 2015. – № 4 (68). – С. 27–36. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive.

Здобувачеві належить формулювання методологічної основи дослідження, опрацювання та інтерпретація результатів.

10. Розвиток єврейського спортивного руху “Маккабі” / А. І. Литвинець, М. І. Стефаник, І. В. Литвинець, Н. В. Вітер // Фізична культура, спорт та здоров’я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 18. – С. 406–411.

Здобувачеві належить розробка алгоритму дослідження та обговорення результатів.

11. Савонік Ю. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток міжнародних спортивних змагань / Ю. Савонік, А. Литвинець, І. Литвинець // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання. – Луцьк, 2012. – № 4 (20). – С. 43–46.

Здобувачеві належить постановка проблеми, обробка та узагальнення даних.

12. Савонік Ю. Міжсоюзні ігри Асоціації молодих християн 1919 року та їх роль у розвитку міжнародного спортивного руху після Першої Світової війни / Юлія Савонік, Антон Литвинець // Фізична культура, спорт та здоров’я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 745–751.

Здобувачеві належить формулювання методологічної основи дослідження, обговорення основних результатів та формулювання висновків.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

13. Литвинець А. Спортивна діяльність християн і олімпійський спорт / А. І. Литвинець, Я. В. Тимчак // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. XIV Міжнар. наук. конгр. – Київ, 2010. – С. 17.

Здобувачеві належить наукова ідея, розробка алгоритму дослідження та інтерпретація результатів.

14. Литвинець А. Особливості проведення Всесвітніх Маккабіад / А. Литвинець, М. Стефаник // Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : ХДАФК, 2012. – С. 82–84.

Здобувачеві належить визначення стану наукової проблеми та узагальнення даних.

15. Литвинець А. Особливості становлення Маккабіад як регіонального спортивного заходу під егідою МОК / Антон Литвинець, Мар'ян Стефаник, Іванна Литвинець // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали IX Міжнар. наук. конф. – Харків : ОВС, 2013. – С. 31–34. *Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, обговорення основних результатів та формулювання висновків.*

16. Савонік Ю. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток Азійських ігор / Ю. Савонік, А. Литвинець // Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : ХДАФК, 2012. – С. 117–119.

Здобувачеві належить формулювання наукової ідеї, участь у пошуку джерел інформації.

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Литвинець А. І. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні [Електронний ресурс] / Литвинець А. І., Тимчак Я. В. // Спортивна наука України. – 2008. – № 1 (16). – С. 87–94. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/2008-1/Articles/08laiiiu.pdf.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, визначення стану наукової проблеми.

18. Литвинець А. Значення християнської церкви в розвитку спортивного руху Галичини [Електронний ресурс] / Антон Литвинець, Святослав Попович, Назарій Вітер // Спортивна наука України. – 2013. – № 3 (54). – С. 22–26. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/ index.php/snu/issue/view/24.

Здобувачеві належить розробка схеми дослідження, обговорення та узагальнення результатів.

19. Шеремет О. Спортивні організації мусульман та їх вплив на розвиток спорту в ісламських країнах / Шеремет Олена, Литвинець Антон, Попович Святослав // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 768–773.

Здобувачеві належить опрацювання та інтерпретація результатів.

20. Спортивна діяльність мусульманських організацій [Електронний ресурс] / Олена Шеремет, Алі Абдулкарім Джасім Аль-Убаїді, Антон Литвинець [та ін.] // Спортивна наука України. – 2014. – № 4 (62). – С. 20–32. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/242/234.

Здобувачеві належить визначення стану наукової проблеми.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЇ..... 2
ВСТУП..... 22
РОЗДІЛ 1. СПОРТ В ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ..... 28
1.1. Спортивна діяльність релігійних організацій..... 28
1.2. Започаткування спортивної діяльності інституціями християнської церкви..... 34
1.3. Стан наукової розробленості проблеми дослідження..... 43
Висновки до розділу 1..... 66
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 68
2.1. Методи дослідження..... 68
2.2. Організація дослідження..... 73
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ІДЕЙНО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ..... 76
3.1. Становлення та рівні функціонування християнських спортивних організацій..... 76
3.2. Спортивні організації основних християнських конфесій..... 85
3.2.1. Протестантські спортивні організації..... 85
3.2.2. Католицькі спортивні організації..... 99
3.2.3. Православні спортивні організації..... 110
3.3. Спортивні змагання християнських організацій..... 112
3.4. Ідейні та нормативні засади християнських спортивних організацій..... 135
Висновки до розділу 3..... 152
РОЗДІЛ 4. ВПЛИВ ХРИСТИЯНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ СПОРТУ У СВІТІ..... 154

4.1. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на становлення та розвиток міжнародного спортивного і олімпійського рухів..... 154
4.1.1. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на становлення та розвиток фізичного виховання і спорту..... 154
4.1.2. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на становлення міжнародного олімпійського руху..... 178
4.2. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні..... 190
4.2.1. Започаткування спортивної діяльності християнськими організаціями в Україні та її розгортання в наш час..... 190
4.2.2. Теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управляння спортом в Україні..... 195
Висновки до розділу 4..... 207
РОЗДІЛ 5. АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 209
ВИСНОВКИ..... 224
ПОСИЛАННЯ..... 230
ДОДАТКИ..... 262

ВСТУП

Актуальність теми. У системі міжнародного спорту й олімпійського руху виокремлюють ігри релігійної приналежності [57, 97, 213]. Організація і проведення релігійними інституціями у XX ст. міжнародних спортивних змагань серед християн, іудеїв та мусульман стали свідченням наявності доволі розвинутого релігійного спортивного руху, у якому християнські спортивні організації є найбільш потужною його частиною. Ігри релігійної приналежності є винятково важливим чинником розвитку сучасного спорту – зростання його масовості, відбору обдарованих спортсменів, підвищення якості їх підготовки, поширення видів спорту серед населення різних країн світу, розвитку матеріальної бази спорту тощо [213].

Те, що спорт релігійної приналежності є вагомим сегментом міжнародного спортивного руху, засвідчують праці багатьох науковців [25, 64, 67, 71, 85, 97, 102, 174, 202, 213, 311]. Тож виникає потреба теоретичного осмислення цього явища, його зіставлення зі світськими формами.

Попри окремі праці щодо різних аспектів спортивної діяльності християнських організацій [25, 104, 155, 159, 256, 317, 326, 338, 347, 368], узагальнювальних наукових досліджень із зазначеної проблеми не виявлено. Наявні наукові дані не дають можливості повною мірою зрозуміти специфіку функціонування християнських спортивних організацій та їх значення й місце в системі міжнародного спортивного руху.

У наявних працях, присвячених проблемі дослідження, автори вивчають доволі обмежене коло питань: історичні аспекти становлення християнських спортивних організацій [4, 64, 67, 71, 85, 97, 102, 188, 256], мотиви і завдання їх спортивної діяльності [117, 188, 302, 311, 372], співпрацю християнських спортивних організацій з громадськими та державними ланками управління спортом в Україні [36, 37, 112, 139, 163, 164]. Більшість праць вітчизняних та іноземних дослідників є застарілими, оскільки в них вивчено проблему лише до середини XX ст. Натомість християнські спортивні організації активно

діють у багатьох країнах світу і сьогодні, а сегмент спорту релігійної приналежності займає вагоме місце поряд зі світськими організаціями – громадськими та державними.

У зв'язку з тим, що в наявній історіографії проблеми домінує позиція про негативний вплив християнської церкви на розвиток фізичної культури, а сучасні наукові дані засвідчують зворотнє – виникає суперечність.

Також виявлено такі невідповідності:

- наявного позитивного досвіду і практики спортивної діяльності християнських організацій у світі з незадовільним станом їх розвитку в Україні;

- ефективності наявних механізмів взаємодії управлінських ланок християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Необхідність розв'язання зазначених суперечностей зумовлює актуальність наукового дослідження та вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження здійснено відповідно до тем 2.1.5 "Спорт у політичному процесі на пострадянському просторі (інформаційні та соціологічні основи взаємодії)" (номер державної реєстрації 0111U001714) Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр. та 3.9 "Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації" (номер державної реєстрації 0111U001735) Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.

Роль автора як співвиконавця зазначених тем науково-дослідної роботи полягала у виявленні християнських спортивних організацій та їх діяльності у світі, обґрунтуванні теоретичної моделі взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Мета дослідження: узагальнити та систематизувати відомості про структуру, зміст, особливості спортивної діяльності християнських організацій та їх значення для розвитку спорту у світі.

Завдання дослідження:

1. Здійснити загальну характеристику спортивної діяльності релігійних організацій.

2. Виявити структуру та організаційні форми функціонування християнських спортивних організацій.

3. Виявити ідейно-нормативні засади спортивної діяльності християнських організацій.

4. Встановити вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі.

5. Обґрунтувати теоретичну модель діяльності християнських спортивних організацій у взаємодії з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Об’єкт дослідження: спортивна діяльність релігійних організацій.

Предмет дослідження: особливості спортивної діяльності християнських організації та їх значення для поширення спорту у світі.

Для розв’язання поставлених завдань у процесі дослідження були використані такі **методи:**

1. *Теоретичні методи:* аналіз та синтез, індукція і дедукція, абстрагування, аналогія, інтерпретація, класифікація, порівняння, системний підхід, узагальнення, моделювання (вивчення стану досліджуваної проблеми, систематизація та узагальнення основних результатів спортивної діяльності християнських організацій).

2. *Історичні методи:* історично-порівняльний, історично-системний, перспективного аналізу, ретроспективний, хронологічний (виникнення, формування та розвиток спортивної діяльності християнських організацій у хронологічній послідовності для виявлення внутрішніх і зовнішніх зв’язків, закономірностей і суперечностей).

3. *Соціологічні методи:* аналіз документів (неформалізований, біографічний) (вивчення статутних та інших документів, які регламентують діяльність християнських спортивних організацій).

4. *Статистичні методи:* описова статистика (опрацювання, упорядкування, візуалізація та інтерпретація результатів дослідження).

Наукова новизна роботи:

- *уперше* узагальнено дані про особливості формування й сучасний стан функціонування християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю та встановлено ієрархічні рівні їх функціонування у світі та Україні;

- *уперше* виявлено та систематизовано ідейно-нормативні засади функціонування християнських спортивних організацій;

- *уперше* встановлено особливості організації спортивних змагань християнськими організаціями та з'ясовано стан взаємозв'язків і взаємовпливів християнських і світських організацій у межах міжнародного спортивного руху;

- *уперше* обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні;

- *удосконалено* положення про християнські спортивні змагання різного рівня;

- *набули подальшого розвитку* дані про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху;

- *набули подальшого розвитку* відомості про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі.

Практична значущість. Результати дослідження використано в навчальних програмах Львівського державного університету фізичної культури: "Історія фізичної культури", "Олімпійська освіта", "Світоглядні засади тіловиховання", а також у теоретичних курсах Молодіжного

навчального центру ім. Святого Івана Боско м. Львова, що підтверджено відповідними актами. Матеріали дослідження можна використовувати для підготовки узагальнювальних праць з історії міжнародного спортивного руху, розроблення посібників, лекційних і спеціальних курсів у навчальних закладах фізкультурного профілю та християнських закладах освіти. Результати дисертаційної роботи можуть суттєво посприяти налагодженню діяльності сучасних християнських спортивних організацій в Україні.

Особистий внесок здобувача полягає в теоретичному розробленні основних ідей і положень дисертаційного дослідження, узагальненні даних та їх інтерпретації, розробленні та обґрунтуванні теоретичної моделі взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні, а також оформленні й написанні дисертаційної роботи. Автор здійснив основний вклад при підготовці та написанні наукових публікацій, які виконані у співавторстві, зокрема зборі та аналізі теоретичних даних, узагальненні та інтерпретації результатів дослідження, формулюванні висновків.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення роботи оприлюднено на XII, XIII, XIV та XVI Міжнародних наукових конференціях “Молода спортивна наука України” (Львів, 2008, 2009, 2010, 2012); I та II Міжнародній конференції молодих вчених (Київ, 2008, 2009); XIV Міжнародному науковому конгресі “Олімпійський спорт і спорт для всіх” (Київ, 2010); XII Міжнародній науково-практичній конференції “Фізична культура, спорт та здоров’я” (Харків, 2012); V і VI Міжнародній науково-практичній конференції “Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві” (Луцьк, 2012, 2015); V Всеукраїнській електронній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених “Фізична культура та здоров’я різних груп населення” (Одеса, 2014); конференції “Душпастирство спорту в УГКЦ. Здобутки та перспективи” (Львів, 2016); засіданні Українського богословського наукового товариства (Дрогобич, 2017).

Публікації. Основні положення дисертації представлено у 20 наукових працях, серед яких 12 статей – у фахових виданнях України (з них 10 – у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз), 8 – апробаційного характеру.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, п’яти розділів, висновків, бібліографічного списку, додатків. Роботу викладено українською мовою на 280 сторінках, з них 210 – основного тексту. Результати дослідження представлено у 17 таблицях та 21 рисунку. Список використаної літератури становить 387 джерел, з них 171 – іноземні.

РОЗДІЛ 1.
СПОРТ В ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Спортивна діяльність релігійних організацій

Сучасний спорт як унікальний вид суспільної дільності сформувався впродовж 150-ти річного періоду: з початку XVIII до кінця XIX ст. Аналіз історичного розвитку досить чітко вказує на час і місце його виникнення. Сучасний спорт зародився в Англії і поширився на Сполучені Штати Америки, Західну Європу, а потім і весь світ.

Численні дослідження вказують [25, 47, 57, 213], що у кінці XIX – першій половині XX ст. міжнародний спортивний рух набув стрімкого розвитку. Саме в цей період починається становлення сучасних Олімпійських ігор і міжнародного олімпійського руху.

Міжнародний спортивний рух виявлявся у створені численних спортивних федерацій та проведенні різноманітних міжнародних комплексних змагань. Він включає в себе міжнародні та національні спортивні організації, які сприяють розвитку спорту у світі й установленню тісних контактів між різними країнами. Як засвідчують у своїх працях науковці [97, 174, 213], навколо ідеї спорту об’єднувалась значна кількість організацій, серед яких континентальні, регіональні, релігійні та інші.

Ретроспективний аналіз наукової і методичної літератури засвідчив, що у другій половині XIX – на початку XX ст. поряд із релігійними закладами освіти, які запровадили фізичне виховання у навчальний процес освітніх установ і сприяли його поширенню серед молоді, утворюються та набувають широкої популярності релігійні спортивні організації. Серед них фахівці виокремлють: християнські (Асоціація молодих християн, Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту), іудейські (Всесвітній союз “Маккабі”) й ісламські (Спортивна федерація ісламської солідарності) організації [25, 71, 102]. Вони посідають важливе місце серед значної кількості

міжнародних спортивних організацій, оскільки суттєво впливають на розвиток спорту не лише в окремих країнах, а й в усьому світі.

Узагальнення відомостей наукової літератури [1, 64, 212] дало змогу виявити, що починаючи із середини XIX ст. релігійні спортивні організації утворювали систему осередків, сприяючи своєму швидкому поширенню у світі. Сьогодні існує велика кількість релігійних спортивних організацій міжнародного та регіонального характеру, які сприяють популяризації спорту у суспільстві.

Вивчаючи виникнення та поширення міжнародних християнських організацій, зокрема й спортивних, можна виокремити низку причин, а саме:

- ✓ активізація міжнародних зв'язків у спортивній сфері;
- ✓ поширення зон місіонерської діяльності релігійними спортивними організаціями;
- ✓ соціальний рух "м'язове християнство";
- ✓ поширення ідеї єдності християнських церков (екуменізму);
- ✓ поява та розвиток новітніх християнських течій і культів тощо [177, 256].

Одним із чинників, який сприяв стрімкому поширенню християнського спорту, був тривалий період розвитку християнства у світі. Згромадження у тих чи інших країнах і спільнотах були певними опорними точками, які сприяли розвитку спортивної діяльності. Вже на початку XX ст. чисельність і поширення християнських спортивних організацій досягло вражаючих масштабів. Одна з найрозвинутіших організацій, Асоціація молодих християн, у середині XX ст. налічувала 7 мільйонів членів і функціонувала в 77 країнах світу. Станом на 2008 р. це є найбільша християнська спортивна організація, що налічує 45 млн. чоловік і здійснює свою діяльність у 125 країнах [64, 145, 363].

Зазначимо, що сьогодні міжнародні християнські організації завдяки своїй розгалуженій структурі, значним матеріальним і людським ресурсам стали реальною силою не лише у релігійному, зокрема, екуменічному русі, а й

загалом у сучасній геополітиці. На початку XXI ст. їхні інтереси тяжіють не лише до розв'язання загальносвітових глобальних проблем, але й до впливу на перебіг подій політичного, економічного, культурного й спортивного життя в окремих регіонах і країнах. Так, в останні десятиріччя кількість християнських спортивних організацій міжнародного та національного рівня суттєво зросла. Утворилися і діють Європейський християнський спортивний союз (1989), Асоціація "Парафіада" (1992), Лютеранська спортивна організація (1996), Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіян (2002) та інші [67, 97, 348].

Вагомим компонентом і чинником розвитку сучасного спорту у світі є спортивна діяльність релігійних організацій. Комплексні спортивні змагання християнських та інших релігійних спортивних організацій, що проводяться сьогодні на міжнародному рівні, позначено в теорії спорту як ігри релігійної приналежності. Історично (за часом започаткування і за масштабами своєї діяльності) спортивна діяльність християнських організацій є на сьогодні найпотужнішою частиною релігійного спорту [213].

Діячі християнської церкви були безпосередньо причетні до процесу становлення сучасного спорту. Завдяки їх діяльності в другій половині XIX – на початку XX ст. у Великій Британії виникає і поширюється соціальний рух "м'язове християнство", що стає невід'ємною частиною європейської (Бельгія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Франція, Швейцарія тощо) та американської (США і Канада) масової культури. Він вийшов за межі цих країн і сприяв створенню християнських спортивних організацій, а згодом вплинув і на формування теоретичних основ становлення сучасного спорту.

Ряд науковців [71, 145, 311] стверджує, що суттєвий вплив на становлення міжнародних спортивних зма/гань здійснювала протестантська церква, яка із середини XIX ст. першою серед християнських церков розпочала активну роботу з поширення спорту. Адже відомо, що сучасний спорт зародився у протестантській Англії і швидше поширювався в протестантських країнах (Сполучені Штати Америки, Німеччина, Нідерланди, скандинавські країни), а не в католицьких (за винятком Франції).

Найвідомішою протестантською спортивною організацією стала Асоціація молодих християн, яка, популяризуючи принципи гармонійного розвитку людини – поєднання духу, тіла та розуму, залучала дедалі більшу кількість молоді до занять спортом. Цей рух швидко поширюється у багатьох країнах Європи, Азії, Америки, що пізніше зумовило виникнення низки видів спорту, а також проведення міжнародних спортивних змагань.

Підтвердженням значного впливу протестантизму на становлення і подальший розвиток сучасного спорту можуть слугувати наукові дослідження Гюнтера Люшена і Ханса Ленка, зроблені у минулому столітті (табл. 1.1), які засвідчують значне домінування протестантів на Олімпійських іграх. Вони встановили, що кількість здобутих золотих медалей на Олімпійських іграх серед християн була близько 75%, з яких майже 55% вибороли протестанти. При цьому частка протестантів у співвідношенні до релігійного населення Землі становить усього лиш 7,6%. Своєю чергою представники інших релігійних течій здобувають значно менше нагород на Олімпійських іграх [47].

Таблиця 1.1

Спорт і релігія на Олімпійських іграх

	Частка від золотих медалістів Олімпіади, %	Частка від релігійного населення Землі, %
Протестанти	54,5	7,6
Католики	20,0	23,6
Мусульмани	1,6	15,5
Буддисти, синтоїсти	1,2	7,3
Іудеї	1,0	0,4
Інші	1,6	45,4

Крім того, важливу роль, яку спортивна діяльність відіграє у розвитку фізичних навичок і очищенні тіла, підкреслював Папа Римський Іван XXIII. Він зазначав, що спорт має займати важливе місце у житті людини. Іван XXIII назавжди запам'ятався як великий реформатор католицької церкви, а також став знаменитим як опікун фізичної культури і спорту. Перед початком Ігор XVII Олімпіади в Римі (1960) Папа зустрічався у соборі святого Петра з понад 4000 спортсменів із 87 країн світу [67, 200].

Водночас, як зазначають дослідники [25, 97, 107, 166], невід'ємною частиною релігійного та міжнародного спортивного руху є й інші релігійні організації, зокрема міжнародна іудейська спортивна організація – Всесвітній союз "Маккабі". Вже на початку зародження єврейських спортивних організацій у кінці XIX ст. простежується швидке розповсюдження осередків у різних країнах світу. Слід зауважити, що цьому сприяла передусім політична пропаганда Всесвітнього союзу "Маккабі" та прагнення євреїв до самовдосконалення.

З 1932 р. Всесвітній союз "Маккабі" започатковує проведення міжнародних комплексних змагань – Маккабіанських ігор, які відбуваються за зразком Олімпійських ігор раз у чотири роки в Тель-Авіві (Ізраїль) і вважаються одними із найчисленніших спортивних форумів планети. З 1960 р. Маккабіанські ігри визнані Міжнародним олімпійським комітетом як регіональний спортивний захід під егідою МОК і міжнародних спортивних федерацій. Відбором для участі на Маккабіаду слугують континентальні змагання, а саме: європейські, панамериканські, північноамериканські, південноафриканські, австралійські маккабіади, а також національні турніри. Серед почесних гостей на відкритті XIV Маккабіади (1989) був президент МОК Хуан Антоніо Самаранч [108].

За час проведення ігор Всесвітнього союзу "Маккабі" їх учасниками ставали відомі спортсмени з різних країн – Марк Спітц, Юдіт Полгар, Агнеш Келеті, Джейсон Лезак, Ленні Крайзельбург, Ніколас Массу та інші, які ставали багаторазовими переможцями та призерами міжнародних змагань,

зокрема, Ігор Олімпіад, чемпіонатів світу, континентальних турнірів тощо [107].

Під час аналізу низки літературних джерел [203, 384] ми встановили, що належне місце у міжнародному спортивному русі посідають мусульманські спортивні організації. Впродовж XX ст. представники мусульманських країн брали участь у багатьох міжнародних змаганнях різного рівня, у тому числі й Олімпійських іграх, де досягли певних успіхів. Проте порівнянно з християнськими країнами, досягнення мусульманських держав є дещо нижчими. Вагомий вплив на становлення і розвиток спорту в мусульманському світі мало проведення Панарабських ігор, які беруть свій початок від 1953 р. за сприяння Мусульманського братства, Асоціації молодих християн та інших релігійних організацій. Головною метою цих організацій було об'єднання між собою учасників Ліги арабських держав за допомого спортивних заходів.

Спорт у мусульманських країнах і за їх межами розвивають різні організації, які створюють передумови для популяризації та розвитку спорту в країнах ісламського світу. Активний розвиток спорту мусульман не був би таким успішним без функціонування Організації ісламського співробітництва, що дало поштовх до формування інших організацій, які активно займаються не лише розвитком спорту, але й фітнесом та іншими формами рекреації. Значний внесок у пропаганду й успішну діяльність таких організацій внесли Жіноча федерація ісламського спорту, Спортивна федерація ісламської солідарності, Мусульманська асоціація молодих жінок, Мусульманська спортивна асоціація тощо.

В останні десятиліття низка ісламських організацій почали проводити окремі ігри для мусульман, що є офіційно визнаними Міжнародним олімпійським комітетом і мають свою символіку й атрибутику. До них належать Ігри Ісламської солідарності, які проводяться для заохочення співробітництва між мусульманськими державами. Результатом цього стало проведення Ісламських ігор у 1980 р., а також Жіночих ісламських ігор, що

відбуваються під патронатом Міжнародного олімпійського комітету від 1993 р. і дають можливість жінкам-мусульманкам брати участь у спортивних заходах на рівні з чоловіками [83, 173, 202, 204].

Завдяки цим організаціям спорт в ісламі розвивається відповідно до принципів мусульманської релігії та безпосередньо пов'язаний з нею. У мусульманських країнах ретельно зберігають і шанують релігійні традиції. Іслам пропагує здоровий спосіб життя й удосконалення розумових і фізичних здібностей особистості.

Таким чином соціальна значущість спортивної діяльності релігійних організацій підкреслюється у багатьох наукових працях [25, 47, 67, 71, 97, 200, 384 ін.]. Встановлено, що релігійні спортивні організації як частина міжнародного спортивного руху розвиваються з певними особливостями, а їх специфіка визначається релігійною приналежністю. Структура релігійного спортивного руху складається з християнського, іудейського й ісламського напрямку. Водночас спортивна діяльність в інших релігійних напрямках слабо проявляється.

Спортивна діяльність релігійних організацій є однією з невід'ємних чинників розвитку сучасного спорту, адже християнські спортивні організації функціонують із середини XIX ст. і за цей час стали важливим елементом міжнародного спортивного руху.

1.2. Започаткування спортивної діяльності інституціями християнської церкви

Витоки зацікавленості спортивною діяльністю інституціями християнської церкви простежуємо із епохи Середньовіччя, коли з'являються перші школи, а згодом й окремі діячі церкви почали пропагувати і поширювати спортивну діяльність в межах християнських спільнот [13, 85].

Початок розвитку християнських шкіл було покладено монастирями і пов'язане зі школою катехуменів, де навчання та виховання зводилися до

вивчення християнських догматів, пошуків “християнського народження” перед хрещенням у свято Пасхи тощо. Водночас зважаючи на важливість різноманітних фізичних вправ та ігор у вихованні дітей, у навчальному процесі таких шкіл було передбачено забави з руховою активністю [180].

Основними типами церковних шкіл були парафіяльна, монастирська, соборна (кафедральна). Суворої градації за рівнем освіти шкіл не було, але все ж деякі відмінності між ними були помітні [81, 287].

В епоху Середньовіччя різного роду змагання зазнали занепаду, в тому числі і фізична культура. Фізичне виховання було недоступним і малопопулярним серед широких мас населення. Можна виокремити лише рицарські турніри й окремі військові прикладні види, з-поміж яких стрільба з лука, фехтування тощо. Проте ці поодинокі змагання не мали системного характеру, тому спортивна діяльність загалом у цей період суттєво відрізнялась від агоністики Стародавньої Греції та Римської імперії.

На думку дослідників [19, 50, 52, 81], із виникненням протестантизму в XVI ст. християнська церква почала змінювати своє ставлення до фізичної культури. Протестанти відстоювали переосмислення ролі фізичного виховання в суспільстві, особливо для молоді. На відміну від аскетичних ідей, які умертвляють гріховне тіло в епоху Середньовіччя, протестанти почали практикувати дбайливе ставлення до тілесного розвитку людини.

Під впливом ідей епохи Відродження і нових реформаторських уявлень, а саме течії гуманізму, зароджується ідеал “гомо універсале” – всебічний розвиток особистості [14, 26, 35, 51, 53, 274].

Як вказує у своїх працях Коджаспіров [85], у руслі нових суспільних потреб протестанти почали створювати новий тип шкіл, який називали колегіями, для більш ґрунтовної і різнобічної підготовки молоді до церковної та світської кар’єри. Для дітей дворян середнього і вищого суспільного статусу відкривалися дворянські академії – елітні навчальні заклади, в яких намагалися об’єднувати кращі традиції рицарського виховання та нові ідеї гуманістичної освіти. Через освітні навчальні установи впроваджувалися у

навчальний процес регулярні заняття з фізичного виховання з різноманіттям проявів рухової активності.

У цих школах нового типу педагоги відмовились від середньовічної системи навчання і змінили ставлення до фізичного виховання на прихильніше. У тижневому розпорядку для школярів відводили один рекреаційний день, який був присвячений рухливим іграм, фізичним вправам і пішим походам. У дворянських академіях і коледжах, піклуючись про здоров'я та фізичний розвиток учнів, організовували заняття з гімнастики, плавання, верхової їзди, танців, фехтування, ігри з м'ячем, заняття пішого мандрівництва й екскурсій.

Деякі джерела свідчать [85, 263], що у цей же період, в середині XVI ст., під впливом реформаторських змін протестантської освіти до активної роботи долучилися представники католицької церкви, змінивши своє ставлення до фізичного виховання, лібералізуючи навчання в низці підпорядкованих їм навчальних закладів.

Католицький монаший орден єзуїтів, створений 1534 р. іспанським офіцером у відставці Ігнатієм Лойолою разом з шістьма однодумцями, дуже швидко при активній підтримці Папи Римського Павла III розповсюдився по різних країнах Європи.

Перші коледжі єзуїтів було відкрито у найбільших європейських столицях – Відні (1551), Римі (1552) і Парижі (1561). Щоб привернути увагу до навчання найбільш здібних представників різних верств населення, в тому числі і вихідців із простолюду, плату за навчання не брали. У результаті цього кількість охочих вступити в такі навчальні заклади стрімко зростала. За короткий час вони поширились по всій території Європи, зокрема й у Львові. У 1600 р. в Європі функціонувало вже близько 200 коледжів Лойоли, а в 1650 р., для прикладу, в одній лише Іль-де-Франс (Франція) налічувалось 14 тисяч учнів коледжів єзуїтів.

У коледжах єзуїтів, більшість з яких були інтернатами, піклувалися про здоров'я, гігієну і фізичний розвиток учнів, займалися з ними гімнастикою,

плаванням, верховою їздою, фехтуванням, здійснювали піші походи й екскурсії [85].

Єзуїти дуже вміло поєднували педагогічні настанови й ефективні методи та прийоми навчання і виховання юнаків. Із вихованців єзуїтів вийшли видатні вчені, політики, філософи, письменники, серед яких Ж.-Б. Мольєр, Р. Декарт, Ф. Вольтер, П. Корнель, Г. Лейбніц та інші.

Через розбіжності у поглядах щодо підготовки молоді протестантська та католицька системи навчання і виховання принципово розмежувалися й відділились одна від одної [81].

Як вказує у своїх працях Ю. Г. Коджаспіров [13, 85], разом із заняттями руховою активністю провідні мислителі християнської церкви започатковують інтелектуальне осмислення, а згодом і творення теоретичних засад тілесного вдосконалення людини за посередництвом фізичних вправ, що реалізували представники протестантського священства.

Основні ідейні положення і принципи протестантизму були сформовані Мартіном Лютером (1483–1546), Жаном Кальвіном (1509–1564) і Ульріхом Цвінглі (1484–1531), які відкидали ставлення до тіла як до тюрми душі і були прибічниками фізичного виховання молоді. Один із засновників протестантизму Мартін Лютер, працюючи викладачем Вюртембергського університету, часто повторював, що “з точки зору правильного використання вільного часу найбільш корисними заняттями є слухання музики та фізичні вправи. Перше – тому, що відганяє серцеві захворювання і смуток, друге – тому, що робить тіло більш гнучким і сприяє здоров’ю” [85].

Німець Іохим Камераріус у роботі “Діалог про гімнасії”, виданої в Лейпцигу (1541), розробив перші проектні бачення основ фізичного виховання як окремого предмета у навчальних закладах.

У процесі аналізу літератури [14, 85, 103] ми виявили, що з-посеред представників протестантизму одним із перших розробників теоретичних основ фізичного виховання ще у другій половині XVI ст. був директор коледжу Святого Павла в Лондоні Річард Малкастер (1530–1611). Свій

педагогічний досвід він систематизував і передав нащадкам у трактаті про освіту під назвою “Дослідження всіх обставин, обов’язкових у справі навчання дітей, чи йде мова про виховання духу чи тіла” (1581 р.). У ньому Малкастер проаналізував 45 проблемних ситуацій, більшість з яких пов’язані з моральним і фізичним вихованням молодого покоління. Новаторський характер роздумів автора обумовлений вихідною тезою книги, що трактує фізичні вправи та ігри як процес специфічної потреби культурних благ, з допомогою яких полегшується вирішення цілої низки інших педагогічних проблем.

Річард Малкастер причетний до становлення і розвитку футболу в Англії. У згаданій праці він торкається цього виду гри з м’ячем. Унікальність його внеску не лише у формулюванні сьогодні загальноприйнятої офіційної назви цього виду спорту – “footeball”, а й наданні ранніх свідчень про перші організовані футбольні команди.

Малкастер виокремлював футбол з-посеред інших ігор, посилаючись на його переваги. Він стверджував, що футбол має позитивне виховне значення і сприяє зміцненню здоров’я. Малкастер був одним із перших прихильників уведення у змагальний процес незалежного арбітра – судді, а також першим, хто описав його роботу під час футбольного матчу. На думку англійських істориків спорту, Річард Малкастер мав найбільший вплив на розвиток футболу у XVI ст. [85, 103, 276].

У документальних хроніках Філіпа Стаббса 1583 року протестантські священики згадують про футбол: “Футбол – гра, в якій молоді люди б’ють ногами великий м’яч, котять його по землі, не піднімаючи в повітря” [85]. Слід зазначити, що перший опис футбольного матчу в Англії зробив іподиякон католицької церкви Вільям Фітц Стівен 1170 року [375].

Своєю чергою, протестанти не зупинялися на досягнутому і продовжували нарощувати свої педагогічні здобутки. Найбільшої уваги заслуговують новації протестантських пасторів (єпископів) початку XVII ст., які відіграли значну роль у розвитку фізичного виховання. За їхніми

навчальними посібниками навчались у той час в багатьох країнах Європи, Азії, Америки, в тому числі і на теренах Російської імперії.

На початку XVII ст. у площині виховання починає працювати особа, яка згодом отримає світове визнання. Протестантський священик, пастор Чеських братів, Ян Амос Коменський розробив теорію взаємозв'язку розумового, духовного і фізичного виховання з урахуванням вікових, психологічних та фізіологічних особливостей розвитку дітей, підлітків і юнаків, ставши основоположником засад сучасної педагогічної науки [52].

Ян Амос Коменський прийшов до розуміння необхідності розвитку фізичного виховання. У його роботі "Велика дидактика" розкрито питання виховання дітей дошкільного віку та підготовки молодого покоління, підкреслено те, що правильно дібрані і дозовані фізичні вправи не тільки допомагають збереженню здоров'я, але й сприяють подоланню втоми, пов'язаної зі шкільними заняттями. У зв'язку з уведенням в школах розкладу уроків, Коменський запропонував, щоб тривалі перерви і частину післяобіднього часу педагоги використовували для занять фізичними вправами, тренувань і виховної роботи. Особливу увагу звертав на формування системи фізичних вправ. Серед рухливих ігор виокремлював корисні, які доповнював військовою підготовкою – бігом, стрибками, боротьбою, плаванням і метанням спису у кільце. На основі ідей Коменського у навчальних закладах впроваджували систему гуманістичних цінностей, етики фізичного виховання, яка у зміненому вигляді з другої половини XIX ст. вплинула на розробку норм проведення змагань, тепер уже спрямованих на досягнення високих результатів.

Із літературних джерел [85, 103] відомо, що одним із ключових, в устах провідників протестантської церкви у XVII ст., стає питання важливості фізичного виховання для зміцнення здоров'я людини. Ці та інші ідеї виходять за межі християнських громад і опановують думки освічених кіл Європи. Адже розгалужена система протестантських і католицьких шкіл у Чехії, Італії, Франції, Англії, скандинавських країнах, суттєво сприяли цьому.

В Англії й Америці у XIX ст., де спорт зароджувався та розвивався, спортивна діяльність і християнство були найтісніше зв'язані історично. Це насамперед пов'язане з тим, що країни Європи й США сповідували християнство, яке тривалий час з початку свого заснування мало значний вплив на суспільне життя цих країн. Незважаючи на те, що тривалий період в епоху Середньовіччя спортивна діяльність вважалась, з погляду християнства, заняттям маловартісним й окрім того шкідливим, відступало це уявлення саме під тиском протестантських священиків, проповідників так званого "м'язового християнства" (muscular christianity) [316, 369].

На думку дослідників [188, 210, 226, 325], "м'язове християнство" – це термін Вікторіанської епохи, у якому пропагувалася фізична сила і здоров'я (принаймні для чоловіків), а також підкреслювалася необхідність енергійної християнської активності у поєднанні з високими ідеалами мужності в особистому житті. Вислів, ймовірно, вперше з'явився в час полеміки довкола творчості англійського священика Чарльза Кінгслі. Так, 21 лютого 1857 р. Кінгслі, у відповідь на рецензію, назвав цей термін "хворобливим", але пізніше він використовував його як позитивний. Письменник Томас Хьюз використовував його у романі "Шкільні дні Тома Брауна", кажучи, що "добре мати сильного християнина". Хоча термін "м'язове християнство" найбільше пов'язаний з іменами Кінгслі та Хьюзом, проте його перші аспекти у літературі з'явилися ще в 1762 р., коли Еміль Руссо описував фізичне виховання як важливий елемент для формування характеру й моралі. Термін застосовувався також для інших рухів, що поєднують фізичний і християнський духовний розвиток.

Теолог протестантського коледжу Вітієр професор Джозеф Прайс про цей рух говорив так: "М'язове християнство з'явилося в Англії у 1855 р. Його спочатку сприймали глузливо, а потім офіційно застосовували до християнських священиків, що прагнули внести якісь елементи мужності до релігії і тим привернути чоловіків, що були байдужими до церкви. Вони влаштовували при церквах спортивні майданчики й самі навчали спорту дітей

у школах. У проповідях ці священики згадували біблійні сюжети – боротьбу Іакова з ангелом або змагання з бігу апостола Павла. Вони підкреслювали, що гра, змагання, завжди були прийнятні у монотеїзмі взагалі й у християнстві зокрема, і що у будь-якій боротьбі, включно зі спортивною, віра надихає на перемогу" [302, 343].

У процусі аналізу низки літературних джерел [226, 369] ми виявили, що рух "м'язове християнство" у Великій Британії зародився завдяки діяльності протестантських священиків Томаса Арнольда, Вільяма Уеба Елліса, Чарльза Кінгслі, які вплинули на виникнення англійської спортивно-ігрової системи фізичного виховання.

У США "м'язове християнство" з'явилося наприкінці XIX ст. у приватних школах, а згодом у проповідях євангелістів Асоціації молодих християн, зокрема таких як Дуайт Муд, Сінклер Льюїс, Рейнхольд Нібур та інші. Найвідомішими представниками "м'язового християнства" були також Генрі Уорд Бічер, Едвард Хічкок, Дадлі Сарджент, Лютер Гулик, Джеймс Нейсміт, Джордж Морган і Амос Алонсо Стагг.

Гасло "Спорт на благо розвитку людини" стало протестантським девізом XIX ст. у якому сформувалися християнські етичні підходи до спорту. Рух "м'язове християнство" засвідчив, що позитивний вплив спорту може бути застосований в інших сферах суспільного життя.

Як зазначають у своїх працях деякі науковці [302, 311, 369], за часів "м'язового християнства" етичні норми американського й англійського спорту були дуже високими. Власне цей рух посприяв у майбутньому розвитку спортивної діяльності християн і виникненню багатьох християнських спортивних організацій. Зокрема, рухи Асоціації молодих християн і бойскаутів відіграли важливу роль у розробці ідеології "м'язового християнства", згідно з якою за допомогою спорту християнський характер (тобто мораль і мужність) може бути використаний для виховання молоді.

До початку XX ст. "м'язове християнство" було досить впливовим в Англії, про що один із авторів [316], написав: "Англієць проживає в світі з

гвинтівкою в одній руці і Біблією в іншій", і додав: "Якщо нас питають, що наше "м'язове християнство" зробило, ми вказуємо на Британську імперію".

Слід зауважити, що середина XX ст. відзначалася значними змінами у розвитку спорту, зокрема, у використанні спорту, як способу заробляння грошей. Один із найвідоміших діячів християнської церкви у США, автор кількох десятків книг, Біллі Грем вважав, що до змін потрібно залучати "м'язове християнство". Християнський спортивний рух став відроджуватися після Другої світової війни, починаючи зі створення організації "Посли в спорті". Згодом виникли такі організації: Асоціація християн-спортсменів, Атлети в дії, Національна християнська асоціація університетського спорту та багато інших християнських спортивних організацій.

Окремі науковці вважають [325, 343, 372], що з погляду освіти, "м'язове християнство" як рух існує досі, оскільки християни займаються спортом. Це відбувається на місцевому, регіональному та міжнародному рівні. Рух розвивається в межах християнських організацій, коледжів і університетів, які пропонують різні спортивні та християнські програми.

Отже, передумовою становлення спортивної діяльності християнських організацій у XIX ст. стала зміна поглядів на фізичне виховання в епоху Відродження. Це відбувалось під впливом тогочасних діячів християнської церкви, зокрема: Мартіна Лютера, Яна Амоса Коменського, Річарда Малкастера та інших. Саме це зумовило впровадження у навчальний процес католицьких і протестантських навчальних закладів обов'язкових занять із фізичного виховання.

У період Нового часу набуває поширення соціальний рух "м'язове християнство", який сприяв популяризації спорту у християнському середовищі, створенню та поширенню християнських спортивних організацій. Водночас діячі християнської церкви Томас Арнольд, Річард Малкастер, Вільям Уебб Елліс, Чарльз Кінгслі, Томас Хьюз, Дуайт Муд, Лютер Гулик, Джеймс Нейсміт, Джордж Морган та інші сприяли обґрунтуванню засад шкільного й університетського фізичного виховання і спорту через ідеали,

опрацьовані у християнських освітніх закладах, а саме – “юний християнський атлет”, “християнський джентльмен” тощо.

1.3. Стан наукової розробленості проблеми дослідження

Ураховуючи теоретичну спрямованість нашого дисертаційного дослідження, ми обмежились оглядом тієї частини історіографії, яка безпосередньо стосується питань спортивної діяльності християнських організацій, історії зародження різних форм тілесно-рухової практики християн, формування християнських спортивних організацій тощо.

Питання, пов’язані з проблематикою християнства і спорту, стали об’єктом уваги дослідників різних сфер наукового пізнання майже одночасно з початком інтенсивного розвитку спорту як галузі культури сучасної цивілізації. Тому фахівці порушують питання про необхідність вивчення ідейних основ спортивної діяльності християнських організацій [2, 22, 75, 144, 163 ін.], взаємозв’язків християнської церкви з міжнародним спортивним та олімпійським рухом [4, 67, 102, 257 тощо], а також впливу інституцій християнської церкви на розвиток і популяризації спорту у світі [25, 64, 97, 302, 347, 372 та ін.].

Ретроспективний аналіз літературних джерел, які стосуються спортивної діяльності християнських організацій, дозволяють окреслити основні тенденції в розвитку наукових уявлень із різних аспектів формування спортивної діяльності християнських організацій. Цікаво простежити ставлення провідних науковців цього напрямку дослідження щодо взаємозв’язків між християнством та спортом.

Стрімкий розвиток спорту християн у світі не залишився поза увагою українських науковців у даному напрямку досліджень. Адже християнські спортивні організації на початку ХХ ст. функціонували на українським землях у складі Російської імперії та Польщі.

В історіографії проблеми виокремлюємо роботи, що стосуються історії міжнародного спортивного руху загалом чи його окремих етапів та організаційних форм, а також знаходимо спеціальні історичні дослідження, які висвітлюють тільки спортивну діяльність християнських організацій. Окремо слід назвати наукові праці теологів і філософів, що стосуються ідейних основ спорту християн.

Одним із перших дослідників християнських спортивних організацій в Російській імперії можна вважати П. Верховского, який у своїй статті "Христианские Союзы Молодых Людей" (1902) висвітлював діяльність осередків Асоціації молодих християн в Росії [27].

У радянський період розроблення проблем окремих аспектів спортивної діяльності християнських організацій було досить активним починаючи з першої третини XX ст., але досліджувався, в основному, пролетарський і комуністичний юнацький рух, а також революційно-демократичне студентство.

У 1920–1930-і рр. діяльність християнських організацій оцінюється критично. Показовою в цьому контексті є стаття В. Гросса у книзі "На большевистском пути" (1932). У додатку до цього видання є цілий розділ, присвячений петербурзькому відділу Асоціації молодих християн – "Маяк". Сам факт згадки християнської спортивної організації в таких роботах свідчить про велику популярність Асоціації молодих християн в Росії і значну роль організації "Маяк" у суспільному русі початку XX ст. [45].

Типовими для 20–30-х рр. були й інші публікації та книги радянських авторів (Г. Е. Левгур "Юношеское движение на Западе и Востоке" (1924), Б. В. Титлинов "Молодежь и революция" (1925), А. Поздняков "У истоков. Первые страницы истории юношеского движения на Дальнем Востоке" (1926), "Против религии" (1930), М. Полякова "Религиозные организации молодежи" (під рубрикою "Наши враги") (1931), В. С. Буллах "Ремесленная и кустарная молодежь до и после революции" (1931), В. Ф. Путинцев "Политическая роль и тактика сект" (1935)) [1, 100].

У роботах радянських істориків періоду 1940–1950-х рр., проблематика спортивної діяльності християнських організацій не досліджувалася через ідеологічні стереотипи у вивченні історії.

У період 1960-х рр. вперше почали з'являтися наукові роботи, які стосувалися тематики спортивної діяльності християнських організацій у світі. Серед них і дисертаційне дослідження І. В. Щеулова, що свідчить про значну зацікавленість проблемою загалом.

Одним із першим фундаментальних дослідників спортивної діяльності християнських організацій у світі, їх ідейних і організаційних засад, вважається кандидат філософських наук І. В. Щеулов, який упродовж понад двадцяти років присвятив цій проблематиці близько десяти праць, а саме "Святые отцы и спорт" (1961), "Церковь и физическая культура" у співавторстві з Б. І. Кайтмазовою (1965), "Спорт и религия" (1976), "В сутане на мотоцикле" (1978), "Физическое совершенство – духовное богатство" (1982). Серед них і захищена кандидатська дисертація за цією тематикою "Реакционный характер богословских воззрений на физическое развитие личности" (1967). І. В. Щеулов подав фактаж, який торкався створення християнських спортивних організацій, проведення спортивних змагань тими чи іншими організаціями в першій половині XX ст., а також цитати римських Пап, що стосуються ставлення церкви до спорту. Автор згадує про священика-католика Вітторіо Дженовелі, який за дорученням Національного олімпійського комітету Італії написав спеціальний гімн для Римських Олімпійських ігор, у якому прагнув прославити діяння католицької церкви [207, 208, 209, 210, 211, 212].

Водночас ми не погоджуємось із наведеними дослідником аргументами, які свідчать про виключно негативне ставлення церкви до змагальної діяльності, спортивної підготовки, "тілесної культури". В усіх згаданих працях спортивну діяльність християн висвітлено через призму різкої критики. Автор [212] зазначив численні факти, які вказують на вкрай негативне ставлення

церкви до спорту з моменту виникнення християнства, періоду Середньовіччя, Нового і Новітнього часу, що не відповідає дійсності.

Серед перших радянських істориків, які досліджували різні аспекти спортивної діяльності християнських організацій був А. Добров. Численні публікації (“Христианская церковь и спорт” (1964), “Спорт и религия” у співавторстві з Б. А. Лісіциним (1966)) висвітлюють мету та завдання християнських спортивних організацій, а також їх діяльність і розвиток від моменту заснування. У цих працях розкрито історичні аспекти становлення християнського спортивного руху, перших організацій тощо. Знаходимо офіційну думку про суть і значення спорту, яку висловив Папа Римський Пій XII у 1955 р. у зв’язку зі святкуванням 10-річчя Італійського спортивного союзу. “З настанням нашого століття, – сказав він, – спорт набув таких масштабів, що повинен розглядатися як типове знамення нинішнього суспільства”. Папа визнав, що зростання значення спорту “викликало нові проблеми у сфері виховання, релігійної практики і моралі, на які не може не звернути увагу церква” [55, 56].

Водночас автор не має рації, трактуючи спортивну діяльність в християнських організаціях, виключно негативно. Добров твердить “про несумісність християнського виховання, тілесних розваг та ігор”, що унаслідок поширення християнства римський імператор Феодосій I 394 р. н.е. заборонив Олімпійські ігри [55].

Одними з перших дослідників, які також значну увагу приділяли цій проблематиці, були М. Георшевський (“Что нужно церкви от спорта” (1963)), Л. А. Фіногенова (“Религия и спорт в конце XIX – начала XX вв.” (1972)), Б. Б. Левін (“Физическая культура, спорт и религия в структуре образа жизни” (1977)), А. М. Шмотьєва (“Вероучение, идеология и деятельность адвентистов седьмого дня” (1987)). Автори висвітлюють різноманітні аспекти взаємодії між християнською церквою та спортом, проте через призму ідеологічної критики, яка простежується в усіх без винятку радянських дослідників спорту християн [34].

Цікавою у контексті аналізу діяльності християнських спортивних організацій є стаття В. Н. Сухоцького “Реакционная сущность клерикализма в физическом воспитании” (1964). Автор дуже детально висвітлював діяльність Асоціації молодих християн в Америці. У своїй праці зазначив про перші інститути фізичного виховання, кількість людей, які тренувалися у підрозділах організації, дав перелік спортивних змагань і видів спорту, що були поширені в Асоціації, зазначаючи: “найбільшою популярністю користувалося плавання – його практикували 83,9% організацій, потім важка атлетика (73,1%), акробатика (64%) і гімнастика (60,3%)” [175].

В. Н. Сухоцький стверджує, що “…заняття з фізичного виховання в АМХ були непопулярними серед молоді. У 1957 р. було зареєстровано до 45 млн. відвідувань, а в 1961 р. – понад 32 млн. Якщо припустити, що людина займається регулярно і відвідує заняття двічі на тиждень упродовж десяти місяців у році, то це означає, що в 1957 р. займалося 560 тис., а в 1961 р. – 400 тис. чоловік”.

У статті висвітлено діяльність ще низки організацій, зокрема, Асоціації християн-спортсменів. У цій праці зафіксоване твердження американських дослідників та їх спроби довести, що християнська релігія ще в час зародження і становлення обстоювала розвиток тіла та гармонії з духовною стороною особи. Так, Ф. Бієден, один із діячів Асоціації молодих християн, зазначав: “Людське тіло – священний храм Бога. Воно найбільш дивовижне творіння зі всієї роботи Бога. Воно має бути зроблене таким прекрасним, як матеріал, яким Бог наділив нас. Воно має відображати відчуття власної гідності, упевненості в своїх силах, сміливість і силу волі. Дбайливу увагу зазвичай приділяють створеним людиною машинам, щоб їх частини були правильно відрегульованими, відповідним чином змащеними, але людське тіло дуже часто ігнорується”.

Сухоцький зазначає причини зміни поглядів церкви щодо фізичного виховання. З одного боку, з’явився страх втратити свій вплив на хлопців і дівчат, що захоплюються спортом, а з другого – прагнення привернути до

релігійних організацій більше молоді. Ці твердження розкрито у статті Р. Руула “Американський погляд на фізичне виховання АМХ в Європі”. Висвітлюючи підсумки міжнародної наради Всесвітнього альянсу Асоціації молодих християн, що проходив 1952 р., автор зазначив: “Зроблено загальний висновок, що головною цінністю спорту було те, що він привертає молодих людей і за допомогою цієї програми їх можна заохотити для участі в релігійній діяльності АМХ. Нерідко висловлювали точку зору, що різні види спорту були “приманкою” для занять дітей в АМХ. Чекають, що від цих видів спорту він перейде до суто релігійних видів діяльності”.

Серед досліджень відзначаємо статтю С. Є. Романова “Молодежь, спорт, религия” (1977), у якій вперше з-поміж радянських досліджень висвітлено розвиток спорту у Ватикані. Зокрема, зазначено про чемпіонат із футболу. Описані видатні спортсмени-священики, серед яких Боб Річардс – дворазовий чемпіон Ігор Олімпіад у стрибках з жердиною, якого прозвали пастором, що “літає” [153].

Проте, автор різко засуджує таку діяльність керівників церкви, які прагнуть взяти під свій контроль спортивні організації. Вони намагаються через спорт залучати молодь до релігії. Спорт для церкви – не самоціль, а один із засобів поширення релігійного впливу серед молоді. “Любов релігії до спорту – це ідеологічна диверсія, спрямована проти вихованні молоді і трудящих у дусі боротьби за соціальну рівність та справедливість, за демократію й комунізм”.

Серед зарубіжних авторів, які досліджували проблеми становлення та розвитку спортивної діяльності християнської організації Асоціація молодих християн, слід виокремити Елмера Джонсона (Elmer L. Johnson) та його працю “Історія фізичного виховання в Асоціації молодих християн” (“The History of YMCA Physical Education”) (1979). Автор наголошує на тому, що Асоціація молодих християн, як соціальна організація у відповідь на швидку урбанізацію молодих людей у великих міста США і збільшення правопорушень та злочинності у другій половині XIX ст. розпочинає шукати нові методи й

засоби залучення цих людей до фізичної активності та здорового способу життя. Перші заклади АМХ у США містилися в церковних підвалах і лекційних залах. До кінця XIX ст. в країні налічувалося понад 450 осередків Асоціації молодих християн, кожен з яких мав свої спортивні зали для занять фізичними вправами. Елмер Джонс пише, що діячами Асоціації молодих християн були запровадженні спортивні євангелізації, основна мета яких полягала у популяризації фізичної культури та спорту, а також чотирьох аспектів ідеалу розвитку молодої людини: духовного, тілесного, соціального й інтелектуального [363].

У своїй праці автор зазначає, що низка видів спорту була винайдена діячами осередків АМХ. Так термін "бодібілдинг" був запроваджений Робертом Робертсом (Robert J. Roberts) у Бостонському осередку АМХ, окрім того він вважається першим інструктором фізичного виховання у русі Асоціації молодих християн. У 1891 р. в Спрінгфілдському коледжі АМХ Джеймс Нейсміт (James Naismith) винайшов рухливу гру, яка пізніше отримала назву – баскетбол. Слід зазначити, що саме в цьому році Лютер Гулик запропонував емблему організації – червоний рівносторонній трикутник, який поширився на всі осередки АМХ і став її основною емблемою. У 1895 р. Вільям Дж. Морган (William G. Morgan) винайшов волейбол. Елмер Джонсон у своїй роботі дає характеристику започаткуванню водних видів спорту у 1885 в Асоціації молодих християн, зазначаючи, що саме в осередках християнської організації вперше розпочалися курси фітнес-інструкторів (1920) та у 1950 р. Джо Собек (Joseph Sobek) винайшов ракетбол. Автор зазначає, що саме Асоціація молодих християн провела Ігри союзних держав 1919 р. для колишніх військовослужбовців, які брали участь у Першій світовій війні.

Важливою для розуміння взаємозв'язків християнських організацій та спорту як соціального явища стала праця радянського дослідника спорту К. А. Кулинковича "Спорт и религия" (1981). У статті стверджується, що оскільки спорт практикують віряни, церква почала надавати підтримку

спортивним організаціям. “Людина, яка займається спортом, почала духовно озброюватися церквою”. У праці зазначено дані про діяльність спеціальної комісії з вивчення форм впливу церкви на спорт (створена 1960 р.), а також дискусію католицької і протестантської церков з питань взаємостосунків із спортивними організаціями. Автор наводить низку даних про участь церкви в підготовці і проведенні Ігор XX Олімпіади у Мюнхені. А також висуває твердження, що така взаємодія виявилася корисною для обох сторін. Церква отримала значну вигоду – вона почала активніше впливати на молодь, яка займається спортом. Спорт також досягнув певної користі, оскільки церква почала надавати матеріальну допомогу спортивним організаціям і “духовно озброювати спортсменів” [96].

Вагоме місце в історіографії нашого дослідження займає праця Ласло Куна “Всеобщая история физической культуры и спорта” (1982). У ній, незважаючи на відчутні ідеологічні акценти, характерні для радянської історіографії, подано інформацію про становлення християнських спортивних організацій у середині XIX ст., проведення міжнародних спортивних змагань християн на початку й у середині XX ст., особливості спортивної діяльності християнських організацій тощо. У цій роботі вперше наведені факти про вплив інституцій християнської церкви на формування, розвиток і популяризацію спорту у Великій Британії, як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Згадано представників християнської церкви, з-посеред яких Вільям Уебб Елліс (William Webb Ellis), Томас Арнольд (Thomas Arnold), Чарльз Кінгслі (Charles Kingsley) та інші, які здійснили вагомий внесок у формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту [97].

Автор уперше окреслив одну з визначальних сторін діяльності Асоціації молодих християн – роботу з фізичного виховання і пропаганди спорту та здорового способу життя. Зроблено припущення, що серед релігійних організацій, які пропагували фізичну культуру і спорт, найбільш значну діяльність проводила Асоціація молодих християн, котра здійснила вагомий вплив на розвиток спорту у США на межі XIX–XX ст. Наведено факти щодо

започаткування в межах християнських спортивних організацій значної кількість популярних сьогодні видів спорту, зокрема баскетболу, волейболу, плавання, міні-футболу, підводного плавання та масового студентського спорту. Багато видів спорту, популярних у ХХ ст., такі як баскетбол, волейбол, отримали свій розвиток на різних континентах передусім завдяки християнському молодіжному руху.

На думку Ласло Куна, це засвідчує те, що саме християнська церква і, зокрема, заклади освіти стали підґрунтям для зародження і розвитку спорту у світі. Адже розгалужена система протестантських і католицьких шкіл у Чехії, Італії, Німеччині, Франції, Англії, скандинавських та інших країнах і систематичні заняття в них фізичною культурою з використанням різноманітних видів спорту, сприяли поширенню та популяризації спорту у майбутньому.

Найбільш інформативним щодо спортивної діяльності християнських організацій є дослідження Б. А. Лісіцина “Спорт и религиозные организации” (1985). Усю роботу виконав автор з позиції критики спортивної діяльності християнських організацій як елемент “буржуазного” суспільства. Однак, якщо відкинути ідеологічні “штампи”, у роботі можна знайти багато цінного матеріалу. Зокрема, Лісіцин дуже детально аналізує зародження християнського спортивного руху, подає, чи не найповніше з усіх джерел, фактаж щодо хронології проведення спортивних змагань християн, створення національних і міжнародних християнських спортивних організацій, проведення міжнародних конгресів християнського фізичного виховання. У роботі є фрагменти, які стосуються ідейних основ спорту християн, мотивів занять спортивною діяльністю християнськими організаціями [102].

Лісіцин Б. А. зазначає, що на початку ХХ ст. спортивна діяльність християн охоплювала всю Європу й Америку. Кількість спортивних організацій, навчальних закладів та інших організацій християн, що активно сприяли розвитку спорту у християнському середовищі, збільшувалася швидкими темпами. Вони були такими популярними, що їх чисельність

стрімко зростала. Національний союз фізичних вправ у католицьких об'єднаннях "Молода сила Німеччини" (Deutsche Jugendkraft), утворений в Німеччині у 1920 р., вже 1933 р. налічував понад 900 тисяч осіб [4].

У 1990-х рр. в Росії та Україні вперше почали з'являтися наукові розвідки з питань спортивної діяльності християнських організацій кін. XIX – поч. XX ст., написані на основі нових світоглядних і методологічних позицій. У нових суспільно-політичних умовах ці роботи стали першою спробою системного й неупередженого вивчення теми спортивної діяльності християн у світі. У них представлено матеріал про виникнення і розвиток християнських спортивних організацій, ідейні засади спорту християн, які були позбавлені ідеологічних стереотипів, подано об'єктивну оцінку діяльності християнських організацій у світі, вперше уведена в науковий обіг низка архівних джерел. Проте автори вказаних робіт не ставили перед собою завдання спеціально досліджувати цю проблему, і багато її сторін залишилися невисвітленими.

Важливе місце серед цих праць займають роботи російської дослідниці Л. Б. Жарової "Спорт – гражданская религия" (1990), "Церковь США и рекреационное движение" (1990), які висвітлюють діяльність багатьох рекреаційних організацій, що діють при церквах у США: Асоціація молодих християн, Молодіжне об'єднання іудаїстів, Лютеранська ліга, Тренувальний союз баптистів, Національне об'єднання іудаїстів і багато інших. Не можна не погодитися з думкою автора, що церква у США – "спонсор" багатьох програм активного відпочинку. Але спонсорство церкви, зокрема щодо фізкультурно-оздоровчого руху, виходить далеко за межі фінансового управління. Головне завдання американської церкви у сфері рухової рекреації – фізичне і, найважливіше, духовне оздоровлення нації. А точніше кажучи – фізичне, через духовне вдосконалення [60, 61].

Серед досліджень спортивної діяльності християнських організацій в Україні особливої уваги заслуговує праця Р. Данилевича (1991) "Українська Молодь Христові". Автор детально розглядає діяльність християнських молодіжних організацій в Україні у 30-ті рр. XX ст., зокрема Католицьку акцію

української молоді “Орли”, яка стала першою і найпотужнішою релігійною спортивною організацією в Галичині [49].

Дослідник стверджує, що в КАУМ “Орли” була велика різноманітність засобів, яких на той час не мала жодна українська організація молоді (“Сокіл”, “КЛК”, “Луг”, “УССК”). Товариство передбачало 4 організаційні щаблі: централь, області, округи і кружки. КАУМ “Орли” активно популяризувала різні види спорту (волейбол, веслування, легка атлетика, плавання, стрільба з лука, футбол та окремі зимові види спорту) і намагалися їх культивувати шляхом участі в найрізноманітніших спортивних змаганнях, а також впровадженням у щоденні заняття в таборовому та повсякденному житті.

Цікавими у контексті проблематики нашого дослідження є праці українських та російських дослідників (С. А. Токарев “Ранние формы религии” (1990); Ю. Боднар “Церква і футбол” (1991); Д. Беловецький “Господи помоги мне победить” (1992); Г. С. Деметр “Акты руской православной церкви как источник изучения древней и средневековой отечественной физической культуры” (1995); В. В. Котлубинская “Атлетика духа” (1995); К. Семенов “Горошына на обед: спорт и секты” (1997) та багато інших). Однак у цих публікаціях питання, пов’язані із зародженням і становленням спорту християн, не отримали належного висвітлення [16, 22, 50, 93, 165].

Тема, яку ми досліджуємо, висвітлена також у праці М. Д. Гуськова “YMCA в России: история и настоящее” (1999). У ній автор грунтовно і послідовно розповідає про виникнення, розвиток і сучасне становище християнського спортивного руху в світі та Росії. Описавши діяльність Асоціації молодих християн від початків її становлення, найбільшу увагу автор звертає на діяльність цієї організації в Росії на початку XX ст., де за основу виховання молоді було взято положення марксистсько-ленінської ідеології. “Комітет сприяння моральному, інтелектуальному та фізичному розвитку молодих людей” як благодійна організація утворився в Санкт-Петербурзі у 1900 р., як прототип Асоціації молодих християн – організації,

яка до того понад 50 р. вела активну діяльність у Європі й Америці. Висвітлюючи основну специфіку діяльності Комітету сприяння моральному, інтелектуальному та фізичному розвитку молодих людей (у сферах культури, науки та музики), який отримав назву “Маяк”. М. Д. Гуськов акцентує увагу і на діяльності організації у сфері фізичної культури та спорту. Саме в товаристві “Маяк” уперше на території Росії з’являється і стає популярною гра в баскетбол, що стала відомою завдяки американським представникам АМХ, які поширювали основні принципи й ідеали організації в Російській імперії [46].

Серед перших дослідників, які вказували, що розвиток спорту найтісніше був пов’язаний із християнською церквою в Америці – Тоні Ледд і Джеймс Матісен (Tony Ladd, James A. Mathisen) [311]. Вони зазначили це, як важливий елемент в історії, який було проігноровано більшістю істориків. На їх думку, у XIX ст. протестанти-євангелісти багато в чому визначали релігійні погляди американців, а поступові зміни у богослов’ї та домінування протестантизму мали певні наслідки для культури в Америці. У своїй книзі “М’язове християнство: протестанти-євангелісти і розвиток американського спорту” (Muscular Christianity: Evangelical Protestants and the Development of American Sport, 1999) автори стверджують, що протестантизм є однією з рушійних сил у розвитку фізичної культури в другій половині XIX ст. Ледд та Матісен висвітлюють становлення і розвиток м’язового християнства у Великій Британії та його перетворення на соціальний рух, який став невід’ємною частиною американської культури, а також те, як протестанти ввели його у свою теологію. Автори стверджують, що у XIX ст. “м’язове християнство” допомогло сформулювати та розвинути філософію спорту.

Ледд і Матісен намагалися вивчити симбіотичні відносини, які існують серед спортивних і християнських коледжів, але вони до кінця не є зрозумілими, хоча інші автори припускають, що такі відносини додають авторитетності лише спорту. Водночас “м’язове християнство” проповідує

духовну цінність спорту, особливо у спортивних командах. Як сказав Кінгслі: “Ігри впливають не тільки на фізичне, але і моральне здоров’я”.

Початок третього тисячоліття дав новий поштовх у дослідженнях, присвячених різним аспектам становлення та розвитку спортивної діяльності християнських організацій та її впливу на популяризацію спорту у світі.

Серед перших праць цього періоду була брошура М. Б. Фарберова “Физическая культура и религия (история взаимоотношений)” (2001). У ній автор простежував взаємини релігії з фізичною культурою і спортом упродовж всього існування людства. Автор пише, що релігія і спорт завжди були тісно взаємопов’язані. Від первісного ладу, де основою обрядових ініціацій були імітаційні елементи фізичних вправ, і до початків християнства, яке не однаково сприймало фізичну культуру і спорт у різні періоди свого розвитку [188].

Крім ідеологічних зв’язків між фізичною культурою та релігією, вказано причини підвищеної уваги церкви до спорту, наведено факти про зародження і становлення перших християнських спортивних організацій в кін. XIX – поч. XX ст. Автор характеризує діяльність таких міжнародних і національних організацій в Англії, Америці, Італії та Німеччині. Звертає увагу на протестантську організацію Асоціація молодих християн, яка від початків використовувала спорт як основний засіб зацікавлення молоді. Не випадково, що саме в цій християнській організації були винайденні такі спортивні ігри, як баскетбол та волейбол.

Попри широкий діапазон проблем, які розглянуто, питання розвитку та функціонування християнських спортивних організацій та їх впливу на сучасний спорт практично не розкрито. Висвітлено лише окремі християнські структури, які спрямовували свою діяльність на спорт, відсутній аналіз проблем і тенденцій розвитку спорту християн у другій половині XX ст. Робота фактично дублює дані радянських дослідників 60–80 рр. минулого століття.

У контексті досліджуваної проблематики слід відзначити працю російського історика спорту В. В. Столбова “История физической культуры и спорта” (2001), у якій згадується християнська організація Асоціація молодих християн, яка розпочала свою спортивну діяльність в другій половині XIX ст. Автор відзначає, що основну увагу приділено спорту й іграм, а керівництво цієї організації прагнуло виховувати молоде покоління на засадах ідеалу гармонійного розвитку людини, поєднуючи в одне ціле дух, розум і тіло. На початку 70-х років в осередках АМХ було введено фізичне виховання як обов’язкове. Важливим також є той факт, що саме в Спрінгфілдському коледжі Асоціації молодих християн Джеймсом Нейсмітом був винайдений баскетбол [174].

Однією з останніх праць, що спеціально присвячена розгляду цієї проблеми, є збірник “Церква і спорт на шляху до співпраці” (2003) під редакцією українського дослідника Романа Сапеляка, прихильника відродження християнських спортивних організацій в Україні, зокрема у Львові. У збірнику вміщено статті Папи Іоана-Павла II, Папи Пія XII, Р. Сапеляка, Ю. Петришина та інших, у яких чимало фрагментів відображають питання ідейних основ спортивної діяльності християн. У цих дослідженнях зроблено спробу аргументовано відповісти на питання, пов’язані із тлумаченням біблійних текстів щодо спорту [200].

У дослідженні говориться, що основна функція і мета спорту у християнському розумінні – це плекати гідність особи і гармонію людського тіла. Поміркований і свідомий, спорт зміцнює тіло, робить його здоровим, свіжим і міцним. Але щоб досягти цієї мети, тіло мусить підпорядковуватися суворій, часто твердій дисципліні, яка опановує його: постійний тренінг, опірність до болю, звичка стриманості й суворої розважливості – це обов’язкові умови для кожного, хто хоче здобути перемогу. Спорт – ефективний антипод розніженого життя; він привчає людину до самокритики й самоконтролю, вчить зневажати небезпеку, відкидати самовихваляння й боягузтво.

Велике значення в контексті розгляду проблеми дослідження мала стаття польського вченого, доктора філософії Єжи Косєвіча “Человек и его тело в свете Ветхого и Нового завета”, надруковані в журналі “Вопросы философии” (1992), а також ґрунтовні праці Леоніда Мазура “Дух і плоть” (2003) і Ольги Гомілко “Метафізика тілесності” (2003). Ці автори концентрують увагу свого аналізу на проблемі тілесності людини в її християнському вимірі. Об’єктом аналізу постають тексти Старого та Нового Заповітів. У роботах намагаються встановити витоки походження різних поглядів на тіло у християнстві й обґрунтувати автентичне християнське трактування людської тілесності [40, 91, 117].

Автори зазначають, що Біблія не робить будь-яких безпосередніх посилань на фізичну культуру, але торкається фундаментальних проблем з приводу життя і цілей людей, тому опосередковано дає відповіді на питання щодо ставлення Біблії відносно фізичної культури. У біблійному підході, людське тіло має позитивне значення хоча б тому, що людина була створена на образ та подобу Бога (Буття 1:26). У зв’язку з цим раціональна турбота про тіло стає для людини не тільки правилом, а й зобов’язанням.

Як писав Екхарт, якби Бог хоч на мить відвернувся від цього світу, світ перестав би існувати, тобто, втративши тілесність, перетворився б на ніщо. Отож мати тілесність – означає бути причетним до Бога, котрий є джерелом будь-якого буття і всього, що до буття належить.

Окремі статті вказують на підвищене зацікавлення фахівців спорту проблемою налагодження співпраці між церквою та спортивними організаціями в наш час. Цій проблемі присвячено низку публікацій почесного ректора Львівського державного університету фізичної культури М. С. Герцика (“До питання співпраці спортивних і релігійних організацій” (2000), “Перспективи співпраці релігійних і спортивних організацій” (2003)) [36, 37].

Значний доробок до розуміння цієї проблеми дали праці російського доктора педагогічних наук Ю. Г. Коджаспірова “Физическая культура раннего

христианства” (1999) та “Физическое воспитание молодых протестантов” (2000). У цих роботах автор висвітлює ставлення ранніх християн до спорту і наводить численні аргументи щодо того, чому християни мають позитивно ставитися до свого тіла [84, 85].

Автор є першим серед дослідників на пострадянському просторі, хто звернув увагу на фізичне виховання у середовищі церкви в період Середньовіччя, а також впливу протестантизму на спорт. Коджаспіров підкреслив, що сьогодні багато протестантських церков сприяють розвитку фізичної культури серед вірян, мають власні оздоровчі центри, любительські команди з декількох видів спорту, чим помітно відрізняються від решти церковних організацій планети. У багатьох країнах і регіонах, де пройшли протестантські перетворення, народилися, стали популярними і розповсюдилися по земній кулі, отримавши офіційний міжнародний статус, багато сучасних видів спорту. Таким чином, формування соціальних відносин і переконань щодо фізичної культури у протестантів сприяло становленню і розвитку сучасного спорту в усьому світі, хоча в СРСР писати про це було не прийнято.

У праці “Релігійний світогляд та ставлення церкви до фізичної культури і спорту” (2003) український науковець В. Бугуйчук стверджує: “Беручи до уваги той факт, що і церква, і спорт мають великий вплив на ментальність десятків мільйонів людей в Україні, особливо на дітей і молодь, мусимо визнати, що наше суспільство багато втрачає через відсутність їхньої тісної співпраці, від якої можуть виграти всі, і насамперед – підростаюче покоління та спортсмени” [24].

Ми погоджуємося із твердженнями автора, що фізична культура і спорт не можуть розвиватися повноцінно без співпраці з іншими інституціями, особливо тими, які мають схожу мету – виховання повноцінних, гармонійно розвинутих людей третього тисячоліття. Бойчук В. наводить тезу Папи Римського Пія X, який, звертаючись до членів Католицьких спортивних асоціацій, підкреслював, що люди мають любити спорт, оскільки це добре для

їх душі і тіла. У різних випадках він говорив: “Я захоплююся вами, хвалю вас і благословляю ваші вправи”.

Цікавим є аналітичне дослідження П. В. Зайдового, який вивчав перспективи організації фізкультурно-спортивної роботи з молоддю при релігійних організаціях України в уявленні священнослужителів основних християнських конфесій. Автор зосередив свої наукові дослідження на визначенні відсоткового співвідношення представників різних християнських конфесій щодо їх ставлення до різних аспектів фізичної культури і спорту [67, 69].

Зайдовий П. В. стверджує, що ідея організації фізкультурно-спортивної роботи з молоддю при релігійних організаціях України підтримує більшість священнослужителів з тими чи іншими зауваженнями, що своєю чергою створює чималі перспективи для втілення цієї ідеї на практиці.

У контексті досліджуваної теми інтерес викликають і низка інших статей Зайдового П. В. – “Актуальні проблеми співпраці фізкультурних і релігійних організацій у фізичному вихованні молоді (ідейно-філософський аспект)” (2005), “Асоціація молодих християн як складова всесвітнього релігійно-спортивного руху” (2005), “Взаємозв’язок фізичної культури і раннього християнства” (2005), “Взаємовідносини фізичної культури і релігії в Україні у роки незалежності” (2006), “Ставлення вищого духовенства католицької церкви до фізичної культури і спорту (упродовж XX – початку XXI ст.)” (2006), “Формування і розвиток протестантського фізкультурно-спортивного руху” (2006), “Історичні аспекти формування і розвитку католицького фізкультурно-спортивного руху” (2006). У цих працях найбільш повно висвітлено різноманітні аспекти становлення та розвитку християнських спортивних організацій, показано спортивну діяльність різних християнських конфесій, а також ставлення до неї з боку вищого духовенства [63, 64, 65, 66, 68, 70, 71].

Серед дослідників гуманних цінностей спорту відзначимо російського дослідника Ю. Єгорова, який у статті “Христианское воспитание детей и

современный спорт” (2004) стверджує, що ключовим завданням фізичного виховання дітей у християнській педагогіці має бути не лише задля формування необхідного рівня рухових здібностей, фізичних якостей та тілесного здоров’я для родинної і суспільно-трудової діяльності, а насамперед для порятунку в християнському його розумінні. Як відомо, фізичне виховання дітей є частиною загального виховання, що готує людину до майбутнього життя в сім’ї і суспільстві” [59].

Цікавими, на наш погляд, є статті останніх кількох років українських і російських авторів, таких як Т. Андреевої “Спорт наших дедов” (2002); В. М. Тумаларьяна “Религия и физическая культура человека” (2003); О. Іванька “Взаємозв’язок фізичного виховання та релігії” (2003); А. Самошкіна “Ставлення студентської молоді до релігії як виду духовної потреби” (2004); І. В. Панасенка “Зміцнення віри українців – шлях до здорового способу життя” (2004); М. Ф. Дубовенка “Фізична культура і спорт у системі християнських цінностей” (2005); Г. В. Корабойнікова “Христианский взгляд на проблему здоровья” (2005); В. С. Якимовича “Влияние национальной культуры страны на ее спортивные достижения” (2005); В. Є. Андріанова “Духовний потенціал фізичної культури” (2006); Н. Виленскої “Не делай постное лицо : [Питание спортсменов и религиозные посты]” (2006); М. М. Богословського “Спорт и религия” (2007). У згаданих працях фактаж торкається як ідейних, так і організаційних основ спорту християн, історичних аспектів зародження та розвитку християнських спортивних організацій, а також змісту їхньої діяльності [6, 7, 21, 29, 58, 77, 89, 133, 162, 184, 216].

Велику увагу питанням становлення та розвитку християнських спортивних організацій у Росії та світі, зокрема Асоціації молодих християн, приділяла в своїх дослідженнях російська дослідниця І. А. Алексеєва (“Христианский Союз Молодых Людей в России. Общество “Маяк” (1900–1917 гг.)” (2002), “Христианское образование в России: исторический опит” (2005), “Олимпийская идея и христианское молодежное движение в России на

рубеже XIX–XX веков (на примере общества “Маяк”)” (2005), “Христианское молодежное движение в России на рубеже XIX–XX веков” (2006)). У цих роботах автор описує християнський молодіжний спортивний рух кін. XIX – поч. XX ст. Значну увагу приділено організації Асоціація молодих християн “Маяк”, яка популяризувала принципи ідеалу гармонійно розвиненої людини, а саме поєднання в єдине ціле духу, розуму та тіла [1, 2, 3, 4, 5].

Алексеєва зазначає, що на думку деяких дослідників, у християнській культурній традиції, яка є однією з основ для творення всіх інститутів сучасного громадянського суспільства, проблема молоді не виникає. Це культура, яка ґрунтується передусім на повазі до старших, схилянні перед авторитетами, отож специфічних молодіжних проблем у ній не існує.

Саме тому така позиція офіційної церкви стала однією з причин виникнення християнського молодіжного руху у Росії не в рамках Російської православної церкви, а як частини всесвітнього християнського молодіжного руху. У такому ж вигляді вона з’являється на початку XX ст. і відроджується вже в новій Росії на початку 1990-х рр.

Висновок, зроблений дослідницею, що організація “Маяк” – російське відділення Асоціації молодих християн було одним із найяскравіших явищ суспільного та спортивного життя Петербурга-Петрограда на початку XX ст., повною мірою може бути зарахований і до інших міст та країн, у яких функціонувала організація.

На думку І. А. Алєксєєвої ця організація постійно була критикована політичною та марксистською ідеологією. Та попри заборони християнський спортивний рух у країні з кожним роком зростав. Згідно із наведеними авторкою статистичними даними, членами організації “Маяк” ставали люди віком від 17 до 30 р., що підкреслює факт зацікавленості християн у популяризації основних принципів і залученні до занять спортом молодого покоління.

Хоча у наведених статях не ставили за мету висвітлювати діяльність християнських спортивних організацій у світі, разом з тим у контексті аналізу

вагомого впливу Асоціації молодих християн на молодь і спорт у Росії, підкреслено вплив організації на становлення і розвиток спорту в Англії та США.

Історію становлення та розвитку спортивної діяльності Асоціації молодих християн досліджував Марті Мукконен (Martti Muukkonen). У своїй праці "Асоціація молодих християн і глобалізація фізичної культури" ("The YMCA and globalization of physical education") (2005), автор найбільшу увагу звертає на спортивну діяльність самої організації. Він підкреслює, що фізична культура, яку розвивали і поширювали діячі Асоціації молодих християн, була не просто одним із видів діяльності організації, вона була частиною місії АМХ, що спрямована на розвиток і вдосконалення молодих людей. Із створенням Всесвітнього альянсу Асоціації молодих християн (1855) діяльність організації поширювалася в усьому світі. Автор пише, що саме завдяки американським діячам АМХ були винайденні такі види спорту, як баскетбол (1891) та волейбол (1895), а поширення місіонерської праці та створення осередків АМХ у всьому світі сприяло популяризації фізичної культури та спорту на різних його континентах. У своїх дослідженнях М. Мукконен описує історію створення емблеми самої організації – червоний рівносторонній трикутник, який символізує ідеал людського розвитку, а саме поєднання в єдине ціле духу, тіла та розуму. На його думку, емблему запропонував у 1891 р. директор Спрінгфілдського коледжу АМХ – Лютер Гулик, а з часом червоний трикутник поширився на всі осередки АМХ у світі і став основною емблемою організації [326, 327].

У праці Лоу Антоліхао (Lou Antolihao) "Далекосхідні ігри та формування азіатської спільності в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні на початку XX ст." (The Far Eastern Games and the Formation of Asian Identity in the Asia-Pacific during the Early Twentieth Century) (2007) йдеться про значний вплив Асоціації молодих християн на формування та проведення Далекосхідних ігор, які є попередником одних із найбільших континентальних змагань – Азійських ігор. Автор детально описує місіонерську діяльність

протестантської організації на Філіппінських островах. Відзначає, що саме завдяки значному впливу Асоціації молодих християн, а саме старанням директора організації Елвуда Брауна розпочався значний розквіт спорту на цьому континенті, що пізніше зумовило проведення Далекосхідних ігор. У своїй роботі автор згадує, що саме Асоціацією молодих християн на території Китаю було популяризовано низку видів спорту, одним із яких є баскетбол, який і був винайдений в межах самої організацій [223, 224].

Аналізуючи дослідження зарубіжних науковців, варто наголосити на працях Сезара Торреса (Cesar R. Torres). Він детально описує вплив протестантських спортивних організацій, зокрема Асоціації молодих християн, на становлення та розвиток міжнародних спортивних змагань. У своїй роботі "Поширення олімпійської ідеї в Латинській Америці: партнерство МОК-АМХ і Латиноамериканських ігри 1922" ("Spreading the Olympic Idea to Latin America: The IOC-YMCA Partnership and the 1922 Latin American Games") (2008), автор детально описує відносини між П'єром де Кубертеном (президентом МОК) та Елвудом Брауном (директором Асоціації молодих християн). Торрес зауважує, що саме завдяки поширенню осередків Асоціації молодих християн у країнах Латинської Америки, а також тісній взаємодії АМХ з МОК розпочався "Олімпійський вибух" у країнах цього континенту, що пізніше зумовило інтеграцію Латинської Америки до олімпійського руху [327].

Значний доробок до вивчення цієї проблеми зробив Я. В. Тимчак. Автор опублікував низку статей, серед яких: "Християнський погляд на здоров'я та здоровий спосіб життя" (2006), "Організаційні структури спортивних ігор християн" (2007), "Спортивна діяльність християнських організацій в Україні" (2008), "Спортивна діяльність християн і олімпійський спорт" (2010), "Спортивна діяльність християн в Україні: сучасний аспект розвитку" (2010), "Вплив християнської церкви на формування сучасного спорту у Великій Британії" (2012). Дослідник висвітлює різноманітні аспекти становлення та

розвитку спорту у середовищі християнської церкви, важливе місце відведене ідейним основам спорту християн [104, 106, 109, 110, 111, 112, 179].

Об'єктом аналізу автора стала діяльність міжнародних і національних християнських спортивних організацій. Виокремлено країни, у яких спорт християн отримав найбільший розвиток і поширення, зокрема християнські інституції та спортивні організації Великої Британії суттєво посприяли зародженню, популяризації і розповсюдженню по усій країні, а згодом, Європейському континентові та світі, багатьох сучасних видів спорту: футболу, регбі, бадмінтону, хокею на траві.

Автор вважає спортивну діяльність однією з пріоритетних як для християнських організацій так, і навчальних закладів, про що свідчить велика кількість християнських спортивних організацій, християнських спортивних ліг та олімпіад. Структура християнського спортивного руху охоплює практично усі гілки християнських конфесій. Не можемо не погодитись із твердженнями, що християнський спортивний рух є важливим елементом міжнародного спортивного руху, поглиблене вивчення якого сприятиме формуванню цілісного уявлення про феномен спорту в його культурному, соціальному та філософському розумінні. Спираючись у своїй діяльності на християнські етичні норми та принципи, він суттєво впливає на утвердження християнських цінностей у міжнародному спортивному русі.

Серед фундаментальних праць галузі спорту, які опосередковано стосуються проблеми нашого дослідження, згадаємо і видання, В. Н. Платонова "Энциклопедия олимпийського спорта" (2002). Автор уперше зробив спробу поділу міжнародних спортивних змагань, серед яких ігри за релігійною приналежністю, зокрема, й спортивні ігри християн [213].

У контексті аналізу такого роду спортивних ігор автор висловлює тезу, що "Всі ці і їм подібні змагання є виключно важливим фактором розвитку олімпійського спорту – зміцнення його масовості, відбору обдарованих спортсменів і підвищення якості їх підготовки, розповсюдження видів спорту

серед широких мас населення різних країн світу, розвиток матеріальної бази олімпійського спорту тощо”.

Значна роль у висвітлені питання впливу Асоціації молодих християн на становлення та проведення Ігор союзних держав належить Альберту Менну (Albert R. Mann). Він у праці “Ігри союзних держав 1919 року” (The Inter-Allied Games 1919) (2010) детально описує організаційні аспекти підготовки та саме проведення змагань. У своєму дослідженні Альберт Менн висвітлює взаємодію АМХ з армією США, за допомогою якої і були проведенні самі ігри. Дослідник зазначає, що саме Міжсоюзні ігри стали важливою подією в розвитку міжнародного спортивного руху після першої світової війни [317].

У зарубіжній історіографії [222, 233, 234, 256, 257, 258, 259, 260, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 318, 319, 320, 321, 334, 353, 366, 376, 386] досить багато праць, присвячених зародженню, становленню і розвитку християнських спортивних організацій, християнським спортивним лігам, міжнародним змаганням та ідейним основам спорту християн. Характерною особливістю цієї групи джерел є акцентування уваги на зародженні та розвитку християнських спортивних організацій у різних країнах світу, зокрема, Асоціації молодих християн, “Атлетам в дії”, Міжнародній католицькій федерації фізичного виховання і спорту, Асоціації “Парафіада”, а також змаганням, які проводяться цими організаціями. Автори справедливо зауважують, що діяльність християнських спортивних організацій здійснила вагомий внесок у розвиток сучасного спорту.

Отже, ретроспективний аналіз історіографії свідчить про значне зацікавлення спортивною діяльністю інституцій християнської церкви. Ця тема присутня в наукових працях упродовж всього XX ст.

З 1920 до 1980 рр. спортивна діяльність християнських організацій в СССР оцінюється критично. У роботах радянських істориків проблематика християнського спортивного руху розглядалася виключно негативно і мала антиклерикальний характер.

Висновки до розділу 1

Релігійні спортивні організації як частина міжнародного спортивного руху розвивається за певними особливостями, а їх специфіка визначається релігійною приналежністю. Релігійні спортивні організації тотожні світському спорту, оскільки усі змагання відбуваються згідно з правилами міжнародних спортивних федерацій. Однак вони мають певні особливості, які випливають із специфіки релігійної організації.

Структура релігійного спортивного руху складається з християнського, іудейського та ісламського напрямку. Водночас спортивна діяльність у інших релігійних напрямках проявляється не так виражено.

Спортивна діяльність релігійних організацій є однією з невід'ємних чинників розвитку сучасного спорту. Адже християнські спортивні організації функціонують із середини XIX ст. і за цей час стали важливою складовою міжнародного спортивного руху.

Ретроспективний аналіз історіографії свідчить про значне зацікавлення радянськими й іноземними дослідниками спортивною діяльністю інституцій християнської церкви. Проте у роботах радянських істориків проблематика християнського спортивного руху розглядалася лише негативно і мала антиклерикальний характер.

У кінці XX ст. із здобуттям незалежності України і досі змістом наукових статей і науково-популярних розвідок стають об'єктивні і не заангажовані дані про спорт у християнському середовищі. Спортивна діяльності християнських організацій набуває значної популярності, свідченням чому є зростання кількості наукових праць.

Сьогодні в Україні та країнах ближнього зарубіжжя більшість робіт стосуються розвитку спортивної діяльності християн до середини XX ст., тоді як його функціонування на сучасному етапі у світі та в Україні не висвітлюється.

Окремі аспекти проблеми є предметом уваги значної кількості українських та зарубіжних фахівців, але аналогічних комплексних досліджень досі не проводилось.

Основні положення, викладені у першому розділі дисертаційного дослідження, представлено у наукових працях [107, 108, 113, 202, 203].

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для розв'язання поставлених завдань в процесі дослідження були використані наступні **методи:**

1. **Теоретичні:** аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, аналогія, інтерпретація, класифікація, порівняння, системний підхід, узагальнення, моделювання;
2. **Історичні:** історично-порівняльний, історично-системний, перспективного аналізу, ретроспективний, хронологічний;
3. **Соціологічні:** аналіз документів (неформалізований, біографічний);
4. **Статистичні:** описова статистика.

Теоретичні методи.

Методи теоретичного рівня досліджень в теорії спорту допомагають з'ясувати суть явищ і процесів, встановити принципи і закономірності, сформулювати ідеї, гіпотези, здійснити обґрунтований прогноз.

Використання цих методів, як правило, пов'язане з різними етапами досліджень. Аналіз і абстрагування в основному застосовуються в початковій стадії дослідження, синтез – в його завершальній фазі, системний підхід і узагальнення можуть застосовуватися в різних стадіях дослідження і т.д.

За допомогою *аналізу і синтезу* ми змогли виокремити, співставити і порівняти зміст, форми і особливості функціонування організацій, що здійснюють спортивну діяльність в межах християнської церкви з міжнародним спортивним рухом. Нам вдалася виокремити спорт релігійної приналежності і в його межах християнський. Він у свою чергу розподіляється за конфесійною приналежністю на протестантський, католицький і православний, кожна з яких була предметом детального вивчення. Вдалось

окреслити – структуру спортивної діяльності християн, її мету, завдання, функції, особливості розвитку.

З допомогою *індуктивного* методу, опираючись на дані отримані зі спортивної діяльності християнських організацій ми змогли вивести загальні тенденції розвитку спорту християн у суспільстві, визначити понятійний апарат, можемо стверджувати за багатьма ознаками про наявність і функціонування християнського спортивного руху тощо.

Використовуючи д*едукцію*, ми змогли виявити та дати оцінку структурі організаційних ланок християнських спортивних організацій за конфесійною приналежності. Результатом застосування цього методу, стало розкриття організаційної структура та рівнів функціонування християнського спортивного руху.

Метод *абстрагування* дав можливість *в* процесі дослідження спортивної діяльності християнських організацій, не брати до уваги, усі інші види роботи християнських організацій. Відзначалась важливість і значення саме спортивного аспекту.

У процесі дослідження, використовуючи метод *аналогії,* нами спочатку вивчалися дані з теорії спорту, виникнення спорту та періодів розвитку у різні історичні періоди, особливості функціонування міжнародних спортивних організацій їх мета, завдання, види, форми роботи тощо. За принципом діяльності організацій в галузі спорту нами було виявлено специфіку роботи і структуру християнських спортивних організацій, особливості організації та проведення спортивних змагань міжнародного, регіонального та місцевого рівнів, специфіка тренувального процесу спортсменів християн тощо.

Метод *інтерпретації* дав можливість тлумачити і пояснювати дані про спортивну діяльність християнських організацій, перетворивши, таким чином, інформацію в знання. За допомогою фотографій відзнак, емблем та документальних даних християнських спортивних організацій, нами визначено достовірність інформації.

Використавши метод *класифікації* у нашому дослідженні, було зроблено розподіл усіх християнських спортивних організацій на групи в залежності від їх загальних ознак з фіксацією закономірних зв'язків, об'єднавши їх у католицькі, православні та протестантські. Крім того, на окремі групи були поділені і християнські спортивні змагання, які проводяться на різних рівнях та для різного контингенту учасників. Це дало змогу впорядкувати інформацію та здійснити процес вивчення нових об'єктів, відносно кожного з яких робився висновок, чи належить він до вже встановлених класифікаційних груп.

Метод *порівняння* дав можливість зробити висновок про подібність чи відмінність католицьких, православних та протестантських спортивних організацій, а також про вплив тих чи інших організацій на розвиток спорту тощо. Використавши його, ми виявили кількісні і якісні характеристики організаційних ланок християнського спортивного руху.

Метод *системного підходу* у нашій роботі, дозволив комплексно дослідити великі та складні об'єкти християнського спортивного руху, як єдине ціле із узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. В даному випадку йдеться про парафіяльний спортивний клуб, організаційну і функціональну одиницю розвитку спорту християн, регіональні відділення організації, національні та міжнародні об'єднання християнських спортивних організацій. Виходячи з цього, ми вивчили кожен елемент християнського спортивного руху (мету, завдання, форми, зміст діяльності та ін.) у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявили вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку в цілому.

Використавши метод *узагальнення,* нами було висвітлено найбільш важливі сторони спортивної діяльності християнських організацій, зокрема численні спортивні змагання, ліги, а також тенденції розвитку християнського спортивного руху.

В межах нашого наукового дослідження, було використано метод м*оделювання,* який дав можливість створити теоретичну модель співпраці

християнських спортивних організацій в Україні з державними органами управління спортом і громадськими спортивними організаціями. Його застосування пов’язане із завданням, яке не могло бути вирішене в умовах реального експерименту, що й визначило його переваги.

Історичні методи.

Робота також виконана у парадигмі історичного дослідження з використанням історичних методів, таких як: історично-порівняльний, перспективного аналізу, ретроспективний, хронологічний та ін.

Використовуючи *історично-порівняльний* метод, ми змогли виявити та описати ступінь розвитку християнського спортивного руху і встановити відмінності між католицькими, протестантськими та православними організаціями.

Важливість використання *історично-системного* методу полягала в тому, що на основі узагальнених даних (формування та розвитку спортивної діяльності християнських організацій, зв’язків з міжнародним спортивним і олімпійським рухами, впливу християнських спортивних організацій на розвиток та популяризацію спорту в світі тощо) зроблена інтерпретація історичних фактів, яка дає змогу стверджувати про наявність і функціонування у світі християнського спортивного руху, як цілісної системи.

На основі методу *перспективного аналізу*, беручи до уваги динаміку розвитку християнського спортивного руху протягом останніх 170 років та велику кількість спортивних змагань (число яких у християнських спортивних організаціях щороку має тенденцію до зростання), можна стверджувати про потенціал розвитку християнського спорту у майбутньому, зокрема і в Україні.

Використавши *ретроспективний* метод, нами встановлені передумови зародження та формування спортивної діяльності у середовищі християнської церкви, а також дана адекватна оцінка функціонуванню християнських спортивних організацій у процесі їхнього розвитку.

У процесі нашого дослідження, використовуючи *хронологічний* метод було відтворено становлення і розвиток спортивної діяльності різних християнських спортивних організацій, показана хронологічна послідовність проведення численних християнських спортивних змагань.

Соціологічні методи.

Нами був застосований *неформалізований метод аналізу документів,* який передбачає тлумачення документів, з'ясування основних думок та ідей конкретного тексту через загальні міркування, синтез, порівняння, визначення, оцінку, осмислення, інтерпретацію, узагальнення змісту та логічне обґрунтування певних висновків про спортивну діяльність християнських спортивних організацій.

Використовувався *зовнішній аналіз*, тобто аналіз контексту всіх обставин, які супроводжували появу документа (вид документа, його форма, місце та час появи, автора, ініціатора, мету створення, надійність та вірогідність) та *внутрішній аналіз* – це дослідження змісту документа. Визначалася повнота інформації, а також її вірогідність при вивченні статутів християнських спортивних організацій, фотографій відзнак і нагород за результати їхньої діяльності. Об'єктом аналізу були протоколи та регламенти спортивних змагань, які проводили християнські організації.

Аналіз документів включав використання *біографічного методу*, за допомогою якого було складено короткі біографічні дані щодо низки відомих діячів церкви, які впливали на розвиток і популяризацію спорту у християнському середовищі, серед них зокрема: Річард Малкастер, Вільям Уебб Елліс, Томас Арнольд, Анрі Дідон та інші.

Статистичні методи.

Методи *математичної статистики* в історичному дослідженні використовують для найефективнішого опанування джерел, особливо масових, їх доцільно використовувати не ізольовано, а поряд з іншими методами.

У нашій роботі широко застосований метод так званої *описової статистики*, що є сукупністю емпіричних методів для візуалізації та інтерпретації даних. Серед них: таблиці, діаграми та графіки, які відображають спортивну діяльність християнських спортивних організацій, національні і міжнародні спортивні змагання, популярність видів спорту у християнському середовищі тощо.

2.2. Організація дослідження

У процесі нашого дослідження було опрацьовано вітчизняні та іноземні літературні джерела (387 джерел, у тому числі 171 – іноземних авторів) з фондів наукових бібліотек Львівського державного університету фізичної культури, Національного університету фізичного виховання і спорту України, Львівської наукової бібліотеки ім. Драгоманова, Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Київської наукової бібліотеки ім. О. Вернадського НАН України, а також матеріали з даної проблеми із ресурсів всесвітньої інформаційної мережі Інтернет, у тому числі електронні бібліотеки Краківської академії фізичного виховання, Люблінського католицького університету, Оксфордського університету та Російської галузевої бібліотеки.

Аналіз літературних даних з проблематики дослідження здійснювався з метою вивчення проблем спортивної діяльності християнських організацій та її впливу на розвиток і популяризацію спорту в світі. У процесі аналізу значна увага приділялася вивченню робіт, присвячених питанням зародження спортивної діяльності в християнських організаціях. Це дозволило отримати дані про взаємозв’язки християнської церкви зі сферою спортивної діяльності в різні історичні періоди, ознайомитися з організаційною структурою, ідейними засадами, змістом, формами, метою та завданнями спортивної діяльності християнських організацій. Особлива увага була присвячена питанню впливу християнства на виникнення та популяризацію спорту в світі.

Важливим для нашого дослідження є процес проектування етапів у теоретичній моделі співпраці християнських спортивних організацій з державними органами управління спортом та громадськими спортивними організаціями, а саме: попереднє вивчення проблеми у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці; збір зовнішньої й внутрішньої інформації, зокрема, вивчення взаємозв'язків християнських спортивних організацій з державними органами управління спортом і громадськими спортивними організаціями; структурна обробка і створення самої моделі.

Звичайно, пропонований склад теоретичної моделі не відображає всіх можливих варіантів структурування діяльності, її диференціювання, виокремлення нових складників. Однак наведений перелік структурних елементів дає змогу вирішити в майбутньому низку практичних завдань, моделі взаємозв'язків християнських спортивних організацій з державними органами управління спортом і громадськими спортивними організаціями, професійної підготовки і діяльності кадрів у цій сфері, за умови наповнення цих елементів адекватним змістом.

Географічні межі дослідження охоплюють територію передусім Європи та Північної Америки. Оскільки саме там виник, сформувався та сьогодні найбільш виражений християнський спортивний рух.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з середини XIX ст. до сьогодення, тобто від моменту формування та створення перших християнських спортивних організації у світі до сучасного стану розвитку християнського спортивного руху.

Поставлена мета і задачі дослідження дали можливість послідовно проводити всі роботи у наступних, пов'язаних між собою етапах з 2007 по 2017 роки.

Упродовж першого етапу (жовтень 2007 р. – вересень 2010 р.) проведено аналіз літературних джерел і нормативних документів (теоретичний розділ роботи); здійснено пошук, вивчення та аналіз літературних джерел з проблеми становлення християнських спортивних

організацій, одним із ключових завдань яких є спортивна діяльність, визначено об’єкт дослідження, уточнено мету й завдання дослідження.

На другому етапі (жовтень 2010 р. – червень 2013 р.) проведено поглиблений аналіз, систематизацію матеріалів дослідження. Вивчено християнські спортивні організації згідно з їх конфесійною приналежністю, особливості організації і проведення спортивних змагань, виявлено форми та засоби спортивної діяльності, які використовують у своїй роботі християнські спортивні організації.

Упродовж третього етапу (липень 2013 р. – вересень 2015 р.) було виявлено взаємозв’язки та взаємовпливи між християнськими й світськими спортивними організаціями, а також розроблено теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними органами управління спортом та громадськими спортивними організаціями в Україні.

На четвертому етапі (жовтень 2015 р. – листопад 2017 р.) здійснено узагальнення результатів дослідження, оформлено таблиці й рисунки, підписано акти впровадження, сформульовано загальні висновки та укладено текст кандидатської дисертації.

РОЗДІЛ 3.
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ІДЕЙНО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Велике значення для осмислення та узасаднення феномену християнського спортивного руху як соціального явища має виявлення організаційних та ідейно-нормативних основ спортивної діяльності християнських організацій. Під організаційними основами християнського спортивного руху ми розуміємо передусім його структуру, рівні функціонування, організації, клуби та основні спортивні змагання.

Дослідження багатьох вчених [40, 117, 119, 139, 163] свідчать про важливість ідейно-нормативних основ функціонування спортивної діяльності християнських організацій. Однак, результати наших досліджень дають нам підстави стверджувати, що цей аспект роботи не набув чіткого завершення і якісного оформлення. Не виявлено спеціальних богословських узагальнюючих праць, що розкривало б сутність цього питання. Утворення християнських спортивних організацій і відповідно необхідної для цього символіки, нормативно-правових документів (статутів товариств тощо) сприяли формуванню ідейно-нормативних основ спортивної діяльності християнських організацій. Під ідейно-нормативними основами функціонування спортивної діяльності християнських організацій розуміємо ключові ідеї, концепції, положення і норми прийняті християнськими організаціями, що визначають спрямованість, мету і завдання діяльності.

3.1. Становлення та рівні функціонування християнських спортивних організацій

У процесі аналізу нами встановлено, що християнський спортивний рух, як і християнська релігія не є однорідним. Тому ми можемо говорити про

поліструктурний характер його функціонування. Це пов'язано із його внутрішнім поділом на три різновиди: православ'я, католицизм та протестантизм. В свою чергу, протестантизм, на відміну від інших конфесій має значну кількість течій (баптисти, євангелісти, адвентисти сьомого дня, лютерани, п'ятидесятники тощо) [151, 181], кожна з яких представлена власними спортивними організаціями. Вони й складають структуру християнського спортивного руху.

Під християнським спортивним рухом ми розуміємо історично обумовлений процес створення, розвитку, збереження, обміну та споживання цінностей спорту, один із способів формування особистості християнськими спортивними організаціями різної конфесійної приналежності [67, 71, 116]. Згідно до конфесійної приналежності християнський спортивний організації поділяємо на: протестантські, католицькі та православні організації (рис. 3.1).

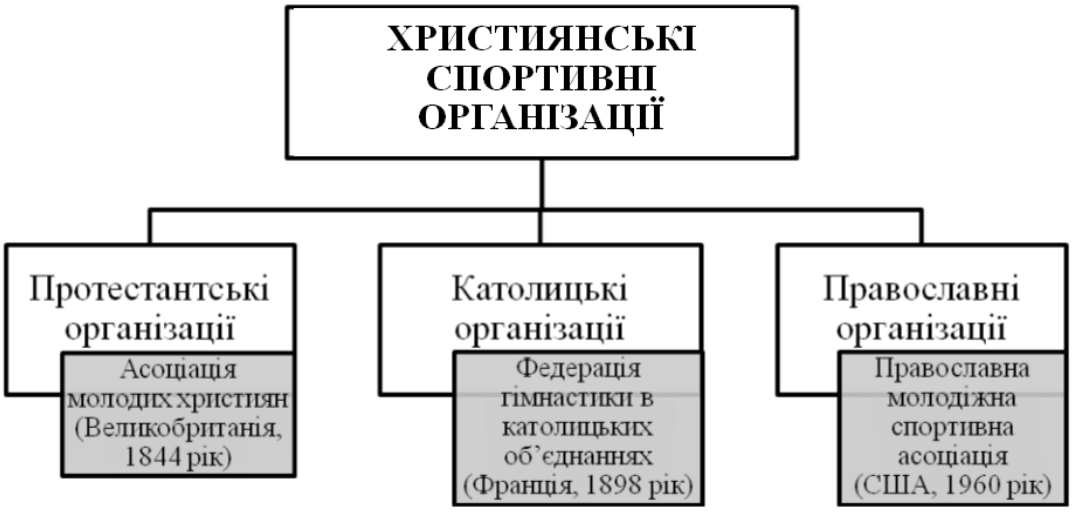

Рис. 3.1. Становлення християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю

Як засвідчують результати дослідження [97, 114, 329, 332], у міжконфесійній діяльності християнських спортивних організацій практично відсутні взаємозв'язки та спільна координація своєї роботи. Винятком є лише одна організація у світі – Національна християнська асоціація університетського спорту, яка проводить спільні спортивні змагання з

католицькими, протестантськими та світськими навчальними закладами. НХАУС об'єднує 111 християнських університетів та біблійних коледжів у США і Канаді, налічує понад 13000 студентів-спортсменів та 850 тренерів [329]. Це дає нам підстави стверджувати про доволі автономний характер функціонування християнського спортивного руху.

В межах існуючих конфесій (за винятком православних спортивних організацій) наявні певні взаємозв'язки та координація своєї діяльності. Характерною ознакою є наявність однієї міжнародної організації, яка об'єднує більшість католицьких чи протестантських спортивних організацій в одну структуру для забезпечення проведення спортивної діяльності [67, 114, 220, 229, 270, 272].

Так, неофіційним керівним органом, який об'єднує протестантські спортивні організації у понад 130 країнах світу є Міжнародна спортивна коаліція. Партнером МСК на європейському континенті є Європейський християнський спортивний союз. Членами ЄХСС у Європі є близько 30 християнських спортивних організацій (Посли в спорті, Християни в спорті, Атлети в дії, Християнська організація серфінгу тощо), які функціонують у 28 країнах (Австрія, Чехія, Франція, Німеччина, Угорщина, Ірландія, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Іспанія, Швеція, Україна та ін.) [109, 266, 293].

В той же час, вищим керівним органом серед католицьких спортивних організацій в світі є Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту. Вона об'єднує 13 національних християнських спортивних організацій(Італійський спортивний союз, Спортивний союз Швейцарії, Католицька спортивна асоціація Польщі, Федерація спорту і культури Франції тощо) в Європі (Австрія, Бельгія, Італія, Німеччина, Польща, Словаччина, Чеська Республіка, Франція, Швейцарія) та Африці (Камерун і Мадагаскар). Також відбувається налагодження багатьох контактів з іншими європейськими країнами. Лише у Європі організація налічує понад чотири мільйони членів [67, 270].

Варто зазначити, що усі організації, які є членами таких міжнародних

об’єднань, зберігають за собою власну мету, завдання, статутні особливості.

Результати наших досліджень засвідчують, що протестантські спортивні організації відводять особливу увагу розвитку спорту. Роздрібненість протестантизму на значну кількість течій сприяло створенню багатьох протестантських спортивних організацій (табл. 3.1). Ці організації, на відміну від православних і католицьких, широко популярні не тільки виключно у країнах, де домінує протестантизм, але й інших країнах світу. Вони поширюють свою діяльність не лише серед інших конфесій, але й представників інших релігій [8, 9, 71, 221, 245, 247, 249, 292 ін.].

Таблиця 3.1

Протестантські спортивні організації міжнародного рівня

Назва організації	Рік створення	Країна заснування
Всесвітній альянс Асоціації молодих християн	1855	Англія
Асоціація християн спортсменів	1954	США
Молодь за Христа	1956	США
Міжнародна спортивна коаліція	1959	США
Бейсбол Каплиця	1960-ті	США
Міжнародна хокейна організація	1962	США
Атлети в дії	1966	США
Міжнародна християнська організація серфінгу	1983	Австралія
Міжнародний церковний спорт	1985	США
Європейський християнський спортивний союз	1989	Австрія
Посли в спорті	1990	Англія
Міжнародна християнська тенісна асоціація	1999	США

Найвпливовішими протестантськими спортивними організаціями на міжнародному рівні є такі організації: Всесвітній альянс Асоціації молодих християн, Атлети в дії, Асоціація християн спортсменів, Міжнародна спортивна коаліція та ін. [9, 64, 71, 228, 273, 293, 363]. Протестантські спортивні організації, здебільшого, створюються одразу як міжнародні, а функціонування національних протестантських спортивних організацій є швидше виключенням ніж закономірністю (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Протестантські спортивні організації національного рівня

Назва організації	Рік створення	Країна заснування
Національна християнська асоціація університетського спорту	1968	США
Християни в спорті	1975	Англія
Лютеранська спортивна організація	1996	Польща

На відміну від протестантських, католицькі спортивні організації функціонують, як правило, в тих країнах, де домінує католицизм. Католицькі спортивні організації поширюють свою діяльність в країнах Азії, Африки, Європи, Північної і Південної Америки. Проте, кількість країн, в яких поширені католицькі спортивні організації є суттєво меншою, у порівнянні з протестантськими спортивними організаціями.

Найвпливовішими католицькими спортивними організаціями на міжнародному рівні є такі організації: Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіян, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту та Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту (табл. 3.3) [270, 272, 283].

Таблиця 3.3

Католицькі спортивні організації міжнародного рівня

Назва організації	Рік створення	Країна заснування
Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту	1911	Франція
Міжнародна католицька федерація шкільного спорту	1947	Італія
Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіян	2002	Італія

Слід зазначити, що нами було виявлено низку католицьких спортивних організацій, які мають, у переважній більшості, виключно національний

характер. Серед них такі організації: Німецька молодіжна спортивна асоціація, Асоціація “Парафіада”, Національна католицька асоціація шкільного спорту тощо (табл. 3.4) [255, 301, 328, 351, 386 ін.].

Таблиця 3.4

Католицькі спортивні організації національного рівня

Назва організації	Рік створення	Країна заснування
Національна федерація гімнастики в католицьких об’єднаннях	1893	Бельгія
Федерація спорту і культури Франції	1898	Франція
Християнсько-соціальний гімнастичний союз	1902	Чехія
Італійська федерація католицьких спортивних асоціацій	1906	Італія
Християнсько-соціальний гімнастичний союз“Орел”	1906	Словенія
Німецька молодіжна спортивна асоціація	1920	Німеччина
Спортивний союз Швейцарії	1920	Швейцарія
Національна католицька асоціація шкільного спорту	1927	США
Католицька акція української молоді “Орли”	1933	Україна
Італійський спортивний союз	1944	Італія
Католицька спортивна асоціація Польщі	1992	Польща
Асоціація “Парафіада”	1993	Польща
“Спортсмени католики для Христа”	2006	Італія

У процесі дослідження ми виявили, що найвпливовішими православними спортивними організаціями на національному рівні є такі організації як: Православна молодіжна атлетична асоціація, Православна спортивна організація, Об’єднання православних молодіжних рухів “Георгієвці”, Союз православних одноборців (табл. 3.5) [113, 170, 333, 336].

Нами встановлено, що православні спортивні організації є найбільш закритими, а їх функціонування на міжнародному рівні не виявлено. Вони поширюють свій вплив лише у європейських країнах з православним віросповіданням, зокрема в Росії, Білорусії, Україні, Польщі, а також США. У низці країн, перерахованих вище, спортивна діяльність православної церкви

здійснюється виключно парафіями та єпархіями не створюючи при цьому спортивних організацій.

Таблиця 3.5

Православні спортивні організації національного рівня

Назва організації	Рік створення	Країна Заснування
Православна молодіжна спортивна асоціація	1960	США
Православна спортивна організація	1994	Польща
Об'єднання православних молодіжних рухів "Георгієвці"	2006	Росія
Союз православних одноборців	2014	Росія

Зважаючи на велику чисельність християнських спортивних організацій, ми зазначаємо перелік лише найвідоміших та найбільш впливових організацій, які функціонують у світі.

Загалом, християнські спортивні організації мають типову організаційну структуру і функціонують на 4-ох рівнях: місцевий (парафіяльний); регіональний (єпархіальний); національний (архиєпархіальний); міжнародний (вселенський) (Рис. 3.2). Проте у різних конфесіях та окремих християнських організаціях є певні відмінності. Зокрема, у православних організаціях, на даний час, відсутній міжнародний рівень, а низка католицьких спортивних організацій функціонують виключно на національному рівні [67, 71, 113, 170].

Утворення мережі християнських спортивних організацій відбувалось в основному за рахунок створених парафіяльних спортивних клубів (ПСК) при церковних громадах, які стали структурною і функціональною одиницею існування християнського спортивного руху у світі [113, 324, 350]. ПСК – це приватна громадська християнська організація, що об'єднує різні групи людей з метою занять спортом. Такі клуби створюються при церквах багатьох парафій в різних країнах світу. Для прикладу, Католицька спортивна асоціація Польщі нараховує понад 350 парафіяльних спортивних клубів [113, 301].

Основним змістом їхньої діяльності є функціонування спортивних гуртків з різних видів спорту, а також проведення змагань [109, 246, 337, 370].

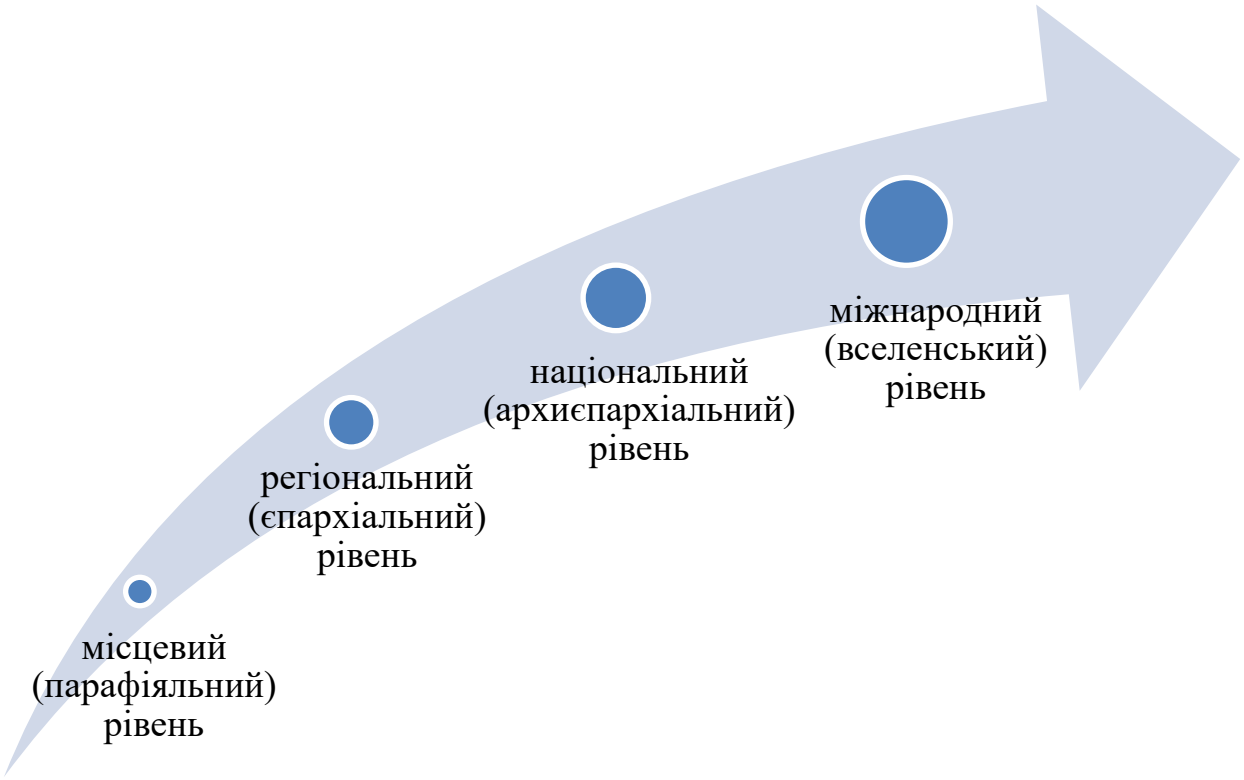

Рис. 3.2. Рівні функціонування християнських спортивних організацій

Регіональний (єпархіальний) рівень об'єднує парафіяльні спортивні клуби в межах однієї чи кількох єпархій, тобто в межах міста, області чи регіону. На цьому рівні функціонує більшість міжнародних християнських спортивних організацій, які створюють свої національні осередки у різних країнах. Так, станом на 2016 р. в Україні існує 25 локальних осередків Асоціації молодих християн в 16 областях країни [8]. За таким принципом здійснюють свою діяльність усі національні християнські спортивні організації [255, 301, 328, 351, 386]. На регіональному рівні є популярними низка спортивних змагань, які здійснюються ХСО. Такі змагання проводять з метою відбору кращих спортсменів і команд на національні змагання. Прикладом таких змагань є Міжнародна Парафіада дітей та молоді, для відбору на яку потрібно пройти усі рівні, від парафіяльного, єпархіального, національного до міжнародного [380].

Ще одним рівнем організаційної структури та функціонування християнських спортивних організацій є національний (архиєпархіальний). Даний рівень включає усі єпархіальні осередки в тій чи іншій державі. Це можуть бути осередки міжнародних християнських спортивних організацій (Асоціація молодих християн, Асоціація християн спортсменів, Молодь за Христа ін.) [8, 9, 109, 228] чи національні християнські спортивні організації (Італійський спортивний центр, Спортивний союз Швейцарії ін.) [241, 351], які здійснюють свою діяльність в одній країні. Такі організації практикують проведення спортивних змагань національного рівня. Серед них варто відзначити національні християнські спортивні ліги з популярних видів спорту (Національна православна спортивна ліга в США) [333], а також змагання які є відбором на міжнародні змагання (Національні ігри Спортивної асоціація молодих салезіян) [283].

Найвищим рівнем організаційної структури та функціонування християнських спортивних організацій є міжнародний (вселенський). Він характеризує міжнародні християнські спортивні організації, що здійснюють свою діяльність у понад двох країнах. Більшість міжнародних християнських спортивних організацій, що діють у світі, мають свої підрозділи на багатьох континентах. До організацій такого типу належить Міжнародна спортивна коаліція, Атлети в дії, Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту, Європейський християнський спортивний союз та ін. [71, 245, 249, 266, 270, 381, 292, 293]. В останні десятиліття стали полярними низка змагань міжнародного рівня, а саме: Міжнародні ігри Спортивної асоціація молодих салезіан, Міжнародна Парафіада дітей та молоді, Дитячі ігри, Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту, Європейські ігри Асоціації молодих християн та інші [109, 272, 283, 379].

Отже, виявлено що християнські спортивні організації характеризуються своєю поліструктурністю та визначаються конфесійною приналежністю.

В межах існуючих конфесій (за винятком православних спортивних організацій) наявні певні взаємозв'язки та координація своєї діяльності. Характерною рисою є наявність однієї міжнародної організації, яка об'єднує більшість католицьких (Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту) чи протестантських (Міжнародна спортивна коаліція) спортивних організацій в одну структуру.

Найвпливовішими християнськими спортивними організаціями є:

– протестантські: Міжнародна спортивна коаліція, Всесвітній альянс Асоціації молодих християн, "Атлети в дії", Асоціації християн-спортсменів;

– католицькі: Міжнародна католицької федерації фізичного виховання і спорту, Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіан, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту;

– православні: Православна молодіжна атлетична асоціація США, Православна спортивна організація Польщі.

Встановлено рівні функціонування християнських спортивних організацій: місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиєпархіальний) та міжнародний (вселенський) рівень.

3.2. Спортивні організації основних християнських конфесій

3.2.1. Протестантські спортивні організації

Протестантська організація Асоціація молодих християн стала першою християнською організацією, яка запровадила спорт у зміст своєї діяльності та присвятила значну увагу популяризації спортивної діяльності у світі. Заснована у 1844 р. в Англії лондонським службовцем Георгом Вільямом, дана організація швидко набула поширення в інших країнах світу [253, 340].

Визнана і підтримана англійською елітою, вона нараховувала уже в 1851 р. 8 організацій у Лондоні і 16 в різних частинах королівства. Ці 24 організації об'єднували приблизно 2700 чоловік.

Вплив Асоціації молодих християн проникав і в інші країни. У 1855 р. в Парижі зібралися лідери Асоціації із восьми країн, включаючи шість провідних країн Європи, а також США і Канади. За даними Паризького конгресу, на той час у світі нараховувалось 397 організацій, які об'єднували 30369 чоловік [63, 195].

Перша Всесвітня конференція АМХ завершилася проголошенням про створення Всесвітнього альянсу Асоціацій молодих християн – єдиного міжнародного центру, який мав координувати діяльність національних асоціацій, а також сприяти створенню нових організацій в різних країнах. З 1878 р. штаб-квартира Всесвітнього альянсу АМХ розташована в Женеві (Швейцарія) [97]. В цьому ж році кількість членства Асоціації збільшилась до 100 тисяч, а майно, що їм належало: будинки, бібліотеки, читальні і спортивні зали оцінювались в 2 млн. 300 тисяч фунтів стерлінгів. Напередодні Першої світової війни число членів Асоціації вже досягнуло 600 тисяч людей, а майно оцінювалось в суму, наближену до 9 млн. фунтів стерлінгів [282, 288, 363].

Прагнучи мати вплив на більш широкі верстви молоді, Асоціація молодих християн об'єднує прибічників всіх трьох різновидностей християнства – протестантів, католиків, православних і допускає також членство представників інших релігій та невіруючих [18, 73, 192, 261].

Члени Асоціації не були зобов'язані відвідувати заняття з фізичного виховання. Все ґрунтувалося на їх особистій зацікавленості. Одні можуть займатись, задовольняючись гігієнічним ефектом, інші мають можливість наполегливо тренуватись. Для того, щоб зацікавити молодь, в АМХ проводилася велика робота. Виховання молоді здійснювалось на основі християнської етики. Однією з основних її задач була підготовка фахівців, які володіли б знаннями в сфері фізичної культури і спорту, а також організаторськими здібностями [31, 45, 97].

Уже в 1885 р. у США була створена перша інструкторська школа Асоціації молодих християн в Спрінгфілді (штат Массачусетс). Двохрічний курс згодом був продовжений до трьох років, і школа перетворилась в інститут

фізичного виховання. Ще один такий навчальний заклад був заснований АМХ в Чикаго 1890 р. [64, 118, 193].

Однією з форм діяльності Асоціації молодих християн стала місіонерська діяльність, яка особливо активізувалася в останній третині XIX ст. Завдяки їй спортивна діяльність осередків АМХ швидко поширилась у багатьох країнах світу. Навчальні заклади АМХ були тими центрами, де готувалися спортивні функціонери не лише для своєї країни, але й для роботи в колоніях Великої Британії [6, 74, 80, 100, 168].

Перша школа секретарів АМХ, яка була організована в Мадрасі (Індія), стала опорним пунктом для поширення своїх впливів у країнах Азії. Місіонерами Асоціації були створені осередки в Каїрі, Яффі, Єрусалимі, а згодом організація з'явились в Сінгапурі, країнах Середнього Сходу, Китаї, Кореї та інших країнах [39, 97, 134, 199].

Серед багатьох форм і напрямків зацікавлення молоді в цій організації із самого початку була застосована спортивна діяльність. Окрім тренувальних занять та змагань, які проводились в клубах, Асоціація мала широку мережу таборів, організовувала походи, екскурсії, навчала дітей плаванню, влаштовувала ігри та розваги. Починаючи з 1910 р., для хлопців розробляються стандартні випробовування, складені не за віковими групами, а ваговими категоріями. Крім того, АМХ створювала навколо церков і шкіл спортивні майданчики та парки для відпочинку [102].

Після першої світової війни АМХ активізує свою діяльність. Велика увага надається організації спортивних заходів, в тому числі міжнародних. З метою пожвавлення діяльності Асоціації, в 1930 р. відбувся конгрес християнського фізичного виховання [363].

Значний вплив на розвиток і популяризацію спорту здійснює міжнародна протестантська християнська організація Молодь для Христа (Youth for Christ), яка створена в США у листопаді 1944 р. Перший осередок організації засновано у Чикаго, а президентом став Торі Джонсон [382].

Причиною виникнення Молоді для Христа, стала відсутність активної роботи християнських церков з молодим поколінням. Дана організація значну увагу приділяє фізичному вихованню та спорту, зокрема, створенню християнська спортивна ліга з футболу, баскетболу та інших видів спорту.

У 1968 р. на конференції, що проходила на острові Ямайка, представники 16 країн створили міжнародну раду Молодь для Христа, що дало поштовх до розвитку міжнародного служіння. Сьогодні організація працює в понад 95 країнах світу, серед яких є країни східної Європи, а починаючи з 1992 р. міжнародна благодійна організація Молодь для Христа офіційно представлена в Україні [109].

Однією з найбільш масових християнських спортивних організацій, яка об'єднує в основному протестантів, є Асоціація християн спортсменів (Fellowship of Christian Athletes) [273]. Ця організація заснована Доном МкКланеном в 1954 р. у Сполучених Штатах Америки в місті Пітсбург.

Серед завдань діяльності організації є розвиток спорту в християнському середовищі та поширення християнських цінностей серед спортсменів і тренерів. Основна форма роботи АХС – проведення спортивно-релігійних таборів для спортсменів шкіл, коледжів, університетів, де паралельно із змаганнями з різних видів спорту, туристичними заходами, проводяться бесіди на релігійну тематику. Перший такий табір відбувся 1956 р. і зібрав близько 250 учасників з США, а 1967 р. АХС організувала вже шістнадцять таких таборів з загальною кількістю учасників – 7000 [71].

Діяльність цієї організації не обмежувалася лише США, а з часом поширювалася в інші країни. У 1985 р. була представлена в 34 країнах світу, а у 1989 р. – вже у 42 країнах, охоплюючи близько 40000 спортсменів і тренерів. Окрім табірної роботи АХС проводить і спортивні змагання масового характеру для молоді, за спрощеними правилами. Для прикладу, в Національному турнірі з гольфу, що був організований цією організацією в 1998 р., взяли участь близько 10000 спортсменів.

Асоціація християн спортсменів має власне друковане видання – журнал “Християнський атлет”, що виходить з 1959 р. (з 1982 р. – під назвою “Перемога”) [9, 71, 273].

У протестантському християнсько-спортивному русі можна виокремити міжнародну християнську спортивну організацію “Атлети в дії” (Athletes in Action). Ця організація була заснована в 1966 р. Дейвом Ханахом у США. В цьому ж році сформувалася команда християнських борців АВД, які мали за мету пропагувати християнські цінності через участь в змаганнях, а також засоби масової інформації. У наступному році організацією було сформовано команду баскетболістів, до складу якої увійшли колишні гравці університетських ліг. У перший сезон команда відіграла 29 ігор і зверталася до понад 50000 осіб в різних аудиторіях. Робота АВД швидко розповсюджувалася на інші види спорту і стрімко поширилась по всій території Сполучених Штатів Америки, налічуючи 275 осередків [71, 229].

З 1979 р. діяльність АВД поширюється у Європі, завдяки проведенню матчевих зустрічей команди борців в європейських містах. Ця команда діяла таємно в Східній Європі протягом десяти років до 1989 р. Під керівництвом Рейда Ламфера у Відні 1984 р., організовується перше відділення АВД у західній частині Європи. Впродовж 80-х років подібні осередки виникають у інших країнах Західної Європи. Організація в Європі збільшилась до 17 країн з приблизно 60 осередками, а на сьогодні організація проводить служіння у понад 85 країнах світу.

Серед основних напрямів діяльності організації є залучення висококваліфікованих спортсменів для поширення християнських ідеалів та віровчення, проведення спортивних товариських змагань між спортсменами різних конфесій, організація зустрічей молоді з видатними спортсменами, волонтерська діяльність під час спортивних змагань, випуск друкованої літератури на спортивно-релігійну тематику, організація спортивно-релігійних таборів тощо. АВД проводять волонтерську і просвітницьку роботу на Олімпійських іграх (Барселона-1992, Атланта-1996, Нагано-1998, Сідней-

2000, Солт-Лейк-Сіті-2002 Афіни-2004, Турін-2006, Пекін-2008, Ванкувер-2010, Лондон-2012), Чемпіонатах світу та Європи, а також національних, обласних і міських першостях [229]. Спортивні команди АВД з баскетболу, боротьби, волейболу, легкої атлетики, футболу, хокею, регбі та інших видів спорту, відвідують країни Африки, Азії, Австралії, Америки та Європи з метою участі в змаганнях і проведення місіонерської діяльності.

Для прикладу, АВД у країнах Східної Європи здійснюють 12-16 місіонерських проектів щороку із загальною кількістю 20-30 тисяч людей. У багатьох містах цих країн (Саратові, Волгограді, Омську, Владикавказі, Липецьку, Казані, Краснодарі, Катеринбурзі, Санкт-Петербурзі, Москві, Брянську, Луцьку, Львові, Рівному, Дніпропетровську, Улан-уде ін.) працюють добровольці АВД, які двічі на рік проходять навчання та спеціальні семінари. Для лідерів спортивного служіння з метою обміну досвідом проводяться щорічні конференції. З 2003 по 2008 рр., такі конференції відвідали більше 750 лідерів.

Сьогодні європейські осередки Атлетів в дії існують в Австрії, Болгарії, Греції, Ірландії, Іспанії, Молдові, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Румунії, Росії, Словаччині, Франції, Хорватії, Чехії, Швейцарії. В той ще час Фінляндія та Україна мають статус країн-партнерів, у яких немає осередків АВД, але здійснюється спільна робота [10, 88, 131].

Атлети в дії розвивають співпрацю і партнерство з багатьма християнськими організаціями, серед яких: Міжнародне хокейне служіння, Міжнародне служіння спортсменів, Федерація тхеквондо Молдови, Надія людям, Альфа і Омега, Біблія і спорт, Тріада і багато інших. З метою розвитку зв’язків, підтримки контактів і обміну досвідом із християнськими спортивними організаціями в інших країнах світу, АВД було організовано перший Європейський християнський спортивний конгрес. На ньому створили Європейський християнський спортивний союз. А також стала членом ЄХСС та Міжнародної спортивної коаліції. З 2002 р. штаб-квартира знаходиться у місті Ксенія, штат Огайо [109, 226].

Неофіційним керівним органом, який об’єднує християнські спортивні організації у понад 130 країнах світу є Міжнародна спортивна коаліція (International sports coalition), яка створена в 1959 р. у Сполучених Штатах Америки. Керівництво організації обирається терміном на три роки із представників 20 країн світу [293].

Метою МСК є заохочення діяльності та допомога церквам і організаціям виконувати свої завдання завдяки спорту. Активними партнерами Міжнародної спортивної коаліції є: біблійні школи і товариства, християнські коледжі та університети, сотні тисяч церков, конфесії, засоби масової інформації, церковні і спортивні організації у справах молоді та інші.

Зміст діяльності Міжнародної спортивної коаліції визначається через механізми роботи осередків. В межах організації функціонує десять програм. Це зокрема такі: стратегічна регіональна коаліція (Strategic Regional Coalitions), стратегічні конференції (Strategies Conference), спортивні змагання при церквах (Church Sports), глобальні ігри співтовариства (Global Community Games), міжнародна спортивна школа лідерства (International Sports Training Leadership), участь в маштабних спортивних подіях (Major Sports Event Partnership), співпраця з організаторами маштабних спортивних подій (Major Sports Events Host Partnership), послання спортсменам (Proclamation by Sports People), служіння спортсменам (Serving the People of Sport), стратегічне спортивне партнерство (Strategic Sports Partnerships) [293].

Все це дає можливість цілеспрямовано й всебічно впливати на популяризацію спорту у світі та пропагувати здоровий спосіб життя. Усі програми мають міжнародний статус, а також раду, яка складається з представників різних країн. Вони взаємопов’язані і взаємозалежні одна від одної.

Партнером Міжнародної спортивної коаліції на європейському континенті є Європейський християнський спортивний союз (European Christian Sports Union). Керівником організації сьогодні є Пол Кобілерз, який одночасно являється членом ради Міжнародної спортивної коаліції. Членами

ЄХСС у Європі є близько 30 християнських спортивних організацій (Посли в спорті, Християни в спорті, Християни в футболі, Атлети в дії, Християни в автоспорті, Спорт для життя, Християнська організація серфінгу тощо), які функціонують у 28 країнах (Австрія, Чехія, Франція, Німеччина, Угорщина, Ірландія, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Іспанія, Швеція, Україна та ін.) [109, 266].

Метою діяльності Європейського християнського спортивного союзу є: розвиток спорту в межах організації у Європі, підготовка спортивних лідерів організації, створення інфраструктури, встановлення партнерських зв'язків із різними організаціями у сфері спорту, обмін досвідом, співпраця в організації та проведення спортивних проектів [266].

З-поміж християнських навчальних закладів, які приділяють увагу популяризації спорту, слід відзначити Національну християнську асоціацію університетського спорту (National Christian College Athletic Association), що була заснована в Кантоні, штат Огайо 1966 р. (США). Згодом був прийнятий статут організації і штаб-квартира перемістилась в Чаттануг, штат Теннессі. У 1989 р. управління НХАУС переїхало в Меріон, штат Індіана, а з травня 2000 р. організація офіційно розмістилася в Грінвіллі, Південна Кароліна. Першим президентом організації став Норм Вільгельм, а з 2008 р. цю посаду обіймає Вікі Байлер [329].

НХАУС сьогодні складається з двох дивізіонів. Дивізіон I включає 52 чотирьохрічні християнські університети та коледжі гуманітарного спрямування (Баптистський коледж Флориди, Баптистський університет Далласу, Центральний християнський коледж Канзасу, Християнський університет Колорадо, Міжнародний університет Трійці та ін.). Дивізіон II включає 44 біблійні і невеликі християнські коледжі, у яких термін навчання менше чотирьох років (Християнський коледж Далласу, Християнський коледж Манхеттену, Християнський університет Кентуккі, Біблійний університет Філадельфії, Біблійний коледж Трійці та ін.).

НХАУС визначає переможців у номінації студент-спортсмен, який обирається кожного тижня. Рішення приймається у номінації і серед чоловіків, і серед жінок в усіх видах спорту, які популяризує організація у своїх дивізіонах. Претендентів на номінацію подають тренери, із переліком їх досягнень (представляються оновлені статистичні дані та записи ігор, включити середню кількість очок за гру) за тиждень, що минув [109, 329].

Організація ставить за мету – надавати християнським коледжам і університетам, особливо невеликим, можливість конкурувати та систематично займатися спортивною діяльність в рівноправних умовах. Одним із ключових завдань НХАУС є розвиток і зміцнення міжвузівських спортивних змагань на засадах християнських етичних норм та принципів.

В той же час, Національна християнська асоціація університетського спорту не є закритою організацією, члени асоціації мають право встановлювати зв'язки та змагатися із світськими організаціями: Християнською асоціацією університетського спорту (Association Athletic Christian College), Національною асоціацією спорту (National Association Athletic), Національною асоціацією університетського спорту (National College Athletic Association) – найбільше спортивне об'єднання у світі, яке включає понад 1200 вузів, організацій та об'єднань [329].

Вагоме місце серед християнських спортивних організацій посідають спеціалізовані організації, тобто такі, що популяризують і розвивають лише один вид спорту. Історія першої організації такого типу починається з 1962 р., коли Доном Лейсемером у США було створено хокейне об'єднання, як частина помісної церкви для популяризації хокею серед християн [245].

У 1977 р. була заснована Міжнародна хокейна організація (Hockey Ministries International). Із моменту свого створення організація ставить перед собою мету: заохочення і задоволення духовних потреб світового хокею, сприяння гравцям прагнути до досконалості і визнання, що віра в Бога є їх сильною стороною. До МХО входять такі країни: Канада, Сполучені Штати Америки, Швеція, Чеська Республіка, Словаччина, Росія, Швейцарія та інші.

З 1977 р. Міжнародна хокейна організація бере активну участь в змаганнях усіх рівнів, від шкіл та коледжів до НХЛ. Через численні табори, каплиці і конференції, МХО служить духовним потребам гравців, тренерів та вболівальників.

Міжнародна хокейна організація щороку проводить міжнародні християнські хокейні табори, у яких беруть участь понад 2000 молодих хокеїстів. За час свого існування МХО організувала 630 таборів, де учасниками були понад 52000 учасників, старше 34 років. Інструкторами міжнародних християнських хокейних таборів є нинішні і колишні гравці, а також тренери НХЛ, АХЛ, європейських та університетських команд. Серед них: Стейсі Бауман, Девід Бут, Біл Баттерс, Дерек Уітмор та інші [245].

МХО реалізовує програми “каплиця”, які на сьогодні присутні у 25 Північноамериканських лігах (НХЛ АХЛ, ЕКХЛ, КХЛ, ОХЛ, НХАА та інших професійних і аматорських лігах). Це можливість для всіх гравців шукати відповіді, поради і підтримку від лідерів МХО. Програма “каплиця” була створена у 1978 р. для задоволення духовних потреб хокеїстів в НХЛ.

Однією із перших спеціалізованих християнських спортивних організацій у світі стала міжнародна місія “Бейсбол Каплиця” (Baseball Chapel). Організація поширює свою діяльність на бейсбольні ліги у Сполучених Штатах Америки, Мексиці, Пуерто-Ріко, Венесуели, Домініканській Республіці, Нікарагуа і Японії [232].

На початку 1960-х рр. була створена перша програма Бейсбол Каплиця, а у 1973 р., за ініціативи Уотсона Споелстра та Боуї Куна, ідея організації була впроваджена для більшості основних команд бейсбольної ліги і отримала офіційне затвердження. У 1974 р. програми “каплиця” були вперше проведені у ході плей-офф. На початку 1975 р. до цієї програми долучились усі команди вищої бейсбольної ліги США.

Починаючи з 1978 р., програми каплиці були вперше проведені за межами США, зокрема в Латинській Америці. Метою місії Бейсбол Каплиця стало християнське служіння для духовного розвитку людей в усьому світі за

допомогою бейсболу. На сьогодні програми “каплиця” створені для 210 команд в різноманітних бейсбольних лігах [232].

Ще одна протестантська спортивна організація “Християни у спорті” (Christians in sport), поширена головним чином у Великобританії, де була заснована у 1975 р. Ендрю Вінгфілдом Дігбі в містечку Байсестер. Із самого початку свого створення ХУС була підтримана церковним середовищем цієї країни. Мета діяльності цієї організації – залучення християн до занять фізичною культурою і спортом. Форми роботи “Християн у спорті” подібні до інших організацій такого типу, а саме спортивні змагання, спортивні табори тощо [71, 248].

Ідея створення організації з’явилася у середині 1970-их рр., коли група протестантської молоді з Великобританії була запрошена на конференцію Міністерства у справах спорту в США. Після повернення вони вирішили заснувати християнське служіння світу спорту у Великобританії, і в 1975 р. було розпочато роботу зі спортсменами та прийнято назву “Християни у спорті”.

За наступні п’ять років були зроблені спроби знайти християн у світі спорту, особливо в професійному. Були проведені конференції в Абатстві Бішам (1976) і Лондоні (1977), а також відбулися перші спортивні обіди в Лондоні. У 1980 р. рух Християни у спорті було зареєстровано як благодійну організацію. У 1989 році тридцять осіб із Великобританії відвідали першу європейську конференцію Спортивного союзу Австрії, на якій було засновано Європейський християнський спортивний союз [71, 248].

Робота з університетськими спортсменами була важливим аспектом у роки становлення організації. Один із керівників ХУС Вінгфілд Дігбі, заснував християнське товариство спортсменів Оксфордського університету, коли був там студентом у 1977 р. В 1988 р., у Великобританії відбулася перша студентська конференція.

Із розвитком роботи серед професійних спортсменів, університетської молоді, дітей і дорослих виникла потреба у навчанні лідерів. У 1995 р.

Християнами у спорті було проведено перший спортивний табір для молоді під назвою Спортивні змагання Плюс. В 1999 р. була запроваджена однорічна підготовка дипломованих фахівців у Кембриджі. Після цього здійснювалася підготовка спортивних лідерів та міжкультурний курс досліджень у Християнському коледжі всіх націй в Хартфордширі. З 2005 р. розпочала свою діяльність "Академія прориву" [71].

Починаючи з 2002 р., було ініційовано процес аналізу та оцінки діяльності організації, що тривав два роки. У січні 2004 р. опублікували Стратегічну програму № 1 та її пріоритети. Цей план діяв протягом чотирьох років, після чого, найактуальніші пріоритети діяльності ХУС були продовжені на наступні п'ять років, з 1 вересня 2008 р. до 31 серпня 2013 р., викладені в Стратегічній програмі № 2 [71, 248].

З-поміж спеціалізованих християнських спортивних організацій значної уваги заслуговує Міжнародна християнська організація серфінгу (Christian Surfers International) [247].

Історія створення християнської організації серфінгу почалася в кінці 1970-х рр. завдяки групі австралійських серфінгістів. Згодом, у 1983 р. в Австралії, було створено першу національну організацію, президентом якої став Бретт Девіс.

Після Австралії такі ж організації були створені у Новій Зеландії в 1985 р., у США – наприкінці 1980-х рр., Південній Африканській Республіці та Великобританії – у 1990 р., до кінця 1990-х рр. організація була заснована в Таїті, Португалії, Франції, Японії, а у 2001 р. – Перу, Бразилії та Венесуелі.

У 1993 р. на Гавайських островах в Норт-Шор, християнська організація серфінгу ініціювала першу у світі міжнародну серфінгову християнську конференцію з метою розвитку місії в світі, на якій і була створена Міжнародна організація серфінгу. Для зміцнення міжнародних зв'язків у 1995 р. на північному побережжі Гавайських островів була проведена друга конференція. Такі ж конференції, III-тя і IV-та, відбулися у 1997 р. в Новій Зеландії та 2000 р. в Санта-Крус (США), V-та міжнародна конференція – в

Австралії (2002 р.), VI-та – у Франції (2004 р.), VII-ма – в Бразилії (2006 р.), VII-ма конференція – у Південній Африці (2008 р.).

В 2001 р. організація почала здійснювати переклад і публікувати французькою, японською, португальською та іспанською мовами серфінг Біблії [247].

Міжнародна християнська організація серфінгу функціонує за моделлю, типовою для усіх християнських спортивних організацій, створюючи християнські серфінг-клуби, які діють за підтримки місцевих церков. Організація використовує такі методи роботи: регулярні зустрічі та євангелізація, серфінг-конкурси, табори, денні екскурсії тощо.

Сьогодні організацією створено шість географічних регіонів: Австралія, Африка, Європа, Південна Америка, Північна Америка (включаючи Центральну Америку і Карибський басейн), Тихоокеанський регіон [247].

З-поміж протестантських спортивних організацій значної уваги заслуговує діяльність Лютеранської спортивної організації в Республіці Польща (Luterańska Organizacja Sportowa w Rzeczypospolitej Polskiej), створеної 13 січня 1996 р. [315].

Перші організовані форми спортивної діяльності в рамках Євангельської церкви у Польщі датуються кінцем XIX ст., коли були засновані перші об’єднання жінок, молоді та дорослих, в яких серед завдань діяльності передбачалися заняття спортом і туризмом (гімнастика, велоспорт тощо). Згодом, на початку XX ст. у 1924 р. було створено Товариство євангельської молоді, яке в 1928 р. перейменували на Об’єднання польської євангельської молоді, а через два роки, у 1930 р. було засноване Об’єднане товариство польської євангельської молоді. Діяльність об’єднання передбачала туристично-спортивну активність. В програмі молодіжних таборів передбачалися рекреаційно-спортивні заняття, організатори неодноразово проводили турніри з настільного тенісу, волейболу, плавання і змагання на байдарках.

Друга світова війна і післявоєнні труднощі призупинили діяльність Євангельсько-аугсбургської церкви, зокрема, у напрямку роботи з молоддю та спортивної діяльності.

Політичні зміни в кінці 80-их років призвели до пожвавлення молодіжних християнських рухів, які значну увагу приділяли спортивній діяльності. В цей час, у 1988 р., було відновлено діяльність організації, що припинила своє функціонування в радянський період під назвою Об'єднання євангельської молоді Польщі [113, 315].

Діячі Об'єднання євангельської молоді Польщі ініціювали в Цхиліцах, під Варшавою, першу літню Євангельську молодіжну Олімпіаду (27-28 травня 1989 р.). При активній підтримці керівників Євангельсько-аугсбурської церкви в Республіці Польщі було проведено наступні щорічні літні, а з 1994 р. – зимові Євангельські молодіжні Олімпіади, які проводилися щороку. Організація була офіційно зареєстрованою 18 листопада 1989 р. в Лодзі. З того часу Євангельські молодіжні Олімпіади отримали постійного формального організатора до 1996 р., коли була створена Лютеранська спортивна організація.

23 березня 1996 р. організацію було затверджено і зареєстровано до числа національних об'єднань в галузі фізичної культури, зі штаб-квартирою у Томашові Мазовицькому. З 1997 р. Лютеранська спортивна організація є членом національної федерації "Спорт для всіх" [113, 315].

Лютеранська спортивна організація діє в межах Євангельсько-аугсбургської церкви в Польщі, яка налічує більше 130-ти парафій по всій країні. Свою діяльність церква поширює як на духовенство, так і на мирян.

З-поміж спеціалізованих християнських спортивних організацій на увагу заслуговують Посли в спорті (Ambassadors in Sport). Це міжнародна християнська організації футболу, яка функціонує в Англії, США, Іспанії, Нігерії, країнах Південної Африки, Бразилії, Північної Ірландії та ін. [221].

Організація Посли в спорті була створена у 1990 р. в місті Болтон трьома футболістами-аматорами. Сьогодні національні організації існують у понад 15

країнах світу. Посли в спорті здійснюють свою діяльність у школах, в'язницях, серед неповнолітніх правопорушників, з молоддю, церквах, молодіжних клубах, футбольних школах, командах, лігах, турнірах тощо.

Однією з останніх спеціалізованих християнських спортивних організацій стала Міжнародна християнська тенісна асоціація (International Christian Tennis Association), заснована в 1999 р. Метою її діяльності є забезпечення ефективного навчання та пропаганди тенісу у світі через різноманітні програми [291].

МХТА забезпечує масштабні заходи та місії серед відомих професійних тенісистів. В рамках інформаційно-пропагандистської діяльності організація розповсюджує Біблії, відеофільми тощо. Безкоштовні християнські матеріали пропонуються для близько 2 млн. тенісистів у всьому світі.

В 2001 році у Флориді була заснована Християнська тенісна академія, де навчаються молоді та професійні тенісисти з 25 країн світу. Академія тенісу МХТА включає багато професійних тенісистів, які традиційно беруть участь в турнірах ITF і WTA по всьому світу, зокрема, таких як Уїмблдон, відкриті чемпіонати Австралії, Америки та Франції [291, 292].

Отже, у процесі аналізу нами встановлено, що одними з найрозвинутіших протестантських спортивних організацій у світі, можна вважати: Асоціацію молодих християн, Асоціацію християн спортсменів, Атлетів в дії, Міжнародну спортивну коаліцію, Християн у спорті, Національну християнську асоціацію університетського спорту тощо.

3.2.2. Католицькі спортивні організації

Католицька церква почала створювати християнські спортивні організації дещо пізніше, ніж протестантська. У другій половині XIX ст., з ініціативи Ватикану, виникає так званий "Католицький рух" – масова організація, яка поширила свою діяльність на різні верстви населення. Однією із сфер діяльності цієї організації також був спорт. Так, церква створювала для

об’єднань католицької молоді умови для занять такими видами рухової активності і спорту як: гімнастика, шахи, різні ігри на свіжому повітрі. Окрім того, вона здійснювала керівництво спортивними групами церковних шкіл [102, 263].

Особливу увагу до спорту зі сторони католицької церкви в другій половині XIX ст. приділяв монарший орден єзуїтів, який поширював заняття спортом серед вихованців єзуїтських коледжів. Так, в коледжі єзуїтів, заснованому в Німеччині у 1850 р., поряд із середньовічними традиціями ордену, одразу ж почала культивуватись спортивна діяльність. Тут грали в ігри, які нагадували регбі, влітку проводили кулачні бої, а зимою – каталися на санчатах [67, 102, 270].

Одними з найрозвинутіших та впливових у світі католицьких спортивних організацій можна вважати наступні: Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту, Італійський спортивний союз, Католицька спортивна асоціація, Спортивна асоціація молодих салезіян, Асоціація “Парафіада” тощо [239, 241, 270, 272, 289, 301, 355].

У кінці XIX ст., 24 липня 1898 р., Полом Майко засновано католицьку спортивну федерацію – Союз гімнастичних організацій військових навчальних закладів і молоді Франції (Union des societes de gymnastique et d’instruction militaire des patronages et oeuvres de jeunesse de France). Проте, вже у 1901 р. вона перейменована у Федерацію гімнастики в католицьких об’єднаннях (Federation des societes catholiques de gymnastique). Метою діяльності організації було сприяння вдосконаленню особистості в усіх її формах: фізичній, моральній та духовній. Організація кілька разів змінювала свою назву і у 1968 р. отримала сьогодні діючу назву Федерація спорту і культури Франції (Federation sportive et culturelle de France) [310, 271].

Слід відзначити, що Федерація спорту і культури Франції брала участь у: створенні Олімпійської клятви (1906); впровадженні спортивного страхування (1923) та медичного обстеження (1930).

Вона є у складі таких організацій, як Національний олімпійський комітет Франції та Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту [271].

На початку XX ст. в Моравії, східній і південній Чехії з'являються гімнастичні союзи католицької молоді. Перший Християнсько-соціальний гімнастичний союз був створений 5 липня 1902 р. у співпраці з католицькою церквою Лізену та Брно. Засновником вважається Р. Хошек, пастор з Лізену. Вже у жовтні 1903 р. було засновано федеральний гімнастичний департамент організації. Християнсько-соціальні союзи зростали швидкими темпами, що призвело до створення 29 жовтня 1905 р. гімнастичного відділу католицької єдності.

У 1904 р. в Чехії був заснований гімнастичний союз під назвою "Католицький Сокіл". У червні 1909 р. його перейменували на Християнсько-соціальний союз "Орел". Першим керівником організації став Франтішек Прикрил. З 1921 року організація стає членом Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту [281].

Християнсько-соціальний гімнастичний союз "Орел" у 1906 р. було також створено у Словенії. Організація заснована лідером католицької словенської церкви – доктором Джоном Евантом Креком [281].

Першою християнською спортивною організацією в Італії вважається Федерація католицьких спортивних об'єднань Італії (Federation des associations sportives catholiques italiennes), яка була заснована у 1906 р. Проте, у 1927 р., діяльність організації була заборонена італійським фашистським режимом [241].

З метою продовження досвіду Федерації католицьких спортивних об'єднань Італії, у 1944 р. була заснована нова організація – Італійський спортивний союз (Centro Sportivo Italiano), створений за ініціативою італійської католицької молоді та Луїджі Гедда у Римі [357].

Організація функціонує з метою популяризації спорту, а також використовує спорт як засіб для розвитку моральної, психічної і фізично

досконалої людини: “спорт, маючи сильне освітнє значення, повинен розповсюджуватись серед великої кількості людей”.

Італійський спортивний союз спочатку формувався як християнська організація, його спортивні місії групувалися навколо Єпархіального управління спорту та більшості парафій і релігійних інститутів Італії.

У 1945 р. італійською католицькою молоддю була створена Італійська федерація рекреаційної діяльності для жінок. У 1971 р. дві організації були об’єднані під назвою Італійський спортивний союз [241].

Свою діяльність Італійський спортивний союз одразу почав поширювати у всіх напрямках: коледжах, школах, церковних парафіях та інших організаціях.

На усіх важливих заходах, з моменту заснування та святкування ювілейних дат, був присутній Папа Римський.

У жовтні 1955 р. на площі Святого Петра в Римі відбулося святкування 10-ї річниці з дня створення Італійського спортивного союзу, а також аудієнції Папи Пія XII. При цьому, підводячи підсумки десятирічної діяльності Італійського спортивного союзу, були показані сильні сторони організації та рівень її розвитку: 17 регіональних осередків, 92 провінційних осередки, 3000 спортивних клубів, близько 80000 членів по всій Італії.

Слід зазначити, що напередодні ювілею – 2000 р. від народження Ісуса Христа, з 12 по 31 грудня 1999 р. було організовано марафон “Біг стопами Апостола Павла”. Марафон з Єрусалиму до Риму – це шлях місії євангелізації апостола Павла. Дистанція у 1100 кілометрів була розділена на 20 етапів. У цьому марафоні взяли участь спортсмени – християни, іудеї, мусульмани, які принесли символічний факел миру [241].

У середині травня 2003 р. Італійський спортивний союз став організатором міжнародного марафону “Рим – Лурд”. Смолоскип, запалений на площі Святого Петра у Римі, після проповіді папи Римського, досягнув базиліки Св. Бернадетта в Лурді, де на нього чекав італійський контингент 45-го Міжнародного військового паломництва (взяли участь представники 37

національностей). Окрім того, учасниками марафону були спортсмени-інваліди, які, таким чином, відзначали заходи в рамках Європейського року інвалідів. Дистанція маршруту складала 1604 кілометри (724 км. в Італії та 880 км. у Франції), 12 етапів було розділено на дванадцять днів, загалом тривалістю сто десять годин.

Італійський спортивний союз об'єднує: понад 850000 спортсменів, 13000 – спортивних клубів, 42000 – команд, 72 – спортивні дисципліни, 8000 – турнірів, 138 – територіальних відділень, 21 – регіональне відділення, 101000 тренерів, арбітрів, суддів та керівників [357].

Італійський спортивний союз визнаний Національним олімпійським комітетом Італії (KONI), Конференцією італійських єпископів, Асоціацією християнського натхнення. Дана організація представляє Італію на міжнародній арені в рамках Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, яка проводить традиційні щорічні ігри FICEP [116, 241].

Серед католицьких спортивних організацій найбільшої уваги, на нашу думку, заслуговує Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту (Federation internationale catholique education physique et sportive). Передумовою заснування МКФФВіС стало проведення міжнародних спортивних змагань між католицькими спільнотами Бельгії, Італії та Франції, які беруть свій початок з кінця XIX – початку XX ст. [270].

Ідея створення міжнародної організації виникла у 1906 р. на гімнастичних змаганнях, які відбувалися між Федерацією спортивних об'єднань французьких католиків (заснована в 1898 р.) та Федерацією спортивних об'єднань італійських католиків (створена у 1906 р.).

Рух зі створення організації здійснювався завдяки наполегливій роботі президента Федерації спортивних об'єднань французьких католиків, д-ра Поля Міхакса. Саме з його ініціативи було утворено таку анімацію як Міжнародний союз католицьких організацій фізичної культури [67, 270].

Нова організація була офіційно заснована 13 грудня 1911 р. Вона увійшла до числа перших п'яти міжнародних об'єднань в галузі фізичної

культури і спорту (не враховуючи МСФ). Центр організації знаходився у Римі, а сфера його впливу до Першої світової війни поширювалася лише на ті європейські країни, де державною релігією залишався католицизм. Однак, на відміну від Асоціації молодих християн, вся робота в католицьких організаціях будувалась не на спортивних принципах з їх прагненням до досягнення високих спортивних результатів, а переслідувала мету оздоровчого характеру. Організація у дуже рідких випадках створювала самостійні спортивні клуби. Її метою було проведення спільних зустрічей спортсменів-католиків із різних країн світу, налагодження хороших стосунків між народами та популяризація своєї країни [97].

За час президентства графа Маріо де Карпенья (Італія), об'єднання включало представників наступних країн: Бельгії, Ірландії, Італії, Канади, Люксембурга, Нідерландів, Франції та Швейцарії.

У зв'язку з Першою світовою війною 1914-1918 рр., діяльність організації була припинена. Після війни, у 1919 р., організація відновила свою роботу. До неї приєдналися інші країни, зокрема Австрія, Польща, Німеччина, Чехословаччина та Югославія [270].

Під час Другої світової війни християнські спортивні організації вдруге припинили свою діяльність. Після закінчення війни Міжнародний союз католицьких організацій фізичної культури відроджує свою діяльність, а у 1947 р. змінює свою назву і стає відомим як Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту. В цей же час до організації долучилися жінки. Жіноча комісія була створена в 1947 р., першим президентом якої стала Марія-Тереза Еквім (Франція).

Після падіння Берлінської стіни в 1989 р., федерації активізує свою діяльність у ряді постсоціалістичних країн, зокрема створені осередки у Польщі, Чеській Республіці, Словаччині [114].

Сьогодні Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту об'єднує десять європейських федерацій: Австрії, Бельгії, Італії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Чеської Республіки, Франції, Швейцарії, а

також двох африканських федерацій – Камеруну та Мадагаскару. Налагодження багатьох контактів відбувається з іншими європейськими країнами. Лише у Європі організація налічує понад чотири мільйони членів.

Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту визнається як міжнародна неурядова католицька організація з постійним статусом в ЮНЕСКО, який було отримано за згоди Папської ради у справах мирян, штаб-квартира якої знаходиться у Римі [67].

Здійснення цих завдань вимагає постійного потоку інформації та комунікації із різними комісіями в межах Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту. Для того, щоб успішно досягти своєї мети, пасторальна комісія залежить від постійної підтримки інших комісій МКФФВіС, зокрема спортивної, комісії молоді тощо.

Організація пропагує розвиток спортивних проектів серед молоді і прагне розвиватися в християнському дусі. МКФФВіС має намір заохочувати особисте зростання всіх людей, їх фізичних і моральних здібностей через заняття спортом та змагання [270].

На початку ХХ ст. вагому роль у розвиток спорту в Швейцарії відіграла Гімнастично-спортивна федерація католиків (Schweizerischer Katholischer Turn- und Sportverband), засновано 1919 р. Вже у 1920 р. відкрито першу гімнастичну федерацію в Базелі і проведено перші спортивні змагання. З 1922 р. ШГСФК стає членом Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту. У 1934 р. організація приєдналася до Національної асоціації спорту. Віце-президент Швейцарської гімнастично-спортивної федерації католиків Рита Арнольд у 1984 р. стала першою жінкою членом Швейцарської олімпійської асоціації. З 2000 р. організація отримала назву Спортивний союз Швейцарії (Sport Union Schweiz), який сьогодні є однією із найбільших спортивних організацій у цій країні [351].

До Першої світової війни християнські спортивні організації, за виключенням Асоціації молодих християн, були порівняно малочисельними, проте після війни спорт набуває поширення серед бідної молоді, церква почала

створювати численні християнські спортивні організації. Деякі з них, отримавши популярність, набули національного та міжнародного масштабу.

На прикладі Німецької молодіжної спортивно асоціації (Deutsche Jugendkraft-Sportverband) можемо більш детально побачити розвиток християнських спортивних організацій [102].

Після Першої світової війни в Німеччині 16 вересня 1920 р. створений національний союз фізичних вправ в католицьких об'єднаннях, який отримав назву Німецька молодіжна спортивна асоціація. Першим головою організації був Карл Прасес Мостерц. У 1927 р. НМСА заснувала спортивний ліцей в Мюнстері, а згодом регіональні навчальні центри у Фрайбурзі, Майнці та інших містах Німеччини [254].

Спортивні організації християн були такими популярними, що їхня чисельність зростала дуже швидкими темпами. До 1928 р. НМСА налічувала близько 4500 місцевих осередків та 800 тисяч осіб, з них близько пів мільйона – не старші 18-ти років. Перші спортивні жіночі клуби НМСА були створені у вересні 1928 р. За короткий час кількість жінок перевищувала 40 тисяч осіб, а число груп, в яких вони займалися, досягло – 1800 осередків.

У 1935 р. християнські спортивні організації на території Німеччини були заборонені Гітлером. Проте, після Другої світової війни у 1947 р. діяльність НМСА було відновлено. До 1958 р. організація нараховувала приблизно 400 тисяч членів. Жіночі спортивні клуби НМСА відновили свою діяльність у 1955 р. в Дюссельдорфі [97, 102, 254].

Результати проведених нами досліджень, дають підстави стверджувати, що Німецька молодіжна спортивна асоціація здійснює найбільший вплив на розвиток спорту християн в Німеччині. Організація налічує 1180 спортивних клубів із загальною чисельністю понад 500 тис. осіб. Варто сказати, що за останні роки кількість членів НМСА де що знизилась із 532507 у 2002 р. до 515150 членів у 2009 р., проте це зменшення не є критичним і склало трішки більше 3%. Сьогодні вона є однією із найбільших спортивних організацій

країни, які здійснюють свою діяльність під патронатом Національного олімпійського комітету Німеччини.

НМСА співпрацює з німецькими федераціями із видів спорту, а також є членом Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту [270], з якою проводяться спільні освітні та спортивні заходи. Ці проекти НМСА реалізовує із Асоціацією молодих християн [254].

Відзначимо, що кількість чоловіків у НМСА складає 57%,а жінок – 43%.У спортивних клубах Дойче Югендкрафт найбільшою популярністю користуються такі види спорту: футбол, фітнес, гімнастика, настільний теніс, волейбол (рис. 3.3) [255].

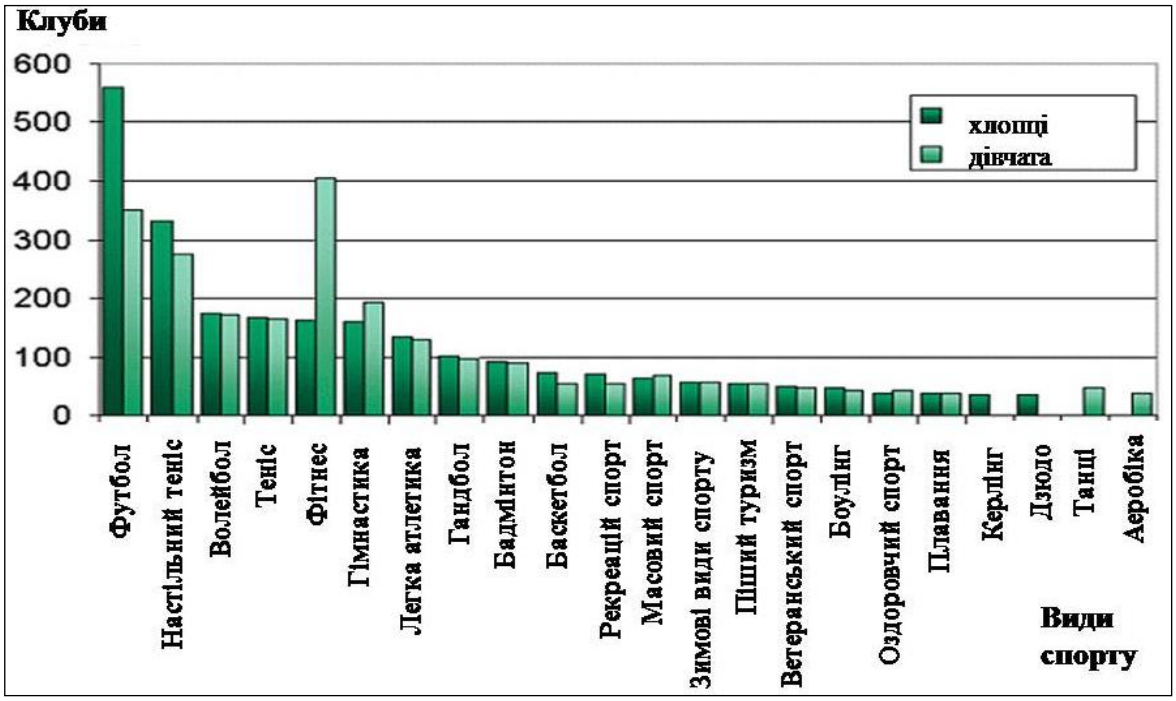

Рис. 3.3. Співвідношення популярності видів спорту серед чоловіків і жінок у клубах НМСА

Першою організацією, яка мала на меті об’єднувати заклади освіти з метою популяризації спорту у суспільстві можна вважати – Католицьку асоціацію шкільного спорту (Catholic High School Athletic Association), що була заснована в 1927 р. у Нью-Йорку міжшкільною спортивною конференцією для католицьких середніх шкіл [240]. Нарада зі створення організації відбулася у Фордхемському університеті 26 травня 1927 р.

Статутними членами ліги стали католицькі навчальні заклади La Salle та Фордхем, Бруклінські собори Св. Іоана, Св. Франциска, Св. Трійці та ін.

Після Другої світової війни християнські спортивні організації, які припинили існування, почали відновлювати свою діяльність і водночас з'явилися інші. Зокрема, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту (International Catholic School Sport Federation), яка була створена в Брюсселі 1947 р. У ті часи, промоутери ідеї МКФШС прагнули привернути увагу працівників освітньої галузі, особливо тих, хто працює у сфері католицької освіти, запровадивши спортивну діяльність серед молоді [272].

Передумовою виникнення МКФШС, стало проведення двох футбольних турнірів між англійськими, бельгійськими та французькими організаціями католиків в 1946-1947 рр. Це відбулось завдяки ініціативі Католицької організації шкільного спорту Франції, а також професорів П'єра Поль-де-Найера з Бельгії та Уолша з Великобританії. У 1952 р. новим членом цієї організації стала Іспанія, а згодом приєдналися інші країни світу, зокрема, Північної і Південної Америки, Європи та Азії [272].

Організація прагне сприяти пошуку шляхів, які можуть змінити сучасний спорт і наблизити його до високих етичних ідеалів, в яких спорт є інструментом для морального і духовного піднесення людської особистості.

У своїй діяльності МКФШС спрямована на стимулювання розвитку спорту та спортивної освіти, в рамках чітко визначеної педагогічної спрямованості. Насамперед, це акцентування уваги на людських цінностях, чесній грі, аспектах соціального та культурного обміну [272].

Спортивна діяльність стала важливим засобом, який використовується католицьким згромадженням салезіян для задоволення потреб молоді у руховій активності. На їх думку, за допомогою спорту можна вирішувати освітні і виховні завдання впливу на особистість.

Спортивна асоціація молодих салезіян (Polisportive Giovanili Salesiani) була створена в Італії 1967 р. У 1990 р. засновано Європейську Спортивну асоціацію молодих салезіян (PGS-Europe), а в 2002 р. утворено Міжнародну

Спортивну асоціацію молодих салезіян (PGS-International) зі штаб-квартирою в Брюсселі. Дана організація є частиною Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, в межах якої проводяться спільні спортивні змагання різного рівня [257, 283, 289].

Значний внесок у розвиток спорту християн в Польщі здійснює Асоціація "Парафіада" ім. Св. Юзефа Каласанцюша (Stowarzyszenie Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza), засноване в 1992 р. Діяльність організації фокусує свою увагу на опіку та освіту в процесі виховання дітей та молоді, особливо із малозабезпеченими, сиротами і напівсиротами. Завдяки цьому організація стала центром багатьох цінних ідей, що були здійснені в школах, спортивних клубах, дитячих будинках, світлицях та гуртках при парафіях. Починаючи з 1989 р., однією із головних форм діяльності організації, було проведення Міжнародної Парафіади дітей та молоді [355, 378].

Асоціація "Парафіада" популяризує програму, створюючи рух Парафіади, який функціонує для великої кількості молоді в Польщі, а також у країнах Східної Європи. У цьому русі, станом на 2015 р., задіяло близько 3000 парафій, шкіл, спортивних клубів, дитячих будинків, що свідчить про динамічний його розвиток. Упродовж цілого року до систематичної діяльності мобілізують кілька десятків тисяч дітей та молоді, а також їх батьків, черниць, священиків, теологів, вчителів, тренерів, інструкторів.

Багаторічна реалізація програми приносить позитивні ефекти. З кожним роком збільшується число охочих взяти участь у Парафіаді, в таборах і парафіадних курсах. Організація разом з Піярським науковим центром ім. Станіслава Конарского навчає щорічно близько 1000 аніматорів, модераторів і лідерів молодіжних груп, видаючи сертифікати та дипломи. Наступною метою програми Парафіада є спільне формування суспільно-освітньої системи, в якій кожен може всебічно та інтегрально розвиватися, починаючи з юних років [339, 355].

У жовтні 1992 р. виникла організація Католицька спортивна асоціація республіки Польща (Katolickie Stowarzyszenie Sportowe Rzeczypospolitej

Polskiej). Головою організації став єпископ Анджей Слівінскі, який наголошував, що підставою діяльності Католицької спортивної асоціації є загрози для здоров'я людей [301].

Католицька спортивна асоціація співпрацює з багатьма державними і недержавними структурами та організаціями. Вона є членом Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту та представляє Польщу на міжнародних змаганнях [218, 270].

Однією з останніх католицьких спортивних організацій є Спортсмени-католики за Христа (Catholic Athletes For Christ). Організація створена Реєм Маккейнном у Римі в жовтні 2006 р.

Передумовою виникнення СКХ стало значне зацікавлення діячів католицької церкви спортом. Зокрема, заклик Папи Римського Івана Павла II – "християнство в світі спорту" на початку XXI ст., а також утворення з його ініціативи в 2004 р. – відділу спорту у Ватикані [239, 365]. Іван Павло II часто говорив: "кожний християнин покликаний стати сильним спортсменом Христа, що є вірним і мужнім свідком його Євангелія" [135].

Організація сприяє спортсменам та тренерам католикам практикувати свою віру за допомогою спорту, працює зі спортсменами різної кваліфікації.

3.2.3. Православні спортивні організації

Спортивна діяльність в межах православної гілки християнства дещо відрізняється від протестантської та католицької церкви. Спортивні організації православної церкви у своєму розвитку суттєво поступаються іншим гілкам християнства. Це, на нашу думку, в першу чергу, пов'язано з тим, що православна церква почала створювати свої спортивні організації лише в другій половині XX ст. Власне кажучи, тому їхня кількість є невеликою і залишається слабо розвинутою.

Першою православною спортивною організацією можна вважати Православну молодіжну спортивну асоціацію (Orthodox Youth Athletic

Association), яка була створена у Детройті 1960 р. (США). Виконувачем обов'язків голови організації було призначено Ламброса Мілонаса [333].

Православна молодіжна спортивна асоціація виникла з двох причин. По-перше, у той час в Детройті було недостатньо спортивних програм для його мешканців. По-друге, багато лідерів східної православної церкви говорили про відсутність роботи з молоддю. До 1960 р. не було жодної організованої спортивної ліги для православних молодих людей в Детройті. Лише час від часу для грецьких православних молодих людей проводились змагання з софтболу, баскетболу і боулінгу.

Низку цих фактів було представлено на православній раді церков членами православної громади, які почали обговорювати ідею створення організації для представників різних церков (Успенська грецька православна церква, Успенська руська свято-троїцька православна церква, Сербська православна церква Св. Лазаря, Православна церква святого Георгія Антіохійського та Грецька православна церква Св. Миколая) з метою проведення спортивних програм.

На відміну від США, у Європі православна церква почала створювати організовані форми спортивної діяльності лише в 90-х рр. XX ст. Першим таким об'єднанням стала Православна спортивна організація, заснована в Польщі 1994 р. [113, 308]. Дана організація функціонує за схемою, типовою для усіх християнських організацій. Вона складається з центрального управління організації, єпархіальних управлінь та місцевих відділень. Метою діяльності організації є популяризація фізичної культури і спорту у Республіці Польща.

Слід зазначити, що у Білорусії, Болгарії, Вірменії, Греції, Грузії, Македонії, Молдові, Росії, Україні, де православна церква є найбільш впливовою у суспільстві, створення спортивних організацій не стало характерним. Православна церква виявляє значний інтерес до фізичного виховання і спорту в цілому, це проявляється у формі створення спортивних клубів при церквах. Значного поширення такі спортивні клуби набувають

лише на початку XXI ст., вони діють при багатьох православних церквах різних міст, проте не координують свою діяльність таким чином, як у протестантських та католицьких спортивних організаціях [170, 323, 332].

Отже, спортивна діяльність християнської церкви започатковується з виникненням сучасного спорту в середині XIX ст. В процесі поширення спортивної діяльності серед християнських конфесій в різних країнах Європи і США поступово виникають і розвиваються християнські спортивні організації, а саме: Асоціація молодих християн (1844), Міжнародний союз католицьких організацій фізичної культури (1911), Міжнародна католицька федерація шкільного спорту (1947), Асоціація християн спортсменів (1954), Атлети в дії (1966), Спортивна асоціація молодих салезіян (1967) та багато інших, які здійснили значний внесок у розвиток і популяризацію спорту.

Вище висвітлений перелік спортивних організацій християн є, очевидно, далеко не повний, оскільки вони функціонують у багатьох країнах і їх чисельність є надзвичайно великою. Для прикладу, у США, Польщі, Італії, Франції, Великобританії та інших країнах майже при кожній церкві створюються спортивні команди та клуби, в яких проводяться змагання з багатьох популярних видів спорту [97, 113, 230, 250, 251, 335, 371 ін.].

3.3. Спортивні змагання християнських організацій

Спорт у християнському середовищі поширюється через утворення та діяльність християнських спортивних організацій. Окрім них значну роботу в даному напрямку проводять християнські навчальні заклади [28, 120, 246].

Незважаючи на те, що католицька церква почала створювати спортивні організації пізніше протестантської, проте вона першою почала практикувати проведення міжнародних спортивних змагань (табл. 3.6) [30, 82, 97, 115, 270, 272, 289 ін.]. До кінця XIX ст. спортивні змагання християн у світі носили виключно місцевий чи регіональний характер і лише в окремих країнах, зокрема, у Бельгії, Франції та Нідерландах.

Таблиця 3.6

Міжнародні та національні спортивні змагання католицьких організацій

Назва змагань	Організатор змагань	Проведення		Кількість	
		місце	рік	країн	учасників
Міжнародні змагання					
Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту	Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту	країни Європи	з 1913	12-13	до 2000
Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту	Міжнародна католицька федерація шкільного спорту	країни Європи	з 1948	20	до 1500
Кубок Клериків	Італійський спортивний центр	Ватикан	з 1973	65	до 400
Міжнародна Парафіада дітей та молоді	Асоціація Парафіада	Польща	з 1988	15-25	до 4000
Всесвітні ігри салезіян	Спортивна асоціація молодих салезіян	країни Європи	з 1990	10-20	до 2000
Кубок Кароля Войтили	Італійський спортивний центр	Італія	з 2005	12	до 500
Національні змагання					
Фестиваль спорту	Спортивний союз Швейцарії	Швейцарія	з 1920	1	до 10000
Спортивне свято	Німецька молодіжна спортивна асоціація	Німеччина	з 1921	1	–
Католицька шкільна спортивна ліга	Католицька асоціація шкільного спорту	США	з 1927	1	–

У процесі аналізу літературних джерел, нами встановлено, що міжнародні католицькі спортивні змагання починають проводитися на початку XX ст. [270]. Перші міжнародні змагання відбувалися у 1906 р. між католицькими спортивними організаціями Франції та Італії з гімнастики.

Після цих змагань прийняли рішення, згідно якого, всі католицькі спортивні федерації повинні були змагатися разом, тому їх кількість почала динамічно збільшувалася. Наступні міжнародні католицькі гімнастичні

змагання відбулися під патронатом Папи римського Пія X в Римі 1908 р. У змаганнях взяли участь понад 2000 атлетів з Франції, Бельгії, Ірландії, Канади та Італії. Римський Папа Пій X особисто відвідав всі спортивні змагання і надав спортсменам спеціальну аудієнцію у Ватикані [67, 97].

Аналіз джерел показав, що перші спортивні змагання Міжнародного союзу католицьких організацій фізичної культури (створеного у 1911 р.) відбулися в Римі 1913 р. Проте згодом, географія міст, які приймали змагання розширювалась і зростала кількість видів спорту. З 1920 по 1939 рр. змагання відбувалися у 1920 р. – Марібор (Словенія), 1922 р. – Брно (Чехія), 1923 р. – Париж (Франція), 1929 р. – Прага (Чехія), 1930 р. – Антверпен (Бельгія), 1936 р. – Відень (Австрія) та 1938 р. – Любляна (Словенія) [102, 106, 270].

Після Другої світової війни організація відновила свою діяльність, проте вже під іншою назвою – Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту. Вона організовує щорічні міжнародні спортивні змагання із багатьох видів спорту, отримавши назву Ігри МКФФВіС (Games FICEP). У кожному виді спорту мають бути представлені спортсмени, щонайменше, трьох країн-учасників змагань.

Спортивна комісія МКФФВіС здійснює місію постійного розвитку національних спортивних змагань, а також популяризує програму “розвитку спорту і активного життя” у нових країнах, через зв’язок з європейськими організаціями [270].

За останні кілька років літні Ігри МКФФВіС відбувалися: у 2003 р. – Лінц (Австрія), 2004 р. – Верона (Італія), 2005 р. – Антверпен (Бельгія), 2006 р. – Ессен (Німеччина), 2007 р. – Оденкур (Франція), 2008 р. – Лінц (Австрія), 2009 р. – Брно (Чехія), 2010 р. – Люцерн (Швейцарія), 2012 р. – Дуйсбург (Німеччина), 2014 р. – Відень (Австрія).

Зимові Ігри МКФФВіС, які проходять раз на чотири роки, відбувались: у 2005 р. – Фільцмос (Австрія), 2009 р. – Валь-Сені (Франція), 2013 р. – Айген-ім-Мюлькрайс (Австрія) [270].

Значної уваги заслуговують змагання Спортивного союзу Швейцарії. Змагання, що проводяться цією організацією є одними із наймасовіших у світі. Кількість учасників змагань вже у 1980 р. сягала 10-ти тисяч спортсменів (рис. 3.4) [351].

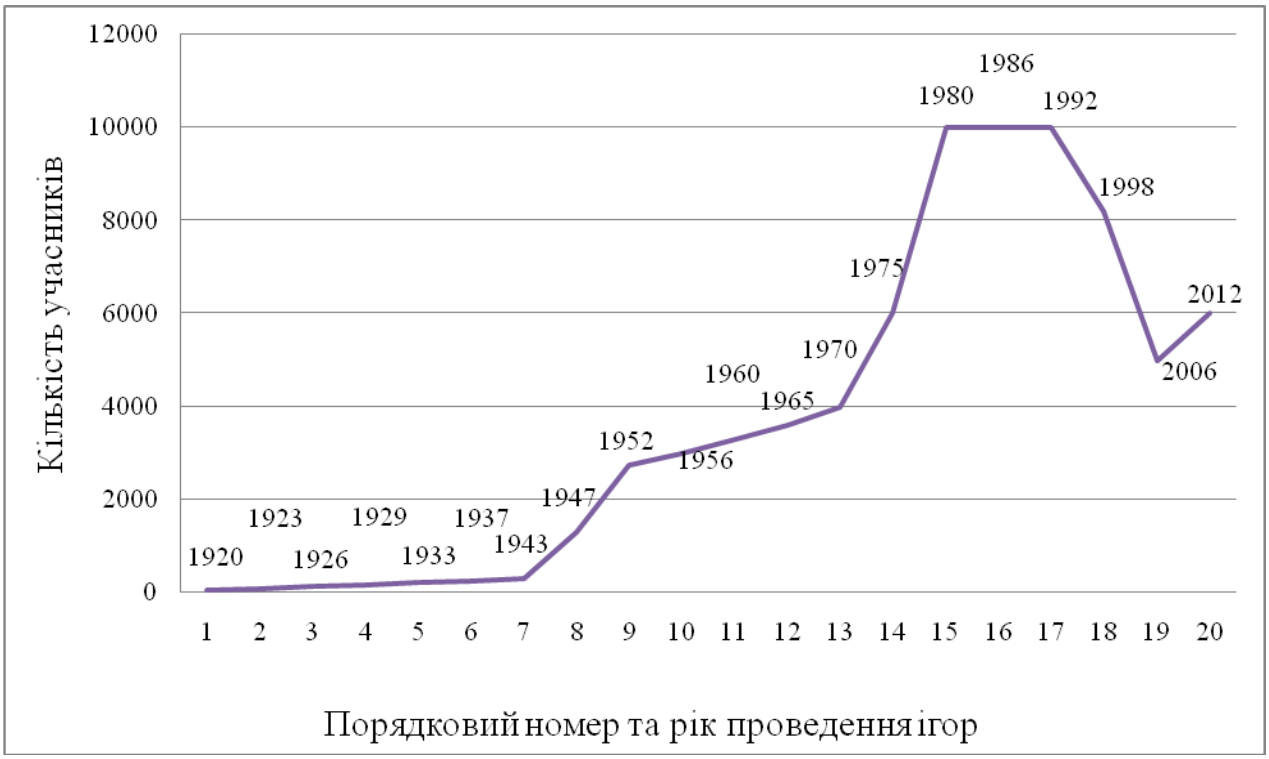

Рис. 3.4. Хронологія проведення та кількість учасників ігор Спортивного союзу Швейцарії

В той же час варто сказати, що ці змагання проводяться із різною періодичністю і не мають системного характеру. Спочатку ігри проводили раз в три роки, згодом кожні 4-5 років, але в останні десятиліття, спостерігаємо тенденцію, коли проміжок часу між іграми сягає шести років.

Серед католицьких спортивних змагань слід виокремити Католицьку шкільну спортивну лігу Нью-Йорку, яка створена в США 1927 р. Католицькою асоціацією шкільного спорту (Catholic High School Athletic Association). В 1928 р. у програму змагань КАШС були включені наступні види спорту: велоспорт (трек), баскетбол, бейсбол, в 1929 р. – легка атлетика і хокей, у 1930 р. – плавання.

Станом на 2015 рік, дана спортивна ліга включає 48 шкіл з єпархій Брукліна, Квінсе та Нью-Йорка. Загалом програма змагань ліги включає 16 видів спорту, зокрема: баскетбол, бейсбол, боротьба, боулінг, волейбол, гандбол, гольф, лакрос, плавання, теніс, футбол, хокей та інші [240].

Католицькі школи в Нью-Йорку, проводили спільні спортивні першості з бейсболу та легкої атлетики, починаючи з 1908 р. Проте, до 1927 р. в багатьох католицьких середніх школах американських міст, проведення спортивних змагань залишалося, здебільшого, неорганізованим. На початку XX ст. існували тільки в таких містах, як Чикаго і Філадельфія.

Варто зазначити, що Католицька асоціація шкільного спорту Нью-Йорка є провідною в США. Випускники католицької шкільної спортивної ліги здобули вагомі досягнення в НБА, НХЛ, НФЛ, Олімпійських іграх та інших професійних лігах і змаганнях. Серед них, зокрема: Том Фаррелл (легка атлетика) – дворазовий чемпіон США, учасник Ігор Олімпіад 1964, 1968 рр., бронзовий призер Ігор XIX Олімпіади в Мехіко 1968 р.; Кевін Джойс (баскетбол) – срібний призер Ігор XX Олімпіади в Мюнхені 1972 р. (капітан команди), став другим серед кращих гравців НБА в США 1969 р.; Роберт Хекетт (плавання) – рекордсмен світу, срібний призер Ігор XXI Олімпіади в Монреалі 1976 р.; Вітас Герулайтіс (теніс) – переможець Вімблдону 1975 р., відкритого чемпіонату Австралії 1977 р. та Кубка Девіса 1979 р., фіналіст Вімблдону 1977-1978 рр., Кубка Мастерс 1979, 1981 рр., відкритих чемпіонатів США 1979 р. і Франції 1980 р.; Метью Кентровіц (легка атлетика) – учасник Ігор XXI Олімпіади в Монреалі 1976 р., чотирьохразовий чемпіон США 1979-1982 рр. та Панамериканських ігор 1979 р. [240].

Ще одною потужною спортивною організацією католицької церкви є Міжнародна католицька федерація шкільного спорту, яка організовує однойменні Ігри МКФШС (Games FISEC). Ці змагання відбуваються щорічно, починаючи з 1948 року. Перші ігри для хлопчиків були організовані у 1948 р. в Монако (Монако) і до 1959 р. проводилися виключно серед хлопчиків. У 1959 р. в Левені (Бельгія) були організовані окремі ігри для дівчаток, які у

подальшому щорічно відбуваються паралельно. А з 1980 р. відбуваються змішані ігри в яких приймають участь одночасно хлопчики і дівчатка. З цього часу спостерігався лише зростаючий успіх ігор. У 1995 р. організація отримала визнання Міжнародного олімпійського комітету (рис. 3.5), тому ігри відбуваються під керівництвом МОК [272].

Рис. 3.5. Емблема Міжнародної католицької федерації шкільного спорту

Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту призначені для молоді християнського віросповідання, участь у них приймають учні католицьких шкіл віком 14–17 років. Такі ігри тісно пов’язані з релігійними демонстраціями та святами. За майже 70-ти річну історію проведення змагань, їх учасника були представники 22 країн світу із чотирьох континентів. Членами МКФШС є такі країни: Бельгія, Бразилія, Англія, Франція, Угорщина, Ірландія, Індія, Італія, Мальти, Нідерланди, Австрія, Палестина, Португалія, Іспанія та США [213, 272].

Наприкінці 1980-х рр. в Польщі виникає культурно-духовно-спортивний рух “Парафіада”, на основі якого у 1993 р. створено Асоціацію “Парафіада”. Під патронатом організації у Варшаві з 1989 р. проходить щорічний спортивний форум – Міжнародна Парафіада дітей та молоді. Ці змагання є одним з етапів світової першості Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту (табл. 3.7) [296, 338, 355].

Таблиця 3.7

Програма XXVIII Міжнародної Парафіади дітей і молоді (2016 р.)

Види спорту	Категорія P		Категорія G		Категорія L		Неповносправні/ Опікуни	
	11-13 років		14-16 років		17-19 років			
	дівч.	хлоп.	дівч.	хлоп.	дівч.	хлоп.	H	O
Легка атлетика:								
Біг 60 м	+	+						
Біг 100 м			+	+	+	+		
Біг 300 м	+	+	+	+				
Біг 400 м					+	+		+
Біг 1000 м			+		+			
Біг 1500 м				+		+		+
Біг по пересічній місцевості 500 м	+	+						
Біг по пересічній місцевості 1000 м			+	+	+			+
Біг по пересічній місцевості 1500 м				+		+		+
Штовхання ядра					+	+		+
Метання м’яча	+	+	+	+			+	
Стрибок в довжину	+	+	+	+	+	+	+	+
Настільний теніс	+	+	+	+	+	+	+	+
Бадмінтон	+	+	+	+	+	+	+	+
Плавання:								
Класич. стиль 25 м	+	+	+	+	–	–	+	–
Класич. стиль 50 м	–	–	–	–	+	+	–	+
Вільний стиль 25 м	+	+	+	+	–	–	+	–
Вільний стиль 50 м	–	–	–	–	+	+	–	+
Рінго	+	+	+	+	+	+	+	+
Шахи	+	+	+	+	+	+	+	+
Шашки	+	+	+	+	+	+	+	+
Біг на орієнтування	+	+	+	+	+	+	–	+
Футбол	–	+	–	+	–	+	–	–
Баскетбол	–	–	+	+	+	+	–	–
Волейбол	–	–	+	+	+	+	–	–
Стрільба*	–	–	+	+	+	+	+	+
Літній біатлон*	–	–	+	+	+	+	+	+
Плавання естафета	4х25 м вільним стилем (2 дівч. G + 2 хлоп. G)							
Плавання естафета	6х25 м вільним стилем (2 дівч. L + 2 хлоп. L + 2 опікуни)							

**Види спорту, в яких набрані очки не враховують при підрахунку у загальному заліку і є не обов’язковими.*

Програма змагань XXVII Міжнародної Парафіади дітей та молоді 2015 р. включала такі види спортивних дисциплін: футбол, волейбол, баскетбол, гандбол, легка атлетика, плавання, шахи, настільний теніс та ін. [355].

Міжнародна Парафіада дітей та молоді набула широкого суспільного значення, про що свідчить її тісна співпраця з НОК Польщі, Міністерством закордонних справ, Міністерством спорту і туризму, а також спортивних федерацій Польщі, а саме: футболу, баскетболу, гандболу, плавання, тенісу, легкої атлетики та ін. Разом із всепольським визнанням, Асоціація "Парафіада" у 2006 р., отримала нагороду за розбудову польського спорту, яку вручав спортивний клуб Польщі під егідою польського НОКу, Міністерства спорту та туризму, Міністерства народної освіти та різноманітних спортивних федерацій Польщі. З 2010 р. у м. Познань відбувається щорічний легкоатлетичний забіг на честь засновника Парафіади Юзефа Йонеца.

Окрім того, кожна єпархія організовує місцеві парафіади, які проводяться як з одного (спеціалізовані), так і з багатьох (комплексні) видів спорту. Система проведення парафіад передбачають чотири структурні рівні відбіркових змагань: місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний та міжнародний рівні.

Парафіада організовується у таких вікових категоріях:

- A/ Категорія P (вік 11-13 років);
- B/ Категорія G (вік 14-16 років);
- C/ Категорія L (вік 17-19 років);
- D/ Категорія N – неповносправні (до 21 р.) [380].

На початку 1990-х рр. Європейська Спортивна асоціація молодих салезіан започатковує проведення Всесвітніх ігор салезіянської молоді. В цих змаганнях, беруть участь представники з понад 20 країн світу (Австрія, Бельгія, Білорусія, Боснія і Герцеговина, Італія, Іспанія, Німеччина, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Україна, Хорватія, Чехія та інші) та близько 1500 учасників [289].

У 2015 р. відбулися XXVI Всесвітні ігри салезіянської молоді, які

відбуваються щороку у різних європейських містах. Програма ігор включає змагання з баскетболу, волейболу, футболу, мини-футболу і настільного тенісу [289].

Крім того, Спортивна асоціація молодих салезіян в Польщі активно впроваджує заняття спортом з молоддю при парафіях, створюючи спортивні клуби із різних видів спорту. Найбільшими змаганнями в межах країни є футбольний турнір – "Кубок Дона Боско". Крім того, країна представляє свою делегацію на Салезіянських іграх, які щороку проводяться у різних країнах Європи починаючи з 1989 р. [257].

Варто зазначити, що серед християнських організацій особливу популярність має футбол, що можливо обумовлено світовими тенденціями. Християнські організації за допомогою своєї розгалуженої структури популяризують цей вид спорту, проводячи континентальні та світові чемпіонати серед священиків та семінаристів, а також створюючи християнські футбольні ліги та клуби при церквах [237, 262, 275, 300 ін.].

З 2005 р. у Європі було започатковано проведення континентального чемпіонату з міні-футболу серед священиків. В змаганнях беруть участь священнослужителі Австрії, Білорусії, Боснії і Герцеговини, Італії, Іспанії, Казахстану, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, Словенії, Угорщини, України, Хорватії, Чорногорії. Вперше змагання відбулися в Австрії, у 2006 р. – Хорватії, 2007 р. – Боснії і Герцеговині, 2013 р. – Словенії. Переможцями VIII-го Чемпіонату Європи з міні-футболу серед священиків, що відбувся у Білорусі в 2014 р. традиційно стала збірна польських священиків, яка у фінальному матчі виграла у хорватської команди із рахунком 2:1 [86].

У Польщі відбувається традиційний футбольний турнір серед вищих духовних семінарій. Змагання проводяться з 1991 р. через кожні два роки. У турнірі беруть участь понад 40 вищих духовних семінарій країни. Чемпіонат проходить за олімпійською системою. Переможці першості нагороджуються перехідним кубком, а у випадку трьохразової перемоги, кубок назавжди залишається у власності семінарії. Регламент змагань: 2 тайми по 40 хв. у

випадку нічиї – 2 екстра-тайми по 10 хв. [295].

Італійський спортивний центр організовує футбольний турнір пам'яті Святішого Отця Івана Павла ІІ – "Кубок Кароля Войтили", в якому беруть участь команди вищої ліги різних країн Європи. Змагання відбуваються за правилами УЄФА, підтримки НОК Італії, Федерації футболу Італії та Професійної футбольної ліги. Серед учасників турніру низка титулованих команди, а саме: Лаціо, Мілан, Наполі, Панатінайкос, Парма, Рома, Сампдорія, Севілья, Удінезе, Фіоринтина, Ювентус та інші. Проведення традиційного футбольного турніру започатковано в Італії у 2005 р. До участі в змаганнях допускаються футболісти віком 18-ти років, але кожна із команд (за бажанням) може підсилитися трьома гравцями віком 19-ти років [167].

У 2008 р. оргкомітет турніру проводив змагання у трьох зонах, кожна з яких включала по 4 команди. Одна з таких зон була в Україні, зокрема у Львові. Склад львівської зони включав такі футбольні команди: Карпати (Львів, Україна), Екранас (Паневежис, Литва), Флора (Таллінн, Естонія) та Сконто (Рига, Латвія). Окрім української зони у Львові, відбіркові матчі турніру проходили в Хорватії та Італії. Після кожного проведеного турніру, в наступному році, здійснюється перегляд зон, які приймають змагання. Кожного року вносяться певні зміни й щодо складу команд у групах. Переможці зональних турнірів зустрічаються у "фіналі чотирьох" на Олімпійському стадіоні в Римі, який відбувається щороку у кінці [83].

Слід зазначити, що фінальний поєдинок турніру у прямому ефірі транслює провідний італійський спортивний телеканал "RAI-sport". У 2008 р. перемогу в міжнародному турнірі Кубок Кароля Войтили здобув римський Лаціо, який у фінальному поєдинку здолав львівські Карпати з рахунком 3:1. У 2015 р. переможець Кубка Кароля Войтили римське Лаціо, стало шестиразовим переможцем цього турніру [82, 115].

Заслуговує уваги чемпіонат Ватикану з футболу серед священиків – "Кубок клериків" ("Clericus Cup"). Змагання відбуваються під патронатом державного секретаря Ватикану – Тарчизіо Бертоне. У цьому турнірі беруть

участь студенти-семінаристи і церковнослужителі із понад 50-ти країн світу (Аргентини, Бразилії, Мексики, Швейцарії, Ватикану, Італії та ін.), всього понад 300 учасників. Проте, команди не національні, а представляють католицькі навчальні заклади Риму. Команди діляться за приналежністю їх гравців до різних католицьких орденів: францисканців, домініканців, капуцинів та ін. Всі ігри відбуваються на стадіоні Святого Петра у Ватикані.

Вперше такі змагання відбулися у 1973 р. В подальшому турнір проводився у: 1974, 1979-1991, 1994, 2007-2016 рр. У 2010 р. відбувся 20-й по рахунку чемпіонат. Фінали кубка проходять у червні на Олімпійському стадіоні в Римі. Серед спонсорів турніру є “Assitalia” – найбільша страхова компанія Італії [115, 241].

Турнір проводиться за системою, прийнятою в Лізі чемпіонів УЄФА (16 команд поділені на 4 групи). Але, слід підкреслити, що правила турніру частково відрізняються від міжнародних футбольних змагань, зокрема:

- за порушення правил, суддя може показати футболістові блакитну картку, а не жовту або червону, як у звичайному футболі;
- команди мають право брати короткочасні перерви, як в баскетболі. По-перше, щоб гравці могли помолитися – наприклад, після вдалої атаки. А по-друге, для зручності футболістів похилого віку. Адже у турнірі щороку беруть участь священики віком понад 50 років;
- за нецензурні вирази під час гри порушник може бути вилучений за межі поля на 5 хвилин;
- на відміну від світського футболу, матчі не проводяться у неділю – це Божий день [115].

Слід зазначити, що Ватикан має власну футбольну збірну. Команда Ватикану складається із швейцарських гвардійців (папська гвардія з початку XVI ст. складається зі швейцарців). Офіційні ігри збірна Ватикану грає у біло-жовтій формі, яка є відображенням ватиканського прапора. Першу офіційну гру футболісти збірної Ватикану зіграли 23 листопада 2002 р. зі збірною Монако, поєдинок закінчився з рахунком 0:0. У 2006 р. Ватикан зіграв матч

проти швейцарського клубу “Волмонд”, гра завершилася перемогою перших, із рахунком 5:1. В 2007 та 2008 рр. збірна команда Ватикану здобула ще дві перемоги проти команд збірної італійських священиків і мирян та молодіжної збірної Китаю (учасники якої віком до 21 року), з рахунком 3:0 та 4:3 відповідно [115, 241, 365].

У порівнянні з католицькими організаціями, протестантські організації провадять свою спортивну діяльність у більшій мірі на місцевому та національному рівні. Змагання міжнародного рівня є швидше винятком ніж закономірністю. У США популярними є національні турніри AMX та інших організацій (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Міжнародні та національні комплексні спортивні змагання протестантських організацій

Назва змагань	Організатор змагань	Місце проведення	Рік проведення
Далекосхідні ігри	Асоціація молодих християн	Китай, Японія, Філіппіни	1913-1934
Ігри союзних держав	Асоціація молодих християн	Франція	1919
Національний чемпіонат Асоціації молодих християн з плавання	Асоціація молодих християн	США	з 1923
Європейські ігри Асоціації молодих християн	Асоціація молодих християн	країни Європи	з 1952
Змагання Національної християнської асоціації університетського спорту	Національна християнська асоціація університетського спорту	США	з 1968
Євангельські молодіжні олімпіади	Лютеранська спортивна організація	Польща	з 1989
Християнська футбольна ліга	Молодь для Христа	Україна	з 2000
Дитячі ігри	Міжнародна спортивна коаліція, Атлети в Дії	близько 100 країн світу	з 2000

Сьогодні багато протестантських церков допомагають розвитку

фізичної культури серед віруючих, мають власні оздоровчі центри, спортивні команди з багатьох видів спорту. І власне цим відрізняються від інших церковних організацій планети [61, 71, 244].

Узагальнивши дані літературних джерел, нами встановлено, що серед протестантських спортивних організацій, перші змагання міжнародного рівня почали проводити в Асоціації молодих християн. Серед них, Далекосхідні ігри, які проводились з 1913 до 1934 р. Вони проводились з метою поширення спорту у країнах далекого сходу, таких як: Китай, Японія, Філіппіни, Індонезія та ін. [156, 157, 161].

Усвідомивши необхідність в організації спортивних та рекреаційних заходів після Першої світової війни, один з лідерів АМХ Джеймс Мак Гарді у 1918 р. ініціював проведення ігор Союзних держав. Вони стали найбільшим міжнародним спортивним заходом, що відбувався в той період. Організатори включили до програми численні види спорту, які культивувалися в окремих країнах. Все це було зроблено з метою залучення до змагань якомога більшого числа країн [360, 361, 364, 377].

Варто зазначити, що під час конгресу Всесвітнього альянсу АМХ в Копенгагені (Данія) у 1927 р., відбувся перший Міжнародний атлетичний чемпіонат АМХ. В цих змаганнях взяли участь 400 учасників із 17 країн світу. Одночасно там відбулося спеціальне засідання, під час якого було домовлено про те, що в майбутньому проведення великих змагань “повинно бути відображенням взаємодії Духу і тіла”. Сьогодні регулярно проводяться національні й міжнародні спортивні змагання з багатьох популярних і доступних видів спорту серед членів АМХ [64, 242, 363].

Серед освітніх закладів заслуговує уваги Національна християнська асоціація університетського спорту – НХАУС (National Christian College Athletic Association – NCCAA), яка об’єднує 111-ть християнських університетів та біблійних коледжів у США і Канаді (табл. 3.9). Спортивна асоціація налічує понад 13 000 студентів-спортсменів та 850 тренерів. Організацією проводяться 23 національних чемпіонати з видів спорту (серед

чоловіків та жінок), а також декілька національних відкритих турнірів. Для прикладу, за сезон 2009-2010 рр. у І дивізіоні відбулось – 77699 змагань, а у ІІ дивізіоні – 20840 змагань [109, 329].

Таблиця 3.9

Популярність видів спорту у християнських вищих навчальних закладах США у 2013-2014 рр. (НХАУС)

№ з/п	Вид спорту	Дивізіон І (69 вузів)	Дивізіон ІІ (42 вузи)	Загалом (111 вузів)
1.	Баскетбол (Ч)	66 (96%)	41 (98%)	107 (96%)
2.	Волейбол (Ж)	61 (88%)	38 (90%)	99 (89%)
3.	Баскетбол (Ж)	64 (93%)	33 (79%)	97 (87%)
4.	Футбол (Ч)	63 (91%)	29 (69%)	92 (83%)
5.	Футбол (Ж)	61 (88%)	18 (43%)	79 (71%)
6.	Бейсбол	59 (86%)	18 (43%)	77 (69%)
7.	Біг по пересічній місцевості (Ж)	58 (84%)	18 (43%)	76 (68%)
8.	Біг по пересічній місцевості (Ч)	56 (81%)	17 (40%)	73 (66%)
9.	Софтбол (Ж)	52 (75%)	8 (19%)	60 (54%)
10.	Гольф (Ч)	47 (68%)	9 (21%)	56 (50%)
11.	Легка атлетика (Ж)	42 (61%)	3 (7%)	45 (41%)
12.	Теніс (Ж)	40 (58%)	4 (10%)	44 (40%)
13.	Легка атлетика (Ч)	41 (59%)	3 (7%)	44 (40%)
14.	Теніс (Ч)	37 (54%)	3 (7%)	40 (36%)
15.	Гольф (Ж)	36 (52%)	3 (7%)	39 (35%)
16.	Легка атлетика в приміщенні (Ж)	37 (54%)	0	37 (33%)
17.	Легка атлетика в приміщенні (Ч)	36 (52%)	0	36 (32%)
18.	Американський футбол	18 (26%)	2 (5%)	20 (18%)
19.	Волейбол (Ч)	4 (6%)	4 (10%)	8 (7%)
20.	Лакрос	6 (9%)	1 (2%)	7 (6%)
21.	Боротьба	6 (9%)	1 (2%)	7 (6%)
22.	Плавання	6 (9%)	0	6 (5%)
23.	Водне поло	1 (1%)	0	1 (1%)

Слід зазначити, що такі види спорту, як бейсбол (Ч), футбол (Ж), софтбол (Ж), гольф (Ч), легка атлетика (Ч і Ж) у І та ІІ дивізіонах, кількісно суттєво відрізняються. Велику різницю спостерігаємо і в популярності

окремих видів спорту серед чоловіків та жінок, зокрема волейбол жіночий поширений у 83-х закладах, а чоловічий – лише в 7-ми.

Варто зазначити, що дивізіони поділяються на вісім географічних регіонів (центральний, центрально-східний, західний, центрально-західний, східний, південний, північно-західний, північна Кароліна), що пов'язано з економією фінансових витрат та зменшенні часу на доїзди команд.

Національна християнська асоціація університетського спорту бере участь у змаганнях Національної асоціації університетського спорту – НАУС (National College Athletic Association – NCAA) – це добровільна асоціація, яка об'єднує 1200 організацій та установ, які організовують спортивні програми багатьох коледжів і університетів США [329].

Серед лютеран особливе місце посідають Євангельські молодіжні олімпіади, які започатковані Об'єднанням євангельської молоді Польщі у кінці 1980-х рр. Діячі цього об'єднання ініціювали проведення першої літної Євангельської молодіжної олімпіади в Цхиліцах, під Варшавою, (27-28.05.1989 р.). При активній підтримці керівників Євангельсько-аугсбурської церкви, в Республіці Польщі було проведено наступні Євангельські молодіжні олімпіади, які, у подальшому, проводились щороку [113, 315].

З 1994 р. було започатковано проведення зимових Євангельських олімпіад. У 2000 р. змагання останній раз були проведені разом, після чого ігри розмежували: літні відбувалися у непарні роки, а зимові – в парні. Це означає, що кожного року проводиться лише одна Євангельська олімпіада, а не дві, як було до цього.

У 1996 р. в Євангельських молодіжних олімпіадах затверджено вікові категорії, а також фахову спортивну документацію. В цьому ж році, завдяки участі делегацій євангельських парафій з Нідерландів, Німеччини, Чехії, Угорщини і Словаччини, літні Євангельські олімпіади отримали міжнародний статус, а згодом такий же ранг отримали зимові євангельські олімпіади. Крім вище перерахованих країн, сьогодні у змаганнях беруть участь команди з Кенії, Швеції, Норвегії, Румунії, Фінляндії та України. В цьому ж році, 13

січня, було створено Лютеранську спортивну організацію, яка стала головним організатором Євангельських молодіжних олімпіад.

На іграх XV Євангельської олімпіади 2006 р. вперше взяли участь люди з особливими потребами, чисельність яких склала 500 осіб. Євангельські олімпіади були проведені з 16-ти видів спорту та 98-ми видів змагань. Кількість видів спорту та видів змагань кожного разу змінюються. Перш, ніж включити той чи інший вид спорту у програму змагань, на попередній Євангельській олімпіаді його представляють як показовий, а вже потім приймають рішення про включення даного виду спорту [315].

З 1993 р., замість грамот, спортсменів почали нагороджувати медалями (золоті, срібні, бронзові) та кубками. Заліковий підрахунок очок відбувається за стандартною схемою (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Підрахунок очок при проведенні Лютеранських євангельських олімпіад

№ з/п	Індивідуальні дисципліни		Командні дисципліни	
	Місце	Очки	Місце	Очки
1.	1	7	1	21
2.	2	5	2	15
3.	3	4	3	12
4.	4	3	4	9
5.	5	2	від 5 до 8	3
6.	6	1		

Після загального підрахунку очок, що здійснюється за допомогою вище наведеної таблиці, команди нагороджуються перехідним кубком за найбільшу кількістю набраних очок та золотих медалей. У випадку трьохразової перемоги поспіль в Євангельських молодіжних олімпіадах, кубок залишається команді назавжди.

У випадку викриття неправдивості в заяві учасника змагання або у підтвердженні пастиря (п. 7 статуту) накладаються санкції, а саме, вибуття із

складу учасників та нарахування на дану команду до 21 штрафного балу.

Невихід учасника чи команди на змагання (п. 13 статуту) може зумовити нарахування штрафних пунктів: 1 очко за кожну особу в індивідуальних дисциплінах та 7 штрафних пунктів у командних дисциплінах [113].

Лютеранські євангельські олімпіади проводяться на зразок сучасних Олімпійських ігор. Змагання відбуваються протягом 5-ти днів. У перший день здійснюється реєстрація учасників, обов'язкове вручення ідентифікаційних атрибутів учасникам змагань, поселення в олімпійському селищі, вечірній інструктаж капітанів делегацій, культурна програма: розважальна, релігійна та рекреаційна. Для уболівальників та гостей змагань доступні відвідування релігійного центру, басейну тощо.

У другий день відбуваються змагання з командних видів спорту, а ввечері цього ж дня – відкриття ігор на спортивному комплексі. Церемонія відкриття розпочинається музикою оркестру, під час якого вноситься герб міста, що приймає змагання, а згодом таблички делегацій. Потім звучить державний гімн, рапорт про організаційну готовність до відкриття змагань, внесення прапорів країн учасників, внесення і запалення олімпійського вогню, виголошення олімпійського гасла, присяга учасників змагань (цю місію здійснюють кращі спортсмени попередньої олімпіади), присяга суддів (проводить головний суддя), загальна молитва, благословення, привітальні виступи різноманітних колективів (танцювальних, вокальних, гімнастичних тощо).

Після завершення змагань проводиться церемонія закриття, яка відбувається у церкві. Виносять три прапори: державний прапор Польщі, олімпійський і церковний. Далі править служба, проходить сповідь, благословення, та відзначають кращі команди змагань [113, 315].

Для участі у цих спортивних подіях потрібно пройти кваліфікаційні змагання, оскільки кількість делегацій, парафій, країн та учасників щороку зростає. У змаганнях беруть участь спортсмени різного віку, люди з особливими потребами, а також священики [7].

Спортивний рух Євангельських молодіжних олімпіад кожного року зміцнюється, підвищується його рівень. Це відбувається завдяки проведенню численних національних турнірів та конкурсів із різних видів спорту. Їх кількість щороку збільшується (наприклад, в 1997 р. – 6, 1998 р. – 9, 1999 р. – 10). Всебічний розвиток підростаючого покоління завдяки проведенню цілого ряду конкурсів і спортивних дисциплін є завданням для Лютеранської спортивної організації, яка із початку свого створення отримала широку підтримку зі сторони церкви. Організація постійно наголошує на необхідності всебічного розвитку дітей та молоді задля зміцнення душі і тіла.

Спортивні змагання серед лютеранських організацій поширені також серед американських шкіл, зокрема у США функціонує Лютеранська шкільна спортивна асоціація та Національна шкільна лютеранська спортивна асоціація [113, 315].

Християнські спортивні організації приділяють значну увагу розвитку спорту. У світі проводиться велика кількість спортивних змагань, турнірів для осіб і команд різного віку та кваліфікації. Проте спортивна робота християнської церкви не зосереджується на турнірах виключно у середині християнської спільноти, між парафіями, семінаріями, християнськими навчальними закладами тощо. До участі у змаганнях часто залучають світські команди, окремих спортсменів, а також представників різних релігійних спільнот [72, 87, 109, 121, 138].

Зокрема, одні з найбільших християнських спортивних організацій світу, наприклад, Асоціація християн спортсменів, Атлети в дії, Міжнародна спортивна коаліція та інші організації проводять постійні спортивні змагання із різних видів спорту у багатьох країнах. Змагання, які організовуються християнськими спортивними організаціями для світських команд чи осіб носять різноплановий характер. Це можуть бути змагання для дітей серед шкіл, змагання серед дитячо-юнацьких команд провідних клубів різних країн, спортивні зустрічі з професійними командами із різних видів спорту тощо [18, 25, 49, 358, 383, 387].

Міжнародна спортивна організація Атлети в дії у своїй діяльності практикує виступи на різноманітних першостях та товариські зустрічі зі спортивними командами різних країн. У 70-х роках команди баскетболістів, борців та легкоатлетів вигравали національний чемпіонат США, а в 1979 р. баскетболісти даної організації двічі перемогли команду СРСР на змаганнях у Франції та в Канаді [71, 102].

Професійні команди Атлетів в дії складаються зі студентів або колишніх чи діючих зірок баскетбольних, футбольних, хокейних та інших провідних ліг США або інших країн. Команди даної організації з бейсболу, баскетболу, волейболу, боротьби, футболу, хокею, легкої атлетики та інших видів спорту проводять зустрічі з командами різного рівня і кваліфікації різних країн світу. Організацією розвивається активна співпраця з висококваліфікованими спортсменами, Національними олімпійськими комітетами країн і федераціями з видів спорту. Чисельність даної організації на сьогодні складає близько 100 країн у світі на всіх континентах [229].

Міжнародна спортивна коаліція практикує проведення різноманітних змагань, які мають назву “Загальні ігри”. Ігри отримали таку назву, оскільки включають чотири види: “Дитячі ігри”, “Підліткові ігри”, “Сімейні ігри” та “Екстремальні гри” [154, 169].

Усі змагання розраховані для представників різного віку та статі. Проект “Дитячі ігри” орієнтований на дітей віком від 6 до 14 років, для дітей, яким більше 14 років, проводяться “Підліткові ігри”, а для родин існують “Сімейні ігри” [185].

Всі ці ігри проводяться у всьому світі за підтримки спеціального комітету “Загальних ігор” Міжнародної спортивної коаліції [109, 293].

Для організації і проведення “Загальних ігор” запрошують до співпраці різні структури суспільства: державні і недержавні організації, комерційні і некомерційні організації, церкви різних деномінацій, добродійні фонди і місії. Це, у свою чергу, сприяє об’єднанню всіх верств населення в один загальний проект, направлений на благо всього суспільства.

В основному, у всіх країнах організація і проведення подібних ігор починається з “Дитячих ігор”, а потім організатори переходять до “Підліткових”, “Сімейних” і “Екстремальних”. Це пов’язано із тим, що діти складають 1/3 населення всієї планети, тому їм необхідно приділяти особливу увагу в першу чергу. Внаслідок цього зі всіх видів “Загальних ігор” понад усе поширена програма “Дитячих ігор”, які зараз проходять на кожному континенті нашої планети [154].

Перші “Дитячі ігри” пройшли у 2000 році в семи країнах, а в 2003 році – у цьому проекті брали участь вже понад 70 країн. На сьогоднішній день в більш ніж 120 країнах проводяться “Дитячі ігри”, в яких беруть участь сотні тисяч дітей й кількість учасників продовжує зростати [109, 293].

Сьогодні в Україні також функціонує протестантська християнська футбольна та баскетбольна ліга, ініціатором заснування та керівником якої є міжнародна християнська організація “Молодь за Христа” [109, 148, 382].

Християнська футбольна ліга була створена в Києві у 2000 р. На сьогоднішній день ХФЛ складається з семи ліг, налічує 86 дорослих і 4 дитячих команд. На церемонії нагородження переможців ліги щороку традиційно присутні Йожеф Сабо, у минулому відомий футболіст та колишній головний тренер збірної України з футболу, Стефан Решко, відомий футболіст, володар Кубка Кубків і Суперкубка Європи 1975 року у складі київського “Динамо”, Артем Франков, редактор журналу “Футбол”, найпопулярнішого спортивного видання в Україні [196, 198].

Слід зазначити, що у Польщі функціонує така ж християнська футбольна ліга, правила змагань якої відповідають вимогам ФІФА. Єдиним нововведенням є зменшення регламенту проведення змагань – 2 тайми по 35 хвилин [109].

Особливої уваги заслуговує латиноамериканський християнський кубок з футболу. В турнірі, окрім країн Латинської Америки, беруть участь команди з України та Кореї. Організатором цих змагань є міжнародна християнська організація “Молодь за Христа” [197].

Останніми, серед християнських конфесій, практику проведення спортивних змагань почали православні організації (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Національні та місцеві комплексні спортивні змагання православних організацій

Назва змагань	Організатор змагань	Місце проведення	Рік проведення
Національна православна спортивна ліга	Національна православна спортивна організація	США	від 1968
Покровські старти	Об'єднання православної молоді "Воскресенье"	Росія	від 2006
Відкрита першість Росії з російського рукопашного бою серед православних воєнно-патріотичних клубів	Навчальний центр "Пересвіт"	Росія	від 2008
Георгіївські ігри	Синодальний відділ у справах молоді	Росія	від 2008

З-поміж православних організацій заслуговують уваги змагання "Православної молодіжної атлетичної асоціації". Після її створення у першому сезоні 1960-1961 рр. змагання з баскетболу проходили у двох вікових групах: дорослі (чотири команди) та юніори (три команди) [333].

У березні 1968 р. відбувся перший Національний Всеправославний турнір з баскетболу, у якому взяли участь 32 команди. Після успішного проведення цього турніру, Православна молодіжна атлетична асоціація одразу прийняла рішення про проведення у Детройті Національного Всеправославного турніру з боулінгу, учасниками якого були 25 команд. У березні 1969 р. в Національному Всеправославному турнірі з баскетболу взяли участь 42 команди із шести країн світу. В даний час у Національному Всеправославному турнірі з баскетболу кожного сезону беруть участь 60-70 команд-учасниць із 14 різних церков. У 1971 р. православні парафії розпочати реалізовувати спортивні програми для дівчат.

В 1974 р. Православною молодіжною атлетичною асоціацією було

створено програму – “Зал слави”. Дана програма спрямована на визнання видатних особистостей, які здійснили внесок у розвиток та поточні успіхи ПМАА. На сьогодні 52 осіб із 19 парафій обрані в “Зал слави” [332, 333].

Найпопулярніші православні спортивні змагання є в Росії. Першими масштабними змаганнями став спортивний фестиваль “Покровські Старти”, який проводиться щорічно з 2006 р. Організаторами проведення змагань є об’єднання православної молоді “Воскресенье” та Міжнародний благодійний “Романівський фонд Св. Гори Афон”. Змагання відбуваються за благословення Святішого Патріарха Московського і всієї Русі та під патронатом Комітету національних і неолімпійських видів спорту Росії у Палаці спорту “Динамо” в Москві.

Програма спортивного фестивалю “Покровські Старти” включає понад 20 видів спорту, серед них: армреслінг, бадмінтон, волейбол, гирьовий спорт, го, дартс, крикет, легка атлетика, міні-футбол, перетягування канату, спортивне орієнтування, флорбол, шахи, шашки тощо [32, 142].

Серед інших змагань можемо відзначити Георгіївські ігри, які проводяться щороку з 2008 р. в рамках Міжнародної молодіжної програми “Віра и діло”, серед православних об’єднань Московської міської єпархії. Організаторами змагань є Синодальній відділ у справах молоді за підтримки Департаменту фізичної культури і спорту Москви, Єпархіальної комісії у справах молоді, Об’єднання православних молодіжних рухів “Георгієвці”.

У змаганнях традиційно беруть участь близько 300 учасників, які представляють більше 10 команд. До складу команд входять учасники від 16 до 35 років, серед яких багато воцерколених [33].

Перед початком змагань проводять традиційний молебень, який є невід’ємною складовою частиною більшості християнських спортивних змагань. Програма Георгіївських ігор включає низку командних видів спорту – баскетбол, волейбол, міні-футбол, а також різноманітні естафети та перетягування канату.

З 2008 р. щороку проходить відкрита першість Росії з російського

рукопашного бою серед православно-патріотичних організацій та ін. [143].

Слід відзначити, що спорт християн існує не лише на рівні масового, він активно функціонує в межах олімпійського та професійного [141]. Спортсмени-християни є учасниками маштабних спортивних змагань найвищого рівня [94, 95, 99, 143, 149, 176, 189].

Багато священиків самі успішно займаються спортом і мають високі результати. Так, священик Андерсон став дворазовим олімпійським чемпіоном зі стрілецького спорту на Олімпійських іграх в Токіо (1964 р.) і Мехіко (1968 р.). Пастор Боб Річардс – чемпіон Римської (1960 р.) і Токійської (1964 р.) Олімпіад в стрибках у висоту з жердиною. Деякі священнослужителі здійснюють, зокрема, й тренерську діяльність. Всьому світу відомий католицький священик Бауер – тренер збірної команди Канади з хокею [139].

Заслуговує уваги той факт, що видатні спортсмени та тренери виховувалися і в християнських навчальних закладах. Винахідник баскетболу Джеймс Нейсміт виховав видатного тренера університетських баскетбольних команд Форреста Фога Аллена (1885-1974 рр.), що виступав за команду університету штату Канзас, яку тренував Нейсміт, а згодом, як тренер цієї команди, перемагав з нею у 771 грі. Серед гравців, яких тренував Аллен був Уїлт Чемберлен, що став одним із перших суперзірок професійного баскетболу. Він визнаний кращим гравцем НБА в США 1956 р. [363].

У процесі дослідження, нами встановлено, що перелік видів спорту, включених у програму християнських спортивних змагань, обумовлений, в першу чергу, популярністю виду спорту у тому чи іншому регіоні. В християнських спортивних клубах та змаганнях найбільш поширеними є наступні види спорту: айкідо, американський футбол, бадмінтон, баскетбол, батут, бейсбол, бокс, боротьба, важка атлетика, велоспорт, веслування, вітрильний спорт, водне поло, волейбол, гандбол, гімнастика, гольф, дзюдо, доджбол, карате, кінний спорт, легка атлетика, настільний теніс, піший туризм, плавання, п’ятиборство, регбі, софтбол, спортивна акробатика, спортивне рибальство, стрільба, стрільба з лука, роликовий спорт, танці, теніс,

триборство, тхеквондо, фехтування, флорбол, футбол, художня гімнастика, шахи, біатлон, гірсько-лижний спорт, кйорлінг, ковзанярський спорт, лижний спорт, хокей, фігурне катання [109, 126, 178, 331, 349, 356].

Отже, до головних спортивних змагань, що організовують християнські спортивні організації, відносимо: Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту (відбуваються кожні чотири роки у різних країнах Європи з 1913 р.), Ігри Спортивного союзу Швейцарії (проходять раз у вісім років з 1920 р.), Федеральний спортивний фестиваль Німецької молодіжної спортивної асоціації (проходить раз у чотири роки з 1921 р.), Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту (проводяться щороку у різних країнах Європи з 1947 р.), Національна православна спортивна ліга (відбувається щороку у США з 1961 р.), Кубок Клериків (проводиться щороку у Ватикані з 1973 р.); Міжнародна Парафіада дітей та молоді (відбувається щороку у Польщі з 1989 р.), Євангельська молодіжна олімпіада (відбувається кожні два роки у Польщі з 1989 р.), Ігри Міжнародної спортивної асоціації молодих салезіан (проходять кожні два роки у різних країнах Європи з 1989 р.) та ін.

3.4. Ідейні та нормативні засади спортивної діяльності християнських організацій

Як відомо освітня діяльність, школа, як суспільний інститут, у продовж усього Середньовіччя цілковито знаходилися під опікою і наглядом християнської церкви [219, 278]. Тому уведення у розпорядок навчального дня окремих християнських освітніх закладів рухових розваг чи фізичних вправ на дозвіллі у Пізньому Середньовіччі викликало потребу їх осмислення вчителями-клініками і діячами християнської церкви, не лише з точки зору педагогічної науки, а й християнського віровчення.

Про такі перші спроби можемо говорити ще з XVI–XVII ст. беручи до уваги праці Річарда Малкастера (“Дослідження усіх обставин, обов’язкових у

справі навчання дітей, чи йдеться про виховання духа чи тіла"), Яна Амоса Коменського ("Велика дидактика") та думки одного з лідерів протестантизму Мартіна Лютера, який вважав що: "з точки зору правильного використання вільного часу найбільш корисними заняттями є слухання музики та фізичні вправи. Перше – тому, що відганяє серцеві захворювання і смуток, друге – тому, що робить тіло більш гнучким і сприяє здоров'ю" [85].

За практикою використання рухових вправ для сприяння фізичному розвитку людини в європейських освітянських закладах поступово закріплюється давньогрецька назва "гімнастика". В Англії ж, де основними засобами фізичного виховання у школах і коледжах стають ігри і змагальні вправи, така діяльність позначається англійським словом "спорт" (первинне значення – розвага, активний відпочинок на дозвіллі) [104, 172]. На основі використання рухливих ігор і змагальних фізичних вправ там формується практика спортивно-ігрового методу організації занять фізичними вправами, спочатку на дозвіллі, а у подальшому – і у формі урочних занять. Тому в Англії у XIX ст. діячі англіканської церкви осмислюючи позитивний вплив ігор та змагань у виховному процесі молоді обговорюють спорт, спортивну діяльність. Чи не найбільший внесок у цьому контексті здійснили директор коледжу в м. Регбі Томас Арнольд – ініціатор уведення спортивно-ігрового методу виховання в навчальні заклади та канонік Вестмінстерського абатства Чарльз Кінгслі – його ідейний послідовник та автор теоретичного осмислення цього досвіду [104, 226].

Явище поширення цього досвіду у навчальних закладах Великої Британії та за її межами отримало назву руху "арнольдизму". Його похідним елементом у християнському середовищі став рух "м'язеве християнство", що позначив процес виникнення перших християнських спортивних організацій та сприяв утвердженню в системі освіти Британської імперії виховних ідеалів "юного християнського атлета" й "християнського джентльмена" [226, 343].

Доречно окремо згадати, також, таких діячів церкви як домініканського монаха Анрі Генрі Дідона та пенсільванського єпископа англіканської церкви

Етельбарта Тальбота інтелектуальна праця яких у кін.XIX – поч. XX ст. сприяла формуванню концепції сучасного олімпізму [21, 104, 123, 373].

Процес утворення перших християнських спортивних організацій супроводжувався і з'явою необхідних у цьому контексті атрибутів: нормативно-правових документів (статутів товариств), символіки тощо. Перед діячами християнської церкви першочергово поставала потреба світоглядно-філософського обґрунтування такої, донедавна не властивої для релігійної інституції, діяльності. Подолання негативних стереотипів та несприйняття у власному середовищі.

Не маючи доступу до усіх джерел чисельних християнських спортивних організацій видається, що на даний час висвітлюючи це питання, остаточні висновки робити ще передчасно.

Складно встановити як відбувався поступ його розгляду по лінії ієрархічних рівнів: первинні й керівні органи ХСО – керівні органи церкви тієї чи іншої конфесії. Спостерігається різниця у ступені розробленості цієї проблематики в основних християнських конфесіях і течіях де провідними є окремі протестантські й католицькі спортивні організації. Тому складно з'ясувати чи їх напрацювання є загальноприйнятими для усіх спортивних організацій певної конфесії чи гілок християнства. Очевидно що це питання не можна вважати розв'язаним остаточно.

У ході дослідження не вдалося виявити спеціальних богословських узагальнюючих праць, що системно і цілісно розкривали б сутність цієї проблеми. Проте аналіз діяльності багатьох протестантських і католицьких організацій дає можливість висвітлити накопичений досвід у цьому відношенні. Їх бачення і розуміння цього питання найпомітніше виявляє себе через низку не прямих, а опосередкованих джерел і атрибутів, а саме: окремих тез Святого Письма, висловлювань і праць очільників й видатних діячів християнської церкви, документи вищих керівних органів церкви та християнських спортивних організацій (статути), а також, християнську спортивну символіку.

У практиці релігійних спільнот розв'язання будь-якого проблемного питання першочергово здійснюється через призму аналізу першоджерела їх віри – священні книги, писання тощо. Зрозуміло, що для обґрунтування та узасаднення практики спортивної діяльності у працях християнських теологів і теоретиків спорту основоположним ідейним джерелом виступає Біблія [125, 152, 171].

У ранньому християнстві, в час коли відбувалося формування його богословської думки і етики, питання відношення до тіла людини у співставленні з її душею, постало одним з ключових [40, 62, 124, 190, 197, 322, 344]. Його розгляд у підсумку визначав і відношення до культури тіла. Тривалий час у ньому були присутні доволі протилежні концепції: від радикально негативної (тіло як в'язниця душі), до позитивної (тіло – храм Святого Духа) [274, 279, 341]. Осмислення цього питання і відповідь на нього (світоглядна позиція яка стане християнським каноном) відображені у Посланнях апостола Павла. Так, у його Посланнях до колосян знаходимо: "І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у Ім'я Господа Ісуса" (3, 17), і продовжив: "Слухайтеся в усьому тілесних панів" (3, 22). А у Посланні до ефесян: "Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує і гріє його, як і Христос Церкву" (5, 29), і далі: "Бо ми не маємо боротьби проти крови та тіла" (6, 12). Ці тези апостола Павла є швидше намаганням "виправдати" тіло, вивести його за межі погляду "тіла як в'язниці душі". А от у Першому Посланні до коринтян, яке вважаємо ключовим джерелом у даному контексті, знаходимо вже фундаментальні тези засадничого характеру: "Чи не знаєте ви, що ви Божий храм, і Дух Божий у вас перебуває? Як хто нівечить Божого храма, того знівечить Бог, бо храм Божий святий, а храм той то ви!" (3, 16-17), "Хіба ви не знаєте, що ваші тіла то члени Христові?" (6, 15), "Хіба ви не знаєте, що ваше тіло то храм Духа Святого, що живе Він у вас, якого від Бога ви маєте, і ви не свої? Бо дорого куплені ви. Отож прославляйте Бога в тілі своєму та в дусі своєму, що Божі вони!" (6, 19-20) [24, 38, 91, 92, 117, 182].

Ця остання теза апостола Павла, на нашу думку, може розглядатися як сприятлива передумова і заклик до вдосконалення у будь-якій діяльності, зокрема і в ділянці фізичного виховання і спорту. А недбалість до тіла і тілесного здоров'я людини можна потрактувати як зневажливе ставлення до дару Бога-творця.

У Новому Завіті знаходимо також тезу Ісуса Христа: "Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!" (Мт. 5, 48) [127, 171, 385]. Цей заклик всеохоплюючий. На наш погляд, він торкається усіх сторін сутності людини, зокрема і тіла [98, 214, 215].

Саме на основі цих тез у християнській богословській думці сформувалася і утвердилася світоглядна позиція, що тіло людини – це храм, про який слід дбати. Сьогодні у переважаючій більшості християнських спільнот і конфесій вона є офіційно прийнятою [40, 117, 129, 367].

У Посланнях апостола Павла також знаходимо фрагменти у яких він наставляючи вірян апелює до змагальної діяльності, зокрема, на прикладі бігу та єдиноборств [139, 287, 299]. Так, у Першому Посланні до коринтян він наголошує: "Хіба ви не знаєте, що ті, хто на перегонах біжить, усі біжать, але нагороду приймає один? Біжіть так, щоб одержали ви!" (9, 24). Павло продовжує: "І кожен змагун від усього стримується; вони ж щоб тлінний прийняти вінок, але ми щоб нетлінний" (9, 25). За допомогою метафори він вказує на ціннісні морально-етичні пріоритети у житті християнина, порівнюючи його з бігом до мети не лише земної і короткочасної, але вічної.

Таким чином, тези Першого Послання апостола Павла стали фундаментальним біблійним джерелом на основі якого вибудовувалися в минулому і в наш час християнські погляди на тіло, а у контексті проблеми що розглядається, й на фізичне виховання та спорт [23].

Певний вплив на формування ідейних засад спортивної діяльності християнських організацій мали висловлювання і праці очільників й видатних діячів християнської церкви. Особливе значення у цьому зв'язку здійснили висловлювання, праці і особистий приклад Пап. Зокрема Папа Римський Пій

XI неодноразово наголошував що спорт не несе у собі нічого іншого, окрім вигоди духові, здоров'ю і тілу людини. У своїй енцикліці (1929 р.) він вказував на важливість фізичної культури в процесі виховання дітей і молоді. Його праця суттєво вплинула на популяризацію фізичної культури і спорту як важливого елементу в структурі католицької педагогіки [164, 367]. Папа Пій XI був доволі знаним альпіністом і першим кому вдалося підкорити схил вершини в італійському Монте-Карло [76, 139].

Позитивних поглядів на фізичну культуру і спорт притримувався і Папа Пій XII. Зокрема він взяв участь в одному з конгресів Міжнародної католицької федерації фізичної виховання і спорту де у своєму виступі підкреслив, що "через спорт посилюється вплив Бога" [48, 136]. Відомим і промовистим став вислів Папи Пія XII: "чим більше у нас буде спортивних майданчиків, тим менше матимемо лікарень та в'язниць". Папа, покликаючись, очевидно, на вже висвітлені вище тези апостола Павла, вважав, що будь-які людські досягнення повинні бути присвячені Богу [200].

Наступний Папа римський – Павло VI, відзначав, що спорт дає можливість сформувати людину у її духовній, моральній і фізичній сферах. Він наголошував на необхідності поєднання фізичної культури з мораллю і духовністю, оскільки усі вони мають велике значення для нормального людського існування. Павло VI підкреслював і особливе значення спорту у процесах інтеграції між народами, як у національному, так і міжнародному масштабах [69, 200].

Темі спорту приділяв увагу у своїх працях і Папа римський Іван Павло II, зокрема проблемам спортивної етики християн. У цьому зв'язку він зазначав: "праведне здобуття результатів у спорті має досягатися через плекання у собі чеснот терпеливості і жертви; часто це вимагає сильного командного духу, ставлення з повагою до інших, сприйняття їхніх якостей, чесності і справедливості у змаганнях та людяності в пізнанні їхніх недоліків. У всіх видах спорту, особливо тих, які є слабшої форми, у протистоянні слід навчитися співчувати перемозі і надалі перебувати у дружніх відносинах, без

тіні заздрості і ворожнечі. Граючи у спортивні ігри, християни мають розвивати і допомагати іншим розкрити такі важливі чесноти – мужність, спокій, розсудливість і справедливість. Спорт дарує ідеальну можливість для діалогу і розуміння між людьми, заради побудови, такого бажаного нами, суспільства любові" [54, 122, 128, 130].

Цій темі на прикладі футболу присвятив увагу і Папа Бенедикт XVI. На його думку, футбол все більше стає інструментом виховання етичних і духовних життєвих цінностей, а спортивні зірки можуть служити прикладом для молоді. Але за умови, якщо пам'ятатимуть, що перемоги і призи – не головне. Найважливіше зберігати внутрішню гармонію між тілом та духом, не зводити усе до "голів, очок і секунд" [137].

Темі спорту присвячена спеціальна збірка статей під назвою: "Сучасний світ спорту: сфера християнської прихильності" видана Папською Радою у справах мирян. У ній наголошується на важливості чесного суперництва, засуджується надмірний індивідуалізм і "культ тіла". Голова Папської Ради у справах мирян, архієпископ Станіслав Рилко у вступному слові до збірки відзначив, що ця тема заслуговує особливого вивчення оскільки спорт існує впродовж всього існування людства, а сучасний спорт є масовим явищем [63].

Сьогодні очільники Ватикану закликають вірян до занять спортом, переконуючи їх у тому, що це сприятиме зміцненню духу [8, 41, 191].

Основним і найбільш ґрунтовним джерелом яке дає можливість висвітлити питання ідейних засад спортивної діяльності християнських спортивних організацій є нормативні документи (статути) та рішення (постанови, резолюції, відозви тощо) вищих керівних органів церкви та християнських спортивних організацій.

Цей аспект можемо розглянути на прикладі Асоціації молодих християн (АМХ) – найдавнішої християнської спортивної організації, де такі документи з'явилися мабуть у перше. Так, у 1930 р. у Копенгагені пройшов Конгрес АМХ в межах якого відбулося спеціальне засідання присвячене питанням фізичного виховання. Було домовлено про те, що проведення великих спортивних

змагань має відбуватися на засадах “взаємодії Духу і тіла”. Учасниками підкреслювалося, що одні фізичні вправи не можуть задовольнити вищі потреби людини. “Цього можна досягнути лише в тому випадку, коли увага буде надана також душі тих, хто займається, якщо в програму занять фізичними вправами буде введено вивчення Євангелія” [64].

Заслуговує уваги також спеціальна відозва керівництва Асоціації молодих християн в США до членів організації (1955 р.), яка проголошувала наступне:

– “фізична підготовка є одним із найважливіших завдань АМХ;

– ми повинні допомагати членам АМХ розвивати і підтримувати середній рівень підготовленості;

– члени АМХ повинні нести відповідальність як за свою фізичну підготовленість, так і за підготовленість своїх дітей;

– АМХ несе відповідальність за створення програми випробовувань фізичного розвитку для всіх” [102].

У 1973 р. VI Всесвітньою радою Асоціації молодих християн у місті Кампала були прийняті так звані “Кампальські принципи”, які одним із основних завдань для своїх членів проголошували “розвиток повноцінної особистості”. Проголошений у 1998 р. XIV Всесвітньою радою АМХ “Заклик XXI ст.”, пропагує вірянам “боротися за духовне, інтелектуальне й фізичне процвітання окремих осіб і суспільства” [64].

Серед нормативних документів, що до певної міри відображають питання ідейних засад спортивної діяльності християнських організацій, особливе місце займають їх статути, а саме окремі положення і пункти відповідного спрямування. Для прикладу ми звернемося до статутів низки християнських спортивних організацій, зокрема: Асоціації молодих християн, Міжнародної католицької федерації шкільного спорту, Національної християнської асоціації університетського спорту, Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, Католицької спортивної асоціації, “Атлетів в дії” та “Християн у спорті”.

Аналіз статутів цих ХСО вказує що фізичне виховання дітей, молоді та дорослих для них є одним з пріоритетних напрямків діяльності, передусім засобами спорту і туризму. Це передбачає участь у християнських спортивних заходах і змаганнях національного й міжнародного рівня, як для здорових, так і для осіб з особливими потребами (від першості парафії – до Олімпійських ігор), а також, у контексті туристичної діяльності – міжнародні “обміни” молоддю.

У статуті Міжнародної католицької федерації шкільного спорту у цьому зв’язку знаходимо наступні пункти [272]:

– здійснити власний внесок у розвиток фізичної культури і спорту;

– здійснити внесок у розвиток спорту в контексті католицької освіти;

– вивчити проблеми, пов’язані зі спортом, в рамках міжнародних (освітніх) організацій;

– організація спортивних заходів, у тому числі культурних, а також обмінів, спрямованих на підтримку МКФШС.

Найвпливовіше католицьке спортивне об’єднання у світі – Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту, ставить перед собою наступні завдання [270]:

– вести просвітницьку діяльність з метою створення християнської моделі спорту;

– встановлювати зв’язки з християнськими асоціаціями у сфері спорту, культури і освіти;

– здійснювати гуманітарні і християнські програми в межах МКФФВіС через створення відповідної інфраструктури;

– втілювати спортивні проекти спільно з усіма членами МКФФВіС.

Одна із членів МКФФВіС – Федерація спорту і культури Франції у 1968 році визначила ключовим своїм завданням сприяння моральному і фізичному вихованню молоді у відповідності до християнського бачення світу і людини у ньому [271].

Статут Католицької спортивної асоціації вказує, що метою її діяльності є піклування про правильний психофізичний розвиток і здоров'я дітей, молоді та дорослих за посередництва фізичної культури, поширення і популяризація спорту на основі етичних принципів католицької церкви. У ньому знаходимо відповідні пункти щодо цього [301]:

– об'єднання у країні організацій з католицьким віросповіданням, що цікавляться розвитком фізичної культури серед дітей і молоді;

– виховання дітей, молоді і дорослих через спорт і туризм, опираючись на принципи католицької етики;

– участь в міжнародному обміні молоді, а також в католицьких загальнодержавних і міжнародних спортивних та туристичних заходах;

– підготовка членів асоціації до участі в змаганнях, від старту в чемпіонаті парафії до Олімпійських змагань, в різних спортивних і рекреаційних дисциплінах для осіб повносправних і неповносправних;

– організація навчання для інструкторів, аніматорів, спортивних діячів та підвищення суддівської кваліфікації при співпраці з відповідними установами у сфері спорту;

– виховання членів асоціації добрими громадянами, на основі незмінних і універсальних олімпійських вартостей, а також традицій фізичної культури, в якій гармонія духу і тіла укріплює мир і дружбу між людьми.

Ще одна міжнародна ХСО "Атлети в дії" згідно з статутними нормами ставить перед собою такі завдання [229]:

– зміцнювати та підтримувати дух доброї волі в міжнародному спорті;

– допомагати спортсменам у їх фізичному та духовному вдосконаленні;

– спрямовувати спортсменів на шлях особистої віри в Ісуса Христа, сприяючи їх духовному зростанню через спілкування в церкві;

– організація та проведення спортивних змагань, таборів та ігор серед дітей підлітків і дорослого населення;

– побудова руху спортивного служіння – навчання і підтримка добровольців, а також розширення мережі функціонування організації;

– масова місіонерська діяльність, використовуючи платформу спорту у різних установах: військових частинах, виправних колоніях, школах, дитячих будинках, університетах і коледжах;

– місіонерська діяльності в Міжнародному олімпійському комітеті, міжнародних спортивних федераціях, спортивних клубах, школах, таборах, спортивних університетах, а також під час проведення змагань, турнірів різного рівня від першостей району – до Олімпійських Ігор;

– місіонерське служіння та капеланство.

У статуті ХСО “Християни у спорті” знаходимо такі пріоритетні завдання [248]:

– закласти біблійні основи для євангелізації у спорті;

– навчати лідерів у спортивних школах в світі;

– підтримувати розвиток міжнародних спортивних місій через найважливіші форуми і мережі;

– залучати церкви і фізкультурні організації до пошуку фінансової допомоги в організації різних проектів.

Християни у спорті здійснюють свою роботу через:

– програму навчання – “Молитися, Грати, Свідчити”;

– спортивні змагання та табори.

Національна християнська асоціація університетського спорту (США) вважає, що [329]:

– спорт є засобом для досягнення мети, а не самоціллю;

– процес так само важливий, як і результат;

– людина (студент-спортсмен) є більш важливою, ніж програми.

Мета діяльності організації Спортсмени-католики за Христа полягає у створенні комплексної мережі спортивно орієнтованого духовенства і мирян.

Основними завданнями є наступні: [382].

– співпраця з керівництвом церкви і католицькими організаціями;

– служити спортсменам, тренерам і співробітникам католикам;

– популяризувати етичні цінності християнства у сучасному спорті;

– створення мережі спортсменів, тренерів і співробітників католиків;

– організація конференцій, спортивних змагань, таборів, паломництва і днів для роздумів.

Завданнями Православної молодіжної спортивної асоціації є наступні [333]:

– забезпечувати повноцінним відпочинком і спортом різні православні церкви у Детройті та Віндзорі;

– проведення рекреаційних та спортивних заходів, які сприяють всебічному розвитку характеру кожного учасника;

– постійна присутність і участь в молодіжних програмах православної молоді.

Як бачимо, не в усіх випадках світоглядні засади спортивної діяльності ХСО є артикульованими чітко. Однак, вони доволі зрозуміло “проступають” через завдання і стратегічні цілі. “Католицька педагогіка”, “християнська модель спорту”, досягнення християнського ідеалу гармонійної людини, “християнська опіка у сфері спорту”, “служіння” через спортивну діяльність – це ключові концепти спортивної ідеології християнської церкви.

Важливе місце серед складових що дають можливість представити ідейні засади спортивної діяльності християн посідає християнська спортивна символіка і атрибутика (символи, емблеми, гасла і т. і. ХСО).

Визначальне місце при її створенні займає християнський символ тринітарності (тринітаризму) чи радше його творче опрацювання та інтерпретація у “спортивній площині” християнськими спортивними організаціями різних конфесій [363].

Символ тринітарності (символ віри) – Свята Трійця – важливе поняття у більшості християнських вчень. Воно розглядає єдиносущого Бога в трьох особах(трьох ликах, трьох образах, трьох проявах) – Отця, Сина і Духа Святого, (рис. 3.6) [40, 117].

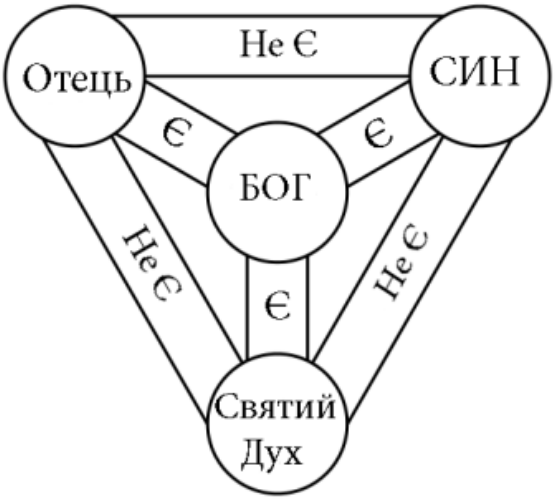

Рис. 3.6. Схематичне представлення Символу Святої Трійці

Символ віри був прийнятим ще на Першому Нікейському соборі християнської церкви [41, 313, 377].

В часі виникнення ХСО символ тринітарності став основою для розробки їх символіки та емблематики. У більшості випадків вони здійснили його опрацювання через використання рівностороннього трикутника, трьох сегментів, кілець, зірок, людей, трьох ключових слів-понять ідейної спрямованості, що складають основу християнського спортивного гасла і т. і.

Передусім на основі символу тринітарності був опрацьований християнський погляд на ідеал особистості, який вбачається у поєднанні трьох складових сутності особи – “духу, тіла і розуму”. Виходячи з цього християнського ідеалу згодом формуються символічні гасла, що позначають і спрямовують організацію роботи з молоддю, зокрема, одне із них – “стадіон, театр, святиня” [339, 355].

Ідея тринітарності у символіці ХСО вперше була застосована в емблемі Асоціації молодих християн наприкінці XIX ст. (рис. 3.7) [363].

Рис. 3.7. Емблема Асоціації молодих християн

Сутність зображення – червоний рівносторонній трикутник, сторони якого символізують “дух” (духовний розвиток), “розум” (розумовий розвиток), “тіло” (фізичний розвиток) як рівно важливі складові у розвитку особистості. Подібний символ використовується і іншою християнською організацією – Католицькою спортивною Асоціацією “Парафіада” (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Три сегменти діяльності програми “Парафіада”.

Ця організація діє на основі спеціальної програми “Парафіада”, що спирається на середньовічні католицькі традиції “піярських шкіл” (рис. 3.9). Ідейна сутність “Парафіади” полягає у поєднання фізичної культури та спорту із культурним та духовним розвитком особистості. Програма поєднує у своєму

змісті культурні, релігійні та спортивні заходи, спираючись на власне гасло-тріаду – “стадіон, театр, святиня” (віра, культура, спорт). Напрямок “святиня” – сегмент програми спрямований на виховання духовності та зміцнення віри, “театр” – культури та розуму, “стадіон” – через спортивну діяльність – на вдосконалення тіла [355].

Рис. 3.9.Емблема християнського спортивного руху у Польщі
“рух через розум, серце і тіло”

Програма апелює до ідеї античних олімпіад, синтезу віри і культури, гармонійного розвитку людини через активність на стадіоні, в храмі і театрі. Один з діячів організації, Станіслав Конарський, зазначав про це: “Додавайте великих старань, виховуючи серця – чеснотами, розум – науками, тіло – тренуваннями!” Цей відомий заклик є підґрунтям діяльності Католицької спортивної асоціації в Польщі.

Стратегія діяльності Католицької спортивної асоціації виявляє себе у девізі – “від Парафіади до Олімпіади” [301].

У цьому ж контексті сформулювала своє гасло і одна з найбільших ХСО Польщі – Лютеранська спортивна організація, зокрема: “старанний в науці, ефективний у спорті, щирий у вірі” [315].

Вже згадана вище організація “Християни у спорті” здійснює свою роботу на основі навчальної програми під назвою: “Молитися, Грати,

Свідчити” [248].

Різноманітні варіації навколо символу тринітарності використовують й інші спортивні організації та ліги християн (рис. 3.10) [293, 329, 351].

а) б) в)

Рис. 3.10. Відображення ідеї тринітарності у символіці ХСО

а) Міжнародна спортивна коаліція; б) Національна християнська асоціація університетського спорту; в) Спортивний союз Швейцарії.

Ідея тринітарності присутня також і символіці спортивних змагань які організовують християнські товариства (рис. 3.11) [351].

Рис. 3.11. Відображення ідей тринітарності в емблемах змагань Спортивного союзу Швейцарії.

Цікаво, що окремі християнські організації використовують у своїй символіці і олімпійські мотиви, зокрема, відділ спорту Ватикану (рис. 3.12). Відділ спорту був створений у серпні 2004 р., при понтифікальній раді. Його символом є державний прапор Ватикану з лавровим вінком та олімпійськими кільцями.

Рис. 3.12. Емблема відділу спорту Ватикану

Олімпійські мотиви (п’ять сердець відповідного забарвлення) присутні і в емблемі Лютеранських міжнародних змагань (рис. 3.13).

Рис. 3.13. Емблема Лютеранських міжнародних змагань

Отже, ключові ідейні засади спортивної діяльності християнських організацій, як і спорту християн в цілому, відображаються християнськими спортивними організаціями у статутних документах, зверненнях, маніфестах, на конгресах, конференціях тощо.

На думку християн, спорт, побудований на християнському світобаченні, має служити не лише здоровому способові життя та активній і

корисній суспільній діяльності людини, а й Богові. Ідея гармонійного розвитку особистості у християнстві, до певної міри, відображає три найважливіші сторони розвитку людини: дух, розум, тіло. Саме це стало причиною для створення символу тринітарності у спорті християн, який став важливим аспектом відображення ідейних засад християнських спортивних організацій.

Висновки до розділу 3

Результати наших досліджень дають нам підстави стверджувати, що перші християнські спортивні організації виникають у середині XIX ст. і характеризуються своєю полі структурністю. Згідно до конфесійної приналежності християнські спортивні організації поділяємо на: протестантські, католицькі та православні організації.

В межах існуючих конфесій (за винятком православних спортивних організацій) наявні певні взаємозв'язки та координація своєї діяльності. Характерною рисою є наявність однієї міжнародної організації, яка об'єднує більшість католицьких чи протестантських спортивних організацій в одну структуру для проведення активної спортивної діяльності. Так, неофіційним керівним органом, який об'єднує протестантські спортивні організації є Міжнародна спортивна коаліція, а католицькі організації – Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту.

Встановлено що більшість християнських спортивних організацій функціонують на 4 рівнях: місцевий (парафіяльний); регіональний (єпархіальний); національний (архиєпархіальний); міжнародний (вселенський).

Християнські спортивні організації традиційно проводять спортивні змагання різного рівня, зокрема: Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту (країни Європи з 1913 р.), Ігри Спортивного союзу Швейцарії (Швейцарія з 1920 р.), Федеральний спортивний фестиваль Німецької молодіжної спортивної асоціації (Німеччина з 1921 р.), Ігри

Міжнародної католицької федерації шкільного спорту (країни Європи з 1947 р.), Національна православна спортивна ліга (США з 1961 р.), Кубок Клериків (Ватикані з 1973 р.); Міжнародна Парафіада дітей та молоді (Польща з 1989 р.), Євангельська молодіжна олімпіада (Польща з 1989 р.), Ігри Міжнародної спортивної асоціації молодих салезіан (країни Європи з 1989 р.) та ін.

Встановлено, що ідейні та нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій виявляють себе через низку опосередкованих джерел, зокрема: тези Святого Письма, висловлювання і праці видатних діячів християнської церкви, нормативні документи християнських спортивних організацій та вищих керівних органів церкви (відозви, постанови, статути), символіка християнських спортивних організацій.

Основні положення, викладені у третьому розділі дисертаційного дослідження, представлено у наукових працях [106, 114, 115, 116, 156, 157, 159]

РОЗДІЛ IV.
ВПЛИВ ХРИСТИЯНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ СПОРТУ У СВІТІ

4.1. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на становлення та розвиток міжнародного спортивного і олімпійського рухів

4.1.1. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на розвиток фізичного виховання і спорту

В епоху Відродження питання необхідності фізичного виховання для зміцнення здоров'я людини стає одним із ключових для провідників протестантської та католицької церкви. Ці та ідеї виходять за межі християнських громад і опановують думки освічених кіл Європи XVII–XVIII ст. Адже розгалужена система протестантських та католицьких шкіл в Англії, Італії, Німеччині, Польщі, Чехії, Франції суттєво сприяли цьому [85].

Діяльність освітніх закладів у напрямку фізичного виховання в епоху середньовіччя, підготувала відповідні ідейні і практичні передумови для виникнення перших спортивних організацій християн в середині XIX ст., які, в свою чергу, значною мірою долучилися до створення видів і напрямків спортивної діяльності.

Вагомий вплив на становлення спорту здійснили окремі діячі християнської церкви і зокрема Томас Арнольд. Його винахід – спортивно-ігровий метод організації занять фізичними вправами у коледжі Регбі, отримав, згідно до імені свого автора, назву "арнольдизм" [104].

Томас Арнольд (1795–1842 рр.) будучи студентом Оксфордського університету, в 1818 р. висвячений у сан диякона англіканської церкви. Релігійні ідеї Арнольда вплинули на його підходи до роботи у якості директора коледжу в Регбі [226]. Прийнявши керівництво коледжем, Т. Арнольд

зіткнувся з аморальністю у вихованні молодого покоління, яка була характерна для всіх англійських навчальних закладів та інтернатів: злочини і пияцтво, систематична брехня, тиранія старших щодо молодших учнів, недисциплінованість, зневага шкільних правил, картярство, лінощі, зніженість та тілесний занепад. Домогтися докорінної перебудови, на думку Арнольда, можливо було за допомогою організованих за "чесними правилами" змагань. Томас Арнольд став першим директором, який для проведення спортивних занять прийняв на роботу в школу тренера-професіонала.

Зауважимо, що діяльності Т. Арнольда на посаді директора коледжу в місті Регбі передувала праця у приватній школі Віндзора, де він сам проводив заняття з плавання, метання списа, гімнастики, стрибків. Це дозволило йому реалізувати вихідну тезу своєї педагогічної практики: "за посередництвом фізичних рухів і емоцій, пов'язаних з грою, учнівська молодь здатна, в позитивному сенсі, формуватися на спортивному майданчику, якщо з цим узгодити виховну діяльність церкви, школи та інтернату" [104].

За 14 років роботи Арнольда в Регбі склався новий ідеал виховання – "християнський джентльмен", що виростає з "юного християнського атлета". Він став ідеалом Британської імперії XIX ст. Як зазначав Вольфганг Ейхель, "англійська буржуазія може бути вдячна Т. Арнольду за те, що змогла підкорити собі фізичну культуру" [226].

Завдяки досвіду коледжу міста Регбі у 50–60 рр. XIX ст., в Англії, у молодіжному середовищі стає модним, поряд зі "світським і духовним" навчанням, цілеспрямовано займатися розвитком своїх фізичних якостей. Впорядковані регулярні змагання молоді, спортивні команди, організовані на основі самоврядування, стали зразком для наслідування по всій країні. У містах Херроу, Шрусбері, Ітоні, Кембриджі, Лондоні та інших місцевостях були створені шкільні спортклуби, аналогічні Регбі. Англійське шкільне фізичне виховання, завдяки релігійному завзяттю та зусиллям Арнольда, здійснило безпрецедентний вплив на систему освіти країни і стало моделлю

для шкіл та інтернатів спочатку країн Західної Європи, а згодом, й провідних країн світу [104].

Теоретичні основи реформування виховного процесу в англійських школах (коледжах, університетах) середини XIX ст. розробив канонік Вестмінстерського абатства і теоретик християнського соціалізму Чарльз Кінгслі (1819–1875 рр.). Ідеалом особистості, у розумінні Чарльза Кінгслі, міг стати ідеалізований образ "юного християнина-атлета", що, поряд із широким "світським і духовним" навчанням, повинен займатися розвитком своїх фізичних якостей. Досягнення цього ідеалу, на його думку, можливе за посередництва занять різновидами спорту і змагальною діяльністю. Відома його теза про те, що "спорт, змагання – звитяга людини, яка показує свою спритність, є для молоді ділянкою, де можна вправлятися в творенні суспільства. Підростаюче покоління в цій боротьбі у малому загартується для великої арени життя ...". Звідси його висновок, що "спільним впливом школи, церкви, інтернату та спортивного майданчика можна виховати цілеспрямоване і послідовне покоління". Кінгслі вважав, що якщо правила чесної гри, прийняті в спорті, стануть нормою поведінки дорослих, легше буде лікувати і недуги суспільства християнсько-соціальними засобами [104, 205, 226].

Англійська система фізичного виховання Нового Часу сформувалась, завдяки ідеям та педагогічним концепціям англіканських священиків Томаса Арнольдаі Чарльза Кінгслі, які не лише отримали поширення в різноманітних навчальних закладах, університетах та коледжах англосаксонських країн, але додали нового змісту і приватним клубам та громадським організаціям, що практикували спортивну діяльність. Спершу це були заняття, що склалися на основі таких видів спорту як: крикет, футбол, веслування, легка атлетика, і поступово урізноманітнилися фехтуванням, туризмом, боротьбою, альпінізмом. Їхнє життя і досягнуті ними результати узагальнив Томас Хьюз у своїй книзі "Шкільні дні Тома Брауна". На думку англійських істориків спорту, значення цього твору, порівнюють з важливістю "Лінгард і Гертруда" Л. Песталоцці [104].

Вагомий вплив на розвиток спорту в Англії, у другій половині XIX ст., здійснила Англійська система державних шкіл. Зауважимо, що керівниками значної частини цих державних шкіл були англіканські священики та єпископи. Державні школи залучалися до розвитку багатьох спортивних команд з футболу, крикету і хокею [205].

Реформування системи державної освіти у Великій Британії на засадах спортивно-ігрового методу у шкільній педагогіці відбувалося на тлі помітного розвитку християнських спортивних організацій, що активно виявляли свою діяльність в цей час, і впливали на зміни в освітянській ділянці. Серед таких, наприклад, в середині XIX ст. – Асоціація молодих християн в структурах протестантської церкви та інші, які, завдяки розгалуженій мережі та розвинутій інфраструктурі, швидко поширювали свій вплив не лише в Британії, але й у світі [226].

Асоціація молодих християн суттєво доклалася до процесу формування студентського спорту, утворивши Американське міжуніверситетське товариство АМХ в червні 1877 р. Національним секретарем цього товариства обрали Джона Мотта, який на цій посаді перебував упродовж 27 років. У 1888 р. зусиллями членів АМХ виник Студентський добровільний рух для іноземних місій (Student Volunteer Movement for Foreign Missions), що об’єднав студентів з понад трьох тисяч вишів [363].

У серпні 1895 р. в місті Вадстен (Швеція), один із керівників АМХ Джон Релей Мотт створив Всесвітню федерацію студентів християн – ВФСХ (World Student Christian Federation). Як генеральний секретар ВФСХ, відправився у дворічне турне, під час якого Дж. Мотт створив національні студентські рухи в Індії, Китаї, Японії, Австралії, Новій Зеландії, окремих частинах Європи та Далекого Сходу. За час цієї подорожі, Джон Мотт відвідав у 24 країнах 144 вищих навчальних заклади та організував понад 70 християнських студентських спілок. Логічним підсумком цієї першої мандрівки стало створення національних студентських організацій в Індії, Китаї, Японії, Австралії, Новій Зеландії, країнах Європи та Близького Сходу.

Зазначимо, що Дж. Мотт налагоджував зв'язки із країнами Східної Європи. Зокрема у 1899 р. він був ініціатором заснування товариства "Маяк" на території тодішньої Російської імперії, яке мало значний вплив на розвиток спорту у цій країні. Після 1917 р. Мотт матеріально підтримував російську еміграцію у Франції – ініціював створення Російського студентського християнського руху (РСХР) в еміграції та заснував видавництво "YMCA-Press" у Парижі [4, 18, 363].

Опираючись на факти з поширення спорту у навчальних закладах АМХ, а також звертаючи увагу на організацію Далекосхідних ігор із середовища студентів (1911 р.), можемо припустити, що саме ця організація дала поштовх для розвитку студентського спорту, випередивши перші студентські спортивні об'єднання на кілька десятків років [156, 157, 238, 268, 280]. Оскільки відділ спорту при Міжнародній конфедерації студентів був створений у 1921 р., а перші студентські спортивні змагання відбулися у 1924 р.

Однією із основних задач Асоціації молодих християн була підготовка кадрів, які володіли би знаннями в сфері фізичних вправ, а також організаторськими здібностями. Вже у США 1885 р. була створена перша інструкторська школа Асоціації молодих християн у Спрінгфілді (штат Массачусетс). Дворічний курс згодом продовжили до трьох років, і школа перетворилася в коледж фізичного виховання (рис. 4.1). Другий коледж був створений в Чикаго у 1890 р. [64, 309, 352, 363].

Власне у Спрінгфілді був винайдений баскетбол. Слід сказати, що випускники цих закладів ставали місіонерами і поширювали ідеї спорту у більшості країнах світу. Наслідком такої діяльності було винайдення низки інших видів спорту, а також створення подібних закладів в інших країнах.

Одним із таких закладів фізичного виховання і спорту був коледж у Мадрасі (створений у 1920 р.), який став невід'ємною частиною системи освіти в Індії. Асоціація молодих християн була першою організацією, що сприяла поширенню та популяризації спорту в індійських школах. Цей коледж використовувався як база підготовки спортсменів до Ігор VIII Олімпіади в

Парижі 1924 р. та інших масштабних змагань. Саме завдяки АМХ стало можливим поширення баскетболу, волейболу та інших видів спорту в Індії, а також концепція їх викладання [161].

Рис. 4.1. Емблема коледжу фізичного виховання
міста Спрінгфілд (штат Массачусетс, США)

Асоціація молодих християн значну увагу приділяла міжнародним спортивним змаганням. Серед них вагоме значення мали ігри Союзних держав (Inter-Allied Games), які проводились після Першої світової війни. Вони були одноразовим спортивним заходом, що відбувався з 22 червня по 6 липня 1919 року на стадіоні Першинг, неподалік Парижа, який був побудований за кошти армії США та АМХ. Членом організаційного комітету і генеральним директором змагань став Елвуд Браун, один із керівників АМХ. У цих іграх взяли участь 1500 спортсменів з 29-ти країн, що змагалися в таких видах спорту як: баскетбол, бейсбол, бокс, боротьба, кінні перегони, плавання, стрільба, регбі, теніс та футбол [159, 360, 364].

Ігри Союзних держав були досить важливою подією й мали певний вплив на відродження сучасного олімпійського руху після війни. Спортивний шлях на іграх Союзних держав розпочали Джин Танні – чемпіон світу з боксу 1926–1928 рр. у суперважкій вазі, Норман Росс – тринадцятиразовий світовий рекордсмен і трьохразовий чемпіон Ігор VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені та ін. [160, 277, 361, 364].

Одним із пріоритетних завдань християнських організацій був пошук нових різновидів фізичних вправ, а також популяризація існуючих видів спорту серед молоді. Футбол став першим видом спорту на який християнські організації та окремі особи здійснили вагомий вплив на його становлення та розвиток. Слід зазначити, що перший опис футбольного матчу в Англії був написаний іподияконом католицької церкви Вільямом Фітц Стівеном у 1170 р. [359, 375].

З-посеред представників протестантизму, які впливали на розвиток футболу, одним із перших, ще у другій половині XVI ст., був директор коледжу Святого Павла в Лондоні – Річард Малкастер. Педагогічний досвід він систематизував і передав нащадкам у трактаті про освіту під назвою "Дослідження всіх обставин, обов'язкових у справі навчання дітей, чи йде мова про виховання духу чи тіла" (1581 р.). У ньому Малкастер проаналізував 45 проблемних ситуацій, більшість з яких пов'язані з моральним і фізичним вихованням підростаючого покоління. Новаторський характер роздумів автора обумовлений вихідною тезою книги, що розглядає фізичні вправи та ігри, як процес специфічної потреби культурних благ, з допомогою яких полегшується вирішення цілої низки інших педагогічних проблем [104].

У вже згаданій вище праці він торкається цього виду гри з м'ячем. Його унікальний внесок не лише у формулюванні сьогодні загальноприйнятої офіційної назви цього виду спорту – "footeball", а й наданні ранніх свідчень про перші футбольні команди.

Малкастер виокремлював футбол з-посеред інших ігор, посилаючись на його переваги. Він стверджував, що футбол має позитивне виховне значення і сприяє зміцненню здоров'я. Малкастер був одним із перших прихильників уведення у змагальний процес незалежного арбітра – судді, а також, першим, хто описав його роботу під час футбольного матчу. На думку англійських істориків спорту, Річард Малкастер здійснив найбільший вплив на розвиток футболу у XVI ст. [85, 104].

Значний вплив на організацію футбольних команд церковними громадами здійснив рух “м’язове християнство”, а концепція ідеалізованого образу “юного християнина-атлета”, що сформувалася внаслідок діяльності англіканських священиків Томаса Арнольда та Чарльза Кінгслі підкреслювала важливість фізичного виховання, як частини обов’язку християнина. Ці ідеали набули поширення серед молодих священиків, тому низка команд, зокрема: “Тоттенхем”, “Фулхем”, “Саутгемптон”, “Евертон”, “Манчестер Сіті” створювалися під впливом руху “м’язеве християнство”.

Із виникненням перших футбольних команд у другій половині XIX ст., церква активно впливає на їх створення. В цей період християнські організації стали засновниками футбольних клубів та ліг у Англії, Франції, Ірландії, Німеччині, Шотландії, Сполучених Штатах Америки, Австралії. З 37 клубів, які грали в англійській прем’єр-лізі з моменту її створення в сезоні 1892–1893 рр. – 12 мають походження безпосередньо від церкви [314].

Священнослужителі вважали футбол ідеальним засобом боротьби із моральним занепадом англійського суспільства. На їхню думку, ця гра приносила силу, здоров’я і цілий ряд інших якостей, необхідних для подолання труднощів, особливо молоді. В результаті цих переконань, церкви почали створювати футбольні команди [325].

Одним із найбільших футбольних центрів Англії на рубежі XIX–XX ст. був Ліверпуль. Проте коли, в 1878 р., місцеві команди починали формуватися, вони виникали насамперед при церквах. У 1885 р., двадцять п’ять із 112-и (22,3 %) футбольних клубів у Ліверпулі мали релігійні зв’язки. Аналогічні тенденції з’являлися в інших містах. У Бірмінгемі, в 1880 р., 83-и із 344-х клубів (24,2 %) були пов’язані із церквою [359].

На підставі узагальнення літературних джерел, нами виявлено низку провідних футбольних клубів з Англії, Ірландії, Німеччини, Франції, Шотландії, які створені під впливом християнських спортивних організацій та окремих представників церкви.

“Астон Вілла” – англійський футбольний клуб з Бірмінгема. Він заснований у 1874 р. прихожанами церкви Вілла Крос Веслейн (Villa Cross Wesleyan). Перший матч “Астон Вілла” зіграла проти команди “Астон Брук” церкви Св. Марії. Першим президентом “Астон Вілли” став Вільям Макгрегор, який перебував на посаді понад 20 років. Він вважається засновником англійської футбольної ліги, яка стала першою організованою футбольною асоціацією у світі. Макгрегор був головою ради директорів і президентом футбольної ліги, а також головою Футбольної Асоціації (FA).

Макгрегор мав тісні зв’язки із церквою Уілер-стріт Астон, яку відвідував упродовж 40 років. Його пастор, протоієрей. Р. Персіваль, сказав про нього: “Не стільки геніальний, добрий, чесний спортсмен, але християнин за всім цим”. Він описав його як “людину з абсолютно бездоганним характером” [103].

“Барнслі” – англійський футбольний клуб з міста Барнслі. Клуб створено у вересні 1887 р. під назвою “Барнслі Святого Петра”. Названо на честь церкви преподобного Тівертона Пріді. Він був у якості основного фінансового джерела і організатора клубу “Барнслі Святого Петра”, й навіть зіграв у першому матчі. Пріді посприяв у наданні клубові стадіону “Оквел” (Oakwell), який до цього часу є власністю “Барнслі”. У 1891 р. він відіграв важливу роль у формуванні футбольної асоціації Барнслі і створенні Кубка Барнслі Св. Петра [359].

Ставши дияконом при церкві Святого Петра в центрі Барнслі, Пріді був особливо зацікавлений у залученні спорту. За час роботи в богословському коледжі, роздумував над концепцією використання спорту для пропагування моральних цінностей, відомих у той час як “м’язове християнство“. Пріді намагався використовувати спорт, як частину свого служіння. Окрім футболу, ним було відкрито секції з боксу, боротьби, танців тощо. Відомими спортсменами цього клубу у майбутньому стали чемпіон світу та Європи з боксу – Террі Аллен та 6-разовий чемпіон Англії і 5-разовий учасник Ігор Олімпіад 1908–1928 рр. – борець Джордж Маккензі [103].

“Болтон Уондererз” – професійний англійський футбольний клуб з міста Болтон, графства Норфолк. Його створено у 1874 р. під назвою Церква Христа (Christ Church FC) преподобним Томасом Огденом, шкільним вчителем Джоном Райтом та парафіянами недільної школи при церкві Христа, а через три роки команда отримала сьогоднішню назву – “Болтон Уондererз” [359].

“Бірмінгем Сіті” – англійський футбольний клуб з міста Бірмінгем. Команду заснували члени Троїцької церкви у Бірмінгемі в 1875 р., назвавши “Смолл Хіт Альянс” (Small Heath Alliance). У 1888 р. команда змінила назву на “Смолл Хіт”, а в 1905 р. – “Бірмінгем Сіті”. З 1906 р. виступає на Сент-Ендрюс Стадіум (St Andrew’s Stadium), дослівно – стадіон Св. Андрія [276].

“Блекпул” – англійський футбольний клуб з міста Блекпул. Передумовою виникнення команди стало створення у 1877 р. церковного клубу “Вікторія”, але через дев’ять років він був розформований. Згодом, коли інша місцева команда “Святого Івана” відмовилася змінювати назву на вимогу вболівальників, частина гравців залишила її і 26 липня 1887 р. створила футбольний клуб “Блекпул” [103].

“Вулверхемптон Уондererз” – англійський футбольний клуб з міста Вулверхемптон. Клуб засновано в 1877 р. учнями школи Сент-Лакс (Святого Луки), на честь якої він отримав свою першу назву. Пізніше клуб ще декілька разів змінював свою назву: “Блейкенхолл”, “Голдторн”, а в 1923 р. отримав теперішню назву – на честь міста, яке він представляє [276].

“Евертон” – англійський футбольний клуб з міста Ліверпуль. Клуб заснований у 1878 р. преподобним Беном Свіфтом при англіканській церкві Святого Домініка. Спочатку клуб отримав назву “Святий Домінік”, але через рік його перейменували у “Евертон” на честь району, в якому розташована церква Святого Домініка [359].

“Ліверпуль” – англійська футбольна команда з Ліверпуля. Вона створена 15 березня 1892 р. Джоном Гулдінґом та трьома гравцями “Евертона”.

“Куінз Парк Рейнджерс” – англійський футбольний клуб з Лондона. Він був утворений у 1882 р. членами Інституту Св. Юди. Коли команда, відома як

“Сент-Джудс” (St Jude’s), була об’єднана з “Кріст черч Рейнджерс” (Christ church Rangers), у 1886 р. новий клуб отримав назву “Куінз Парк Рейнджерс” [103].

“Манчестер Сіті” – футбольний клуб із міста Манчестер. Утворений у 1880 р. під назвою “Вест Гортон Сент Маркс” (West Gordon Saint Marks) Анною Коннелл (єдина жінка у світі, яка вважається засновником футбольного клубу). На думку А. Коннелл, створення чоловічих спортивних клубів сприятиме підвищенню духовності суспільства. З цією метою вона створила ряд інших футбольних команд. Анна була донькою священика Артура Коннелла, настоятеля церкви Св. Марка в Манчестері, який став першим президентом команди. Свій перший поєдинок клуб зіграв 13 листопада 1880 р. проти баптистської церкви з Макклесфілд. У 1884 р. клуб отримав назву “Гортон” і виступав у формі із зображенням білого хреста (рис. 4.2), а в 1887 р. змінив її на “Ардуік”. З 1894 р. клуб називається “Манчестер Сіті” [359].

Рис. 4.2. Футбольна команда “Гортон” у спортивній формі
із зображенням білого хреста (Манчестер, 1884 р.)

“Тоттенхем Хотспур” – англійський футбольний клуб з Лондона. Історія клубу почалася 5 вересня 1882 р., коли декілька членів крикетного клубу, учні Пресвітеріанської середньої школи Святого Івана, вирішили заснувати футбольну команду. Спочатку вона називалася “Хотспур” – на честь сера Генрі Персі, сина герцога Нортумберлендського Персі, який носив прізвисько “Harry Hotspur”. З 1884 р. “Тоттенхем” отримав свою сьогоднішню назву. У 1883-1894 рр. клубом керував преподобний Джон Ріпшер (засновник клубу, перший президент і скарбник) місцевий учитель Біблії з церкви Ол Халловс (All Hallow’s). На честь церкви свою першу назву отримав стадіон “Тоттенхем Хотспур” – Stamford St. John’s. Слід зазначити, що офіс клубу знаходився в Асоціації молодих християн. Перший кубковий матч “Тоттенхем” провів 17 жовтня 1885 року у Кубку Лондонської Асоціації проти футбольного клубу “Святого Албана” [101].

“Фулхем” – англійський футбольний клуб із Лондона. У 1879 р. учнями недільної школи англіканської церкви Святого Андрія була заснована команда “Фулхем Сент Ендрю” (Fulham St Andrews), яка в 1888 р. отримала назву “Фулхем” [359].

“Саутгемптон” – англійський футбольний клуб з міста Саутгемптон. У 1880 р. при церкві Св. Марії церковним священиком, преподобним Артуром Бароном Соле, заснована футбольна команда. У листопаді 1885 р. клуб Артура Соле і клуб, заснований членами Молодіжної асоціації церкви Святої Діви Марії (St Mary’s Church of England Young Men’s Association), об’єдналися в ФК “Товариство молоді Св. Марії”. У 1887 р. клуб отримав назву ФК “Св. Марії”, з 1894 року – ФК “Саутгемптон Св. Марії”, а нинішню назву “Саутгемптон” – у 1897 р. Проте команда й до сьогодні зберегла свої церковні зв’язки через прізвисько “святі”, емблему клубу та назву стадіону. У 2001 р. “Саутгемптон” переїхав на новий сучасний стадіон “Святої Марії” (St Mary’s Stadium) поблизу церкви [276].

“Суїндон Таун” – англійський футбольний клуб з міста Суїндон. Був заснований преподобним Вільямом Піттом в 1879 р. Будучи священиком церкви Христа в Суїндоні, він став капітаном футбольної команди [359].

З-поміж французьких клубів, найбільший зв’язок з церквою має однойменний клуб із французького міста Осер. У 1905 р. аббат Ернест Дешам заснував спортивну організацію – Асоціацію Осерської молоді. Серед видів спорту, які вона пропонувала, був і футбол.

З 1918 р. футбольний клуб “Осер” виступає на стадіоні “Стад де ля Рут де Во”. Проте у 1949 році, після смерті Дешама, стадіону присвоїли його ім’я “Стад де Аббе-Дешам” (Stade de l’Abbe-Deschamps). Крім футбольного клубу “Осер”, іменами християнських святих чи діячів християнської церкви, названі стадіони низки англійських команд (табл. 4.1) [90].

Таблиця 4.1

Стадіони провідних футбольних команд, які названі іменами святих та діячів християнської церкви

№ з/п	Назва стадіону	Перша назва	Назва клубу	Рік	Країна
1.	Св. Джеймса (Saint-James Park)	–	Ньюкасл Юнайтед	–	Англія
2.	Вайт Гарт Лейн (White Hart Lane)	Стемфорд Св. Івана	Тоттенхем Хотспур	1899	Англія
3.	Св. Андрія (St. Andrew’s Stadium)	–	Бірмінгем Сіті	1906	Англія
4.	Св. Марії (St. Mary’s Stadium)	–	Саутгемптон	2001	Англія
5.	Аббата Дешама (Stade de l’Abbe-Deschamps)	Стад де ля Рут де Во	Осер	1949	Франція

Серед німецьких клубів своєму заснуванню церкві завдячує “Боруссія”. Футбольний клуб “Боруссія Дортмунд” у 1909 р. заснувала група семінаристів. За однією із версій, пастор Губерт Девальд купив парафіянам м’яч за церковні кошти для гри у футбол, який входив до програми спортивного гуртка [103].

Особливий вплив церкви відбувся на становлення футболу у Шотландії. Протистояння двох футбольних клубів “Рейнджерс” і “Селтік”, які були створені протестантськими і католицькими священиками, вважається одним із найстаріших футбольних дербі планети. Можна говорити, що саме християни є засновниками цього захоплюючого явища, як “дербі”. Адже воно стало таким завдяки тому, що в межах християнської церкви були постійні “змагання” за впливи у тому чи іншому середовищі [194].

Історія протистояння двох клубів розпочинається у кінці XIX ст., коли спільнота ірландських католиків у Глазго заснувала футбольний клуб “Селтік”. В 1887 р. брат Уолфрід створив благодійну організацію, при якій була відкрита футбольна команда “Селтік”. Дещо раніше, у 1873 р., створений шотландський “Рейнджерс”, засновниками якого були протестанти [359].

Перший матч команд відбувся 28 травня 1888 р., який виграв “Селтік” – 5:2. Факт поразки від новачків, та ще й католиків, сприяв принциповим протистоянням у майбутньому. Матчі між “Рейнджерс” і “Селтік”, дали назву великому протистоянню – “Стара Фірма” [194].

Перелічені професійні футбольні команди (табл. 4.2) становлять лише незначну частину із тих, які засновані у XIX–XX ст. із християнських організацій (часто з місцевим вікарієм або священиком в якості гравця). Для прикладу, лише у Дубліні (Ірландія) функціонує більше десятка футбольних клубів, названих на честь християнських святих: Патріка, Івана Боско, Франциска, Марка, Терези, Павла та багато інших. Одними із найбільш титулованих є футбольні клуби “Сент-Джеймс Гейт” (St. James’s Gate F.C.) та “Сент Патрікс Атлетік” (Saint Patrick’s Athletic) [254, 294].

Таблиця 4.2

Провідні футбольні клуби, створені під впливом християнських спортивних організацій та окремих представників церкви

№ з/п	Назва команди	Країна	Рік створення	Засновник
1.	“Астон Вілла”	Англія	1874	Церква Вілла Крос Веслейн
2.	“Барнслі”	Англія	1887	Преподобний Тівертон Пріді
3.	“Бірмінгем Сіті”	Англія	1875	Троїцька церква
4.	“Блекпул”	Англія	1877	Церква Св. Івана
5.	“Болтон”	Англія	1874	Преподобний Томас Огден
6.	“Вулверхемптон”	Англія	1877	Школа Св. Луки
7.	“Манчестер Сіті”	Англія	1880	Донька пароха церкви Св. Марка
8.	“Евертон”	Англія	1878	Преподобний Бен Свіфт
9.	“Фулхем”	Англія	1879	Церква Св. Андрія
10.	“Ліверпуль”	Англія	1892	Гравці Евертона
11.	“Куінз Парк Рейнджерс”	Англія	1882	Інститут Св. Юди
12.	“Саутгемптон”	Англія	1880	Церква Св. Марії
13.	“Суїндон”	Англія	1879	Преподобний Вільям Пітт
14.	“Тоттенхем”	Англія	1882	Преподобний Джон Ріпшер
15.	“Селтік”	Шотландія	1887	Брат Уолфрід
16.	“Рейнджерс”	Шотландія	1873	Протестантська церква у Глазго
17.	“Осер”	Франція	1905	Аббат Ернест Дешам
18.	“Боруссія Дортмунд”	Німеччина	1909	пастор Губерт Девальд
19.	“Сент Патрікс Атлетік”	Ірландія	1929	–

Слід відзначити, що християнські символи є складовою частиною емблем багатьох футбольних команд сучасності. Зокрема на емблемі національних збірних Бразилії, Ірландії та ФК “Осеру” зображений мальтійський хрест – символ християнської молоді, на емблемі “Саутгемптона” – символ святості, а

хрест Св. Георгія (рис. 4.3) розміщений на логотипах таких команд як “Барселона” та “Мілан”[1, 4, 8].

Рис. 4.3. Християнські символи на емблемах футбольних клубів “Барселона”, “Мілан”, “Саутгемптон”, “Осер” і національних збірних команд Бразилії та Ірландії

Окрім заснування футбольних команд, що найбільше проявлялося у Великобританії, під впливом християнських організацій відбувалося становлення футболу у Франції. Вагомий внесок у розвиток французького футболу здійснив Шарль Сімоне, який був генеральним секретарем Федерації гімнастики і спорту Франції (Federation gymnastique et sportive des patronages de France – FGSPF), попередник – Католицька федерація гімнастики (Federation des societes catholiques de gymnastique – FSCG), засновник і президент Французького міжспілкового комітету спорту – Федерації футболу Франції (Comite franeais interfederal – Federation franeaise de football), секретар-скарбник Міжнародного союзу католицьких організацій фізичної культури

(Union internationale des euvres catholiques d'education physique – UIOCEP) [270].

Слід зазначити, що Кубок Франції з футболу, який щорічно проводиться для французьких футбольних клубів з 1918 р., сьогодні називається – Кубок Шарля Сімона (Coupe Charles Simon).

Близьким соратником Шарля Сімона був Анрі Делоне, який став найвизначнішим лідером в історії розвитку футболу у Франції. Спортивну кар'єру Делоне розпочав у футбольному клубі асоціації католицької церкви Св. Ейлау – "Зірка двох озер" ("etoile des Deux Lacs"). Згодом він стає суддею та президентом цього клубу. У 1908 р. очолив Французький міжсоюзний комітет спорту (Comite franeais interfederal). Після перетворення цієї організації у Федерацію Футболу Франції, в 1919 р. Анрі Делоне став її президентом. Перебував на цій посаді упродовж 36-ти років. Водночас був Генеральним секретарем Федерації гімнастики і спорту Франції (попередник – Католицька федерація гімнастики), багаторічним членом виконкому ФІФА, Генеральним секретарем Союзу європейських футбольних асоціацій (УЄФА), з моменту створення 15 червня 1954 р. по 9 листопада 1955 р.

Анрі Делоне разом із Жулем Ремі висунув ідею проведення Чемпіонату світу ФІФА, а також 5 лютого 1927 р. на нараді ФІФА, що проходила в Парижі, вперше підняв питання про проведення Кубка Європи. За ці заслуги трофей Чемпіонату Європи названий на честь Анрі Делоне.

Окрім Шарля Сімона та Анрі Делоне у Франції багато відомих діячів спорту співпрацювали з католицькими спортивними організаціями. Серед них Поль Мішо – засновник і президент Католицької федерації гімнастики (сьогодні Федерація спорту і культури Франції), віце-президент Міжнародного союзу католицьких організацій фізичної культури та багато інших [270, 271].

Варто зазначити, що завдячуючи окремим представникам християнської церкви, а також функціонуванню християнських спортивних організацій було створено декілька сучасних видів спорту (табл. 4.3).

Таблиця 4.3.

Види спорту, винайдені діячами християнської церкви та християнськими спортивними організаціями

№ з/п	Вид спорту	Дата створення	Засновник, організація	Країна заснування
1	Регбі	1823	Вільям Уебб Елліс (коледж Регбі)	Англія
2	Бодібілдинг	1881	Роберт Дж. Робертс (АМХ)	США
3	Баскетбол	1891	Джеймс Нейсміт (АМХ)	США
4	Волейбол	1895	Вільям Дж. Морган (АМХ)	США
5	Міні-футбол	1930	Хуан Карлос Серіані (АМХ)	Уругвай
6	Плавальний стиль батерфляй	1933	Генрі Майєрс (АМХ)	США
7	Ракетбол	1950	Джо Собек (АМХ)	США

Слід сказати, що англіканські священики ставали творцями не лише багатьох сучасних футбольних клубів, а й засновниками окремих видів спорту. Зокрема, заслугою преподобного Вільяма Уебба Елліса стало винайдення регбі (рис. 4.4). Це сталося 1823 р., коли він був учнем школи у місті Регбі. Сьогодні там йому зведений пам’ятник, на стіні школи розміщена меморіальна дошка. За внесок у розвиток регбі було засновано два офіційних Кубки Уебба Елліса, які використовуються як взаємозамінні. Перший запроваджено у 1906 р., другий – у 1986 р.. З 1987 р. переможцям Кубка світу з регбі вручають Кубок Уебба Елліса (Webb Ellis Cup) [363].

Першим видом спортом, який винайдений АМХ став бодібілдинг, засновником якого є Роберт Дж. Робертс, член Бостонського осередку АМХ.

У 1876 р. на першому відкритому ігровому майданчику АМХ, який був оснащений гімнастичними приладами Робертс почав викладати гімнастику. Він побудував систему тренування, яка складалася із стрибків у висоту, присідань з гантелями, підтягувань та комплексів гімнастичних вправ, що виконувались за допомогою тренажерів. Його система підготовки базувалася

на таких принципах: кожен повинен виконувати вправи, які найраціональніше підходять для нього; зміцнення здоров'я є основою виконання всіх фізичних вправ; поєднання фізичних вправ та відпочинку; всі вправи повинні бути науково обґрунтовані та впливати на всі групи м'язів.

Рис. 4.4. Кубок Вільяма Уебба Елліса, яким нагороджують переможців чемпіонату світу з регбі

Так, у 1881 р. система тренувань Дж. Робертса, яка носила назву "будова тіла людини" отримала назву "бодібілдинг" [236].

У 1887 р. Роберт Дж. Робертс поїхав працювати інструктором фізичного виховання у Спрінгфілдський коледж АМХ. Проте через два роки продовжив свою діяльність в приватних клубах, а згодом повернувся працювати в АМХ Бостона. У газеті "Бостон" за 21 грудня 1890 р. вперше була надрукована стаття, в якій йшлося про те, що в Асоціації молодих християн Роберт Дж. Робертс є "будівельником тіла" ("The Body Builder"), а також визнаний найбільш фізично розвинутою людиною в країні. У 1893 р. Роберт Робертс видає свій посібник, в якому він описав загальні підходи до тренування. А також звернув увагу на те, що можна досягнути хорошого результату, застосовуючи індивідуальний підхід. Добре організована система бодібілдингу повинна базуватися на спеціальних вправах, які впливають на

окремі групи м’язів. Автор подав комплекси вправ, а також вказівки, як правильно їх виконувати. Окрім того, звернув увагу, що кожне тренування повинне закінчуватись активним відпочинком, під яким розумів біг та плавання.

Роберт Дж. Робертс сформував важливі принципи підходу до тренувань, а також збереження свого здоров’я, одними з яких є: “Здорове тіло лежить в основі вашого життєвого успіху”, “Мудра та людина, яка кожен день тренує своє тіло, розум та дух”, “Будьте активним членом Асоціації молодих християн в тренажерному залі. Доки ви живете – завжди тренуйтеся” [155, 235, 236].

Ще одним видом спорту, задум якого виник в Асоціації молодих християн, є баскетбол. Згодом він став популярним у всьому світі і на сьогодні організовано грають в баскетбол більше 250 мільйонів людей. Баскетбол було винайдено в 1891 р., коли Джеймсу Нейсміту (у майбутньому пресвітеріанський священик) було доручено вести уроки фізкультури в одному із класів спортивної школи Асоціації молодих християн у Спрінгфілді (штат Массачусетс). Так, Нейсміт розробив перші правила для нової гри. Більшість цих правил у тій або іншій формі збереглися до наших днів [158, 213, 354].

Завдяки діяльності Джеймса Нейсміта нова гра набула значної популярності не лише в штаті Массачусетс, а й у інших регіонах країни. Як засвідчує аналіз літератури, поширення баскетболу у перші роки було безпосередньо пов’язане з релігійними осередками АМХ та їх місіонерською діяльністю, які до Першої світової війни існували в понад 70 країнах світу. Впродовж перших двох років (1892–1893 рр.) через релігійні контакти в межах осередків АМХ, гра потрапляє у Канаду та Англію, через три роки (1895 р.) в Китай, а згодом набув поширення в Індії, Чехословаччині, Естонії та ін. [79, 342, 354].

Баскетбольні команди АМХ у різних країнах традиційно брали участь у національних чемпіонатах. Для прикладу, з 1920-х до 1950-х рр. у Великій

Британії, Чехії та Польщі команди YMCA-Хойлейк, YMCA-Прага, YMCA-Краків і YMCA-Лодзь були переможцями та призерами чемпіонатів своїх країн [158, 354].

Через чотири роки після винайдення баскетболу в AMX було створено волейбол. Винахідником цього виду спорту вважається Вільям Джон Морган, викладач фізичного виховання коледжу AMX у місті Холіоке (штат Массачусетс, США). У 1895 р. в спортивному залі він підвісив тенісну сітку на висоті 197 см. і його учні, число яких на майданчику не обмежувалося, почали перекидати через неї баскетбольну камеру. Морган назвав нову гру "минтонет". Він вирішив змішати елементи баскетболу, бейсболу, тенісу і гандболу, щоб створити нову гру, яка була б менш контактною, ніж баскетбол [78, 186, 285].

Через рік на конференції коледжів AMX в Спрінгфілді за пропозицією професора Альфреда Т. Хальстеда гра отримала нову назву – волейбол, а також відбулася перша гра. Згодом у 1897 р. було опубліковано перші правила волейболу [231].

На початку XX ст. "м'яч, що літає" з'явився в Канаді, Японії, Філіппінах, Бірмі, Індії, Мексиці. У роки Першої світової війни волейбол почав розповсюджуватися в країнах Європи, у тому числі і в Росії [155].

Варто зазначити, що за участю 16 чоловічих команд до програми I Далекосхідної Олімпіади було включено волейбол. Саме ця дата вважається першим міжнародним матчем з даного виду спорту. Після проведення у 1921 р. V Далекосхідних ігор, був організований перший національний чемпіонат Японії з волейболу, а у подальшому в інших країнах Азії [243, 285].

У 1922 р. відбувся перший національний чемпіонат (США), що проводився в Брукліні під егідою Асоціації молодих християн, зібравши 27 команд з 11 штатів. В 1928 р. утворена волейбольна асоціація США ("USVBA", в даний час "USA Volleyball"), яка організувала проведення першого відкритого чемпіонату США, що надав можливість зголоситися до участі новим командам, які не належали до AMX [186].

На Іграх VIII Олімпіади в Парижі 1924 р. відбулися показові матчі з волейболу, під час яких Асоціація волейболу США виступила з ініціативою про включення волейболу в офіційну програму Олімпіад. Проте олімпійським видом спорту волейбол був визнаний лише у 1957 р. на сесії МОК в Болгарії [155].

Наступним видом спорту є міні-футбол, винахідником якого вважається Хуан Карлос Серіані. Він здобув освіту в Спрінгфілдському коледжі АМХ та отримав диплом інструктора фізичного виховання і спорту. З 1928 по 1929 рр. працював інструктором фізичного виховання в місті Буенос-Айрес (Аргентина), а з 1930 р. інструктором у місті Монтевідео (Уругвай) [225, 298].

Відсутність відповідних футбольних майданчиків та інвентарю не давали можливості проводити тренувальні заняття при Асоціації молодих християн. Тому 8 вересня 1930 р. Хуан Карлос Серіані започаткував нову гру, яка отримала назву міні-футбол. В цьому ж році відбулись перші офіційні змагання між членам АМХ. До 1933 р. неодноразово змінювалися правила міні-футболу. У 1933 р. виходять офіційні правила, які до сьогодні зберігаються в штабі Латиноамериканської конфедерації Асоціації молодих християн Монтевідео [336].

Займаючи посаду головного секретаря Латиноамериканської федерації АМХ, Хуан Карлос Серіані мав можливість популяризувати міні-футбол серед інших осередків АМХ, а також шкіл, клубів і коледжів Південної Америки. Завдяки своїй популярності цей вид спорту швидко поширився у Бразилії, Аргентині та інших країнах світу [298].

Одним із найпопулярніших видів спорту в осередках АМХ було плавання, тому для його розвитку приділялись значні зусилля. Відомо, що в 1885 р. було збудовано перший басейн АМХ, а 1923 р. в Брукліні відбувся перший щорічний національний чемпіонат АМХ з плавання [284, 286].

Не випадково в Центральній АМХ Брукліна у 1933 р. Генрі Майєрс під керівництвом тренера Робертсона, вперше під час плавання застосував новий стиль пересування по воді – батерфляй. В цьому ж році Генрі Майєрс під час

змагань в АМХ Брукліна під час подолання дистанції на 150 ярдів вперше використав даний стиль. Стартувавши в одному запливі із Уоллесом Спенсом чемпіоном США, Генрі Майєрс ще не відомими для багатьох плавальними рухами, здобув перемогу. Новий метод пересування у воді був не лише не зрозумілий для суддівської колегії, а й викликав масу протестів. Та переглянувши основні правила змагань вони не могли знайти жодних причин для дискваліфікації спортсмена, що створило подальші умови для застосування плавального стилю батерфляй спортсменами у майбутньому.

Новий плавальний стиль батерфляй поширився серед спортсменів у багатьох штатах країни, а також широко почав використовуватись не лише при осередках Асоціації, а й під час навчання плавання в школах, коледжах та ввійшов до змагальних програм США [217, 252, 265].

Останнім видом спорту, який створено в Асоціації молодих християн є ракетбол. Історія його винайдення пов’язана з діяльністю Джорджа Собека – інструктора коледжу АМХ міста Гринвіч (штат Коннектикут). У 1950 р. він поєднав правила гри гандболу та сквошу і створив гру, яку можна грати у закритому приміщенні з ракетками, які подібні до тенісних, проте менші в розмірах та мають видозмінену форму, так зване “весло” ракетка. Створені правила передбачали, що в грі можуть бути задіяні два спортсмени, які по черзі відбивають м’яч після першого відскоку, при цьому м’яч може торкатися всіх стін, до того як впаде на підлогу [12].

Гра в ракетбол спочатку поширювалася лише в осередках Асоціації молодих християн. Та вже у 1970-х рр. гра стала відомою серед інших освітянських навчальних закладів. А також була створена Американська ракетбольна асоціація (American Racquetball Association) та Міжнародна ракетбольна асоціація (International Racquetball Association). У 1980-х рр. ракетбол став популярний у країнах Північної Америки. У 1981 р. проведений Перший чемпіонат світу з ракетболу, який привернув увагу Міжнародного олімпійського комітету та отримав його визнання. З 1995 р. ракетбол включений до програми Панамериканських ігор [297, 312].

Завдяки розгалуженій структурі членів АМХ, яка напередодні Першої світової війни досягнула чисельності – 600 тисяч людей у понад 50 країнах, стало можливим поширення цих видів спорту за допомогою місіонерської діяльності випускників школи АМХ, які роз'їжджалися в різні країни світу. На той час майно АМХ оцінювалося у суму, близько дев'яти млн. фунтів стерлінгів (будинки, бібліотеки, спортивні зали тощо), що давало змогу ефективному функціонуванню організації [64].

Крім вище перелічених видів спорту, Асоціація молодих християн посприяла: винайденню кемпінгу (Самнер Дадлі, 1885 р.);поширенню масового плавання (Джордж Корсан, 1906 р.) в США та Канаді; заснуванню скаутського руху в Англії та їх поширенню у США (національна штаб-квартира та національна рада бойскаутів Америки в YMCA Нью-Йорку, 1910 р.); софтбол отримав свою назву за клопотанням Вальтера Хакансона (Денвер-YMCA, 1926 р.), а заняття за посередництвом "танцювальних вправ" в YMCA, призвели до буму "аеробних танців" у США (Джекі Соренсон, 1970 р.) [155, 161, 363].

Отже, вплив християнських спортивних організацій та діячів християнської церкви на розвиток фізичного виховання і спорту був суттєвим на теоретичному та практичному рівнях. Представники християнської церкви, з-посеред яких Тамас Арнольд і Чарльз Кінгслі, через свої ідеали "юний християнський атлет" і "християнський джентльмен", здійснили вагомий внесок у формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту і зокрема англійську спортивно-ігрову систему фізичного виховання Нового Часу.

Із виникненням перших футбольних команд у другій половині XIX ст., діячі християнської церкви та християнські спортивні організації активно впливали на їх створення, ставши засновниками низки футбольних клубів та ліг в Англії, Франції, Ірландії, Німеччині, Шотландії та інших країнах. Значна кількість популярних сьогодні видів спорту: регбі, бодібілдинг, баскетбол, волейбол, міні-футбол, плавальний стиль батерфляй та ракетбол були започатковані в межах християнських спортивних організацій.

Завдяки розгалуженій структурі християнських спортивних організацій у світі, стало можливим поширення цих видів спорту за допомогою місіонерської діяльності, а значні фінансові та матеріальні ресурси давали змогу ефективному функціонуванні організацій.

4.1.2. Вплив християнських спортивних організацій та їх діячів на становлення міжнародного олімпійського руху

Відзначаючи взаємозв'язки християнських спортивних організацій з міжнародним олімпійським рухом, варто сказати, що в системі міжнародного олімпійського руху існують ігри релігійної приналежності [97, 213]. Сучасні Олімпійські ігри кін. XIX – поч. XX ст. відроджувалися під впливом багатьох організацій та окремих осіб, серед яких були і християнські. Заслуга християнської церкви є також у тому, як Олімпійські ігри розвивалися і якими є сьогодні. Варто зазначити, що ідейні засади олімпізму на яких формувалися ігри, були пов'язані з інституціями християнської церкви та їх спортивною діяльністю.

Слід зауважити, що значна кількість ідей, які сьогодні широко відомі світові в контексті олімпійського руху та олімпізму, "потрапили" у сучасний олімпійський спорт з християнського середовища. Зокрема, ідеї гармонійно розвинутої особистості, а також ідеї олімпійської тріади (олімпізм, олімпійський рух, Олімпійські ігри), яка до певної міри є дотичною до християнської тріади (Отець, Син, Дух Святий). На думку О. Суника, з християнської тріади виникло гасло "citius, altius, fortius", яке використав П'єр де Кубертен, як гасло Олімпійських ігор, а у подальшому стало складовою частиною олімпійської емблеми та всього олімпійського руху. З огляду на це, можна припустити, що християнська тріада стала підґрунтям до впровадження олімпійського гасла і, в подальшому, застосування терміну "олімпійська тріада" [20, 147, 330].

Встановлено, що ключові тези П’єра де Кубертена стосовно спорту і олімпізму були розроблені під час зустрічей з представниками церкви. Серед них домініканський священик Генрі Мартін Дідон, який став автором олімпійського девізу – “citius, altius, fortius”. На Міжнародному атлетичному конгресі з відродження Олімпійських ігор 1894 р. Кубертен запропонував цей девіз як олімпійський, проте офіційне визнання він отримає пізніше. З 1913 р. – це офіційний девіз сучасного олімпійського руху та Олімпійських ігор, а з 1920 р. – складова частина олімпійської емблеми [20, 104].

Ставши ректором домініканського ліцею Альберта Великого, Анрі Дідон захоплюється спортом. У промові 7 березня 1891 р. на відкритті спортивного свята, вперше прозвучав латинський девіз “citius, altius, fortius”, який він використав для відзначення досягнень у спортивних змаганнях своїх студентів. Розум – швидше; дух – вище, тіло – сильніше. Ці слова сподобалися Кубертену, бо на його думку, саме вони відображають мету спортсменів всього світу [346].

Дідон працював і виховував учнів гармонійно розвинутими особистостями. Приділяв значну увагу фізичному вихованню не лише хлопців, але й дівчат. Сьогодні це звичайна річ, проте в той час (кінець XIX ст.) у Франції та інших європейських країнах домінували середньовічні стереотипи стосовно жінок у суспільстві (“кухня-діти-церква”) [330].

Генрі Дідон відслужив першу олімпійську месу на закритті Ігор I Олімпіади в Афінах 1896 р., а також виступав з промовою на II Міжнародному олімпійському конгресі у Гаврі 1897 р. [20, 147].

Ще одне, не менш відоме гасло, що стало ідейним здобутком сучасного спорту і залишається елементом олімпійських ідеалів, пролунало у промові барона П’єра де Кубертена при відкритті Ігор XI Олімпіади у Берліні 1936 р.: “В Олімпійських іграх важлива не перемога, а участь”. При цьому він процитував англіканського єпископа Пенсільванського Етельберта Тальбота, який 19 липня 1908 р. на літургії у Соборі святого Павла під час проходження Ігор IV Олімпіади в Лондоні виголосив слова, які, завдяки олімпійському

рухові, стали відомими в усьому світі: “у житті важлива не перемога, але боротьба, головне – не виграти, але гідно боротися”. Так він прокоментував пригоду італійського марафонця Дорана П’єтро, після того, як він не зміг добігти кілька метрів до фінішної стрічки [373].

З часом цей вислів став виправданням для переможених, але він має зовсім інше значення. Взяти участь в Олімпійських іграх для тих, хто їх відроджував, означало докласти всіх зусиль, в гармонії тіла і духу боротися за перемогу з рівними суперниками. Розвиток своїх можливостей, чесна конкуренція, прагнення до досконалості, а вже потім гідна перемога.

Такий зв’язок барона П’єра де Кубертена з діячами церкви, а також використання християнських висловів є до певної міри закономірним явищем. Зазначимо, що християнські заклади освіти та їх діячі здійснили певний вплив на формування світогляду засновника сучасного олімпійського руху барона П’єра де Кубертена у дитячому віці. Будучи учнем єзуїтського коледжу Св. Ігнатія Лойоли в Парижі (1875-1880 рр.), у якому він відвідував заняття з фехтування та гімнастики, Кубертен познайомився з працею Т. Хюза “Шкільні Дні Тома Брауна” і зацікавився фізичним вихованням та значенням спорту в шкільній освіті Англії. У 1883 р., за сприяння свого колишнього вчителя-єзуїта, П’єр де Кубертен відвідує коледж в Регбі та англійські школи-інтернати єзуїтів, зокрема, коледж “Бомонт”. Після свого другого візиту в Англію, у 1886 р., Кубертен, вивчивши досвід Томаса Арнольда, видає книгу “Освіта в Англії” (1888 р.) [330, 345, 374].

Нами виявлено маловідомі факти розвитку олімпійського руху, зокрема те, що елементи християнського богослужіння планувалися організаторами Олімпійських ігор в контексті урочистостей з нагоди їх відкриття (табл. 4.4).

Вже на Іграх І Олімпіади в Афінах 1896 р. Генрі Мартін Дідон відслужив першу в історії олімпійську месу, яка відбулась 15 квітня під час церемонії закриття ігор. Саме за це Генрі Дідона називали апостолом олімпійського руху та спорту. Другою олімпійською месою вважається богослужіння за участю англіканського єпископа Пенсільванського Етельберта Тальбота на Іграх IV

Олімпіади в Лондоні 1908 р., яке відбулось 19 липня у Соборі святого Павла [373].

Таблиця 4.4.

Богослужіння, які стали офіційною частиною програми Ігор Олімпіад

№ з/п	Ігри	Місто проведення	Рік проведення	Священик
1	Ігри I Олімпіади	Афіни	1896	Генрі Мартін Дідон
2	Ігри IV Олімпіади	Лондон	1908	Етельбарт Тальбот
3	Ігри V Олімпіади	Стокгольм	1912	Корсі Лаффан
4	Ігри VII Олімпіади	Антверпен	1920	кардинал Мерсьє
5	Ігри VIII Олімпіади	Париж	1924	кардинал Дюбуа

На церемонії відкриття Ігор V Олімпіади у Стокгольмі, продовжуючи традицію попередніх ігор (1896 р. в Афінах та 1908 р. у Лондоні), відбулась третя в історії олімпійська меса, на якій було проведено коротке богослужіння: піснеспіви Лютера на шведській мові і молитва англійською. Вона промовлена преподобним Робертом Корса Лаффаном, членом МОК для Великобританії. Одна з тез Лаффана проголошує, що Олімпійський рух існує для досягнення: "... ідеального фізичного розвитку людства, поширення у світі духу спорту – духу справжнього лицарства" [330].

Ще дві олімпійські меси відбувалися на Іграх VII Олімпіади в Антверпені 1920 р. кардиналом Мерсьє та Іграх VIII Олімпіади в Парижі 1924 р. кардиналом Дюбуа.

За час перебування Кубертена на посаді президента МОК, папа римський Пій X надав моральну підтримку ініціативі щодо відродження Олімпійських ігор та своє "благословення" на Олімпіаду і його ідейні засади. У 1905 р. П'єр де Кубертен мав зустріч з Пієм X у Ватикані і пообіцяв знайти нагороди для атлетів, що візьмуть участь в Іграх IV Олімпіади 1908 р. [330].

У 1964 р. в Інсбруку спеціально перед зимовими Олімпійськими іграми була побудована церква, де у день відкриття і закриття ігор відбулися урочисті богослужіння, які перекладалася відразу декількома мовами.

На відкритті Ігор XVII Олімпіади в Римі 1960 р. папа римський Іоанн I нагадав, що в "здоровому тілі – здоровий дух", і закликав учасників ігор слідувати до вершин спортивної слави, але "по шляху, накресленому всевишнім".

В останні десятиліття Європейський християнський спортивний союз традиційно делегує священиків на Ігри Олімпіади та зимові Олімпійські ігри, як особистими капеланами спортсменів, так і закріплює за країнами та командами з видів спорту. Список священиків затверджує Національний олімпійський комітет країни, в якій проходять змагання. Для прикладу, Вінгфілд Дігбі був призначений як священик на Іграх XXIV Олімпіади в Сеулі 1988 р., а Пол Кобілерз був особистим капеланом американського гірськолижника Таша Нельсона на зимових Олімпійських іграх в Солт-Лейк-Сіті 2002 р. [109, 226].

Слід відзначити, що традиції проведення богослужінь на Іграх Олімпіад продовжуються і до сьогодні. На Іграх XXX Олімпіади в Лондоні відбулось велике богослужіння у Вестмінстерській катедрі за участю католицьких єпископів Великобританії. На Паралімпійських іграх для спортсменів з обмеженими можливостями 8 вересня в катедральному соборі Св. Георгія у Лондоні, також була проведена "олімпійська літургія".

Варто сказати, що хор, який співав на церемонії відкриття Ігор XXX Олімпіади 2012 р., виступав під час Подячної меси Паралімпійських ігор. На месі у соборі Святого Георгія хор був одягнений так само, як і на Олімпійському стадіоні. Диригентом хору був парафіяльний священик Кенон Маклін.

Сьогодні традицією стало освячення олімпійських споруд, селищ напередодні Олімпійських ігор. Спортсмени національних олімпійських збірних команд відвідують богослужіння перед змаганнями.

Діяльність християнських спортивних організацій мала вагомий вплив на створення низки національних олімпійських комітетів на трьох континентах нашої планети.

З-поміж перших національних олімпійських комітетів, які створювалися за сприяння діячів християнської церкви була Британська олімпійська асоціації (БОА). Значний внесок у формування БОА здійснив англіканський священик Роберт Корсі Лаффан. Будучи директором коледжу Челтенхем та представником конференції директорів англійських державних шкіл, брав участь в ІІ Міжнародному конгресі МОК у місті Гавр (1897 р.). Після виступу на конгресі його одразу ж обрали членом МОК, у складі якого він перебував упродовж 30-ти років. Після візиту П'єра де Кубертена в Лондон 1904 р. Лаффан ініціює створення БОА, а 1905 р. стає її почесним секретарем до 1927 р. У листі до Британської олімпійської асоціації Кубертен висловив сподівання, що інші національні олімпійські комітети будуть формуватися за зразком БОА [104, 330, 363].

Ще один НОК був створений під впливом діячів Асоціації молодих християн у Канаді. Джордж Говард Крокер після тривалого досвіду роботи у різних філіях АМХ, став національним директором фізичного виховання Канади і вважається одним із засновників канадського олімпійського руху. У 1908 р. новоутворений канадський олімпійський комітет делегував групу спортсменів на Ігри IV Олімпіади у Лондоні, де Дж. Говард Крокер був призначений керівником першої в історії канадської олімпійської збірної. У наступних Олімпійських іграх з 1912 по 1956 рр., Крокер був обраний "почесним керівником" олімпійської збірної команди Канади. З 1922 по 1947 рр. Крокер виконував обов'язки секретаря канадського НОКу, а також був одним із декількох людей, які відстоювали для нього статусу незалежної організації [363].

Крокер здобув ступінь магістра у коледжі фізичного виховання Асоціації молодих християн в Спрінгфілді, штат Массачусетс. У 1911 р. він отримав посаду в АМХ Шанхаю (Китай) та керував підготовкою китайської

команди (1915-1917 рр.) на третіх Далекосхідних іграх. З 1930 р. Крокер очолив відділення фізичного виховання в університеті Західного Онтаріо.

Діяльність АМХ мала значний вплив на розвиток спорту та фізичного виховання в країнах Азії. Зокрема в Індії створення національного олімпійського комітету пов'язане з діяльністю Нойрена та Харрі Кроу Бака у 1927 р. [363].

Слід підкреслити, що перша індійська олімпійська збірна готувалася Асоціацією молодих християн. З моменту відновлення Олімпійських ігор сучасності у 1896 р. до 1924 р. Індія практично не брала участі в іграх. Коли на Паризькій нараді у 1924 р. Міжнародний олімпійський комітет вирішив запросити Індію до участі в Олімпійських іграх, то запрошення було направлено Асоціації молодих християн Індії. Здійснити проект, який закликав би до загальнонаціональної організації та підготовки спортсменів Індії до участі в Іграх VII Олімпіади (Париж, 1924 р.), було запропоновано Мадрасскій школі Асоціації молодих християн. Група індійських олімпійців проходила також підготовку у коледжі фізичної культури Асоціації молодих християн в Ченнаї [161].

Гаррі Кроу Бак, секретар коледжу фізичного виховання АМХ, став тренером і менеджером офіційної групи індійських спортсменів, які вперше виступили на Олімпійських іграх, а також головою Національного олімпійського комітету Індії [363].

Важливе значення для розвитку олімпійського руху мало проведення міжнародних змагань християнськими спортивними організаціями, зокрема Асоціацією молодих християн. Діяльність АМХ вплинула на становлення і розвиток низки нових комплексних спортивних змагань, а саме: Далекосхідних ігор (попередник Азійських ігор, Елвуд Браун, 1913 р.) та ігор Латинської Америки (Елвуд Браун, 1922 р.) [363].

Передумовами перших континентальних змагань – Азійських ігор стало поширюється місіонерської діяльність АМХ з їх потужним впливом на китайський спорт у кінці XIX – на початку XX ст. [364].

До 1876 р. в Китаї існувало 27 осередків АМХ, згодом вони об'єдналися у національну студентську групу, а з 1902 р. називаються АМХ Китаю. У 1895 р. в Тяньцзіні Девід Віллард Ліон вперше запроваджує баскетбол серед молоді. Після приїзду у 1898 р. Роберта Гейла – учня Джеймса Нейсміта, активно організовуються баскетбольні матчі серед коледжів. Під його керівництвом баскетбол поширився у всіх школах й коледжах і став найпопулярнішим видом спорту в Тяньцзіні [157].

Першим директором департаменту фізичного виховання АМХ в Китаї у 1909 р. був обраний Макс Дж. Екснер з АМХ Шанхаю. Він був професійним спортсменом та першою людиною, яка мала вчений ступінь у галузі фізичного виховання в Китаї [267].

До кінця 1890-х рр. АМХ у Тяньцзіні і Шанхаї стали центрами сучасного розвитку спорту в Китаї. Вони створили модель навчання китайських спортивних директорів Тяньцзіня та Шанхаю, сприяли розвитку спорту у школах, коледжах й університетах, організовували міжколегіальні і міжміські спортивні змагання. Футбольні матчі між місіонерськими командами коледжів стали регулярними подіями у цих двох містах. Центри АМХ з'явилися і в інших великих містах, зокрема таких, як Пекін, Гуанчжоу, Нанкін, Фучжоу, Ченду і Чанша [157, 269].

У 1910 р. було створено Національний спортивний альянс з метою проведення національних студентських ігор, які повинні були стати підґрунтям для поширення олімпійського руху в Китаї. В перших національних спортивних змаганнях взяли участь 140 спортсменів з п'яти регіонів Китаю у наступних дисциплінах: легка атлетика, теніс, футбол і баскетбол [157, 267].

Проведення цих змагань стало поштовхом до зародження перших в історії регіональних змагань, що отримали назву Далекосхідної Олімпіади (рис. 4.5). Їх засновником у 1913 р. вважається один з керівників АМХ Елвуд Браун, який створив Далекосхідну олімпійську асоціацію (FEOA). Це був прототип Олімпійських ігор, включаючи усі положення, правила та ритуали.

Міжнародний олімпійський комітет позитивно відгукнувся про ці змагання, але відзначив, що слово “Олімпіада” у майбутньому не повинно використовуватися. У 1915 р. назва змагань була змінена на Далекосхідні ігри (FECG), а організація почала називатися Далекосхідна ігрова федерація (FEGF) [157, 201, 227, 264].

Рис. 4.5. Емблема першої Далекосхідної Олімпіади

П’єр де Кубертен, тодішній президент Міжнародного олімпійського комітету, заявив, що створена Далекосхідна федерація співпрацюватиме з МОК у підтримці талановитих спортсменів для участі в Олімпійських іграх.

Слід відзначити, що ці змагання вважаються попередником найбільших континентальних змагань сьогодні – Азійських ігор. За 25-ти річну історію усього відбулося десять Далекосхідних ігор. До програми ігор входили такі види спорту: баскетбол, бейсбол, велосипедний спорт, волейбол, легка атлетика, плавання, теніс, футбол. Окрім того, починаючи з VI Далекосхідних ігор, у 1923 р. до участі в змаганнях були допущені жінки [157, 285, 290].

Після успішного проведення Далекосхідних та Міжсоюзних ігор у 1920-х рр., за ініціативи Асоціації молодих християн, завдяки партнерству між МОК і АМХ, розпочався "олімпійських вибух" у Латинській Америці. Завдяки цьому, у 1926 р. відбулися І Центральноамериканські ігри, які починаючи з ІІІ ігор 1935 р., отримали назву Ігри Центральної Америки і Карибського басейну [157, 227].

Власне П'єр де Кубертен відзначав, що "олімпійський вибух" у країнах Південної Америки відбувся завдяки трьом факторам. Насамперед слід відзначити партнерські взаємовідносини Міжнародного олімпійського комітету та Асоціації молодих християн. Завдяки Асоціації, Анрі де Байе Латур зміг налагодити контакти з країнами даного континенту. Адже АМХ на той час мала розгалужену структуру спортивних клубів у більшості країн світу, зокрема й Південній Америці [327].

Так, за значний внесок у розвиток спорту та популяризацію Олімпійського руху в світі, коледж Регбі (1915 р.), Спрінгфілдський коледж АМХ (1920 р.) та Всесвітній альянс АМХ (1929 р.) були нагороджені Олімпійським Кубком, який щороку присуджується Міжнародним олімпійським комітетом. Кубок залишається у колишній штаб-квартирі МОК в будинку Мон-Репо (Campagne de Mon-Repos), а одержувач отримує бронзову відзнаку і диплом (рис. 4.6) [362].

Крім АМХ, особливу увагу зі сторони МОК отримала Міжнародна католицька федерація шкільного спорту, яка з 1948 р. організовує щорічні спортивні змагання серед католицьких навчальних закладів. У липні 1995 р.

названа християнська спортивна організація була визнана Міжнародним олімпійським комітетом [104, 372].

Рис. 4.6. Диплом Міжнародного олімпійського комітету, вручений Асоціації молодих християн у 1929 р. за нагороду Олімпійським Кубком

Слід відзначити, що сьогодні взаємозв'язки між християнськими спортивними організаціями та олімпійською системою, як і спортом в цілому, із кожним роком зміцнюються. У багатьох європейських країнах (Польщі, Чехії, Словенії, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Швейцарії та ін.) християнські спортивні організації є членами Національних олімпійських комітетів своїх країн, федерацій "Спорт для всіх" та інших спортивних об'єднань.

Результати проведеного нами дослідження дозволили встановити, що у наш час, частина провідних діячів християнських спортивних організацій, водночас, займають керівні посади у світських спортивних організаціях. Серед них, варто відзначити Жана Вінтзеля – президента Федерації спорту і культури Франції, віце-президента Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, а також президента Національної олімпійської академії Франції. Окрім, Жана Вінтзеля, слід сказати про Роберта Прінгерба –

виконавчого директора Федерації спорту і культури Франції, генерального секретаря Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, а також секретаря Національного олімпійського комітету Франції, президента Французької асоціації за ненасильницький спорт та чесну гру (Fair Play), голову комісії Міжнародного олімпійського комітету.

Таким чином, християнські спортивні організації та окремі діячі церкви з моменту відродження Олімпійських ігор сучасності, певною мірою, вплинули на становлення міжнародного олімпійського руху. Свідченням цього є: винайдення гасла сучасного олімпійського руху, проведення богослужінь, які стали офіційною частиною програми Ігор Олімпіад; створення національних олімпійських комітетів, організація та проведення континентальних змагань; поширення олімпійських видів спорту у світі.

Визнанням цієї діяльності християнськими спортивними організаціями зі сторони МОК, стало вручення Олімпійського Кубка коледжу Регбі, Спрінгфілдському коледжу АМХ та Всесвітньому альянсу АМХ, а також проведення ігор Міжнародної католицької федерації шкільного спорту під патронатом МОК.

4.2. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні

4.2.1. Започаткування спортивної діяльності християнськими організаціями в Україні та її розгортання в наш час

Християнська церква з епохи Середньовіччя відігравала помітну роль в суспільному житті багатьох держав світу. Сьогодні Християнська Церква дедалі помітніше відновлює свої впливи на процеси, що відбуваються у нашому суспільстві. Як свідчать соціологічні опитування останніх років, Християнська Церква залишається чи не єдиною суспільною інституцією, яка має стабільно високу довіру і підтримку громадян в Україні [66, 112].

Оскільки християнство в нашій країні є домінуючою релігією, яку сповідує більшість громадян України, спортивна діяльність християнських організацій має сприятливе середовище для свого розвитку і може стати потужним доповненням до світського спорту. Це суттєво підсилить процес його пропагування та популяризації в суспільстві і залучення до нього більшої кількості не лише молоді, а й осіб зрілого та похилого віку. Однак, помітною проблемою сьогодення, на наш погляд, є те, що розвиток спортивної діяльності християн в нашій країні відбувається і далі стихійно, поза межами належної підтримки чи уваги державних органів управління сферою спорту, а християнські спортивні організацій не отримують адекватного висвітлення та визнання серед співвітчизників. Разом з тим спостерігаємо активний розвиток цього напрямку діяльності Християнської Церкви.

Перший досвід спортивної діяльності християнської церкви в Україні, мав місце переважно в Галичині у 20-30 рр. минулого століття. Гімнастично-руханкові молодіжні організації “Сокіл” і “Пласт”, а згодом і КАУМ “Орли”, які популяризували спорт, всебічно підтримувалися Українською греко-католицькою церквою на чолі з митрополитом Андреєм Шептицьким. Завдяки його зусиллям в 1937 р. у Львові, в межах греко-католицької церкви, була створена спортивна організація, яка отримала назву Католицька акція української молоді “Орли”. Її діяльність була спрямована на проведення виховної, суспільно-громадської, культурно-освітньої і спортивної роботи серед членства. До 1939 р. організація вела помітну спортивну діяльність, організовуючи вишкільні табори, де заняття різними видами спорту були невід’ємним елементом програми, а також, чисельні спортивні змагання. З початком Другої світової війни КАУМ “Орли” припинила свою діяльність. Після 1945 р. діяльність таких організацій як КАУМ “Орли” в СРСР була заборонена у зв’язку з їх невідповідністю радянській ідеології [49, 183].

Вдруге така можливість з’явилася лише після розпаду СССР, у 90-х рр. ХХ ст. До того часу не лише така діяльність церкви, а й сама християнська церква практично перебувала під забороною.

Відродження спортивної діяльності у християнській церкві в Україні розпочалося на початку 90-х рр. зі створення у 1992 р. протестантської молодіжної християнської організації Асоціації молодих християн.

Сьогодні Україна є членом Європейського альянсу Асоціації молодих християн, в межах якого раз на два роки проводяться європейські першості з популярних видів спорту (настільний теніс, баскетбол, волейбол, гандбол). У 2004 р. Україна вперше приймала Європейський чемпіонат Асоціації молодих християн з баскетболу, а у 2007 р. – з настільного тенісу. В межах регіональних відділень АМХ в Україні популяризуються такі форми роботи з молоддю як християнські спортивні табори, застосовуються ігрові види спорту: футбол, волейбол, баскетбол, гандбол, флорбол, а також, теніс, спортивна і художня гімнастика, веслування, велоспорт та багато інших.

Починаючи з 1998 р. українські спортсмени-християни успішно виступають на міжнародних християнських спортивних змаганнях. Одними з них є Всесвітні ігри салезіян, які відбулися в Італії у цьому ж році. Понад 1500 спортсменів з 16 країн світу були учасниками цих змагань (у тому числі 73 чоловічі та 31 жіночі команди з різних видів спорту). На Всесвітніх іграх салезіян, що відбулися у квітні 2008 р., українська футбольна команда, вперше в історії, зайняла І-е місце.

Українські спортсмени-християни, починаючи з кінця 90-х років XX ст., традиційно беруть участь в Міжнародних євангельських молодіжних олімпіадах, які проводить Лютеранська спортивна організація з літніх і зимових видів спорту із періодичністю раз на два роки в Польщі [109].

З широкого різноманіття видів спорту, які культивуються християнськими спортивними організаціями в Україні особлива увага традиційно відводиться футболу. За сприяння Міжнародної християнської організації “Молодь за Христа”, в 2001 році була створена перша в Україні спортивна ліга з цього виду спорту. На даний час існує сім християнських футбольних ліг. В залежності від рівня спортивної кваліфікації спортсмени змагаються у шостій, п’ятій, четвертій, третій, другій, першій та вищій лізі.

Також функціонує дитяча футбольна ліга.

На початку XXI ст. в Україні за сприяння Міжнародної спортивної коаліції (однієї з найбільших християнських спортивних організацій в світі) створена Християнська футбольна академія та численні спортивні ліги з футболу і баскетболу. Проводяться "Загальні ігри", які включають у себе чотири напрямки: "Дитячі ігри", "Підліткові ігри", "Сімейні ігри" і "Екстремальні ігри" з багатьох популярних видів спорту.

Станом на 2009 р. в Християнській футбольній академії працювали понад двадцять тренерів, які забезпечували тренувальний процес 30 команд, в яких тренувалися близько 400 підлітків [109, 150].

Найбільшого поширення з усіх спортивних програм набули "Дитячі ігри", які проходять на кожному континенті нашої планети. Перші "Дитячі ігри" пройшли у 2000 р. в семи країнах світу, а у 2003 р. в цих змаганнях брали участь вже понад 70 країн. На даний час "Дитячі ігри" проводяться більш ніж у 120 країнах і налічують тисячі учасників. Кожного року їх кількість зростає, що свідчить про великий потенціал спорту християн [109].

Слід зазначити, що спортивна діяльність християнських організацій в Україні організовується і функціонує на основі загальноприйнятих у Європі та світі форм. Такою базовою організаційною формою вважається парафіяльний спортивний клуб – структурна і функціональна одиниця спортивної діяльності християн. Такі клуби створюються для культивування як одного, так і багатьох видів спорту. Найпоширенішими спортивними клубами є футбольні. Змагальна діяльність спортивних клубів християн не замикається лише на внутрішніх християнських турнірах, а полягає й у проведенні спортивних зустрічей зі світськими командами [187].

Одним з таких клубів є спортивний клуб Дона Боско, який функціонує у Львові та Одесі. В межах клубу проводяться турніри з настільного тенісу, бальних танців, футболу і баскетболу. Молоді спортсмени, які представляють ці види спорту виступають на міжнародних змаганнях, зокрема Всесвітніх іграх салезіян. В межах спортивного клубу Дона Боско у Львові функціонує

футбольний клуб “Покрова”, який виступає у першій дитячо-юнацькій футбольній лізі України. Представники ФК “Покрови”, діти до 12 років у 2009 р. посіли І місце у футбольній лізі Львівської області, обійшовши своїх ровесників з ФК “Карпати” та ФК “Львів” [109].

Крім організацій, які висвітлені вище, спорт як окремий напрям своєї діяльності в нашій країні здійснюють: Міжнародний християнський молодіжний центр “Альфа і Омега” (1991), Міжнародна громадська організація “Надія – людям” (1993), Міжнародна християнська організація “Атлети в дії” (1990-ті рр.) та інші. В останні роки спортивні заходи стали традиційними для УГКЦ. У 2005 р. відбулися змагання, в яких взяли участь представники окремих єпархій Львівської області (всього 110 священників). Програма змагань складалася з футбольного турніру (10 команд) та легкоатлетичних змагань з бігу на 100 і 400 м. (табл. 4.5).

Таблиця 4.5.

Християнські спортивні організації України

№ з/п	Назва організації	Рік створення
1.	Католицька акція української молоді “Орли”	1937
2.	“Альфа і Омега”	1991
3.	“Атлети в дії”	1992
4.	“Молодь за Христа”	1992
5.	Асоціація молодих християн	1992
6.	Надія – людям	1993
7.	Асоціація християн-спортсменів	2009

Утворюючи парафіяльні спортивні гуртки та клуби, застосовуючи доступні і популярні серед молоді ігрові види спорту (футбол, волейбол, баскетбол, настільний теніс, шахи й інші), організовуючи “внутрішні” і відкриті парафіяльні змагання християнська церква напрацювала перший необхідний для успішного ведення цієї справи досвід в Україні [109, 150].

Таким чином, спортивна діяльність християнських організацій в Україні була започаткована в 30-х роках ХХ ст. (1933–1939 рр.), і згодом, після радянського періоду історії, відроджується в середині 90-х рр., поступово набуваючи поширення у переважній більшості регіонів нашої країни.

На даний час в Україні спостерігається розвиток християнського спортивного руху, який функціонує в межах католицької та протестантської церкви і представлений різними організаційними формами, зокрема, такими як спортивні ліги та клуби.

Для християнського спортивного руху в Україні характерним є поліструктурний характер організації діяльності, який витікає з його різної конфесійної приналежності в межах Вселенської християнської церкви, і відповідно, відсутність єдиного організаційного центру, що координував би їх роботу.

Розвиток спортивної діяльності християн в Україні, на наш погляд, може суттєво сприяти розширенню соціальної бази спорту загалом, доповнюючи світські форми та зміцнюючи його морально-етичні основи.

4.2.2. Теоретична модель взаємодії інституцій християнської церкви з державними і громадськими органами управляння спортом в Україні

На початку ХХІ ст. з’являються перші міжнародні спортивні контакти представників з України в спорті релігійної приналежності. Сьогодні християнські спортивні команди з України вже традиційно беруть участь у низці міжнародних змагань, зокрема чемпіонатах Європи з міні-футболу серед священиків, Європейських іграх Асоціації молодих християн, Всесвітніх іграх салезіян, Міжнародній парафіаді дітей та молоді, Лютеранських євангельських олімпіадах тощо [112]. Таким чином, в Україні вже є спроби налагодження спортивної діяльності християнськими організаціями, передусім Українською греко-католицькою церквою та протестантськими організаціями. Однак до тепер церква намагається провадити спортивну діяльність серед вірян і молоді

швидше “стихійно” і в односторонньому порядку. Відповідні органи місцевої влади в кращому випадку поінформовані про таку діяльність церкви і декларують підтримку, але цього не достатньо.

Внесок християнських громад та інституцій у справу розвитку спорту (залучення молоді до парафіяльних спортивних секцій чи клубів, проведення різного рівня змагань, облаштування і побудова спортивної інфраструктури, підготовка кваліфікованих фахівців тощо) у багатьох країнах світу є настільки потужним, що співвідноситься, або навіть переважає зусилля у цьому напрямі світських організацій як громадських, так і державних.

Досвід розвинених країн світу вказує, що розвиток будь-якої сфери діяльності, зокрема і спорту, є успішним, коли до неї залучається багато громадських інституцій та організацій, у тім числі і релігійних. Саме тому в таких європейських країнах як Австрія, Італія, Німеччина, Польща, Франція, Швейцарія, а також США, упродовж майже усього ХХ ст. спостерігалася співпраця між світськими та релігійними (у цьому випадку християнськими) спортивними організаціями, яка заохочується державою [112].

Приклад Польщі вказує, що сегмент спорту релігійної приналежності може суттєво доповнювати існуючі у державі світські, громадські та державні, форми [113].

Закон України “Про фізичну культуру і спорт” передбачає можливість співпраці державних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з іншими організаціями “фізкультурно-спортивної спрямованості” [11]. Проте сьогодні між державою та церквою в Україні у напрямі розвитку спорту спостерігаються лише спорадичні поодинокі контакти (проведення представниками органів державної влади ЛОДА та церковних єпархій низки християнських церков круглих столів (2000 і 2006 рр., тема: “Співпраця фізкультурних і християнських організацій у вихованні молоді”). На сьогодні немає дієвих та обґрунтованих механізмів чи програм співробітництва в різних сферах з метою реалізації можливих спільних ініціатив та проектів, зокрема в спектрі духовного та фізичного

виховання молоді.

Беручи до уваги складну соціально-економічну ситуацію, яка сьогодні склалася в Україні, усвідомлення потреби реформування і “роздержавлення” сфери спорту, надання їй більшого громадського характеру, залучення можливостей церкви до діяльності у сфері спорту може дати для розвитку галузі значні позитивні результати, що стануть взаємовигідними обом сторонам як державі, так і церкві. Християнська церква, маючи великий вплив на молодь та суспільство загалом, а також матеріальні ресурси, може сприяти більш ефективному розвитку спорту в нашій країні. Тому, на наш погляд, сектор релігійного спорту в Україні слід максимально розширити та заохочувати його розвиток. Для цього є потреба в обґрунтуванні механізму ефективного партнерства державних органів управління спортом та керівних ланок громадських і християнських спортивних організацій. З метою створення відповідних передумов для налагодження спортивної діяльності християнських організацій в Україні треба, на нашу думку, запропонувати модель взаємодії органів управління спортом з відповідними інституціями церкви, яка б передбачала принципи, рівні, форми і напрями можливої співпраці. Обґрунтування і представлення структури і механізму функціонування цієї моделі співпраці сприятиме створенню умов для розвитку партнерської діяльності та налагодженні постійно діючої ефективної взаємодії тих і інших інституцій. Така теоретична модель при зацікавленні зі сторони держави могла б бути покладена в основу розробки спеціальної державної програми щодо налагодження співпраці між церквою та державою у справі розвитку спорту в Україні [42, 43, 44, 206].

На основі вивчення особливостей функціонування християнського спортивного руху в таких країнах світу, як Англії, Австрії, Італії, Німеччині, Польщі, Швейцарії, Франції, а також США [112], та узагальнення досвіду взаємодії держави і церкви в питаннях розвитку спорту в Польщі та Білорусії, ми пропонуємо розробити теоретичну модель взаємодії керівних ланок християнських спортивних організацій з громадськими і державними

органами управління спортом в Україні.

Аналіз літератури дав можливість виявити основні форми, напрями, зміст, принципи і рівні функціонування християнських спортивних організацій в різних країнах світу та особливості вибудовування взаємодії, організаційні ланки сегментів релігійних і світських інституцій спорту, управлінських структур держави і церкви, які ми хочемо взяти за основу розробки теоретичної моделі для застосування в Україні.

Враховуючи цей досвід, пропонована нами теоретична модель суб'єктів взаємодії має бути представлена на двох ключових складових рівнях:

– рівень А: "Базові засади функціонування";

– рівень Б: "Управлінська структура".

Перший дасть можливість закласти і висвітлити загальні "механізми" функціонування теоретичної моделі. Другий – запропонувати можливі варіанти утворення управлінських ланок та їх взаємодії.

З практичного боку застосування такої теоретичної моделі співпраці має на меті створити сприятливі передумови для запровадження системи взаємовідносин "християнські спортивні організації – громадські та державні органи управління спортом", об'єднувальним фактором взаємодії котрих є власне спортивна діяльність. Створення таких передумов сприятиме налагодженню регламентованих партнерських відносин і зможе надати поштовх для започаткування подальшої сталої спільної діяльності.

Суб'єктами теоретичної моделі взаємодії християнських, державних та громадських інституцій ми розглядаємо:

– управлінські ланки різних рівнів державних органів управління сферою спорту;

– управлінські ланки різних рівнів церкви до компетенції яких належить робота з молоддю і спортивна діяльність;

– управлінські ланки інших світських громадських спортивних організацій.

Передбачається, що співпраця даних суб'єктів зможе набувати різних

форм і здійснюватися за допомогою різних механізмів, залежно від контексту, у якому відбуватиметься конкретна взаємодія.

Згідно з першим рівнем (“базові засади функціонування”), потрібно визначити комплекс найнеобхідніших функціональних компонентів, які регламентуватимуть і спрямовуватимуть діяльність суб’єктів взаємодії. Як ми вже зазначали вище, найчастіше до них належать принципи, рівні, напрями і форми співпраці. Тому в основу базових засад функціонування слід закласти передусім принципи взаємодії. На наш погляд, до них треба віднести ті, що забезпечують успішну діяльність в системі “громадські організацій – держава” у розвинених демократичних країнах, зокрема принципи партнерства, відповідальності, активності, варіативності і невтручання. Сутність кожного з них загалом полягає в такому:

– принцип партнерства – передбачає налагодження конструктивної взаємодії між управлінськими ланками держави та іншими світськими спортивними громадськими організаціями з керівними ланками християнських спортивних організацій для вирішення тих чи інших питань на засадах рівноправної участі і демократичності прийняття рішень.

– принцип відповідальності – діяльність, що здійснюється в напрямі суспільних інтересів, потребує від суб’єктів взаємодії відкритості, відповідальності, готовності надавати звіт про дану діяльність в її різних аспектах.

– принцип активності – керівні чи представницькі ланки християнських спортивних організацій не як пасивні суб’єкти, а безпосередньо зацікавлені сторони, які мають право брати участь у процесі прийняття та реалізації певних рішень на всіх його етапах – від початкових стадій обговорення доцільності їх прийняття до власне реалізації.

– принцип варіативності – передбачає використання різноманітних форм і засобів реалізації спортивної діяльності християнськими організаціями в Україні, і спрямований на забезпечення максимально можливого ступеня диференціації та індивідуалізації цього процесу.

– принцип невтручання – згідно з ним суб'єктам взаємодії забороняється втручання у справи внутрішньої компетенції кожної зі сторін, у даному випадку, управлінським ланкам держави у діяльність керівних ланок християнських спортивних організацій, і навпаки, окрім випадків, передбачених спільними угодами.

Наступним компонентом базових засад функціонування пропонованої нами теоретичної моделі є рівні взаємодії. Ми передбачаємо три основних можливих рівня взаємодії, зокрема:

– місцевий (парафіяльний);

– регіональний (територіальний, єпархіальний);

– національний (всеукраїнський, архиєпархіальний).

Державні органи управління виконавчої влади галузі "Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини" в Україні як правило представлені такими управлінськими структурами як відділи, комітети, управління, департаменти фізичного виховання і спорту на місцевому (управлінські ланки районних/міських державних адміністрацій), регіональному (управлінські ланки обласних державних адміністрацій) та національному (міністерство чи профільний комітет при Кабінеті міністрів України) рівнях.

Управлінськими ланками громадських спортивних організацій в Україні, що здійснюють свою діяльність на регіональному та національному рівнях (Національний олімпійський комітет, федерації з окремих видів спорту, ЦФЗН "Спорт для всіх" та ін.) є виконавчі комітети регіональних відділень та центральні виконкоми, президії тощо.

Християнські спортивні організації в Україні представлені власними управлінськими структурами, які підпорядковуються чи координують свою діяльність з керівними органами церкви відповідної конфесії [146].

Слід зауважити, що форми організації управління в межах різних конфесій християнської церкви можуть відрізнятися. Існує єпископальна, конгрегаційна та пресвітеріанська форми.

Єпископальна форма (католицизм, православ'я) заснована на проводі та

авторитеті єпископів (митрополитів), їх першості щодо вирішення будь-яких питань церкви. Єпископи підпорядковуються лише голові церкви – патріарху, католикосу.

Конгрегаціоналістська форма (протестантизм) заснована на самоврядності і незалежності кожного церковного приходу від будь-яких вищих ієрархічно священнослужителів чи релігійних організацій.

Пресвітеріанська форма (протестантизм) заснована на авторитеті і наданні владних повноважень обраним колегіальним органам (пресвітеріям, синодам, генеральним асамблеям).

Попри конфесійну специфіку, управління справами церкви в межах держави, на наш погляд, доцільно теж здійснювати на трьох рівнях: місцевому (парафія), регіональному (єпархія, дієцезія) і національному (митрополія, архиєпархія). Це відповідає ієрархічній побудові структур виконавчої влади в більшості країн світу.

На сьогодні в Україні питаннями спорту відають відділи/сектори чи відповідальні за роботу з молоддю при окремих церковних єпархіях (для прикладу Львівська єпархія української греко-католицької церкви), тобто на регіональному рівні.

Наступним компонентом базових засад функціонування пропонованої нами теоретичної моделі є основні напрями взаємодії та можливі практичні форми співпраці, які з них випливають.

На нашу думку, у площині співпраці з розвитку і популяризації спорту між вказаними суб’єктами в Україні слід передусім запропонувати такі напрями як оздоровчо-рекреаційний, спортивний та інформаційно-просвітницький.

Оздоровчо-рекреаційний напрям передбачає запровадження спеціально організованих форм дозвілля дітей, молоді та дорослих в межах яких будуть реалізовуватися завдання надання оптимального рівня рухової активності, активного відпочинку та тілесного і духовного оздоровлення. Сюди віднесемо рекреаційну та оздоровчу діяльність.

Рекреаційна діяльність:

– організація дозвілля зі значним ступенем рухової активності та активного відпочинку (прогулянки, мандрівки, екскурсії, прощі, рухливі та спортивні ігри тощо).

Оздоровча діяльність:

– організація оздоровчих таборів у спеціальній рекреаційній зоні чи особливих (за сакральним змістом) місцях;

– використання природних засобів загартування (сонячні і повітряні ванни, купання в природних водоймах тощо),

– організація реколекцій тощо.

Спортивний напрям передбачає налагодження власне спортивної діяльності змістом якої передусім стане організаційна, змагальна та комунікативна діяльність.

Організаційна діяльність:

– створення окремих спортивних осередків (гуртків, секцій, клубів) при церковних парафіях;

– створення координуючого органу управління діяльністю цих осередків;

– залучення чи створення спортивної інфраструктури;

– організація спортивно-оздоровчих та спортивно-тренувальних дитячих таборів.

Змагальна діяльність:

– культивування видів спорту;

– організація і проведення різного рівня спортивних змагань – від парафіяльних до всеукраїнських.

Комунікативна діяльність:

– співпраця з світськими (громадськими, державними) спортивними організаціями в напрямі створення, залучення і використання матеріально-технічної бази для занять спортом;

– міжнародна співпраця в контексті вивчення організаційно-

методичного досвіду розгортання спортивної діяльності, організація змагань міжнародного рівня, спортивних форумів, акцій, презентацій тощо.

Інформаційно-просвітницький напрям передбачає популяризацію занять спортом у християнській спільноті, висвітлення “внутрішніх” подій та заходів, пропагування здорового способу життя тощо. Змістом діяльності цього напряму має бути, передусім, видавнича та медіа-діяльність.

Медіа-діяльність:

– надання публічності (оприлюднення) в суспільних засобах інформації в різних формах (статті, фотоматеріали, прес-конференції, брифінги, радіо і телепередачі тощо) задумам, планам, проектам, подіям чи результатам спортивної діяльності;

– створення і розміщення (оприлюднення) форм (бігборди, фільми, фото презентації, виставки, експозиції) позитивної соціальної зовнішньої реклами здорового, духовного і фізичного, способу життя;

– ініціювання і організація публічних зустрічей, обговорень з актуальних проблем спорту, фізичної активності і здоров’я дітей, молоді та дорослих;

– використання можливостей сучасного інтернет-простору (створення сайту для розміщення відповідних інформаційних матеріалів: організація доступу до електронних видань тощо.

Видавнича діяльність:

– видання та поширення спеціальної літератури, інформаційних та методичних матеріалів, просвітницьких збірок, буклетів, листівок тощо.

Отже, перший рівень теоретичної моделі суб’єктів взаємодії “базові засади функціонування”схематично можемо подати таким чином (рис. 4.7).

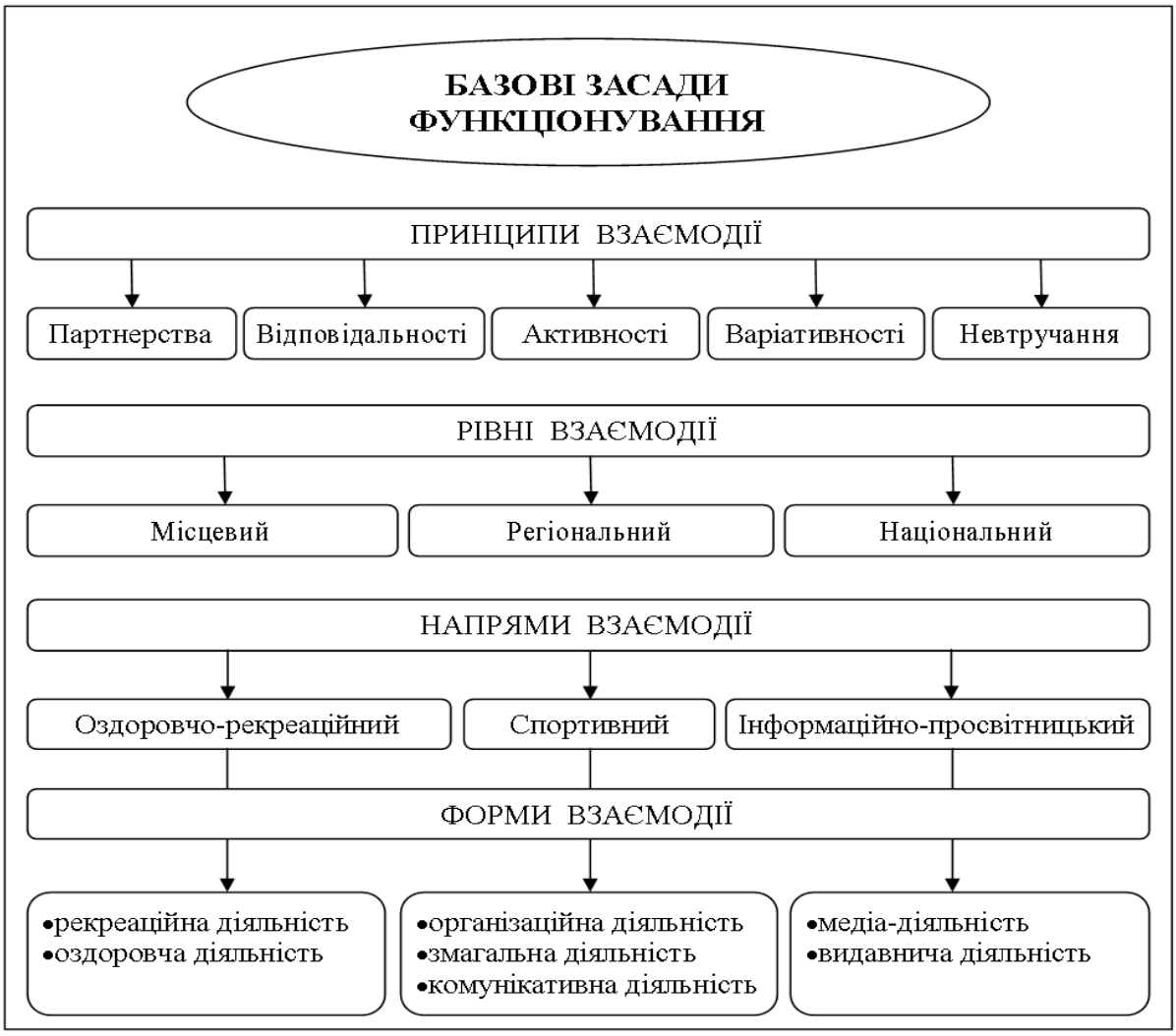

Рис. 4.7. Теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні. Рівень А: “Базові засади функціонування”

Для забезпечення організаційної можливості цієї співпраці на практиці згідно з другим рівнем (площини) пропонованої теоретичної моделі взаємодії є необхідним створення управлінської структури, а саме: утворення відповідних управлінських структурних ланок, що відповідатимуть за цей напрям діяльності в органах виконавчої влади і церкви.

На наш погляд, рівень “управлінська структура” теоретичної моделі суб’єктів взаємодії має передбачати утворення у відповідних виконавчих органах держави і церкви таких управлінських ланок:

– підрозділу (відділу, департаменту, призначення відповідальної особи)

з питань спорту релігійних організацій при управліннях з питань фізичного виховання і спорту, релігії, молоді тощо;

– підрозділу (відділу, департаменту, призначення відповідальної особи) з питань спортивної діяльності при відповідному органі з питань роботи з молоддю церкви;

– спільного координаційного органу (комісія, рада) у який увійдуть уповноважені представники суб'єктів взаємодії, влади і церкви.

Є можливим декілька варіантів функціонування рівня "управлінська структура" пропонованої теоретичної моделі:

– перший, при якому утворюються і взаємодіють лише підрозділи при органах виконавчої влади держави і церкви;

– другий, при якому утворюється лише спільний координаційний орган взаємодії;

– третій, при якому утворюються і діють усі три структурні елементи моделі.

Передбачається, що успішна взаємодія є можливою при реалізації будь-якого з цих варіантів, однак, третій, як найбільш повний, вважаємо оптимальним механізмом реалізації цієї моделі в Україні.

Отже, другий рівень теоретичної моделі суб'єктів взаємодії "управлінська структура" можемо подати схематично (рис. 4.8).

Послідовність утворення управлінських ланок теоретичної моделі на практиці може бути різною (довільною), випливати з можливості, необхідності і реалізовуватися поступово. Це питання належить до компетенції суб'єктів взаємодії. Для прикладу, спочатку може бути реалізованим другий варіант, при якому утворюється лише спільний координаційний орган взаємодії у який увійдуть повноважені представники відповідних управлінських ланок держави і церкви. Компетенція, персональний склад, функціональні обов'язки членів та порядок роботи координаційного органу визначатиметься за погодженням сторін.

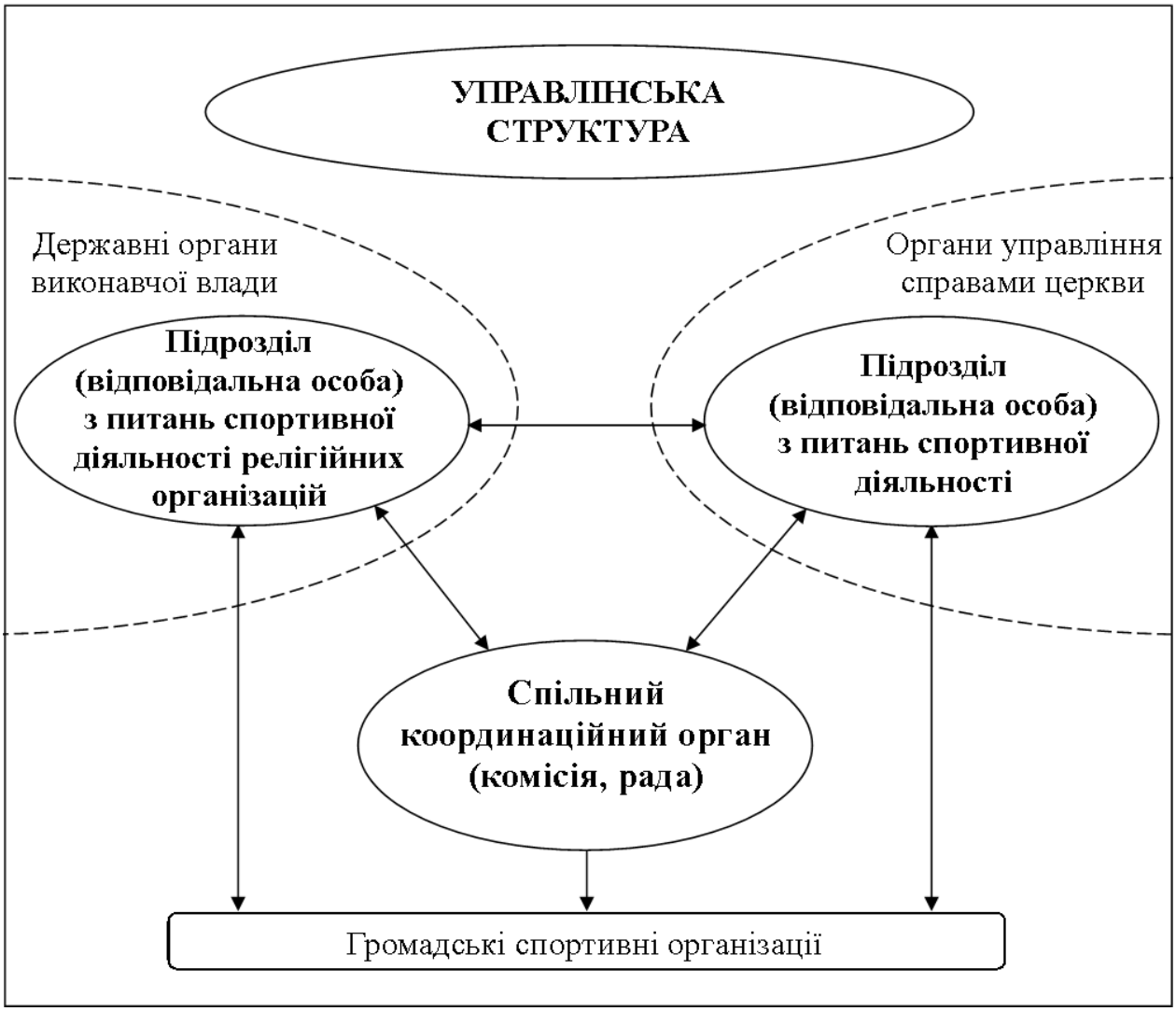

Рис. 4.8. Теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні. Рівень Б: “Управлінська структура”

Розпочати реалізацію першого варіанта можна з призначення відповідальних за напрям діяльності з осіб вже наявного штату відповідного управління, а згодом, при розгортанні діяльності, утворити окремий підрозділ.

Реалізація третього варіанта стане можливою в тривалому процесі розгортання діяльності, коли стануть очевидними позитивні результати співпраці.

Вказані ланки управлінської структури теоретичної моделі мають забезпечити сталу комунікацію та стратегічне і оперативне управління діяльністю з реалізації програм співпраці суб’єктів взаємодії.

До переліку покладених на них обов’язків передусім належатимуть такі:

– здійснювати обмін інформацією про плани та діяльність кожної зі сторін;

– розробляти і реалізовувати спільні поточні і перспективні плани роботи із зазначенням конкретних заходів, термінів їх проведення, відповідальних та здійснення організаційного, фінансового, матеріально-технічного й кадрового забезпечення співробітництва.

У процесі налагодження співпраці може виникнути необхідність розробки і затвердження суб’єктами взаємодії нормативно-правової бази, яка регулюватиме зміст та форми партнерської діяльності. Сторони зможуть укладати додаткові угоди, розробляти програми, створювати тимчасові робочі групи та комісії.

Таким чином, запропонована нами теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні представляє основи функціонування і управлінську структуру налагодження співпраці між державою і церквою у контексті спортивної діяльності. Розробка на її основі спеціальної державної програми співпраці, і реалізація її на практиці, зможе суттєво вплинути на процес розвитку спорту релігійної приналежності в Україні та налагодження комунікації між інституціями релігійного і світського спорту, а також сприятиме об’єднанню зусиль держави і церкви в ділянці пропагування здорового способу життя та залучення молоді до занять спортом.

Отже, у зв’язку з неодноразовими прецедентами зацікавлення регіональних виконавчих органів державної влади спортивною діяльністю релігійних організацій в Україні, односторонніми спробами її налагодження християнською церквою, з огляду на складну соціально-економічну ситуацію та спроби реформування і “роздержавлення” сфери спорту та спираючись на позитивний досвід розвитку спорту християнськими організаціями у світі, де сегмент спорту релігійної приналежності суттєво доповнює світські, громадські і державні форми, з метою створення відповідних передумов для

налагодження спортивної діяльності християнських організацій в Україні виникає потреба у розробці теоретичної моделі взаємодії державних органів управління спортом з інституціями християнської церкви, яка могла б бути в основі розробки спеціальної державної програми щодо налагодження співпраці між церквою та державою у справі розвитку галузі спорту в Україні.

Висновки до розділу 4

Формування соціальних відносин і поглядів на фізичну культуру у християнстві мало виражений позитивний вплив на становлення і розвиток сучасного спорту у всьому світі.

Під патронатом Міжнародного олімпійського комітету виокремлюють ігри релігійної приналежності, до яких також належать спортивні ігри християн.

Представники християнської церкви здійснили вагомий внесок на формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту, а також розвиток і популяризацію спорту на різних континентах, сприяючи зародженню значної кількості популярних сьогодні видів спорту, проведенню перших в історії континентальних змагань – Далекосхідних ігор (Азіади), Міжсоюзних ігор; заснуванню низки відомих футбольних клубів.

Зусилля інституцій християнської церкви у справі розвитку та популяризації спорту отримали належну оцінку і визнання МОК. Так, коледж Регбі (1915), Спрінгфілдський коледж АМХ (1920), Всесвітній альянс АМХ (1929) були нагороджені Олімпійським Кубком, бронзовою відзнакою і дипломом МОК, який щороку присуджується Міжнародним олімпійським комітетом за значний внесок у розвиток спорту та популяризацію олімпійського руху у світі.

Враховуючи загальні особливості функціонування християнського спортивного руху у світі та досвід взаємодії між державою і церквою у справі розвитку спорту в низці європейських країн, теоретичну модель суб’єктів

взаємодії для України ми пропонуємо представити і обґрунтувати на двох ключових складових рівнях: базові засади функціонування та управлінська структура. Базові засади функціонування теоретичної моделі мають основоположні компоненти організації діяльності і містять у собі принципи, рівні, напрями та форми співпраці. Управлінська структура теоретичної моделі передбачає утворення управлінських ланок у структурі органів виконавчої влади держави і церкви та пропонує оптимальні варіанти їх взаємодії.

Основні положення, викладені у четвертому розділі дисертаційного дослідження, представлено у наукових працях [103, 104, 105, 109, 110, 111, 112, 116].

РОЗДІЛ 5
АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

В системі міжнародного спорту і олімпійського руху авторитетні фахівці з теорії спорту виокремлюють ігри релігійної приналежності [192]. Організація і проведення релігійними інституціями у XX ст. міжнародних християнських, іудейських та мусульманських спортивних змагань стала свідченням існування у світі розвинутого релігійного спортивного руху, у якому християнські спортивні організації є найбільш потужною його складовою. Ігри релігійної приналежності є винятково важливим чинником розвитку сучасного спорту – зміцнення його масовості, відбору обдарованих спортсменів, підвищення якості їх підготовки, поширення видів спорту серед населення різних країн світу, розвитку матеріальної бази спорту тощо [213].

Спортивна діяльність християнських організацій є важливим елементом і чинником розвитку сучасного спорту. Цілеспрямована діяльність у напрямку розвитку спорту християнськими організаціями у світі зумовила значне зацікавлення проблематикою спорту релігійної приналежності, зокрема християнського, зарубіжних та вітчизняних науковців. Адже, християнські спортивні організації функціонують із середини XIX ст.

Діячі християнської церкви були безпосередньо причетні до процесу становлення сучасного спорту. Завдяки їх діяльності в другій половині XIX – на початку XX ст. у Великій Британії виникає і поширюється соціальний рух “м’язеве християнство”, що стає невід’ємною частиною європейської (Бельгія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Франція, Швейцарія ін.) та американської (США і Канада) масової культури. Він вийшов за межі цих країн і сприяв створенню християнських спортивних організацій, а згодом вплинув і на формування теоретичних основ становлення сучасного спорту.

Співпраця християнських та світських спортивних організацій мала позитивний взаємовплив. Християнські організації активно запроваджували спорт у свої “внутрішні” форми роботи з молоддю, а також надавали

матеріальну допомогу світським спортивним організаціям і “духовно збагачувати спортсменів”. Світські спортивні організації створювали можливість участі атлетів християнських організацій у різноманітних змаганнях під керівництвом спортивних федерацій, ознайомлювали з новими видами спорту, які поширилися у світі.

Важливе соціальне значення, яке посів спорт у XX ст. відзначили провідні релігійні організації світу. Зокрема, представники вищого католицького духовенства закликали віруючих займатися спортом, оскільки він, за їх переконанням, сприяє зміцненню духу. У виступі на Конгресі Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, який відбувся в Римі у 1960 р. на Іграх XVII Олімпіади Папа Римський Пій XII підкреслював, що спорт стає “зброєю” в руках умілих провідників, і те, що через спорт посилюється “вплив Бога” [36]. Низка фахівців у своїх наукових працях (J. Eltvik, M. Kerrigan, A. Koch, J. Marszałek, M. Ponczek, O. Wilson, W. Zagrodzki, P. Anderson, C. Belmont, Benedict XVI, Z. Dziubinskіта ін.) відзначають вагоме місце, яке займає спорт в діяльності християнської церкви.

Місце спорту релігійної приналежності в системі міжнародного спортивного руху є не менш вагомим, адже за масштабами свого розвитку наблизився до його світських форм і стали об’єктом зацікавлення фахівців теорії спорту [97, 174 ін.]. Однак доводиться констатувати, що проблема розвитку і поширення спорту завдяки діяльності християнських організацій практично не досліджена вітчизняними науковцями. Окремі публікації [67, 71, 139, 213 ін.], з цієї теми, не дають можливості у повній мірі зрозуміти специфіку функціонування спорту християн та його місця і значення в системі міжнародного спортивного руху. Історіографія проблеми засвідчує, що більшість наукових праць присвячених даній темі були опубліковані впродовж 1960–1980-х років [34, 56, 96, 102, 153, 207, 209, 212 та ін.]. Враховуючи те, що спортивні організації християн динамічно розвиваються, в останні роки зростає їх кількість та популярність у багатьох країнах світу, наукові дані про

діяльність християнських спортивних організацій потребують суттєвого оновлення.

Нам не вдалося виявити у працях українських та іноземних дослідників фундаментальних робіт, що досліджували спорт в діяльності християнських організацій, їх організаційну структуру та особливості проведення спортивних змагань. Незважаючи на широке застосування понять "релігія і спорт", "спортивні ігри християн" тощо, вони не знайшли належного теоретичного обґрунтування на науковому рівні, як і спортивний аспект діяльності християнських організацій загалом, що не дає можливості їх належного осмислення і узасаднення в сучасній теорії спорту.

На сьогодні в Україні та країнах ближнього зарубіжжя існуючі дослідження висвітлюють окремі аспекти спортивної діяльності християн до середини XX ст., в той час, як його функціонування на сучасному етапі, як у світі, так і в Україні, недосліджені взагалі. В окремих працях [15, 16, 17, 19], присвячених проблемі дослідження, автори поверхнево торкаються питання ідейних засад спортивної діяльності християнських організацій. Однак вони потребують поглибленого вивчення, як і спортивна символіка і атрибутика християнських організацій.

Залишаються не висвітленими місце і значення спортивної діяльності християнських організацій в системі міжнародного спортивного руху на сучасному етапі у світі і Україні. Не встановлено зв'язки між різними спортивними християнськими структурами та інституціями в межах християнських спортивних організацій, а також між ними та структурами міжнародного спортивного руху. Зокрема, відсутні дані про особливості організації та проведення християнських спортивних змагань різного рівня. Досі авторам не вдалося чітко представити спортивну діяльність християнських організацій на усіх рівнях: від міжнародного до місцевого [54, 185].

До сьогодні існувало переконання, що таку діяльність християнських організацій слід розглядати лише в рекреаційному та фізкультурно-

оздоровчому аспектах, а власне спортивний аспект діяльності заперечувався, як нерозвинений і не чітко виражений, що не відповідає дійсності.

У багатьох країнах світу сегмент релігійного спорту займає вагоме місце в структурі спортивної діяльності світських організацій – громадських і державних. Взаємодія і взаємодоповнення релігійного, громадського і державного сектору спорту сприяє зростанню рівня його популяризації та поширення. З відновленням спортивної діяльності християнською церквою в Україні у 90-их рр. XX ст. виникли передумови для застосування цього досвіду і у нашій державі, зокрема для налагодження співпраці між державними, громадськими і релігійними організаціями з питань розвитку спорту.

Позитивний досвід спортивної діяльності християнських спортивних організацій у багатьох країн світу, зокрема, Англії, Італії, Німеччині, Польщі, Швейцарії, США, їх ефективна взаємодія з інституціями світського спорту створює можливість розробки теоретичної моделі взаємодії державних і громадських органів управляння спортом з існуючими християнськими спортивними організаціями в Україні. Це необхідно для налагодження механізму ефективного партнерства, координації і взаємодії між управлінськими ланками держави і церкви, сприяння у налагодженні діяльності християнських спортивних організацій в Україні та зближення інституцій релігійного і світського спорту в нашій країні з метою підсилення пропагування здорового способу життя та залучення молоді до занять спортом.

Ці та інші, невирішені на науковому рівні проблеми не дають можливості ґрунтовного осмислення та узасаднення феномену спортивної діяльності релігійних організацій. Тому висвітлення спортивної діяльності християнських організацій та їх впливу на розвиток та популяризацію спорту в світі є актуальною проблемою сучасної теорії спорту.

Таким чином, аналіз та узагальнення результатів дослідження, дали нам змогу стверджувати про отримання даних трьох рівнів новизни, зокрема набули подальшого розвитку, удосконалено та уперше щодо функціонування

християнських спортивних організацій, які відіграють важливу роль не лише у поширенні спорту серед релігійної молоді, залученні церкви до проблем тілесного виховання особистості, але і для розвитку сучасного спорту загалом.

Набули подальшого розвитку відомості про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі.

Християнські організації долучилися до:

– винайдення окремих спортивних видів та дисциплін: регбі (Уільям Уебб Елліс, 1823), бодібілдингу та вправ для фітнес-тренувань (Роберт Дж. Робертс, 1881), скаутського руху (Вільям Олександр Сміт, 1883; Роберт Баден-Паувел, 1907-1908), кемпінгу (Самнер Дадлі, 1885), баскетболу (Джеймс Нейсміт, 1891), волейболу (Вільям Дж. Морган, 1895), масового плавання (Джордж Корсан, 1906), міні-футболу (Хуан Карлос Серіані, 1930), ракетболу (Джо Собек, 1950), застосування плавального стилю батерфляй (Генрі Майєрс, 1933), а софтбол отримав свою назву за клопотанням Вальтера Хакансона (Денвер-АМХ, 1926);

– заснування футбольних клубів (“Борусія”, “Евертон”, “Ліверпуль”, “Манчестер Сіті”, “Тотенхем”, “Осер”, “Селтік”, “Рейнджерс” ін.).

– формування студентського спорту, посприявши створенню міжуніверситетського товариства “Асоціації молодих християн” в 1877 році у США;

– заснування Національних олімпійських комітетів: Великої Британії (Робер Корсі Лаффан, 1906), Індії (Нойрен та Харрі Кроу Бак, 1927) та Канади (Джон Говард Крокер, 1908);

– запровадження низки нових спортивних комплексних змагань: Далекосхідних ігор (попередник Азійських ігор, Елвуд Браун, 1913), Ігри союзних держав (Елвуд Браун, 1919), Ігор Латинської Америки (Елвуд Браун, 1922);

За значний внесок у розвиток міжнародного спортивного та олімпійського руху низка християнських організацій неодноразово нагороджувалася Олімпійським кубком від Міжнародного олімпійського

комітету (коледж містечка Регбі (1915), Спрінгфілдський коледж Асоціації молодих християн (1920), Всесвітній альянс Асоціації молодих християн (1929)).

Удосконалено наукові відомості про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху. Зокрема англійська спортивно-ігрова система фізичного виховання Нового Часу в університетах та коледжах англосаксонських країн стала, значною мірою, реалізацією педагогічних концепцій англіканських священиків Чарльза Кінгслі та Томаса Арнольда. За 14 років роботи Т. Арнольда у коледжі містечка Регбі в Англії склався новий ідеал виховання – "християнський джентльмен", що виростає з "юного християнського атлета". Він став ідеалом Британської імперії XIX століття. Досвід організації фізичного виховання коледжу в м. Регбі, що ґрунтувався на пріоритеті спортивно-ігрової діяльності, отримав, згідно до імені свого автора, назву "арнольдизм". Арнольдизм став практичною і теоретичною основою формування концепції сучасного олімпізму.

Висвітлено походження окремих гасел олімпійського руху, що виникли у християнському середовищі. Зокрема "sitius, altius, forties" (швидше, вище, сильніше) було запозичене бароном П'єром де Кубертеном у процесі співпраці з домініканським монахом Анрі Мартіном Дідоном і стало офіційним гаслом міжнародного олімпійського руху. Ще одне неофіційне гасло "l'important c'est de particiрer" (головне не перемога, а участь) поширилося в олімпійському русі після промови єпископа пенсільванського Етельберта Тальбота у храмі Св. Павла на олімпійській месі Ігор IV Олімпіади в Лондоні 1908 року.

Удосконалено існуючі дані про християнські спортивні змагання різного рівня. Головними спортивними змаганнями християнських спортивних організацій є:

– протестантські змагання: Ігри Асоціації молодих християн (кожні два роки у різних країнах Європи з 1998 р.); Євангельська молодіжна олімпіада (кожні два роки у Польщі з 1989 р.);

– католицькі змагання: Міжнародна Парафіада дітей та молоді (щороку у Польщі з 1989 р.); Міжнародні ігри Спортивної асоціації молодих салезіан (кожні два роки у різних країнах Європи з 1989 р.); Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту (щороку у різних країнах Європи з 1947 р.); Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту(кожні чотири роки у різних країнах Європи з 1956 р.); Кубок Кароля Войтили (щорічний футбольний турнір в Італії з 2006 р.); Кубок Клериків (щорічний футбольний турніру Ватикан із 1973 р.); Кубок Дона Боско (щорічний футбольний турніру різних країнах Європи з 1990 р.); Ігри Спортивного союзу Швейцарії (раз у вісім років в Швейцарії з 1920 р.); Федеральний спортивний фестиваль Deutsche Jugendkraft (раз у чотири роки в Німеччині з 1921 р.).

– православні спортивні змагання: Національні Всеправославні турніри (щорічно з різних видів спорту у США з 1961 р.), Спортивний фестиваль “Покровські Старти” (щорічно у Росії з 2006 р.), Георгієвські ігри (щорічно у Росії з 2008 р.), Першість Росії з російського рукопашного бою серед православно-патріотичних організацій (щорічно у Росії з 2008 р.), Православна футбольна ліга (щорічно у Великій Британії з 2009 р.).

Уперше охарактеризовано становлення християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю та встановлено рівні їх функціонування. Спортивна діяльність християнських організацій характеризуються поліструктурністю, яка визначається конфесійною приналежністю. Згідно до конфесійної приналежності християнські спортивні організації поділяємо на: протестантські організації, католицькі організації, православні організації.

В межах існуючих конфесій так і між ними практично відсутні взаємозв’язки та єдина вертикаль управління чи координації діяльністю. Винятком є низка католицьких спортивних організацій, які беруть спільну участь в змаганнях, організованих Міжнародною католицькою федерацією фізичного виховання і спорту.

В процесі дослідження нами виявлена лише одна організація у світі, яка провадить спільну спортивну діяльність з усіма християнськими конфесіями, а саме Національна спортивна асоціація університетського спорту. Асоціація об’єднує 111 християнських університети та біблійних коледжів у США і Канаді, налічує понад 13000 студентів-спортсменів та 850 тренерів. Організація проводить 23 національних чемпіонати з видів спорту (серед чоловіків та жінок), а також декілька національних відкритих турнірів.

Загалом, християнські спортивні організації мають розгалужену організаційну структуру, яка є спільною для більшості організацій і функціонують на 4 рівнях: місцевий (парафіяльний); регіональний (єпархіальний); національний (архиєпархіальний); міжнародний (вселенський). Проте у різних конфесіях та окремих християнських організаціях є певні відмінності. Зокрема, у православних організаціях, на даний час, відсутній міжнародний рівень, а низка католицьких спортивних організацій функціонують виключно на національному рівні.

Охарактеризовано християнські спортивні організації міжнародного та національного рівня, зокрема:

– протестантські організації: Асоціації молодих християн (1844, Англія), Асоціація християн спортсменів (1954, США), Міжнародна спортивна коаліція (1959, США), Атлети в дії (1966, США).

Основні центри управління діяльністю протестантських спортивних організацій зосереджуються у США та діють у близько 200 країнах світу.

– католицькі організації: Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту (1911, Франція), Католицький спортивний інтернаціонал (1929, Італія), Міжнародна католицька федерація шкільного спорту (1947, Італія), Спортивна асоціація молодих салезіан (1967, Італія).

Центри управління, координації та керування міжнародних католицьких спортивних організацій знаходяться у Ватикані, натомість національних організацій розташовані у столицях країн де вони функціонують (Австрія, Бельгія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Франція, Швейцарія та ін.).

Діяльність католицьких спортивних організацій охоплює більшість країн Європи, а також окремі країни Азії (Індія, Іран, Йорданія, Ліван, Палестина, Сирія), Африки (Мадагаскар, Єгипет, Туніс) та Америки (Бразилія, Канада, США).

– православні організації: Православна молодіжна атлетична асоціація (1960, США), Православна спортивна організація (1994, Польща), Об'єднання православних молодіжних рухів "Георгієвці" (2006, Росія), Союз православних одноборців (2014, Росія).

Центри управління та координації діяльності знаходяться у країнах, де розвиваються ці організації, оскільки вони мають виключно національний характер. Осередки цих організацій поширюється у близько 10 країнах, зокрема: Великій Британії, Польщі, Росії, Сербії, США, Україні.

Уперше встановлено особливості організації та проведення спортивних змагань християнськими організаціями. Більшість християнських спортивних організацій проводять свої змагання за правилами Міжнародних спортивних федерацій. Однак внесли до них окремі поправки і використовують власні правила, які містять певні відмінності. Зокрема: вилучення за межі поля на п'ять хвилин у зв'язку з порушенням правил (ігрові види спорту); покарання за використання ненормативної лексики або образ суперників чи суддів; використання суддями блакитної картки за порушення правил, яка передбачає вилучення гравця з гри на декілька хвилин на відміну до жовтої та червоної у світському футболі (футбол); короткочасні перерви у ході змагань для молитви; молитва учасників та глядачів перед початком та по закінченню змагань; заборона проведення змагань у неділю.

Перелік видів спорту, включених у програму християнських спортивних змагань, обумовлений, в першу чергу, популярністю виду спорту у тому чи іншому регіоні, а також конфесійною приналежністю. Якщо на початку ХХ ст. в межах християнських спортивних організацій культивувались лише ігрові види спорту, легка атлетика, гімнастика, то сьогодні в християнських спортивних клубах і у програмах змагань найбільш поширеними є велоспорт,

гімнастика, легка атлетика, ігрові види спорту (баскетбол, волейбол, теніс, флорбол, футбол та ін.), одноборства (айкідо, дзюдо, карате, тхеквондо тощо), плавання, стрільба, зимові види спорту (біатлон, лижний спорт, хокей, фігурне катання та ін.), шахи та інші. Усі ці види спорту включаються у програми католицьких та протестантських змагань, разом з тим для православних організацій характерні переважно ігрові види спорту.

Уперше виявлено і систематизовано ідейно-нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій. Ідейні та нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій, *я*кі виявляють себе не безпосередньо (канон, нормативний документ), а через низку опосередкованих джерел: тези святого Письма; нормативні документи християнських спортивних організацій та вищих керівних органів церкви (статути, постанови, відозви); висловлювання і праці видатних діячів християнської церкви; символіку і атрибутику християнських спортивних організацій.

Основоположним ідейним джерелом для обґрунтування та узасаднення спортивної діяльності християнських організацій у працях теологів і християн теоретиків спорту виступає Біблія. Зокрема найбільш цікавим у цьому зв’язку є Перше послання Св. апостола Павла до коринтян. На основі цього джерела формується і утверджується в християнському середовищі концепція “тіла як храму Святого Духа”. З часу Реформації і до сьогодні вона є домінуючою у християнстві, особливо у протестантській та католицькій церквах.

Становлення ідейних засад спортивної діяльності християнських організацій співпадає з часом формування сучасного спорту в середині XIX ст. Платформою для їх формування стала праця діячів християнської церкви у Великій Британії, а саме Томаса Арнольда і Чарльза Кінгслі. Вони сформували ідеал “християнського джентельмена” та “юного християнина-атлета”, що поряд із “світським і духовним” навчанням, повинен займатися розвитком своїх фізичних якостей. Ці ідеали сприяли зародженню руху “м’язеве

християнство", дали поштовх розвитку християнських спортивних організацій у світі та проведенню змагань з різноманітних видів спорту.

З виникненням перших християнських спортивних організацій починає розроблятися християнська спортивна символіка. Особливим аспектом відображення ідейних засад цього руху є символ тринітарності та емблеми християнських спортивних організацій. Християнський символ тринітарності – це Свята Трійця, яка перебуває у нероздільній єдності (Бог – отець, Бог – дух, Бог – син). На основі символу тринітарності християнські спортивні організації розробили елементи символіки, які включають у себе мотиви спорту. Більшість емблем таких організацій символізують єдність "духу" (духовний розвиток), "розуму" (розумовий розвиток) та "тіла" (фізичний розвиток), що вказує на важливість та рівність усіх напрямків виховання, в тому числі й виховання тілесного. Символіка християнських спортивних організацій і змагань в окремих організаціях сформована з використанням олімпійських мотивів, зокрема використання трьох кілець, зірок, людей тощо.

Нормативні основи діяльності християнських спортивних організацій відображено у статутах, меморандумах, маніфестах, зверненнях предстоятелів церкви. У яких визначають "розвиток повноцінної особистості" одним із основних завдань для своїх членів, де фізичний розвиток займає провідне значення. Ці та інші положення висвітлені у більшості нормативних документів християнських спортивних організацій.

Уперше був з'ясований стан взаємозв'язків і взаємовпливів християнських та світських організацій в межах міжнародного спортивного руху. Дана співпраця простежується на трьох рівнях:

– взаємовизнання (як важливого суб'єкту у сфері фізичного виховання і спорту);

– співпраця (створення спортивних організацій та навчальних закладів, проведення спільних форм спортивних заходів різного рівня);

– взаємозапозичення (використання інфраструктури, символіки, видів спорту, ідейних концептів, гасел, тез та виступів).

Уперше узагальнили дані про особливості формування та сучасний стан діяльності християнських спортивних організацій в Україні. На території України християнські організації, які значну увагу приділяли фізичному вихованню і спорту, починають з'являтися на початку ХХ ст. Першою організацією такого типу вважається Асоціація молодих християн, заснована в Києві 1913 р. за підтримки Джорджа М. Дея – державного секретаря з розвитку Американської АМХ. Однією з найпопулярніших організацій була Католицька акція української молоді "Орли", яка в кінці 1938 р. налічувала 4979 членів. Метою товариства було християнське та національне виховання молоді шляхом організації спортивних змагань і мандрівок. Проте з приходом радянської влади на західноукраїнські землі усі організації були заборонені.

Після здобуття незалежності, в 90-х роках ХХ століття християнські спортивні організації відновлюють свою діяльність в Україні. Першими з них стали: "Альфа і Омега" (1991), "Асоціація молодих християн" (1992), "Надія людям" (1993), "Молодь за Христа" (1995),"Атлети в дії" (1990-ті) та інші. В останні роки набувають популярності різноманітні спортивні змагання християнських організацій з баскетболу та футболу. Вже понад 15 років в Україні функціонує Християнська футбольна ліга, яка налічує близько 80 команд. Ініціатором заснування ХФЛ в Україні та керівником є міжнародна християнська організація "Молодь за Христа". Відомі також команди, зокрема християнський футбольний клуб "Дон Боско" (Львів), який грає у чемпіонаті України серед дитячо-юнацьких команд. Популярними є Дитячі ігри та різноманітні матчі християнських спортивних команд з професійними.

Варто відзначити, що професійний футбольний клуб "Карпати" (Львів) неодноразово брав участь в міжнародному футбольному турнірі "Кубку Кароля Войтили", присвяченого пам'яті папи Римського Івана Павла II. Християнські спортивні команди з України вже традиційно беруть участь у низці міжнародних змагань, зокрема Чемпіонатах Європи з міні-футболу серед священиків, Європейських іграх Асоціації молодих християн, Всесвітніх іграх

салезіян, Міжнародній парафіаді дітей та молоді, Лютеранських євангельських олімпіадах.

Уперше було розроблено та обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні. На основі досвіду діяльності християнських спортивних організацій у таких країнах як Англії, Австрії, Італії, Німеччині, Польщі, Швейцарії, США, Франції, Чехії нами пропонується теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні, яка потрібна для налагодження координації спільної діяльності та зближення інституцій релігійного і світського спорту в нашій країні з метою посилення пропагування здорового способу життя та залучення молоді до занять спортом.

На даний час в Україні існує необхідність у створенні комплексу заходів і механізму ефективного партнерства державних органів управління спортом та керівних ланок громадських та християнських спортивних організацій. Оскільки, як засвідчує досвід органів влади, які співпрацюють з різними інституціями, вони підвищують результативність своєї діяльності. Доцільність запровадження даної моделі співпраці сприятиме створенню умов для розвитку партнерської діяльності та налагодженні постійно діючої ефективної взаємодії тих і інших інституцій на основі послідовного системного підходу.

Для забезпечення можливості даної співпраці необхідним є створення відповідної нормативно-правової бази, яка регулюватиме партнерську діяльність визначених суб’єктів, а також утворення відповідних структурних ланок, що відповідають за цей напрям діяльності в управлінських органах влади і церкви та окремого спільного координаційного підрозділу, який здійснюватиме забезпечення їх співпраці.

Практичне застосування теоретичної моделі співпраці має на меті удосконалення системи взаємовідносин державних органів управляння спортом, громадських та християнських спортивних організацій. Очікується,

що практична реалізація такої моделі сприятиме популяризації у суспільстві діяльності християнських спортивних організацій, залученню мирян до спортивної діяльності тощо.

Розроблена і обґрунтована теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні складається з двох рівнів:

– рівень А: “Базові засади функціонування”;

– рівень Б: “Управлінська структура”.

Перший рівень дає можливість закласти і представити концептуальні функціональні засади співпраці суб’єктів взаємодії. Другий рівень – запропонувати і обґрунтувати можливі варіанти утворення управлінських ланок суб’єктів взаємодії.

Рівень А. теоретичної моделі суб’єктів взаємодії “Базові засади функціонування” має включати/включає у себе такі засадничі компоненти: принципи (партнерства, відповідальності, активності, варіативності, невтручання); рівні (місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиєпархіальний)); напрямки та форми співпраці (оздоровчо-рекреаційний (рекреаційна та оздоровча діяльність), спортивний (організаційна, змагальна та комунікативна діяльність), інформаційно-просвітницький (медіа-діяльність, видавнича діяльність)).

Рівень Б. теоретичної моделі суб’єктів взаємодії “Управлінська структура” має включати/включає у себе такі управлінські ланки відповідних виконавчих органів держави і церкви, як:

– підрозділ (відділ, департамент, відповідальна особа) з питань спорту релігійних організацій при управліннях з питань фізичного виховання і спорту, релігії, молоді тощо;

– підрозділ (відділ, департамент, відповідальна особа) з питань спортивної діяльності при відповідному органі з питань роботи з молоддю церкви;

– спільний координаційний орган (комісія, рада) у який увійдуть уповноважені представники суб’єктів взаємодії, влади і церкви.

Функціонування і взаємодія цих трьох ланок управлінської структури запропонованої теоретичної моделі, на наш погляд, може стати оптимальним способом і механізмом організації співпраці виконавчих органів держави і церкви з питань налагодження спортивної діяльності християнських організацій в Україні.

ВИСНОВКИ

1. Ретроспективний аналіз спортивної діяльності релігійних організацій переконливо засвідчує, що в часі становлення сучасного спорту у Великій Британії в середині XIX ст., а згодом і в інших країнах Європи відразу виникає його релігійний сегмент (християнські спортивні організації), оскільки громадська діяльність і освіта тоді перебували під визначальним впливом християнської церкви. Спорт як новий напрям у діяльності церкви поширюється серед християнських конфесій у різних країнах Європи і США. Виникають і розвиваються християнські спортивні організації.

Упродовж першої половини XX ст. поступово формуються й інші релігійні спортивні організації. На сьогодні функціонують християнські, юдейські та ісламські організації, причому саме християнський сегмент у структурі спорту релігійної приналежності є найрозвиненішим. В інших релігійних напрямах спортивна діяльність помітно себе не виявляє. У наш час спорт релігійної приналежності є окремою вагомою частиною міжнародного спортивного руху і, незважаючи на специфіку, функціонує відповідно до сучасних тенденцій його розвитку.

2. Християнські спортивні організації поділяються за конфесійною приналежністю. Перші спортивні організації виникають у межах протестантської церкви в першій половині XIX ст. (Асоціація молодих християн, 1844), католицькі спортивні організації створюються наприкінці XIX ст. (Федерація спорту і культури Франції, 1898), а останніми у другій половині XX ст. формуються православні спортивні організації (Православна спортивна асоціація США, 1960).

3. Визначено рівні функціонування християнських спортивних організацій: місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиєпархіальний) та міжнародний (вселенський). Слід зауважити, що католицькі і протестантські організації функціонують на

чотирьох рівнях, а православні – на трьох (місцевому, регіональному й національному).

Первинними ланками організації спортивної діяльності християнських організацій виступають парафіяльні спортивні осередки при церквах чи домах молитви (секції, гуртки, клуби), які діють на закріпленій за церквою території – парафії.

Забезпечення функціонування протестантських і католицьких спортивних організацій на національному й міжнародному рівнях відбувається завдяки наявності єдиної координаційної організації, що об'єднує більшість католицьких (Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту) та протестантських (Міжнародна спортивна коаліція) спортивних організацій.

4. Охарактеризовано наявні міжнародні та національні християнські спортивні організації, зокрема:

– протестантські спортивні організації: Всесвітній альянс Асоціації молодих християн, "Атлети в дії", Асоціація християн спортсменів, Міжнародна спортивна коаліція. Осередки цих організацій наявні у близько двохсот країнах світу;

– католицькі спортивні організації: Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту, Міжнародна католицька федерація шкільного спорту, Міжнародна спортивна асоціація молодих салезіан, Спортивний союз Швейцарії, Асоціація "Парафіада", Італійський спортивний союз. Осередки цих організацій розміщено у близько ста країнах світу;

– православні спортивні організації: Православна молодіжна атлетична асоціація США, Православна спортивна організація Польщі, Об'єднання православних молодіжних рухів "Георгієвці", Союз православних одноборців. Осередки цих організацій функціонують у близько 10 країнах, зокрема Великій Британії, Польщі, Росії, Сербії, США, Україні.

5. Узагальнено дані про християнські спортивні змагання різного рівня за конфесійною приналежністю:

– протестантські спортивні змагання: Євангельська молодіжна олімпіада, Національний чемпіонат Асоціації молодих християн з плавання, Європейські ігри Асоціації молодих християн, Національні ігри Асоціації молодих християн, Дитячі ігри;

– католицькі спортивні змагання: Міжнародна парафіада дітей та молоді, Міжнародні ігри Спортивної асоціації молодих салезіан, Ігри Міжнародної католицької федерації шкільного спорту, Ігри Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту, Кубок Кароля Войтили, Кубок Клериків, Кубок Дона Боско, Ігри Спортивного союзу Швейцарії, Федеральний спортивний фестиваль Німецької молодіжної спортивної асоціації;

– православні спортивні змагання: Національна православна спортивна ліга, спортивний фестиваль “Покровські Старти”, Георгієвські ігри, першість Росії з російського рукопашного бою серед православно-патріотичних організацій, Православна футбольна ліга.

6. Спортивна діяльність християнських організацій у наш час здійснюється загалом за правилами міжнародних спортивних федерацій, однак у процесі підготовки і проведення змагань окремими християнськими організаціями наявні і специфічні особливості, а саме:

– особливості в організації проведення змагань (молитва учасників та глядачів перед початком змагань; заборона проведення змагань у неділю; короткочасні перерви для молитви гравців);

– окремі відмінності у правилах суддівства (вилучення за межі поля на п’ять хвилин за порушення правил; використання суддями блакитної картки у футболі).

7. Установлено та систематизовано ідейно-нормативні засади функціонування християнських спортивних організацій, які виявляють себе не завжди безпосередньо (канон, нормативний документ), а через низку опосередкованих джерел: тези святого Письма, нормативні документи християнських спортивних організацій та вищих керівних органів церкви

(статути, постанови, відозви), висловлювання і праці видатних діячів християнської церкви, символіку й атрибутику християнських спортивних організацій.

8. Християнські спортивні організації та діячі християнської церкви здійснили суттєвий вплив на процес становлення, розвитку й популяризації спорту у світі. Так, представники християнської церкви, з-посеред яких Томас Арнольд, Річард Малкастер, Вільям Уебб Елліс, Чарльз Кінгслі, Елвуд Браун та інші, здійснили вагомий внесок у формування організаційних та ідейно-теоретичних засад становлення сучасного спорту у Великій Британії, а також його поширення на різних континентах. Результати їх діяльності й інших представників християнських спортивних осередків виявили себе через створення англійської спортивно-ігрової системи фізичного виховання; винайдення видів спорту; заснування освітніх закладів спортивного профілю; формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту та олімпізму; заснування Національних олімпійських комітетів; організацію міжнародних комплексних спортивних змагань; заснування футбольних клубів.

9. Обґрунтовано взаємозв’язки та взаємовпливи християнських і світських організацій у межах міжнародного спортивного руху, які простежуються на трьох рівнях:

– взаємовизнання (як важливий суб’єкт сфери фізичного виховання і спорту);

– співпраця (створення спортивних організацій та навчальних закладів, проведення спільних форм спортивних заходів різного рівня);

– взаємозапозичення (використання інфраструктури, символіки, ідейних концептів, гасел, тез тощо).

10. Християнські спортивні організації отримали визнання Міжнародного олімпійського комітету. Так, коледж Регбі (1915), Спрінгфілдський коледж АМХ (1920), Всесвітній альянс АМХ (1929) були нагороджені олімпійським кубком Міжнародного олімпійського комітету за

значний внесок у розвиток спорту та популяризацію олімпійського руху у світі.

11. Виявлено й узагальнено дані про християнські організації спортивного спрямування в Україні, що діяли до 1939 р. (Асоціація молодих християн, 1913–1917 рр.; Католицька акція української молоді “Орли”, 1937–1939 рр.) та функціонують сьогодні (Асоціація молодих християн, 1993 р.; “Молодь за Христа”, 1995 р.; “Атлети в дії” 1990-ті рр. та ін.). Християнські спортивні команди з України беруть участь у Міжнародній парафіаді дітей та молоді, Іграх Спортивної асоціації молодих салезіан, чемпіонатах Європи з міні-футболу серед священиків, європейських чемпіонатах АМХ, Лютеранських євангельських олімпіадах.

12. Обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні. Пропонована модель складається з двох рівнів:

– рівень А: “Базові засади функціонування”;

– рівень Б: “Управлінська структура”.

Рівень А теоретичної моделі дає можливість закласти і представити концептуально-функціональні засади співпраці суб’єктів взаємодії. Він складається з таких засадничих компонентів: принципи (партнерства, відповідальності, активності, варіативності, невтручання); рівні (місцевий (парафіяльний), регіональний (єпархіальний), національний (архиєпархіальний)); напрями та форми співпраці (оздоровчо-рекреаційний (рекреаційна та оздоровча діяльність), спортивний (організаційна, змагальна та комунікативна діяльність), інформаційно-просвітницький (медіа-діяльність, видавнича діяльність)).

Рівень Б теоретичної моделі дає можливість запропонувати й обґрунтувати можливі варіанти утворення управлінських ланок суб’єктів взаємодії. Він містить такі управлінські ланки відповідних виконавчих органів держави і церкви:

– підрозділ (відділ, департамент, відповідальна особа) з питань спорту релігійних організацій при управліннях фізичного виховання і спорту;

– підрозділ (відділ, департамент, відповідальна особа) з питань спортивної діяльності при відповідному органі роботи з молоддю церкви;

– спільний координаційний орган (комісія, рада), у який увійдуть уповноважені представники суб'єктів взаємодії, влади і церкви.

Функціонування і взаємодія цих трьох ланок управлінської структури запропонованої теоретичної моделі є оптимальним способом і механізмом організації співпраці виконавчих органів держави і церкви щодо налагодження спортивної діяльності християнських організацій в Україні.

Перспективними напрямами подальших наукових досліджень є встановлення особливостей і закономірностей функціонування спортивних організацій в інших світових релігіях.

ПОСИЛАННЯ

1. Алексеева ИА. Всемирное христианское молодежное движение в России в конце XIX – начале XX вв. [автореферат]. Москва: МГУ. 2006. 25 с.

2. Алексеева ИА. История всемирного христианского молодёжного движения в России. Москва: АИРО-XXI; 2007. 52 с.

3. Алексеева ИА. Олимпийская идея и христианское молодежное движение в России на рубеже XIX–XX веков (на примере общества „Маяк”). В: Олимпизм, олимпийское движение, Олимпийские игры (история и современность). Материалы XVI Олимпийской науч. сессии молодых ученых и студ. России. Москва: Советский спорт; 2005, с. 10–13.

4. Алексеева ИА. Всемирное христианское молодежное движение в России в конце XIX – начале XX вв. [диссертация]. Москва: МГУ. 2006. 156 с.

5. Алексеева ИА. Христианское образование в России: исторический опит. В: Высшее образование для XXI века. Материалы Междунар. науч. конф. Москва: МГУ; 2005;2, с. 191–198.

6. Андреева Т, Гусєва М. Спорт наших дедов. Санкт-Петербург; 2002. 198 с.

7. Андріанов ВЄ, Макаренко НГ. Духовний потенціал фізичної культури. Теорія та методика фізичного виховання. 2006;5:48–50.

8. Асоціація молодих християн в Україні [Інтернет]. 2010 [цитовано 2016 Трав. 30]. Доступно на: http://www.ymca.org.ua

9. Асоціація християн спортсменів [Інтернет]. 2010 [цитовано 2014 Трав. 18]. Доступно на: http://fcaukraine.org

10. Атлеты в действии испытали наш лед [Интернет]. 2007 [цитировано 2011 Сент. 26]. Доступно на: http://www.chrab.chel.su/archive/28-04-07/6/A132784.DOC.html

11. Батанов ОВ. Органи державної влади і місцеве самоврядування в Україні. Органи державної влади України. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; 2002, с. 535–588.

12. Батароев КБ. Аналогии и модели в познании. Новосибирск: Наука; 1981. 320 с.

13. Бахтин ММ. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва: Художественная литература; 1965. 527 с.

14. Безрогова ВГ, Варьяш ОИ. Антология педагогической мысли христианского Средневековья: пособие. Москва: Аспект Пресс; 1994;1. 400 с.

15. Беленький МС. О мифологии и философии Библии. Москва: Наука; 1977. 168 с.

16. Беловецкий Д. Господи помоги мне победить: спорт и религия. Москва: Советский спорт; 1992. с. 9.

17. Белозеров Е. Католики и протестанты на футбольном поле: противостояние религиозных конфессий. Сборная Ирландии. Команда. Москва; 2002, с. 8.

18. Берд Р. УМСА и судьбы русской религиозной мысли (1906–1947). Исследования по истории русской мысли. Москва: ОГИ; 2000, с. 165–223.

19. Бессмертный ЮЛ. Жизнь и смерть в средние века. Очерки демографической истории Франции. Москва: Наука; 1991. 240 с.

20. Біла В. Швидше, вище, сильніше!.. Анрі Дідон. Православна газета. 2008;14:13.

21. Богословський ММ. Спорт и религия. В: Термины и понятия в сфере физической культуры. Тез. докл. I Междунар. конгр. Москва; 2007, с. 41–43.

22. Боднар Ю. Церква і футбол. Львів: Молодь України; 1991. 36 с.

23. Бойко І. У пошуках гармонії в людині. Церква і спорт на шляху до співпраці. Львів: Галицька видавнича спілка; 2003. с. 33–37.

24. Бугуйчук В, Шуба В, Острянський М, Мартин В. Релігійний світогляд та ставлення церкви до фізичної культури і спорту. В: Єрмаков СС, редактор. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків; 2003;18, с. 24–34.

25. Вацеба О. Специфіка історичного розвитку сучасного спорту як

соціального явища. В: Єрмаков СС, редактор. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ; 2004;18, с. 21–26.

26. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Ірпінь; Перун; 2002. 1440 с.

27. Верховской П. Христианские Союзы Молодых Людей. Православно-русское слово. 1902;19, с. 687–696.

28. Визитей НН. Физическая культура и спорт как социальное явление. Философские очерки. Кишинев: Штиинца; 1986. 164 с.

29. Виленская Н. Не делай постное лицо: питание спортсменов и религиозные посты. Мой спорт. 2006;12:106–107.

30. Відбірковий турнір „Кубок Кароля Войтили" [Інтернет]. 2008 [цитовано 2010 Лют. 10]. Доступно на: http://www.nezabarom.com.ua/ news/?cat= 25&id=40085

31. Во что верят „боги"?: спорт и религия за рубежом. Москва: Советский спорт; 1989, с. 16.

32. Воскресная школа: духовное воспитание и физическая культура [Интернет]. 2009 [цитировано 2013 Май 11]. Доступно на: http://voskresnayashkola.ru/sport.html

33. Георгиевцы стали призерами юбилейных спортивных „Георгиевских Игр" [Интернет]. 2017 [цитировано 2017 Май 31]. Доступно на: http://opmd.ru

34. Георшевский М. Что нужно церкви от спорта. Спорт за рубежом. 1963;21:15–16.

35. Гергей Е. История папства. Москва: Республика; 1996. 463 с.

36. Герцик МС. До питання співпраці спортивних і релігійних організацій. В: Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту. Матеріали Всеукр. наук. конф. Суми; 2000, с. 41–43.

37. Герцик МС. Перспективи співпраці релігійних і спортивних організацій. В: Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. Зб. наук. пр. Рівне; 2003;3(1), с. 24–26.

38. Гече Г. Библейские истории. Москва; 1988. 367 с.

39. Гнот С, Кіндзера А. Християнська церква і спорт. В: Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення). Тези доп. II Міжнар. курсант.-студент. наук. конф. Львів; 2013, с. 93–94.

40. Гомілко О. Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі. Київ: Наукова думка; 2001. 340 с.

41. Григулевич ІР. Папство. Століття XX. Київ: Політвидав України; 1988. 544 с.

42. Гриньова МВ, Штепа ОГ. Менеджмент в освіті: навч. посіб. для студ. і магістрів. Полтава; 2003. 73 с.

43. Гриньова МВ, Стрижак СВ. Методологія управлінської діяльності. Педагогічний менеджмент: навч.-метод. посіб. Полтава: ІОЦ ПДПУ; 2006. 37 с.

44. Гриньова МВ. Менеджмент освітніх закладів та управління проектами. Зб. наук. пр. Полтава: Астрая; 2010, с. 258.

45. Гросс В. На большевистском пути. Сборник документов 1917 года по истории Ленинградской организации ВЛКСМ. Ленинград: Лениздат; 1932. 306 с.

46. Гуськов МД. „YMCA" в России: история и настоящее. Религия и право. Москва; 1999;3, с. 25–27.

47. Гуттман А. Капитализм, протестантизм и современный спорт. Логос; 2013;5(95), с. 1–42.

48. Дарманський ПФ. Земні джерела „Святого письма". Київ: Молодь; 1985. 184 с.

49. Данилевич Р, Крив'як Я, Лев В, Лончина Б. Українська Молодь Христові. Документальний збірник 1933–1988 рр. Парма–Рим; 1991. 464 с.

50. Демер ГС. Акты руской православной церкви как источник изучения древней и средневековой отечественной физической культуры. В: Олимпийское движение и социальные процесы. Материалы Всерос. науч.-практ. конф. Омск; 1995, с. 16–18.

51. Демков МИ. История западноевропейской педагогики. Москва; 1912. 500 с.

52. Джуринский АН. История педагогики: учеб. пособие для студ. пед. вузов. Москва: Владос; 2000. 432 с.

53. Дінцельбахер П. Історія європейської ментальності. Львів: Літопис; 2004. 717 с.

54. Дмитриев СВ. Магия духовного мира в двигательных действиях человека. Теория и практика физической культуры. 1997;12:44–50.

55. Добров А, Лисицын Б. Спорт и релігія. Наука и религия. 1966;8:43–46.

56. Добров А. Христианская церковь и спорт: о стремлениях церкви использовать спорт для вовлечения молодежи в различные организации религиозного характера. Физкультура в школе. 1964;8:48–50.

57. Долбишева Н. Автономія системи спортивних заходів у не олімпійському спорті. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;1:22–30.

58. Дубовенко МФ. Фізична культура і спорт у системі християнських цінностей. В: Олімпійський спорт і спорт для всіх. Тези доп. IX Міжнар. наук. конгр. Київ; 2005, с. 59.

59. Егоров Ю. Христианское воспитание детей и современный спорт. [Интернет]. 2004 [цитировано 2013 Июнь 26]. Доступно на: http://www.pravoslavie.org.ua/?r_type=article&action=partinfo&month=08-2004&day=01

60. Жарова ЛБ. Спорт – гражданская религия: об рекреационной организации при церкви в США. Спорт за рубежом. 1990;13:2.

61. Жарова ЛБ. Церковь США и рекреационное движение. Теория и практика физической культуры. 1990;8:58–59.

62. Жовниренко ЛП, Калугина ОП. Здоровый дух в здоровом теле: христианские воззрения на здоровье и болезни человека. Об отрицательном влиянии магии. В: Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. Зб. наук. пр. Рівне; 2001;2, с. 130–133.

63. Зайдовий ПВ. Актуальні проблеми співпраці фізкультурних і

релігійних організацій у фізичному вихованні молоді (ідейно-філософський аспект). В: Єрмаков СС, редактор. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ; 2005;10, с. 80–82.

64. Зайдовий П. Асоціація молодих християн як складова всесвітнього релігійно-спортивного руху. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. в галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ін-т фіз. культури; 2005;9, с. 228–230.

65. Зайдовий ПВ. Взаємовідносини фізичної культури і раннього християнства. Спортивний вісник Придніпров'я. 2005;2:16–18.

66. Зайдовий ПВ, Зайдовий ЮВ. Взаємовідносини фізичної культури і релігії в Україні у роки незалежності. Спортивна наука України [Інтернет]. 2007 [цитовано 2011 Січ. 28];3:2–9. Доступно на: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/2007-3/articles/07zpvpoi.pdf

67. Зайдовий П, Петришин Ю. Історичні аспекти формування і розвитку католицького фізкультурно-спортивного руху. В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. в галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ін-т фіз. культури; 2006;10(3), с. 176−181.

68. Зайдовий П. Перспективи організації фізкультурно-спортивної роботи з молоддю при релігійних організаціях України в уявленні священнослужителів основних християнських конфесій В: Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. в галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури; 2007;11(5), с.130–138.

69. Зайдовый ПВ, Петришин ЮВ. Перспективы сотрудничества физкультурных и христианских организаций в физическом воспитании молодежи. In: Perspective moderne ale impactului societatii contemporane asupra educatiei fizice si sportului. Materialele conferintei stiintifice internationale. Chisinau; 2006, s. 456−458.

70. Зайдовий ПВ. Ставлення священнослужителів основних християнських конфесій до фізичної культури і спорту. Слобожанський

науково-спортивний вісник. 2006;10:264–266.

71. Зайдовий ПВ. Формування і розвиток протестантського фізкультурно-спортивного руху. Спортивний вісник Придніпров'я. 2006;2:22–24.

72. Зимняя олимпиада. Дороже золота [Интернет]. 2008 [цитировано 2011 Авг. 21];26. 2 с. Доступно на: http://www.athletesinaction.ru/files/13_1.pdf

73. Имка [Интернет]. 2013 [цитировано 2014 Сент. 16] Доступно на: https://langohrigel.livejournal.com/40079.html

74. Имка Россия [Интернет]. 2001 [цитировано 2012 Апр. 28]. Доступно на: http://www.ymca.ru

75. Ібрагімов М. Аскеза в спорті та фізичному вихованні як теософська проблема самозбереження людини. В: Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк; 2012;2(18), с. 14–18.

76. Іванов Л. „Чому „батьки святі" грають у футбол". Москва: Радянський спорт; 1974. с. 8–10.

77. Іванько О. Взаємозв'язок фізичного виховання і релігії. В: Єрмаков СС. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ; 2003;15. с. 106–110.

78. Інформаційний звіт Державного департаменту у справах релігій „Про стан і тенденції розвитку релігійної ситуації та державно-церковних відносин в Україні" [Інтернет]. 2007 [цитовано 2012 Сер. 14]. Доступно на: http://www.derzhkomrelig.gov.ua

79. Історія виникнення баскетболу [Интернет]. 2010 [цитировано 2014 Вер. 15]. Доступно на: http://vbasket.univ.kiev.ua/basket_history.html

80. Казим-Бек А. Джон Мотт. Журнал Московской Патриархии. 1965;11. с. 53–60.

81. Калінін ЮА, Харьковщенко ЄА. Релігієзнавство. Київ; 1998. с. 103–132.

82. Карпати: з Риму без ганьби [Інтернет]. 2008 [цитовано 2008 Жовт.

29]. Доступно на: http://football-ua.net/2008/10/15/462

83. Кахиби М. Спорт в Исламе. Ислам. Москва: “Алмаз-Пресс”; 2009;21(1), с. 64-69.

84. Коджаспиров ЮГ. Физическая культура раннего христианства. Теория и практика физической культуры. 1999;12:6–15.

85. Коджаспиров ЮГ. Физическое воспитание молодых протестантов. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2000;3:2–12.

86. Команда польских католических священников стала чемпионом Европы по мини-футболу [Интернет]. 2014 [цитировано 2014 Авг. 04]. Доступно на: https://news.tut.by/kaleidoscope/388721.html

87. Команда церкви „Атлеты в действии” по мини-футболу [Интернет]. 2009 [цитировано 2011 Авг. 16]. Доступно на: http://www.e-free.ru

88. Конференция Атлетов в действии [Интернет]. 2010 [цитировано 2012 Март 12]. Доступно на: http://www.uasport.net/print/1082

89. Коробейников ГВ, Коробейникова ЛГ. Христианский взгляд на проблему здоровья. В: Єрмаков СС. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків-Донецьк; 2005;10. с. 144–146.

90. Корона или крест Святого Хорди [Интернет]. 2005 [цитировано 2012 Февр. 16]. Доступно на: http://www.soccer.ru/blogs/232100.shtml

91. Косевич ЕВ. Человек и его тело в свете Ветхого и Нового завета. Философские науки. 1992;2:49–61.

92. Косидовский З. „Библейские сказания”, „Сказания евангелистов”. Москва: Политиздат; 1991. 480 с.

93. Котлубинская ВВ. Атлетика духа: физкультура в жизни монахов. Актуальные проблемы формирования личности. Харьков; 1995. с. 324–328.

94. Кочетков О. Вера в победу. Как религия помогает спортсменам завоевывать медали. [Интернет]. 2008 [цитировано 2011 Сент. 08]. Доступно на: http://i-r-p.ru/page/stream-event/index-16390.html

95. Кравс Е. „Коли диявол б’є пенальті...”. День. 2001;114, с. 6.

96. Кулинкович КА. Спорт и религия. Теория и практика физической культуры. 1981;7:43–45.

97. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. Москва: Радуга; 1982. 399 с.

98. Кураев А. Здоровый священник – это богатство церкви. [Интернет]. 2008 [цитировано 2015 Апр. 05]. Доступно на: http://www.pravoslavie.org.ua

99. Левин ББ. Физическая культура, спорт и религия в структуре образа жизни. В: Материалы Всесоюз. конф. по социологическим проблемам физ. культуры и спорта. Москва; 1977, с. 16–17.

100. Левгур Г. Юношеское движение на Западе и Востоке. Москва; Ленинград: Мол.гвардия; 1924. 70 с.

101. Летопись клуба Тоттенхэм [Интернет]. 2008 [цитировано 2012 Апр. 19]. Доступно на: http://www.spurs.ru/istoriya-tottenham-hotspur/letopis-tottenham-hotspu/

102. Лисицын БА. Спорт и религиозные организации. Москва: Физкультура и спорт; 1985. 80 с.

103. Литвинець А. Роль християнства у створенні футбольних клубів. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2013;3(13):3–9.

104. Литвинець А, Тимчак Я, Литвинець І. Вплив християнської церкви на формування сучасного спорту у Великій Британії. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2012;3(9):3–10.

105. Литвинець А, Попович С, Вітер Н. Значення християнської церкви в розвитку спортивного руху Галичини. Спортивна наука України [Інтернет]. 2013 [цитовано 2015 Жовт. 12];3(54):22–26. Доступно на: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/view/24.

106. Литвинець АІ, Тимчак ЯВ. Організаційні структури спортивних ігор християн. В: Єрмаков СС. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ; 2007;12. с. 94–96.

107. Литвинець А, Стефаник М. Особливості проведення Всесвітніх Маккабіад. В: Фізична культура, спорт та здоров'я. Матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХДАФК; 2012, с. 82–84.

108. Литвинець А, Стефаник М, Литвинець І. Особливості становлення Маккабіад як регіонального спортивного заходу під егідою МОК. В: Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті. Матеріали IX Міжнар. наук. конф. Харків: ОВС; 2013, с. 31–34.

109. Литвинець А, Тимчак Я, Литвинець І. Спортивна діяльність християн в Україні: сучасний аспект розвитку. В: Приступа ЄН, редактор. Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури; 2010;14(1), с. 182–187.

110. Литвинець АІ, Тимчак ЯВ. Спортивна діяльність християн і олімпійський спорт. В: Олімпійський спорт і спорт для всіх. Тези доп. XIV Міжнар. наук. конгр. Київ; 2010, с. 17.

111. Литвинець АІ. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні. Спортивна наука України [Інтернет]. 2008 [цитовано 2013 Лист. 19];1(16):87–94. Доступно на: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/2008-1/Articles/08laiiiu.pdf

112. Литвинець А, Тимчак Я. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні: проблема взаємодії державних органів управління спортом з інституціями церкви. Спортивна наука України [Інтернет]. 2015 [цитовано 2016 Лют. 22];4(68):18–27. Доступно на: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/339/328

113. Литвинець АІ. Спортивна діяльність християнських організацій Польщі. В: Приступа ЄН, редактор. Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури; 2009;13(1), с. 173–178.

114. Литвинець А. Тенденції розвитку християнського спортивного руху в світі. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2008;3:63–65.

115. Литвинець А. Футбол як один із пріоритетних видів спортивної діяльності християнських організацій. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2010;1:105–108.

116. Литвинець А. Християнський спортивний рух в системі міжнародного спорту. В: Приступа ЄН, редактор. Молода спортивна наука України. Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури; 2008;12(4), с. 117–121.

117. Мазур ЛО. Дух і плоть: Філософія життя та проблема людської тілесності. Львів; 2003. 380 с.

118. Малькова ЗА. Современная школа в США. Москва: Педагогика; 1971. 367 с.

119. Медвєдєва НС. Проблема співвідношення тілесності та соціальності в людині і суспільстві [автореферат]. Київ: Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. 2005. 18 с.

120. Международное спортивное движение [Интернет]. 2008 [цитировано 2010 Янв. 29]. Доступно на: http://easyschool.ru/sosh/Mezhdunarodnye_pravovye_aspekty_v_sovremennom_sportivnom_dvizhenii.doc

121. Миколайчук В. Американські „орли” вчили рівненських дітей грати у футбол. Рівне вечірнє. 2004. с. 14.

122. Мисак Б. Виховання християнської моралі через фізичну культуру і спорт. Броди: Бродівська районна друкарня; 2000. 39 с.

123. Михалик В. Головне – не перемога, а віра у неї. Експрес. 2007. 3-4 лист. с. 6.

124. Моріак Ф. Ісусове життя. Київ: Дух і літера; 2009. 240 с.

125. Найбільша перемога: Новий Завіт зі свідченням відомих спортсменів. Київ: Українське біблійне товариство; 2002. 315 с.

126. Настольный теннис и религия – единство или борьба противоположностей? [Интернет]. 2007 [цитировано 2013 Апр. 25]. Доступно на: http://def.kondopoga.ru/2007/07/31/print:page,1,nastolnyjj_tennis_i_religija__edinstvo_ili_borba_protivopolozhnostejj.html

127. Нюстрем Є. Библейський словарь. Новое пересмотренное издание с иллюстрациями. Торонто; 2009. 522 с.

128. О гуманизации спорта высших дострижений: мнение австрийского спортивного деятеля И. Финдера. Инф. вестник. 1979;3/4. с. 37–39.

129. Огірко ОВ. Релігійно-етичні засади здорового способу життя. В: Здоровий спосіб життя. Матеріали II Міжрегіон. наук.-практ. конф. Львів; 2002, с. 66–70.

130. Огірко ОВ. Релігійно-етичні засади спорту В: Єрмаков СС. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків-Донецьк; 2005;10, с. 220–224.

131. Організація „Атлети у дії" проповідує за допомогою спорту [Інтернет]. 2010 [цитовано 2014 Квіт. 21]. Доступно на: http://www.cef.ru/3/a/2737/

132. Осер, символика клуба [Интернет]. 2010 [цитировано 2012 Февр. 25]. Доступно на: http://www.torsida.ru/ch/club/auxerre/style

133. Панасенко ІВ. Зміцнення віри українців – шлях до здорового способу життя. В: Здоровий спосіб життя. Матеріали IV Міжрегіон. наук.-практ. конф. Львів; 2004, с. 68–70.

134. Пангелова НЄ. Історія фізичної культури: навч. посіб. Київ: Освіта України; 2007. 288 с.

135. Папа Іван Павло II. Інститут сумління для спорту. Церква і спорт на шляху до співпраці. Львів: Галицька видавнича спілка; 2003.с. 9–12.

136. Папа Пій XII. Значення спорту і фізичного виховання у розвитку людини. Київська церква: Альманах християнської думки. Київ-Львів; 2000;5, с. 19–20.

137. Папа Римський Бенедикт XVI вважає, що футбол допомагає у вихованні моральних цінностей [Інтернет]. 2007 [цитовано 2013 Черв. 15]. Доступно на: http://sport.oboz.ua/news/2007/10/12/

138. Пастирів християн і мусульман розсудить м'яч [Інтернет]. 2009 [цитовано 2010 Вер. 28]. Доступно на: http://blaknotkuban.narod.ru

139. Петришин ЮВ. Християнство і спорт: на шляху до співпраці. Церква і спорт на шляху до співпраці. Львів: Галицька видавнича спілка; 2003. с. 23–26.

140. Плотницкий ЮМ. Теоретические и эмпирические модели социальных процессов: учеб. пособие для высш. учеб. завед. Москва: Логос; 1998. 280 с.

141. Под крылом религии: об участии религиозных организаций Атланты в работе Олимпиады–96. Москва: Сов. спорт; 1996. с. 6.

142. Покровские старты. Первый спортивный фестиваль православной молодежи [Интернет]. 2006 [цитировано 2011 Июль 18]. Доступно на: http://www.pravoslavie.ru/660.html

143. Первенство России по русскому рукопашному бою среди православных военно-патриотических клубов [Интернет]. 2010 [цитировано 2015 Апр. 10]. Доступно на: http://eparchia.patriarchia.ru/db/text/3016628.html

144. Потапова НВ. Деятельность Христианского союза молодых людей в России в 1917–1922 гг. Историческая и социально-образовательная мисль. Серия: Гуманитарные науки. 2015;1(7):96–99.

145. Проводя в жизнь христианские принципы. Герберт Готт на строительстве гражданского общества в Эстонии в 1920–1932 годы [Интернет]. 2008 [цитировано 2010 Сент. 12]. Доступно на: http://russian.estonia.usembassy.gov/root/pdfs/gottrus.pdf

146. Прозорова ГВ. Русская Православная Церковь и Христианский Союз Молодых Людей в Харбине. Китайский благовестник. 2000;2. с. 29–35.

147. Пьер де Кубертен. Олимпийские мемуары. Москва: Библиотека Российского Международного Олимпийского Университета; 2011. 157 с.

148. Регламент Християнської Баскетбольної Ліги [Інтернет]. 2008 [цитовано 2010 Січ. 20]. Доступно на: http://migsport.net/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=48

149. Рекутина НВ. Олимпийские игры и раннее христианство. Теория и практика физической культуры. 2001;11:41–42.

150. Релігійно-інформаційна служба України [Інтернет]. 2001 [цитовано 2017 Жов. 20]. Доступно на: https://risu.org.ua/ua/index/ articlesbytag?tag=7079

151. Религия и спорт [Интернет]. 2001 [цитировано 2018 Янв. 04]. Доступно на: https://risu.org.ua/ru/index/all_news/community/sport

152. Рыйгас ЕВ. Религия и спорт. Энциклопедический словарь социологии религии. Смирнова МЮ, редактор. Санкт-Петербург: Платоновское философское общество; 2017. с. 302-304

153. Романов СЭ. Молодежь, спорт, религия. Научно-практические вопросы физического воспитания и спорта. Ленинград; 1977. с. 9–12.

154. Рух „Загальні ігри” [Інтернет]. 2008 [цитовано 2012 Лист. 02]. Доступно на: http://www.baptist.org.ru/go/games

155. Савонік Ю. Винайдення окремих видів спорту в межах діяльності Асоціації молодих християн. В: Фізична культура та здоров’я різних груп населення. Матеріали VI Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2015, с. 35– 36.

156. Савонік Ю, Литвинець А. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток Азійських ігор. В: Фізична культура, спорт та здоров’я. Матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХДАФК; 2012, с. 117–119.

157. Савонік Ю, Литвинець А, Литвинець І. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток міжнародних спортивних змагань. В: Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання. Луцьк; 2012;4(20), с. 43–46.

158. Савонік Ю. Вплив Асоціації молодих християн на становлення та поширення баскетболу. В: Фізична культура та здоров’я різних груп населення. Матеріали VI Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2015, с. 37–38.

159. Савонік Ю, Литвинець А. Міжсоюзні ігри Асоціації молодих християн 1919 року та їх роль у розвитку міжнародного спортивного руху після Першої Світової війни. В: Фізична культура, спорт та здоров’я нації. Зб.

наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця; 2014;17, с. 745–751.

160. Савонік Ю. Міжсоюзні ігри Асоціації молодих християн та їх значення у розвитку міжнародного спортивного руху. В: Фізична культура та здоров'я різних груп населення. Матеріали V Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2014, с. 95–96.

161. Савонік Ю. Формування сучасного спорту під впливом Асоціації молодих християн. В: Фізична культура та здоров'я різних груп населення. Матеріали V Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2014, с. 91–92.

162. Самошкіна А, Бугуйчук В. Ставлення студентської молоді до релігії як виду духовної потреби. Спортивний вісник Придніпров'я. 2006;2:10–15.

163. Сапеляк Я. Спорт і релігія: від протистояння до синтезу. Український освітній журнал. 1994;1. с. 119–121.

164. Сапеляк Я. Спорт і церква: від байдужості до співпраці. Церква і спорт на шляху до співпраці. Львів: Галицька видавнича спілка; 2003. с. 19–22.

165. Семеній О, Томахів В, Чернецька Л, Юрчак Н. Релігієзнавство: курс лекцій. Тернопіль; 1999. с. 28–43.

166. Сиволап ТЕ. Иудейские олимпиады и формирование национального самосознания. Научно-методический электронный журнал „Концепт". [Интернет]. 2017 [цитировано 2017 Авг. 09];31:1511–1515. Доступно на: http://e-koncept.ru/2017/970317.htm

167. Снігур А. Друга римська спроба. Львівська газета; 2008;134(442). с. 15.

168. Соколов ВИ. Молодежное движение в России. Рязань; 1994;3. с. 29.

169. Соревнуются ли христиане? Дороже золота [Интернет]. 2008 [цитировано 2013 Сент. 22];26. 2 с. Доступно на: http://www.aiarus.ru/files/803_May2008.pdf

170. Союз православных единоборцев [Интернет]. 2010 [цитировано

2015 Нов. 26]. Доступно на: http://orthodoxwarriors.com/ru/

171. Спорт и Библия [Интернет]. 2010 [цитировано 2011 Янв. 25]. Доступно на: http://ded.yu.wildpark.net/Propovedn/sport.htm

172. Спортивна хартія Європи [Интернет]. 2010 [цитировано 2009 Нов. 28]. Доступно на: http://www.infosport.ru/press/sfa/1_96/topic25.htm

173. Спорт в Исламе [Интернет]. 2016 [цитировано 2017 Авг. 23]. Доступно на: http://www.islam.ru/content/veroeshenie/43592

174. Столбов ВВ, Финогенова ЛА, Мельникова НЮ. История физической культуры и спорта: учеб. для студ. вузов физ. культуры. Москва: Физкультура и спорт; 2001. 423 с.

175. Сухоцкий ВН. Реакционная сущность клерикализма в физическом воспитании. Теория и практика физической культуры. 1964;7:61–65.

176. Сучасний спорт – релігія рубежу тисячоліть? [Інтернет]. 2008 [цитовано 2015 Квіт. 05]. Доступно на: http://www.strana-oz.ru/authors/?author=762

177. Сьомін СВ. Міжнародні християнські організації та національна безпека України: монографія. Гуманітарна політика і духовна культура. Київ: НІСД; 1999;5. 267 с.

178. Таеквондо и Евангелие [Интернет]. 2008 [цитировано 2014 Июнь 24]. Доступно на: http://www.portal-credo.ru

179. Тимчак ЯВ. Християнський погляд на здоров’я та здоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя. Зб. наук. ст. Львів; 2006;12, с. 64–67.

180. Токарев СА. Ранние формы религии. Москва: Политиздат; 1990. 622 с.

181. Токарев СА. Религия в истории народов мира. Москва: Политиздат; 1976. 576 с.

182. Толковая Библия или комментарий на все книги писания Ветхого и Нового Завета. Стокгольм; 1987;3. 486 с.

183. Трофим’як БЄ. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років XIX ст. до 1939 р.): навч. посіб. Київ: ІЗМН; 1997.

424 с.

184. Тумаларьян ВМ. Религия и физическая культура человека. В: Современный олимпийский спорт и спорт для всех. Тез. докл. VII Междунар. науч. конгр. Москва; 2003;1, с. 180.

185. У Україні провели християнські Підліткові ігри [Інтернет]. 2008 [цитовано 2010 Трав. 12]. Доступно на: http://www.bible.com.ua/news/r/37262

186. Уильям Дж. Морган инструктор Ассоциации молодых христиан [Интернет]. 2008 [цитировано 2015 Апр. 05]. Доступно на: http://volleyballsport.ucoz.ru

187. УГКЦ – відділ душпастирства спорту [Інтернет]. 2015 [цитовано 2017 Лист. 19]. Доступно на: http://sport.ugcc.ua

188. Фарберов МБ. Физическая культура и религия (история взаимоотношений). Санкт-Петербург: ГУАП; 2001. 36 с.

189. Фибелькорн Е. Дмитренко пошел в религию [Интернет]. 2009 [цитировано 2009 Окт. 07]. Доступно на: http://orthodoxy.org.ua/uk/2009/01/14/21543.html

190. Физическая культура раннего християнства [Интернет]. 2008 [цитировано 2014 Март 02]. Доступно на: http://www.mbsi.mossport.ru/

191. Финдер Й. О гуманизации спорта высших достижений. Спорт, духовные ценности, культура [Интернет]. 1997 [цитировано 2012 Февр. 15]: Москва 1997;3, с. 40–41. Доступно на: http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=795

192. Финогенова ЛА. Религия и спорт в конце XIX – начала XX вв. Тез. докл. XXII науч. конф. КазГИФК, посвящ. 50-летию образования СССР. Алма-Ата; 1972, с. 20–24.

193. Філь СМ. Історія фізичної культури: навч. посіб. Харків: ОВС; 2003. 160 с.

194. Футбол: религиозная война шотландского дерби [Интернет]. 2008 [цитировано 2011 Февр. 26]. Доступно на: http://news.sportbox.ru/Vidy_sporta/Futbol/Drugie/Futbol-Religioznaya-voyna-shotlandskogo-derbi

195. Христианская ассоциация молодых людей [Интернет]. 2008 [цитировано 2010 Сент. 13]. Доступно на: http://www.blagovest-info.ru

196. Христианская футбольная лига [Интернет]. 2008 [цитировано 2015 Март 15]. Доступно на: http://hfl.kiev.ua

197. Христианские авторы I–IV веков о спорте [Интернет]. 2009 [цитировано 2010 Февр. 10]. Доступно на: http://www.rusk.ru/monitoring_smi/2009/10/23/hristianskie_avtory_o_sporte

198. Християнська футбольна академія [Інтернет]. 2008 [цитовано 2009 Квіт. 23]. Доступно на: http://risport.org

199. Царек ИФ. Роль ХСМЛ в организации обучения и воспитания российской молодежи в Северо-Восточном Китае. Россия и Китай на дальневосточных рубежах. Благовещенск; 2001. с. 223–226.

200. Церква і спорт на шляху до співпраці: Зб. наук. ст. Львів: Галицька видавнича спілка; 2003. 46 с.

201. Чистякова МО, Шишкін ОП. Азіатські ігри: історія розвитку. В: Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. В: Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія: Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Кам'янець-Подільський. 2015;8, с. 391–397.

202. Шеремет О, Аль-Убаїді А, Литвинець А, Кавчак М, Литвинець І. Спортивна діяльність мусульманських організацій. Спортивна наука України [Інтернет]. 2014 [цитовано 2015 Жовт. 31];4(62):20–32. Доступно на: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/242/234.

203. Шеремет О, Литвинець А, Попович С. Спортивні організації мусульман та їх вплив на розвиток спорту в ісламських країнах. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця; 2014;17, с. 768–773.

204. Шеремет ОО. Організаційні особливості проведення ісламських ігор. В: Фізична культура та здоров'я різних груп населення. Матеріали V Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2014, с. 89–91.

205. Шликова ОВ. Специфіка історизму Чарльза Кінгслі у контексті вікторіанського історичного роману [автореферат]. Сімферополь; 2010. 19 с.

206. Штофф ВО. Введение в методологию научного познания: учеб. пособ. Ленинград: Изд-во ЛГУ; 1972. 152 с.

207. Щеулов И. В сутане на мотоцикле: приобщение спорта и спортивных зрелищ к интересам церкви на Западе. Москва: Сов. спорт; 1978. с. 20.

208. Щеулов ИВ. Реакционный характер богословских воззрений на физическое развитие личности [автореферат]. Москва; 1967. 17 с.

209. Щеулов И. Святые отцы и спорт. Москва: Физкультура и спорт; 1961;5. с. 24–25.

210. Щеулов И. Спорт и религия. Общество и спорт. Москва; 1976. с. 90–100.

211. Щеулов ИВ. Физическое совершенство – духовного багатства. Киев: Изд-во политической литературы Украины; 1982. 125 с.

212. Щеулов ИВ, Кайтмазова ЕН. Церковь и физическая культура. Критика буржуазной „социологии спорта”. Москва; 1965. с. 125–147.

213. Энциклопедия олимпийського спорта. Платонова ВН, редактор. Киев: Олимпийська литература; 2002;1. 496 с.

214. Юнак В. Як відноситься християнство до спорту? [Інтернет]. 2008 [цитовано 2012 Лист. 07]. Доступно на: http://www.bible.com.ua

215. Ядрышникова Е. Христианская молодежь и спорт. Нам победа, как воздух, нужна [Интернет]. 2008 [цитировано 2010 Апр. 15]. Доступно на: http://www.hve.ru

216. Якимович ВС. Влияние национальной культуры страны на ее спортивние достиженыя. В: Олімпійський спорт і спорт для всіх. Тези доп. IX Міжнар. наук. конгр. Київ; 2005, с. 98.

217. A Visual History of Swimming in Toronto [Internet]. 2012 [cited 2015 May 17]. Available from: http://www.blogto.com/city/2012/06/a_visual_history_of_swimming_in_toronto

218. Adamski F. Wychowanie na Rozdrożu. Personalistyczna Filozofia Wychowania. Krakow: Wyd. UJ; 1999. 81 s.

219. Adhortacja Apostolska Jana Pawła II “Ecclesia in Europa”. Krakow: M; 2003. 40 p.

220. Affiches FISEC-spelen [Internet]. 2012 [cited 2012 Avg. 09]. Available from: http://www.fisecvolley.freeservers.com/index.html

221. Ambassadorsin Sport (AIS) [Internet]. 2012 [cited 2015 Apr. 23]. Available from: http://www.aisint.org/vision.php

222. Anderson P. A Study of Orthodoxy and the YMCA. Geneva, 1963. 34 p.

223. Antolihao L. Rooting for the Underdog: Spectatorship and Subalternity in Philippine Basketball. Philippine Studies: Historical and Ethnographic Viewpoints.58. 2010;4. p. 449–480.

224. Antolihao L. The Far Eastern Games and the Formation of Asian Identity in the Asia-Pacific during the Early Twentieth Century. Beijing: Asia Media Research Centr [Internet]. 2007 [cited 2013 Mar. 13]. Available from: http://amrc.cuc.edu.cn/data/upload/download/PDF/07/07-12.pdf

225. Argentina Futsal [Internet]. 2012 [cited 2015 May 11]. Available from: http://argentinafutsal.blogspot.com/2008/09/biografa-juan-carlos-ceriani.html

226. Arnold Thomas (1795–1842), Headmaster of Rugby, Historian [Internet]. 2012 [cited 2015 Jan. 15]. Available from: http://www.nationalarchives.gov.uk

227. Asian Games history [Internet]. 2012 [cited 2015 Jun. 21]. Available from: http://www.topendsports.com/events/games/asian-games/history.htm

228. Athletes in Action Europe [Internet]. 2012 [cited 2015 Avg. 14]. Available from: http://www.aiaeurope.com

229. Athletes in Action Sports Ministry [Internet]. 2012 [cited 2011 Sep. 18]. Available from: http://athletesinaction.com

230. Atlanta Catholic Sports (ACS) [Internet]. 2012 [cited 2014 Avg. 13]. Available from: http://www.leaguelineup.com

231. Baacke H. Development and status of volleyball [Internet]. 2012 [cited

2015 Jan. 30]. Available from: http://www.fivb.org/en/technical-coach/Coaches_Manual_I/FIVB_Coaches_Manual_I_Chapter_02.pdf

232. Baseball Chapel [Internet]. 2012 [cited 2014 Mar. 11]. Available from: http://baseballchapel.org/index.cfm?Fuseaction=Home&CFID=985439&CFTOKEN=92565544

233. Belmont C. The YMCA and the Millennium Development Goals: A Toolkit. Geneva, 2006. 43 p.

234. Benedict XVI. „Message for the 20th Winter Olympic Games in Turin, Italy: A Light for Sports". Romano: L'osservatore Romano; 2006. 62 p.

235. Binfield C. This has been tomorrow. The Wold Alliance of YMCAs since 1955. Geneva, 1991. 80 p.

236. Brink D. The Body Builder Robert J. Roberts. New York, 1916. 113 p.

237. Bromley and Croydon Christian Football League [Internet]. 2012 [cited 2010 Mar 15]. Available from: http://pfcfc.intheteam.com

238. Buchanan I. Elwood Brown: Missionary Extraordinary. Journal of Olympic History. 1998. p. 12–13.

239. Catholic Athletes for Christ [Internet]. 2012 [cited 2012 Apr. 19]. Available from: http://www.CatholicAthletesForChrist.com

240. Catholic High School Athletic Association [Internet]. 2012 [cited 2014 Apr. 21]. Available from: http://chsaaboys.nyc

241. Centro Sportivo Italiano [Internet]. 2012 [cited 2013 Avg. 23]. Available from: http://www.csi-net.it

242. Ceuster KD. Wholesome Education and Sound Leisure: the YMCA Sports Programme in Colonial Korea. European Journal of East Asian Studies. 2003;2(1):53–88.

243. Chih-Kang W. The Influence of YMCA on the Development of Physical Education in China. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Michigan, 1956. 52 p.

244. Chiltern Church Junior League [Internet]. 2012 [cited 2011 Feb. 25]. Available from: http://www.htjfc.org

245. Christian Hockey Camps International [Internet]. 2012 [cited 2010 Jul. 12]. Available from: http://www.hockeyministries.org

246. Christian Home School Sports of Greater St. Louis [Internet]. 2012 [cited 2013 Apr. 26]. Available from: http://www.orgsites.com/mo/ stlchristianhomesports

247. Christian Surfers International [Internet]. 2012 [cited 2014 Oct. 22]. Available from: https://www.christiansurfers.net

248. Christians in Sport [Internet]. 2012 [cited 2011 Sept. 16]. Available from: http://www.christiansinsport.org.uk

249. Church Sports International [Internet]. 2008 [cited 2010 Jan. 21]. Available from: http://www.churchsports.org

250. Churches League Division 1 [Internet]. 2008 [cited 2011 Jan. 23]. Available from: http://www.victoryfc.co.uk

251. Churches Together (North East) Football League [Internet]. 2008 [cited 2012 Avg. 17]. Available from: http://www.heddon.currantbun.com/useful/football

252. Colwin C. Breakthrough Swimming. Includes Bibliographical Reference and Index, 2002. 65 p.

253. Davis DE, Trani EP. The American YMCA and the Russian Revolution.Slavic Review [Internet]. 1974 [cited 2012 Jul. 05];September. 33(3). p. 469. Available from: http://www.jstor.org/stable/2494734

254. DJK-Sportverband eV – Katholischer Bundesverband fer Breiten- und Leistungssport [Internet]. 2008 [cited 2013 Apr. 29]. Available from: http://www.djk-bundessportfest.de

255. DJK-Sportverband der Erzdiazese Manchen und Freising [Internet]. 2008 [cited 2013 Apr. 29]. Available from: http://www.djkdv-muenchen.de

256. Dziubiński Z. Roman Catholic Church and Physical Culture. Physical Culture and Sport Studies and Research. 2007;1(XLV). p. 110–126.

257. Dziubinski Z. Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej X Ogólnopolskie Igrzyska Młodzieży Salezjańskiej w Futsalu. Sport dla Wszystkich. 2006;1. s. 30.

258. Dziubiński Z. Sport jako Kulturowa Rzeczywistość: Praca Zbiorowa.

Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej (Monografie SALOS RP). Warszawa: SOSRP; 2005.130 s.

259. Dziubinski Z. XVII Światowe Igrzyska Młodzieży Salezjańskiej. Sport dla Wszystkich. 2006;1. s. 31.

260. East Hertfordshire Christian Football League and Cup [Internet]. 2008 [cited 2011 Jun. 12]. Available from: http://www.churchfootball.co.uk

261. Eltvik JV. European Alliance of YMCAs and the Orthodox Churches. Oslo; 2001. 1 p.

262. Emmanuel Church, South Croydon [Internet]. 2008 [cited 2014 May 08]. Available from: http://www.elfc.20m.com

263. Encyklopedia Katolicka. Lublin: TN KUL; 2004;10. s. 188–219.

264. England FO. The History of the Far Eastern Athletic Association. Official Bulletin of the International Olympic Committee.1926;3. p. 18–19.

265. Enter the Butterfly [Internet]. 1997 [cited 2015 Apr. 22]. Available from: http://swimnews.com/Magazine/1997/aprmag97/50yearsaga.shtml

266. European Christian Sports Union [Internet]. 2008 [cited 2011 Jan. 20]. Available from: http://www.ecsu.eu

267. Far Eastern Championship Games (official website of the Olympic Council of Asia) [Internet]. 2008 [cited 2011 Oct. 02]. Available from: http://www.ocasia.org/ game/GamesL1.aspx?9QoyD9QEWPfemU/arvY96w

268. Far Eastern Games [Internet]. 2008 [cited 2011 Oct. 12]. Available from: http://www.rsssf.com/tablesf/fareastgames.html

269. Far Eastern Games. Regional and Sub-regional Games: Historical Archives Olympic Studies Centre. 2012. p. 20–22.

270. Federation Internationale Catholique d'Education Physique et Sportive [Internet]. 2008 [cited 2010 Apr. 28]. Available from: http://www.ficep.org

271. Federation Sportive et Culturelle de France [Internet]. 2008 [cited 2015 May 02]. Available from: http://www.fscf.asso.fr

272. Federation Internationale Sportive de l'Enseignement Catholique [Internet]. 2008 [cited 2014 Mar. 05]. Available from: http://www.fisec.org/fr

273. Fellowship of Christian Athletes [Internet]. 2008 [cited 2010 Apr. 18]. Available from: http://www.fca.org

274. Ferdek B. Cialo Czlowieka w Perspektywie Historiozbawczej. Wroclaw; 2002. p. 75–79.

275. Football for Christ Championship [Internet]. 2008 [cited 2012 May 01]. Available from: http://www.jesushousefc.co.uk

276. Football [Internet]. 2008 [cited 2012 Apr. 27]. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Football

277. Gene Tunney [Internet]. 2008 [cited 2015 Feb. 22]. Available from: http://boxrec.com/media/index.php/Gene_Tunney

278. Gods and Games: Is Sports a Religion? Is Religion a Sport? [Internet]. 2008 [cited 2010 Sep. 15]. Available from: http://www.religionlink.org/ tip_050118a. php

279. Granat W. Wartosci Ofiarowane przez Jezusa Chrystusa Wspolczesnemu Czlowiekowi. Historia i Tajemnica. Lublin; 1982. 495 p.

280. Guttmann A, Thomson L. Japanese Sport: A History. University of Hawaii Press. 2001. p. 78–80.

281. Historie Orla Morava [Internet]. 2008 [cited 2013 Jun. 25]. Available from: http://www.orel.cz/?ukaz=pocatky_orla_morava

282. History – 1900 to 1950s [Internet]. 2008 [cited 2015 Avg. 13]. Available from: http://www.ymca.net/history/1900-1950S.html

283. History of International PGS [Internet]. 2008 [cited 2015 Apr. 03]. Available from: http/www.unisballo.com/pgs/giochi_internazionali

284. History of the YNS Swim Team [Internet]. 2008 [cited 2015 Oct. 12]. Available from: http://www.teamunify.com/SubTabGeneric.jsp?team=neyns&_ stabid_=7945

285. History of Volleyball [Internet]. 2008 [cited 2015 Apr. 06]. Available from: http://www.volleyballmecca.com/site/1375009/page/576293

286. History YMCA Competitive Swimming/Diving [Internet]. 2008 [cited 2015 Sep. 15]. Available from: http://www.ymcaswimminganddiving.org/History/

HistoryCompetitiveSwimming.pdf

287. Hoffman SJ. Sport and Religion. Human kinetics.1992.

288. Howat A. YMCA Nelson 1860–2010. 2009. 95 p.

289. Igrzyska Światowe [Internet]. 2008 [cited 2014 Avg. 19]. Available from: http://www.salosrp.pl/dzialalnosc/igrzyska_swiatowe

290. Initiating the Far Eastern Games [Internet]. 2008 [cited 2013 Jan. 25]. Available from: http://en.nwp.cn/book/554_27082.shtml

291. International Christian Tennis Association (ICTA) [Internet]. 2008 [cited 2011 Des. 09]. Available from: http://www.christiantennis.net

292. International Christian Tennis Association's Historic Partnership with the Porsche WTA Tour Championships [Internet]. 2008 [cited 2011 Des. 05]. Available from: http://www.faithwriters.com/article-details.php?id=23258

293. International Sports Coalition (ISC) [Internet]. 2008 [cited 2009 Avg. 12]. Available from: http://www.sportsoutreach.org

294. Irish Football [Internet]. 2008 [cited 2012 Apr. 23]. Available from: http://www.soccer-ireland.com/dublin-football-clubs/st-james-gate-fc.htm

295. IX Mistrzostwa Polski w Piłce Nożnej [Internet]. 2008 [cited 2008 Nov. 04]. Available from: http://www.wsd.siedlce.pl/index.php?s=355

296. Jakobsche J. Sport Niepełnosprawnych Paraolimpijczycyw Centrum Olimpijskim. Sport dla Wszystkich. 2006;1. s 23.

297. Joseph Sobek Papers [Internet]. 2008 [cited 2014 Oct. 10]. Available from: http://doddcenter.uconn.edu/asc/findaids/Sobek/MSS19800039.html#d0e147

298. Juan Carlos Ceriani [Internet]. 2008 [cited 2011 May 11]. Available from: http://es.wikipedia.org/wiki/Juan_Carlos_Ceriani

299. Kenig E. Ethik und Zweckrationalitet des Technologischen Sport. Sportethik. Regeln–Fairnee–Doping. Paderborn; 2004. p. 199–211.

300. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II [Internet]. 2008 [cited 2008 Apr. 20]. Available from: http://www.kul.lublin.pl

301. Katolickie Stowarzyszenie Sportowe RP [Internet]. 2008 [cited 2008 Apr. 26]. Available from: http://www.kssrp.pl

302. Kerrigan M. Sports in the Christian Life [Internet]. 2008 [cited 2012 Oct. 15]. Available from: http://www.baylor.edu/content/services/ document.php/75229

303. Koch A. Das biblische Menschenbild und seine Bedeutung fer die Wertung der Leiblichkeit und der Leibesebungen. Begegnung: Aachen; 2000;2. p. 51–78.

304. Koch A. Der hl. Paulus und der Sport. Begegnung: Aachen; 1999;1. p. 42–126.

305. Koch A. Leibwertung und Leibpflege im Werk des Kirchenvaters Johannes Chrysostomus (349–407). Begegnung: Aachen; 2003;4. p. 36–64.

306. Koch A. Pierre de Coubertin and his Relation to the Catholic Church.Schriftenreihe zur Geschichte der Beziehung zwischen Christentum und Sport.Begegnung: Aachen; 2005;5. p. 33–75.

307. Koch A. The Christian View on Sport: Its Foundations in the Holy Scriptures and in the Church Fathers' Writings. [Internet]. 2008 [cited 2011 Oct. 25]. Available from: http://www.conspiration.de/koch/english/menschenbild-e.html

308. Krajowej Federacji Sportu dla Wszystkich [Internet]. 2008 [cited 2011 Jul. 02]. Available from: http://www.federacja.com.pl/site/czlonkowie.htm

309. Kramer K. A Historic Partnership: Springfield College and The YMCA. Journal and the association of YMCA professionals. 2009. p. 22–24.

310. Le Sport Catholique en France [Internet]. 2008 [cited 2013 Feb. 14]. Available from: http://www.cairn.info/zen.php?ID_ARTICLE=VING_092_0171

311. Ladd T, Mathisen J. Muscular Christianity: Evangelical Protestants and the Development of American Sport. Grand Rapids, MI: Baker Books; 1999. 288 p.

312. Litsky F. Joseph Sobek, the Inventor of Racquetball [Internet]. 2008 [cited 2015 May 16]. Available from: http://www.nytimes.com/1998/03/31/sports/joseph-sobek-the-inventor-of-racquetball-dies-at-79.html

313. Lukaszuk T. Ty Jestes Chrystus, Syn Boga Zywego. Krakow; 2000. 348 p.

314. Lupson P. Thank God for Football! London: Azure; 2006. 192 p.

315. Luterańska Organizacja Sportowa w Rzeczpospolitej Polskiej [Internet].

2008 [cited 2015 Apr. 05]. Available from: http://www.los-w-rp.com

316. Lucas J. A. Victorian „Muscular Christianity" Prologue to the Olympic Games Philosophy. V: Olympic Review; 97-98, 1975. 457 p.

317. Mann RA. The Inter-Allied Games 1919. Cornell University Library. 2010. 554 p.

318. Marszałek J. Pedagogia Boiska w Personalistycznym Systemie Wychowawczym Św. Jana Bosko. Kościoł a Sport. Warszawa: SALOS; 1995. s. 233–254.

319. Marszałek J. Podmiot Osobowy Kluczem Antropologicznym Edukacji Sportowej. Antropologia Sportu. Warszawa: SALOS RP; 2002. s. 144–154.

320. Marszałek J. Profilaktyka Pedagogiczna Jana Bosko Żywiołem Kulturowej Jakości Sportu. Sport Jako Kulturowa Rzeczywistość. Warszawa: SALOS RP; 2005. s. 386–399.

321. McEleney NJ. Pierwsza i Druga Ksiega Machabejska. Katolicki komentarz biblijny. Warszawa; 2001. 391 p.

322. McHenry E. Team Spirit [Internet]. 2008 [cited 2013 Avg. 07]. Available from: http://www.washington.edu/alumni/columns/march07

323. Memorandum Regarding Relationships of Orthodox Churches and the World Alliance of YMCAs. Geneva; 1980. 2 p.

324. Molesey Community Church FC [Internet]. 2008 [cited 2014 Nov. 18]. Available from: http://www.clubwebsite.co.uk/moleseycommunitychurchfc

325. Muscular Christianity [Internet]. 2008 [cited 2013 Feb. 25]. Available from: http://www.infed.org/christianeducation/muscular_christianity.htm

326. Muukkonenn M. Framing International Aid: A Case of the YMCA. Presentation to the conference on Religious NGOs, Civil Society and the Aid System. Olso; 2006. 34 p.

327. Muukkonenn M. YMCA expansion to Latin America. 1997. p. 7–19.

328. National Center for Catholic Youth Sports (NCCYS) [Internet]. 2008 [cited 2013 Jul. 15]. Available from: http://www.nccys.org/index.htm

329. National Christian College Athletic Association (NCCAA) [Internet].

2008 [cited 2011 Jul. 05]. Available from: http://www.thenccaa.org

330. Noble Ally and Olympic Disciple: The Reverend Robert S. de Courcy Laffan, Coubertin's in England [Internet]. 2008 [cited 2014 Apr. 22]. Available from: http://www.la84foundation.org/SportsLibrary/Olympika

331. Norfolk Christian Combined Adult & Youth League NCCAYL [Internet]. 2008 [cited 2010 May 11]. Available from: http://www.ncyl.org.uk/NCFL

332. Objectives, Principles, and Programme of YMCAs in Orthodox Countries. Geneva; 1980. 20 p.

333. Orthodox Youth Athletic Association [Internet]. 2008 [cited 2011 Jun. 02]. Available from: http://www.detroit-oyaa.org

334. Ponczek M. Stosunek Koscioła Katolickiego do Kultury Fizycznej w Skali Powszechnej i Polskiej (do 1999 r.). Katowice: Zeszyty Metodologiczno-Naukowe AWF; 2001;12. s. 62–64.

335. Prestonwood Sports Organization (PSO) [Internet]. 2008 [cited 2015 Apr. 05]. Available from: http://www.prestonwood.org/ministries/sports.php

336. Prof. Juan Carlos Ceriani [Internet]. 2008 [cited 2015 May 11]. Available from: http://www.fudefs.com/Ceriani.htm

337. Queensland Baptist Soccer Association [Internet]. 2008 [cited 2009 Apr. 17]. Available from: http://www.christiansoccer.org.au

338. Rakowski A, Kujel M. XII Parafiada 2000. Wybrane wyniki badań. Warszawa: Wyd. Kolegium Pijarew; 2001. 30 s.

339. Regulamin Międzynarodowej Parafiady Dzieci i Młodzieży. Warszawa: Wyd. Kolegium Pijarow; 1999. 18 s.

340. Report Wold Alliance of YMCAs Youth Leadership Forum II. Caracas; 1996. 63 p.

341. Rogowski R. Swiatlosc i Tajemnica. Katowice; 1986. 317 s.

342. Seok L. Colonial Korea and the Olympic Games, 1910–1945. [dissertation]. Philadelphia: University of Pennsylvania. 2016. 222 s.

343. Siljak V. Istorija Sporta. Beograd: Fakultet za Menad?ment u Sportu

Univerziteta “Braća Karić”; 2007. 186 p.

344. Sull G. Theologie des Sports? Munchen: Munchener Theologische Zeitschrift; 1972;23. p. 97–130.

345. Schwank W. Begegnung. Schriftenreihe zur Geschichte der Beziehung zwischen Christentum und Sport. Aachen; 2003;4. p. 13–35.

346. Schwank W. Christentum und Sport. Lexikon der Ethik im Sport. Schorndorf; 1998. p. 84–91.

347. Shedd C. History of the World’s Alliance of Young Men’s Christian Associations. Clarence Prouty Shedd and other Contributors. London; 1955. 746 p.

348. Smoleń A, Pawlak Z. Sport Jako Instrument Edukacyjny w Rzeczywistości Wielokulturowej. Edukacja w Społeczeństwie “Ryzyka”. Bezpieczeństwo Jako Wartość [Internet]. 2008 [cited 2010 Avg. 08]. Poznań: Wyd. Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa; s. 431–438. Available from: http://konferencja.21.edu.pl/publikacje/4/2/431.pdf.

349. Soccer Plus NZ [Internet]. 2008 [cited 2012 Jun. 05]. Available from: http://www.soccerplusnz.co.nz

350. Southern Area Christian Football League [Internet]. 2008 [cited 2011 Apr. 09]. Available from: http://www.clubwebsite.co.uk/themordenbaptistas

351. Sport Union Schweiz [Internet]. 2008 [cited 2010 Mar. 15]. Available from: http://www.sportunionschweiz.ch

352. Springfield College and the YMCA [Internet]. 2008 [cited 2014 Sep. 14]. Available from: http://www.springfieldcollege.edu/resources/ymca/index#.VCNKt6h_t1Y

353. Stevenson CL. Christian Athletes and the Culture of Elite Sport: Dilemmas and Solutions. Sociology of Sport Journal. Human Kinetics Publishers; 1997;14, p. 241–262.

354. Stories of Giving: Dr. James Naismith [Internet]. 2008 [cited 2015 Jan. 19]. Available from: http://presbyterian.ca/provisionaries/stories-of-giving/stories-of-giving-dr-james-naismith

355. Stowarzyszenie Parafiadaim. św. Jozefa Kalasancjusza [Internet]. 2008

[cited 2012 Avg. 15]. Available from: http://www.parafiada.pl

356. Strathclyde Evangelical Churches Football League [Internet]. 2008 [cited 2014 Jul. 25]. Available from: http://www.churchesleague.com

357. Teja A. Sports and Catholics in Italy from the Midnineteenth Century to the Early Twentieth Century. Academic Journal Revista de Historia do Esporte [Internet]. 2011 [cited 2015 Apr. 05];4(1):1–37. Available from: http://revistas.ufrj.br/index.php/Recorde/issue/view/108/showToc

358. Thames Valley Church League [Internet]. 2008 [cited 2013 Des. 18]. Available from: http://www.greyfriarsfc.org.uk

359. The Encylopedia of British Football [Internet]. 2008 [cited 2012 Feb. 12]. Available from: http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/MANCconnell.htm

360. The Inter-Allied Games [Internet]. 2008 [cited 2014 Feb. 09]. Available from: http://archive.is/vnWWn

361. The Inter-Allied Games Medals [Internet]. 2008 [cited 2014 Jan. 22]. Available from: http://www.odcmp.org/602/inc_news.asp

362. The Olympic Cup [Internet]. 2008 [cited 2010 Feb. 21]. Available from: http://olympic-museum.de/awards/olympic_cup.htm

363. The World Alliance of YMCA [Internet]. 2008 [cited 2013 Mar. 23]. Available from: http://www.ymca.int

364. Terret T, Mangan J. Inter-Allied Games. Sport, Militarism and the Great War. 2013. p. 65–66.

365. Vatican faith and sports conference [Internet]. 2016 [cited 2016 Nov. 20]. Available from: http://www.cultura.va/content/cultura/en/dipartimenti/sport/risorse/gratuity.html

366. Vrankic P. Die Katharische Haresie im Licht der Modernen Historischen Forschung. Forum Katholische Theologie. Lublin; 2000. p. 1–19.

367. Walter M, Abbott S. The Documents of Vatican II. New-York: Guild Press; 1966. 268 p.

368. Watson NJ, Parker A. Sport and the Christian Religion. A Systematic Review of Literature. Cambridge; 2014. 223 p.

369. Watson NJ, Weir S, Friend S. The Development of Muscular Christianity in Victorian Britain and Beyond [Internet]. 2008 [cited 2012 Jun 02]. Available from: http://history.msu.edu/hst324/files/2013/05/muscular.pdf

370. West Midlands Christian Football League [Internet]. 2008 [cited 2014 Sep. 12]. Available from: http://www.wmcfl.co.uk

371. What is Sports Ministry? [Internet]. 2008 [cited 2013 Mar. 27]. Available from: http://www.rainmakerscsm.org/index.htm

372. White JB. Sport and Christian Ethics: Towards a Theological Ethic for Sport. Edinburgh: University of Edinburgh; 2011. 399 p.

373. Widund T. Ethelbert Talbot his Life and Place in Olympic History. Citius, Altius, Fortius. International Society of Olympic History Journal. 1994;2:7–14.

374. Wildt KC. Daten zur Sportgeschichte. Schorndorf; 1970. p. 10–16.

375. William Fitz Stephen [Internet]. 2008 [cited 2012 Jan. 05]. Available from: http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/Fhistory.htm

376. Wilson O. YMCA Mission Reviev Guide. Geneva; 1993. 23 p.

377. Wythe G, Hanson JM. The Inter-Allied Games. Paris; 1919. 510 p.

378. XIV Parafiada 2002. Program. Warszawa: Wyd. Kolegium Pijarew; 2002. 40 s.

379. XXV Parafiada 2013. Program. Warszawa: Wyd. Kolegium Pijarew; 2013. 40 s.

380. XXVII Parafiada 2015. Program. Warszawa: Wyd. Kolegium Pijarew; 2015. 40 s.

381. YMCA Europe [Internet]. 2008 [cited 2013 Feb. 15]. Available from: http://www.ymcaeurope.com

382. Youth For Christ's [Internet]. 2008 [cited 2015 Feb. 04]. Available from: http://www.yfc.net

383. Yorkshire Christian Football League [Internet]. 2008 [cited 2012 Avg. 15]. Available from: http://www.webteams.co.uk

384. Yuka N. Beyond the Hijab: Female Muslims and Physical Activity.

Women in Sport and Physical Activity Journal. 2002;17:234–255.

385. Zachariasz L. Sport i Zdrowie. Wiara a Sport. Warszawa: Estrella; 1999. s. 40–55.

386. Zagrodzki W, Joniec J. Parafiada Dzieci i Młodzieży. Homo Dei: Przegląd teologiczno-duszpasterski.Warszawa; 2007;1. s. 120–130.

387. Zhouxiang L, Hond F. Sport and Nationalism in China. New York; 2014. p. 47–50.

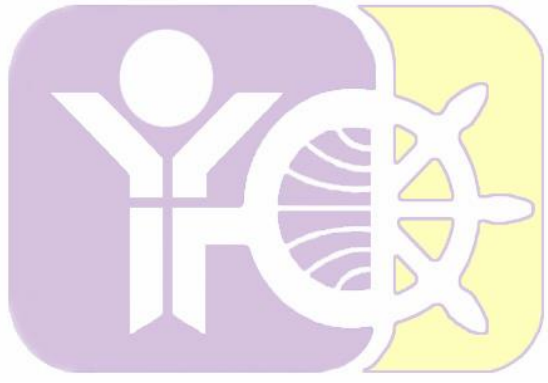
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Емблеми християнських спортивних організацій і змагань

Асоціації молодих християн

“Молодь для Христа”

Асоціація християн-спортсменів

Міжнародна спортивна коаліція

Лютеранська спортивна організація

Лютеранська шкільна спортивна асоціація

“Посли в спорті”

Бейсбол Каплиця

Православна молодіжна атлетична асоціація

Міжнародні християнські хокейні табори

Спортивний союз Швейцарії

Міжнародна католицька федерація шкільного спорту

Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту

Католицька вища шкільна атлетична асоціація

Асоціація “Парафіада”

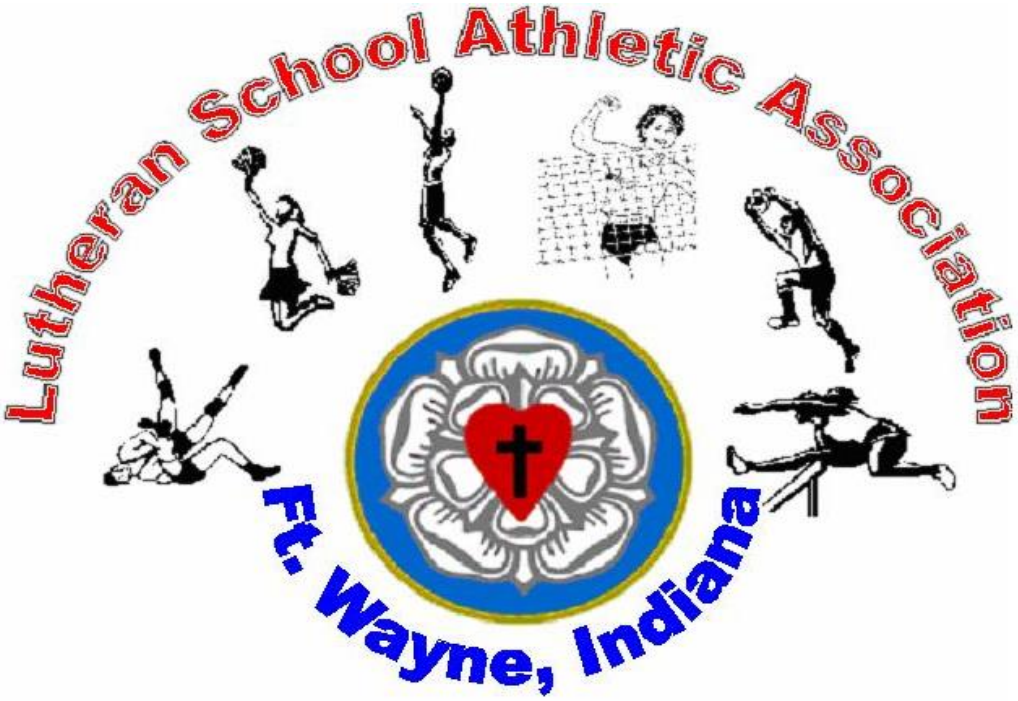
Католицька спортивна асоціація

Міжнародна Салезіянська молодіжна спортивна організація

Федерації спорту і культури Франції

Лютеранська шкільна спортивна асоціація

“Атлети в дії”

Європейський християнський спортивний союз

Італійський спортивний союз

Міжнародна хокейна організація

Національна християнська асоціація університетського спорту

“Християни у спорті”

Міжнародна християнська організація серфінгу

Міжнародна християнська тенісна асоціація

Спортсмени-католики для Христа

Євангельська молодіжна олімпіада

Християнська футбольна ліга

ДОДАТОК Б

Стратегічні партнери Міжнародної Парафіади дітей та молоді

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

RZECZNIK PRAW DZIECKA

Polski Komitet Olimpijski
Polish Olympic Committee

ДОДАТОК В

Становлення та розвиток
Міжнародної парафіади дітей та молоді

№ з/п	Рік	Подія	Місце проведення
1.	1988	Ідея проведення Парафіади дітей та молоді	Краків
2.	1989	І Парафіада дітей та молоді	Краків
3.	1992	Парафіада отримує міжнародний статус і включена в календар Всепольських заходів Міністерства народної освіти	Варшава
4.	1993	Створено Асоціацію “Парафіада” ім. Св. Йосифа Каласанція	Варшава
5.	1993	Католицька спортивна асоціація Республіки Польща включило Парафіаду в свій календар і визнає головною спортивною подією	Варшава
6.	1993	56 Конгрес Міжнародної католицької федерації фізичного виховання і спорту включив Парафіаду в календар своїх заходів	Берн
7.	1994	Асоціація “Парафіада” увійшла у конференцію католицьких товариств та в Раду католицького руху Польщі	Варшава
8.	2006	Парафіада отримала відзнаку “За розбудову польського спорту”	Варшава

ДОДАТОК Г

Акти впровадження.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

результатів наукових досліджень в навчальний процес
Львівського державного університету фізичної культури

Ми ті, які підписалися нижче, склали цей акт про те, що в результаті роботи, виконаної за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735) в період з 3 вересня по 12 грудня 2015 р. виконавець теми «Спортивна діяльність християнських організацій» А. І. Литвинець вніс такі рекомендації і пропозиції:

Найменування пропозиції, форма впровадження, стисла характеристика	Наукова новизна, значення і рекомендації для подальшого використання	Ефект впровадження
Лекційний матеріал з навчальної дисципліни «Історія фізичної культури» для студентів II курсу. Спортивна діяльність інституцій християнської церкви у світі та Україні	Узагальнено сучасні наукові дані щодо значення спорту релігійної приналежності в системі міжнародного спортивного та олімпійського руху. Рекомендується для використання в навчальному процесі під час занять з Історії фізичної культури	Використання лекційного матеріалу створює можливість поглибити знання студентів II курсу факультету спорту про значення і вплив інституцій християнської церкви на процес розвитку і поширення спорту у світі

Автор – розробник А. І. Литвинець

Зав. кафедри олімпійської освіти Я. В. Тимчак

Декан факультету спорту І. М. Ріпак

Проректор з навчальної та виховної роботи Ф. В. Музика

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ
результатів наукових досліджень в навчальний процес
Молодіжного навчального центру імені Святого Івана Боско

Ми ті, які підписалися нижче, склали цей акт про те, що в результаті роботи, виконаної за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735) в період з 20 листопада по 25 грудня 2015 р. виконавець теми «Спортивна діяльність християнських організацій» А. І. Литвинець вніс такі рекомендації і пропозиції:

Найменування пропозиції, форма впровадження, стисла характеристика	Наукова новизна, значення і рекомендації для подальшого використання	Ефект впровадження
Теоретичний матеріал у формі мультимедійної презентації на тему: «Відображення ідеалу християнина в символіці міжнародних християнських спортивних організацій» для учнів МНЦ ім. св. І.Боско з метою популяризації спорту в молодіжному християнському середовищі.	Вперше узагальнено і систематизовано сучасні наукові дані про світоглядні засади – ідеї, принципи, символи, гасла та ідеали організації діяльності християнськими спортивними організаціями в ділянці фізичного виховання і спорту на національному та міжнародному рівнях.	Використання теоретичного матеріалу створює можливість поглибити знання учнів про ідейні засади функціонування християнського спортивного руху і сприяє їх заохоченню до участі в діяльності християнських спортивних осередків м. Львова та області.

Автор – розробник А. І. Литвинець

Представник Львівського державного університету фізичної культури, проректор з навчальної та виховної роботи Ф. В. Музика

Керівник підрозділу, де виконувалось впровадження, директор Молодіжного навчального центру ім. Святого Івана Боско Ю. М. Смакоус

Відповідальний за впровадження, заступник директора з виховної роботи Молодіжного навчального центру ім. Святого Івана Боско А. Ф. Гецянин

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

результатів наукових досліджень в навчальний процес
Львівського державного університету фізичної культури

Ми ті, які підписалися нижче, склали цей акт про те, що в результаті роботи, виконаної за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735) в період з 15 лютого по 30 квітня 2015 р. виконавець теми «Спортивна діяльність християнських організацій та її вплив на розвиток і популяризації спорту в світі» А. І. Литвинець вніс такі рекомендації і пропозиції:

Найменування пропозиції, форма впровадження, стисла характеристика	Наукова новизна, значення і рекомендації для подальшого використання	Ефект впровадження
Лекційний матеріал для навчального курсу «Світоглядні засади тіловиховання», теми: «Тілесність в християнському світогляді»	Вперше узагальнено і систематизовано сучасні наукові дані щодо діяльності християнських спортивних організацій на національному і міжнародному рівнях, з'ясовано місце і значення спорту релігійної приналежності в системі міжнародного спортивного та олімпійського руху	Використання лекційного матеріалу створює можливість поглибити знання студентів V курсу ОКР «магістр» та ОКР «спеціаліст» факультету спорту про значення і вплив спортивних організацій християн на процес розвитку і поширення спорту у світі

Автор – розробник А. І. Литвинець

Зав. кафедри олімпійської освіти Я. В. Тимчак

Декан факультету спорту І. М. Ріпак

Проректор з навчальної та виховної роботи Ф. В. Музика

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

результатів наукових досліджень в навчальний процес
Львівського державного університету фізичної культури

Ми ті, які підписалися нижче, склали цей акт про те, що в результаті роботи, виконаної за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735) в період з 2 лютого по 27 листопада 2015 р. виконавець теми «Спортивна діяльність християнських організацій та її вплив на розвиток і популяризації спорту в світі» А. І. Литвинець вніс такі рекомендації і пропозиції:

Найменування пропозиції, форма впровадження, стисла характеристика	Наукова новизна, значення і рекомендації для подальшого використання	Ефект впровадження
Лекційний матеріал для навчального курсу «Світоглядні засади тіловиховання», теми: «Тілесність в християнському світогляді»	Вперше узагальнено і систематизовано сучасні наукові дані щодо діяльності християнських спортивних організацій на національному і міжнародному рівнях, з'ясовано місце і значення спорту релігійної приналежності в системі міжнародного спортивного та олімпійського руху	Використання лекційного матеріалу створює можливість поглибити знання студентів V курсу ОКР «магістр» та ОКР «спеціаліст» факультету фізичного виховання про значення і вплив спортивних організацій християн на процес розвитку і поширення спорту у світі

Автор – розробник А. І. Литвинець

Зав. кафедри олімпійської освіти Я. В. Тимчак

Декан факультету фізичного виховання Р. Л. Петрина

Проректор з навчальної та виховної роботи Ф. В. Музика

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Литвинець А. І. Організаційні структури спортивних ігор християн / А. І. Литвинець, Я. В. Тимчак // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 12. – С. 94–96.

Здобувачеві належить обговорення та узагальнення основних результатів.

2. Литвинець А. Християнський спортивний рух в системі міжнародного спорту / А. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2008. – Вип. 12, т. 4. – С. 117–121.

3. Литвинець А. Тенденції розвитку християнського спортивного руху в світі / А. Литвинець // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 3. – С. 63–65.

4. Литвинець А. І. Спортивна діяльність християнських організацій Польщі / А. І. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2009. – Вип. 13, т. 1. – С. 173–178.

5. Литвинець А. Спортивна діяльність християн в Україні: сучасний аспект розвитку / А. Литвинець, Я. Тимчак, І. Литвинець // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2010. – Вип. 14, т. 1. – С. 182–187.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, їх опрацювання та інтерпретація результатів.

6. Литвинець А. Футбол як один із пріоритетних видів спортивної діяльності християнських організацій / А. Литвинець // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 105–108.

7. Литвинець А. Вплив християнської церкви на формування сучасного спорту у Великій Британії / А. Литвинець, Я. Тимчак, І. Литвинець // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 3 (9). – С. 130–136.

Здобувачеві належить визначення проблеми та аналіз джерел інформації.

8. Литвинець А. Роль християнства у створенні футбольних клубів / Антон Литвинець // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2013. – № 3 (13). – С. 3–9.

9. Литвинець А. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні: проблема взаємодії державних органів управління спортом з інституціями церкви [Електронний ресурс] / Антон Литвинець, Ярослав Тимчак // Спортивна наука України. – 2015. – № 4 (68). – С. 27–36. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive.

Здобувачеві належить формулювання методологічної основи дослідження, опрацювання та інтерпретація результатів.

10. Розвиток єврейського спортивного руху "Маккабі" / А. І. Литвинець, М. І. Стефаник, І. В. Литвинець, Н. В. Вітер // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 18. – С. 406–411.

Здобувачеві належить розробка алгоритму дослідження та обговорення результатів.

11. Савонік Ю. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток міжнародних спортивних змагань / Ю. Савонік, А. Литвинець, І. Литвинець // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання. – Луцьк, 2012. – № 4 (20). – С. 43–46.

Здобувачеві належить постановка проблеми, обробка та узагальнення даних.

12. Савонік Ю. Міжсоюзні ігри Асоціації молодих християн 1919 року та їх роль у розвитку міжнародного спортивного руху після Першої Світової

війни / Юлія Савонік, Антон Литвинець // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 745–751.

Здобувачеві належить формулювання методологічної основи дослідження, обговорення основних результатів та формулювання висновків.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

13. Литвинець А. Спортивна діяльність християн і олімпійський спорт / А. І. Литвинець, Я. В. Тимчак // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. XIV Міжнар. наук. конгр. – Київ, 2010. – С. 17.

Здобувачеві належить наукова ідея, розробка алгоритму дослідження та інтерпретація результатів.

14. Литвинець А. Особливості проведення Всесвітніх Маккабіад / А. Литвинець, М. Стефаник // Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : ХДАФК, 2012. – С. 82–84.

Здобувачеві належить визначення стану наукової проблеми та узагальнення даних.

15. Литвинець А. Особливості становлення Маккабіад як регіонального спортивного заходу під егідою МОК / Антон Литвинець, Мар'ян Стефаник, Іванна Литвинець // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали IX Міжнар. наук. конф. – Харків : ОВС, 2013. – С. 31–34. *Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, обговорення основних результатів та формулювання висновків.*

16. Савонік Ю. Вплив Асоціації молодих християн на розвиток Азійських ігор / Ю. Савонік, А. Литвинець // Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : ХДАФК, 2012. – С. 117–119.

Здобувачеві належить формулювання наукової ідеї, участь у пошуку джерел інформації.

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Литвинець А. І. Спортивна діяльність християнських організацій в Україні [Електронний ресурс] / Литвинець А. І., Тимчак Я. В. // Спортивна наука України. – 2008. – № 1 (16). – С. 87–94. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/2008-1/Articles/08laiiiu.pdf.

Здобувачеві належить участь у пошуку джерел інформації, визначення стану наукової проблеми.

18. Литвинець А. Значення християнської церкви в розвитку спортивного руху Галичини [Електронний ресурс] / Антон Литвинець, Святослав Попович, Назарій Вітер // Спортивна наука України. – 2013. – № 3 (54). – С. 22–26. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/ index.php/snu/issue/view/24.

Здобувачеві належить розробка схеми дослідження, обговорення та узагальнення результатів.

19. Шеремет О. Спортивні організації мусульман та їх вплив на розвиток спорту в ісламських країнах / Шеремет Олена, Литвинець Антон, Попович Святослав // Фізична культура, спорт та здоров’я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 768–773.

Здобувачеві належить опрацювання та інтерпретація результатів.

20. Спортивна діяльність мусульманських організацій [Електронний ресурс] / Олена Шеремет, Алі Абдулкарім Джасім Аль-Убаїді, Антон Литвинець [та ін.] // Спортивна наука України. – 2014. – № 4 (62). – С. 20–32. – Режим доступу : http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/242/234.

Здобувачеві належить визначення стану наукової проблеми.